Ibn Kajjim El-Dževzijje

Ukrasi novorođenčeta

ابن قيم الجوزية

تحفة المودود بأحكام المولود

Ibn Kajjim Dževzijje
Ukrasi novorođenčeta

Izdavač:

Bookline d.o.o.
El - Kelimeh

Ibn Kajjim El-Dževzijje

Ukrasi novorođenčeta

Sarajevo, 2006.

BIOGRAFIJA AUTORA[1]

On je imam, hafiz, veliki stručnjak, metodolog šerijatskog prava, fakih[2], gramatičar, veliki mislilac i autor brojnih djela. Šemsuddin Ebu Abdullah, Muhammed bin Ebi Bekr bin Ejjub bin Sa'd bin Hariz, Ez-Zur'i, Ed-Dimiški, poznat po nadimku Ibn Kajjim El-Dževzij, koji je dobio po školi koju je osnovao Muhjiddin Ebul-Mehasin Jusuf bin Abdir-Rahman bin Ali bin el-Dževzi[3], koji je

[1] Izvori i literatura koja je korištena u pisanju biografije jesu sljedeća djela: *Zejlu tabekati el-hanabile* (2/447, 452) od Ibn Redžeba el-Hanbelija, *El-bidaja ve nihaja* (14/234, 235) od Ibn Kesira ed-Dimiškija, *Ed-durerul-kamina* (4/21, 23) od Ibn Hadžera el-Askalanija, *El-Vafi bil-vefejat* (2/270, 272) od Safedija, *Šezeratu zeheb* (6/168, 170,) od Ibnul-Imada, *Er-Reddul-vafir* (str. 68, 69) od Ibn Nasiruddina ed-Dimiškija, *Bugjetul-vuat* (1/62, 63) od Sujutija, *En-Nudžumu zahira* (10, 249) od Ibn Tegarrija Berdija, *El-Bedru et-tali* (2/143, 146) od Ševkanija, *Dželaul-ajnejni fi muhakemetil-ahmedin* (str. 3, 32). Pogledaj predgovor djela *Zadul-mead* (1/15) od Šuajba Arnauta.

[2] Šerijatski pravnik. (op. prev.)

[3] Gradnja ove škole dovršena je 652. god. po Hidžri. Od poznatijih učenjaka koji su predavali u ovoj školi su: Ibnul-Mendža, Džemal el-Mirdavi, Ibn Kadi el-Džebel, Burhan bin Muflih i mnogi drugi. Jedno vrijeme Ibn Kajjim bio je upravitelj ove škole. Hafiz ibn Kesir opisuje je kao jednu od najljepših škola u Damasku. Izgorjela je u požaru 820. god. po Hidžri, kao što to navodi Kadi Šuhba. Ponovo ju je izgradio Šemsuddin en-Nablusi. Nalazila se na početku pijace Bezurije u Damasku, koja se prije zvala pijaca Kumh. Stanovništvo je pokralo njen veći dio, a ostatak je pretvoren u sudnicu sve do 1327. god. po Hidžri. Poslije tog perioda jedno je vrijeme bila zatvorena, sve dok je ponovo u funkciju nije stavilo humanitarno sanitetsko udruženje koje ju je pretvorilo u školu za djecu. Ponovo je spaljena početkom sirijske revolucije. U tom je stanju bila sve dok nije nanovo sagrađena, a iznad nje je sagrađen mali mesdžid u kojem se i dan danas obavljaju neki namazi. Pogledaj predgovor djela Zadul-mead (1/15) od Šuajba Arnauta.

umro 656. god. po Hidžri. Ibn Kajjimov otac bio je upravitelj ove škole.[4] Rodio se u ulemanskoj i pobožnoj porodici sedmog safera 691. god. po Hidžri u jednom od sela Hurana koje je udaljeno od Damaska pedeset pet milja jugoistočno.

Preselio se u Damask i znanje stjecao pred ulemom tog grada. Pred svojim ocem učio je nesljedno pravo koji se isticao kao vrstan poznavalac ove nauke. Hafiz Ibn Hadžer u djelu *Ed-durerul-kamine* opisuje ga kao pobožnog i skromnog čovjeka te navodi da je umro 723. god. po Hidžri. Hadisku nauku stjecao je pred Šihabom en-Nablusijem, Kadijem Tekijjuddinom bin Sulejmanom, Ebu Bekrom bin Abdud-Daimom, Isaom el-Mut'imom, Ismailom bin Mektumom, Fatimom bint Dževher i dr. Arapski jezik učio je pred Ibn Ebul-Fethom el-Ba'lijem. Pred njim je pročitao djelo *El-Mulehhas* od Ebul-Bekaa, zatim *Džurdžaniju*, *Elfiju* od Ibn Malika, a mnogo se vremena zadržao na knjizi *El-Kafijetuš-šafija* i dijelu knjige *Et-Teshil*. Pred šejhom Medžduddinom et-Tunisijem pročitao je dio knjige *El-Mukarreb* od Ibn Asfura.

Metodologiju fikha i fikh učio je pred šejhom Safijjuddinom El-Hindijem, šejhul-islamom Ibn Tejmijjem i šejhom Ismailom bin Muhammedom el-Huranijem. Pred njima je pročitao djelo *Er-Revda* od Ibn Kudame el-Makdisija i djelo *El-Ahkam* od El-Amidija, djela *El-Muhassal*, *El-Mahsul* i *El-Erbeun* od Razija, i *El-Muharrer* od Ibn Tejmijja el-Džedda. Maksimalno se družio sa šejhul-islamom Ibn Tejmijjem otkako se vratio iz Egipta god. 712. po Hidžri sve do njegove smrti 728. god. po Hidžri, kada je bio u cvijetu svoje mladosti i na vrhuncu fizičke i duhovne spoznaje. Stjecao je znanje pred ovim velikim učenjakom, slušao njegove duboke i dalekovidne misli. Ljubav prema njemu obuzela ga je toliko da se s njim slagao u većini njegovih stavova, pomagao ih, dokazivao njihovu ispravnost i slabost suprotnih stavova. On je taj koji je uredio Ibn Tejmijjeva djela i proširio njegovo učenje. Najbi-

---

[4] Ibn Kajjim znači: sin upravitelja. (op. prev.)

tnije što je preuzeo od Ibn Tejmijja jeste poziv u beskompromisno pridržavanje Kur'ana i sunneta Allahovog poslanika Muhammeda, s.a.v.s., i njihovo razumijevanje onako kako su ih razumjeli ispravni prethodnici, kao i ostavljanje svega onoga što im se suprotstavlja. Pozivao je u reformu svih ispravnih vjerskih učenja koja su muslimani vremenom zanemarili i ostavljanje novotarija koje su muslimani u stoljećima dekadencije, pasivnosti i slijepog slijeđenja uveli u svoju vjeru. Upozoravao je na štetnost različitih ideja i pravaca koji su se vremenom počeli ubrajati u islamsko učenje, kao što su neka iskvarena sufijska učenja, grčka i indijska filozofija.

Čitalac može vidjeti jačinu Ibn Tejmijjevog utjecaja na njega kroz sama njegova djela koja konstantno i snažno pozivaju na to da se Kur'anu da njegovo mjesto koje zaslužuje, da se čuva i proučava, razmišlja o njegovim ajetima i značenjima. Ukazivao je na značaj vjerodostojno prenesenih hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nastojao ih uzdići i dati im mjesto koje zaslužuju. Pozivao je na proučavanje hadisa koji pojašnjavaju kur'anske ajete, preciziraju njegove uopćene poruke, pojašnjavaju njegova značenja i potvrđuju njegove činjenice. Zagovarao je slijeđenje ispravnog puta koji će odvesti do istinske spoznaje i znanja u kojem nema primjesa nemarnosti niti slijepog slijeđenja. Ibn Kajjim ubraja se u red onih mislilaca i reformatora koji su svojom mišlju razasutoj po mnogim djelima osvijetlili umove svojih suvremenika i generacija koje su poslije došle, sve do danas. Prosvijetlio je njihova srca i oslobodio ih primjesa sumnje i pasivnosti i odstranio iz njihovih srca zabludu i sumnjičavost.

Njegovi učenici

Pred autorom ove knjige učili su brojni učenjaci koji su još za vrijeme njegovog života, a i poslije njegove smrti, postali poznati po svojoj dobroti i učenosti. Oni su od njega preuzeli sve znanje koje su mogli preuzeti. Među njima najpoznatiji su:

1. imam hafiz, Zejnuddin Ebul-Feredž Abdur-Rahman bin Ahmed bin Redžeb el-Bagdadi ed-Dimiški el-Hanbeli, učenjak i asketa, uzor drugima i oslonac u nauci, autor mnogih korisnih djela u hadisu, fikhu i povijesti. Družio se s Ibn Kajjimom sve dok nije umro. Umro je, Allah mu se smilovao, 785. god. po Hidžri;

2. hafiz Imaduddin, Isma'il bin Omer bin Kesir el-Basri ed-Dimiški. Odrastao je u Damasku i stjecao znanje pred najboljom ulemom tog grada. Bio je poznat kao izvrstan poznavalac hadisa i njegovih prenosilaca. Autor je brojnih djela, među kojima je najznačajnije njegov poznati tefsir i djelo El-bidaja ven-nihaja. Zehebi ga u djelu *Mu'džemul-muhtess* opisuje kao imama, muftiju i muhaddisa[5], fakiha i velikog stručnjaka u tefsiru. Umro je, Allah mu se smilovao, 774. god. po Hidžri;

3. Šejh imam hafiz i uzor muhaddisima Šemsuddin Ebu Abdullah Muhammed bin Ahmed bin Abdul-Hadi bin Abdul-Hamid bin Abdul-Hadi bin Jusuf bin Muhammed bin Kudama el-Makdisi el-Džema'ili es-Salihi. Bio je poznat kao izvrstan poznavalac hadiske nauke sa svim njenim disciplinama, kao i prenosilaca hadisa i njihove vjerodostojnosti. Izučavao je fikh, davao fetve[6] i druge podučavao, pisao djela, tako da je postao autor mnogobrojnih djela. Sve svoje vrijeme posvetio je stjecanju korisnog znanja iz različitih naučnih disciplina. Zehebi o njemu veli: "Tako mi Allaha, nikada se nisam s njim sastao, a da se nisam okoristio". Umro je, Allah mu se smilovao, 744. god. po Hidžri;

4. Šemsuddin Ebu Abdullah Muhammed bin Abdul-Kadir bin Muhjiddin Osman bin Abdur-Rahman en-Nablusi el-Hanbeli. Rodio se u Nablusu i u tom je gradu stjecao znanje pred Abdullahom bin Muhammedom bin Jusufom kao i pred hafizom El-Alaom, šejhom Ibrahimom i mnogim drugim koje je nemoguće nabrojati. Preselio je u Damask i tu se skrasio u društvu Ibn Kajjima. Pred

[5] Učenjak u hadisu. (op. prev.)

[6] Šerijatskopravna rješenja koja izdaje muftija. (op. prev.)

njim je učio fikh i pročitao gotovo sva njegova djela. Dali su mu nadimak "Bašča" zbog velikog broja naučnih disciplina kojima je ovladao. Umro je, Allah mu se smilovao, 797. god. po Hidžri;

5. njegov sin Ibrahim. Zehebi ga spominje u djelu *Mu'džemul-muhtess*. Pred ocem je učio fikh i arapski jezik. Mnogo je slušao i čitao i u potpunosti se posvetio stjecanju znanja. Ibn Kesir veli: "Bio je poput oca dobar poznavalac gramatike arapskog jezika i fikha... Umro je, Allah mu se smilovao, 767. god. po Hidžri;

6. njegov sin Šerefuddin Abdullah. Držao je predavanja u školi Sadriji[7] kao zamjenik svoga oca, Allah mu se smilovao. Bio je veoma koristan i vrstan učenjak i zauzeo značajno mjesto u nauci i među učenjacima.

Šta učenjaci kažu o Ibn Kajjimu

Opisi onih koji su pisali Ibn Kajjimovu biografiju ukazuju na njegovu veliku vrijednost i položaj koji mu je pripadao. Hafiz Ibn Redžeb o njemu veli: "Bio je dobar poznavalac tefsira i u tome mu niko nije bio ravan. Poznavao je usulid-din[8], hadis, njegova značenja i fikhske propise koji su se u njima nalazili i mogao je veoma dobro izvlačiti propise koje su u sebi nosili. Dobro je poznavao fikh i metodologiju fikha, arapski jezik, u čemu se posebno isticao. Poznavao je skolastiku, govore sufija, njihove aluzije i suptilnosti. Mnogo je, Allah mu se smilovao, činio ibadet i u tome se veoma trudio. Veoma dugo je obavljao namaz, obožavao Allaha, dž.š., i često Ga se sjećao.

Mnogo je volio Allaha dž.š., i često Mu se kajao. Pred Njim je bio ponizan i skrušen i nastojao je da svaki njegov postupak i

[7] To je jedna od hanbelijskih škola koju je osnovao Esad bin Osman bin Esad bin el-Mendža et-Tenuhi ed-Dimiški. Nalazila se pored kapije Er-Rejhan. Prostor u kojem se nalazila bio je vakufsko imanje pa je pretvoreno u školu. U njoj su predavanja držali učenjaci Ibn Abdul-Hadi, Ibn Kajjim, njegov sin Ibrahim i dr. Porušena je do temelja tako da joj se danas ne zna ni za trag.

[8] Temeljna učenja vjere. (op. prev.)

djelo budu obožavanje Allaha, dž.š. Nisam u tome vidio nikoga poput njega niti koga učenijeg, i da bolje poznaje značenja Kur'ana, hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i suštine vjere. Ni on nije bio bezgriješan, ali, uistinu, nisam vidio nikoga boljeg od njega". Hafiz Zehebi o njemu veli: "Bio je poznat kao vrstan poznavalac hadisa, njegovih predanja i prenosilaca. Bavio se fikhom, koji je dobro poznavao, gramatikom arapskog jezika, kojom je izvrsno ovladao. Potpuno se posvetio nauci i širenju znanja."

Hafiz Ibn Kesir kaže: "Istakao se u brojnim naučnim disciplinama, posebno u tefsiru, hadisu i metodologiji. Kada se Ibn Tejmijja vratio iz Egipta, 712. god. po Hidžri, neprestano se družio s njim sve do Ibn Tejmijjine smrti. Od njega je preuzeo mnogo znanja uz prethodno znanje koje je imao. Postao je jedinstven poznavalac mnogih znanosti. I noću i danju stjecao je znanje. Mnogo je upućivao dove Allahu, dž.š. Lijepo je učio Kur'an i bio je uzoritog ponašanja. Volio je ljude i nikom nije zavidio niti je koga uznemiravao. Nikome se nije svetio. Ne poznajem ni jednog učenjaka u ovo vrijeme da je više ibadetio od njega." Ibn Nasir ed-Dimiški veli: "Dobro je poznavao mnoge znanosti, a posebno tefsir." On dalje veli: "Pročitao sam rukopis Ebu Bekra Muhammeda bin el-Muhibba u kojem on kaže: ‚Upitao sam šejha El-Mizzija: ‚Je li Ibn Kajjim u učenosti na stepenu Ibn Huzejme'?, pa mi on odgovori: ‚On je u ovom vremenu ono što je Ibn Huzejma bio u svoje vrijeme.'" Kadi Burhanuddin ez-Zur'i kaže: "Ne postoji pod nebesima veći učenjak od njega. Predavao je u Sadriji i bio upravnik El-Dževzije. Napisao je veliki broj djela koja je nemoguće pobrojati. Pisao je iz oblasti različitih naučnih disciplina. Veoma je volio nauku, pisanje i čitanje. Sakupljao je knjige i u svojoj biblioteci posjedovao je ono što drugi nisu imali. Hafiz Ibn Hadžer veli: "Imao je hrabro srce. Posjedovao je obilno znanje i dobro je poznavao razilaženja među ulemom i stavove prijašnjih učenjaka." Ševkani o njemu kaže: "Vladao je ispravnim dokazima i na nevje-

rovatan način se njima služio. Bio je nepristrasan u mišljenju, borio se za istinu i u tome se nikoga nije bojao.“

Ibn Kajjimova djela

Napisao je više od šezdeset djela iz različitih naučnih disciplina. Neka su djela opširna i napisana su u više tomova, a neka su napisana u jednom tomu, ali su sva dobra i korisna. U oblasti fikha i metodologije fikha napisao je sljedeća djela: *I'lamul-mevkki'ine an Rabbil-alemin*, *Et-turukul-hukmijjjeti fis-sijasetiš-šer'ijja*, *Igasetul-llehfan fi mekaidiš-šejtan*, *Tuhfetul-mevdud fi ahkami-l-mevlud*, *Ahkamu ehliz-zimma*, *El-furusijja*. O hadisu i historiji islama napisao je sljedeća djela: *Tehzibu suneni Ebu Davud ve idahu ilelihi ve muškilatihi*, *Zadul-mead fi hedji hajril-ibad*. U oblasti akaida napisao je: *Idžtimaul-džujušil-islamijjeti ala gazvi muattaleti vel-džehmijjeti*, *Es-savaikul-mursele ala džehmijjeti vel-muattile*, *Šifaul-alil fi mesailil-kadai vel-kaderi vel-hikmeti* vet-*ta'lil*, *Hidajetul-hijara minel-jehudi ven-nesara*, *Hadil-ervah ila biladil-efrah*, *Kitabur-ruh*. Iz oblasti morala i mudrosti napisao je: *Medaridžus-salikin*, *Uddetus-sabirin ve zehiretuš-šakirin*, *Ed-dau ved-devau*, *El-vabilus-sajjib min kelimit-tajjib*. Iz različitih oblasti napisao je: *Et-tibjan fi aksamil-Kur'an*, *Bedaiul-fevaid*, *El-fevaid*, *Dželaul-efham fis-salati ves-selami ala hajril-enam*, *Revdatul-muhibbin*, *Tarikul-hidžretejni ve babus-seadetejni*, *Miftahu daris-seade*, i mnoga druga korisna djela.

Smrt Ibn Kajjima

Umro je, Allah mu se smilovao, u vrijeme jacijskog ezana 23. redžeba, 751. god. po Hidžri. Dženaza mu je klanjana sutradan u Velikoj džamiji u Damasku, a zatim u džamiji El-Džerrah u blizini greblja "Mala vrata". Kabur u koji je ukopan poznat je i dan-danas. Nalazi se s lijeve strane novog ulaza u greblje koji je dodat prije dvadeset godina. Kabur je premješten oko dva metra u pravcu istoka. Molim Allaha da mu se smiluje i da ga nastani u svojim vrtovima, amin.

Podsticanje na ženidbu i svojstva žene

Kaže Allah, dž.š.:

﴿فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُواْ مَا كَتَبَ اللهُ لَكُمْ﴾

"Zato se sada sastajte s njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio." (El-Bekara, 187)

Prenosi Šu'ba od Hakima da je Mudžahid rekao da se gore spomenuti ajet odnosi na dijete. Ovo je i mišljenje Hakema, Ikrime, Hasana el-Basrija, Suddija i Dahhaka. Najjači dokaz ovoj tvrdnji jeste predanje Muhameda ibn S'ada u kojem stoji da je Ibn Abbas rekao da se ajet odnosi na dijete. Ibn Zejd smatra da se ajet odnosi na spolni akt među supružnicima, dok Katada smatra da je značenje ajeta: "Tražite olakšice koje vam je Allah propisao." U drugom predanju od Ibn Abbasa stoji da je riječ o Lejletul-kadru.

Najispravnije je reći slijedeće: kada je Allah, dž.š., olakšao ummetu tako što je dozvolio spolni odnos u noćima ramazana, sve do zore, među supružnicima nije bilo ništa drugo osim strasti i zadovoljenja seksualnih prohtjeva. Tada, Uzvišeni navodi supružnike da u tim trenucima traže Njegovo zadovoljstvo i da ne pristupaju odnosu samo radi zadovoljenja strasti, već da traže nagradu koju im je Allah, dž.š., propisao.

Ipak, u opće značenje ajeta ulaze i mnoga druga značenja, npr. tu je i dijete koje će biti izvedeno iz njihovih kičmi i koje će robovati Allahu, dž.š., ne pripisujući Mu druga. Osim toga tu se radi i o traženju olakšica koje je Allah, dž.š., propisao, jer Allah, dž.š., voli da se postupa po olakšicama isto koliko i ne voli da se čini grijeh. Postoji i tumačenje koje je vezano za Lejletul-kadr, naime, vjernicima je naređeno da tragaju za tom noći. S tim u vezi, potrebno je naglasiti, a vezano je za dozvolu spolnog odnosa među supružnicima, da to što im je dozvoljeno ne smije ih odvratiti od traganja za ovom blagoslovljenom noći, koja je bolja od hiljadu mjeseci, pa kao da Uzvišeni kaže: zadovoljavajte svoje prohtjeve u noćima ramazana, ali neka vas to ne odvrati od traganja za onim što vam je propisano od vrijednosti ove noći kojom vas je Uzvišeni odlikovao. Allah najbolje zna.

Od Enesa se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., preporučivao brak, a zabranio je celibat, pa je dodao :

تَزَوَّجُوا الْوَلُودَ الوَدُودَ فإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمُ الْأَنْبِيَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

“Ženite se ženom koja će vas voljeti i koja će djecu rađati, doista ću se ponositi vašom brojnošću pred drugim poslanicima na Sudnjem danu.”[1]

Ma’kil ibn Jesar kaže:

"جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فقال: إِنِّي أَصَبْتُ امْرَأَةً ذَاتَ جَمَالٍ وَحَسَبٍ وَأَنَّهَا لا تَلِدُ أَفَأَتَزَوَّجُهَا؟ قال: لاَ، ثُمَّ أَتَاهُ الثَّانِيَةَ فَنَهَاهُ، ثُمَّ أَتَاهُ الثَّالِثَةَ فقال: تَزَوَّجُوا الْوَدُودَ الْوَلُودَ فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمُ الأُمَمَ".

"Došao je neki čovjek Poslaniku, s.a.v.s., i rekao mu: ‘Našao sam uglednu i lijepu ženu, ali je nerotkinja, da li da se oženim njome?’

[1] Ahmed u *Musnedu*, 3/185. Ebu Hatem u *Sahihu, 302.* Albani smatra da je hadis sahih. (*El-Irva*, 6/195).

'Ne',odgovori mu Poslanik, s.a.v.s. Zatim je čovjek došao po drugi put pa mu Poslanik, s.a.v.s., ponovo zabrani, a kada je došao treći put, Poslanik, s.a.v.s., reče mu:

اِنْكِحُوا أُمَّهَاتِ الأَوْلاَدِ فَإِنِّي أُبَاهِي بِكُمُ الأُمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

'Ženite se ženama koje će vas voljeti i koje će djecu rađati, doista ću se ponositi vašom brojnošću.'"[2]

Abdullah ibn Amr prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ženite se onima koje mogu rađati jer ću se doista ponositi vama na Sudnjem danu."[3]

Aiša, r.a., kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

النِّكَاحُ سُنَّتِي فَمَنْ لَمْ يَعْمَلْ بِسُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي وتَزَوَّجُوا فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمِ الأُمَمَ.

"Brak je sunnet, pa ko ne postupa prema sunnetu taj ne pripada meni, ženite se jer doista ću se ponositi vašom brojnošću nad drugim narodima."[4]

Hammad ibn Selema prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Doista će robu biti povećana deredža, pa će reći: 'Gospodaru moj, odakle meni ovo.' 'To je zbog traženja oprosta tvoga djeteta poslije tvoje smrti.'"[5]

Nagrada za strpljivo podnošenje smrti djeteta

Prenosi Muslim u svome *Sahihu* od Ebu Hassana da su mu umrla dva sina, pa je pitao Ebu Hurejru: "Da li si čuo od Poslanika, s.a.v.s., neki hadis koji će nam olakšati gubitak bližnjih?"

Ebu Hurejra odgovori: "Da, njihova su djeca male džennetlije, pa će jedno od njih sresti svoga jednog ili oba roditelja pa će ih uzeti za ruku ili odjeću isto kao što ja držim komad tvoje odjeće, i

[2] Ebu Davud, 2/542, Nesai 6/65.
[3] Ahmed u *Musnedu, 2/171*. Albani smatra da je hadis *daif.* (*Daiful-džamia*, 2/20).
[4] Ibn Madža, 1/592. Hadis je *hasen* (*Sahih suneni* Ibn Madža, 1/310).
[5] Ibn Madža, 2/1207, Ahmed, 2/509. Hadis je hasen (*Es-Sahiha*, 4/129).

neće ih napuštati sve dok ga Allah ne uvede u Džennet zajedno sa njegovim roditeljem."[6]

Došao je neki čovjek sa svojim sinom kod Poslanika, s.a.v.s.. Poslanik, s.a.v.s., upita ga:

أَتُحِبُّهُ؟ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَبَّكَ اللَّهُ كَمَا أُحِبُّهُ فَفَقَدَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي مَا فَعَلَ ابْنُ فُلَانٍ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَاتَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَبِيهِ أَمَا تُحِبُّ أَنْ لَا تَأْتِيَ بَابًا مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ إِلَّا وَجَدْتَهُ يَنْتَظِرُكَ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَهُ خَاصَّةً أَمْ لِكُلِّنَا قَالَ بَلْ لِكُلِّكُمْ.

"Voliš li ga"? Na to čovjek odgovori: "O Allahov Poslaniče, Allah te volio onoliko koliko ja njega volim." Poslanik, s.a.v.s., nije ga viđao poslije toga pa je pitao: "Šta je s tim djetetom", na šta mu odgovoriše: "Umrlo je, o Allahov Poslaniče." Poslanik je zatim rekao njegovom ocu: "Zar ne želiš doći na džennetska vrata a da te tvoj sin čeka na njima?" "Je li to, Poslaniče, važi samo za njega ili za sve nas?" "To važi za sve vas", odgovori Poslanik, s.a.v.s.[7]

Ibn Abbas kaže da je čuo Poslanika, s.a.v.s., kako je rekao:

مَنْ كَانَ لَهُ فَرَطَانِ مِنْ أُمَّتِي دَخَلَ الْجَنَّةَ فَقَالَتْ عَائِشَةُ بِأَبِي فَمَنْ كَانَ لَهُ فَرَطٌ فَقَالَ وَمَنْ كَانَ لَهُ فَرَطٌ يَا مُوَفَّقَةُ قَالَتْ فَمَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ فَرَطٌ مِنْ أُمَّتِكَ قَالَ فَأَنَا فَرَطُ أُمَّتِي لَمْ يُصَابُوا بِمِثْلِي.

"Ako nekome iz moga ummeta umre dvoje maloljetne djece, ući će u Džennet", zatim Aiša, r.a, upita: "A ako nekome umre jedno maloljetno dijete?" On reče: "I onaj kome umre jedno maloljetno dijete, o ti koja toliko brineš o mom ummetu." A Aiša će ponovo: "A onaj kome ne umre maloljetno dijete?" On reče: "Ja ću biti najveća nagrada mojim sljedbenicima, oni neće imati takvih iskušenja kakva će imati mojom smrću."[8]

---

[6] Muslim, 4/2029.

[7] Nesai, 4/22, Hakim u *Mustedreku*, 1/384. Hakim kaže da je hadis ispravnog lanca prenosilaca, a isto smatraju imam Zehebi i šejh Albani.

[8] Tirmizi u *Sunenu*, 3/376. Ahmed u *Musnedu*, 5/39. Hadis je daif, po mišljenu Albanija (*Daiful-džamia*, 5/241).

U zbirkama Buharija i Muslima prenosi se od Ebu Seida el-Hudrija da je Poslanik, s.a.v.s., rekao ženama:

مَا مِنْكُنَّ مِن امْرَأَةٍ تُقَدِّمُ بَيْنَ يَدَيْهَا، مِنْ وَلَدِهَا ثَلاَثَةً، إلاَّ كَانُوا لَهَا حِجَاباً مِنَ النَّارِ". فَقَالَتِ امْرَأَةٌ: وَاثْنَيْنِ، وَاثْنَيْنِ، وَاثْنَيْنِ؟ فَقَالَ رَسُولُ الله -صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: "وَاثْنَيْنِ، وَاثْنَيْنِ، وَاثْنَيْنِ".

"Nijednoj od vas neće umrijeti troje djece, a da joj ona ne budu zaštita od vatre," a tada jedna žena upita: "A ako umre dvoje djece?" Poslanik, s.a.v.s., odgovori: "I dvoje."[9]

Buhari i Muslim prenose od Ebu Hurejre da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ لَهُ ثَلاَثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ فَتَمَسُّهُ النَّارُ إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ.

"Neće nijednog muslimana kome je umrlo troje djece koja nisu dostigla punoljetstvo vatra dotaknuti više osim onoliko koliko je potrebno da se izvrši (Allahovo) obećanje."[10]

U Buharijevom *Sahihu* prenosi se od Enesa, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَا مِنَ النَّاسِ مُسْلِمٌ يَمُوتُ لَهُ ثَلاَثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلاَّ أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ.

"Nema nijednog muslimana kome umre troje maloljetne djece, a da ga Allah iz Svoje milosti prema njima neće uvesti u Džennet."[11]

U Muslimovom *Sahihu* prenosi se od Ebu Hurejre da je neka žena došla sa svojim djetetom Poslaniku, s.a.v.s., i rekla:

---

[9] Buhari, 1/195, Muslim, 4/2028.

[10] Buhari, 3/118, Muslim, 4/2028. Džezeri smatra da se ovaj hadis odnosi na obećanje sadržano u 71. ajetu sure Merjem, *"I svaki od vas će do nje (vatre) stići! Gospodar tvoj se sigurno tako obavezao."*

[11] Buhari, 3/118.

أَتَت امْرَأَةٌ بِصَبِيٍّ لَهَا فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ ادْعُ اللهَ لَهُ فَلَقَدْ دَفَنْتُ ثلاثة فقال دَفَنْتِ ثلاثة؟ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ لَقَدِ احْتَظَرْتِ بِحِظَارٍ شَدِيدٍ مِنَ النَّارِ.

"O Allahov Poslaniče, moli Allaha za ovo dijete jer sam već troje ukopala." "Doista si troje ukopala?", upita Poslanik, s.a.v.s. "Jesam", odgovori žena. "Ti si sebe zaštitila velikom zaštitom od vatre Džehennama", reče joj Poslanik, s.a.v.s..[12]

Ako dijete nadživi svoje roditelje, oni mogu imati koristiti, a ako umre prije njih, također koristi svojim roditeljima.

Muslim u svome *Sahihu* prenosi od Ebu Hurejre da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada čovjek umre, sva se njegova djela prekidaju osim kad se radi o tri stvari: trajnoj sadaci, znanju kojim se ljudi koriste i lijepo odgojenom dijetetu koje će činiti dovu za njega."[13]

Tumačenje ajeta: "Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati"

﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تَعْدِلُواْ فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَى أَلاَّ تَعُولُواْ﴾

"A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo s jednom, ili eto vam onih koje posjedujete, tako ćete se najlakše nepravde sačuvati." (En-Nisa, 3)

Imam Šafi kaže da je značenje ajeta: "Ne uvećavajte broj članova porodice, i u ovome je dokaz da je preče da porodica ima manje članova."[14] Većina tumača Kur'ana, iz generacije ispravnih prethodnika kao i onih koji su došli poslije njih, ne slaže se s ovim mišljenjem imama Šafija i smatra da je ajet: "*Tako ćete se najlakše sačuvati nepravde i zastranjivanja*", znači: tako nećete nepravdu učiniti. Sama riječ "a'vl" (nepravednost) koristi se u značenju "mejl" (zastranjivanje) i "dževr" (nasilje). Tako se u nasljednom pravu

[12] Muslim, 4/2030.

[13] Muslim, 3/1255.

[14] *Tefsir* Ibn-Kesir, 1/461.

koristi riječ "a'vl" da označi povećanje nazivnika.[15] Također se koristi u značenju siromaštva i oskudice, pa tako Uzvišeni kaže: ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللهُ مِن فَضْلِهِ إِن شَاءَ﴾ *"A ako se bojite oskudice, pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti."* (Et-Tevba, 28)

Vahidi navodi da je riječ "teu'lu" u značenju nepravde i zastranjivanja prihvaćena kod svih mufessira i jezičara. Aiša, r.a., prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., protumačio riječi: "En la teu'lu" riječima: "Nemojte nepravedni biti", a u drugom predanju "Nemojte zastranjivati."[16]

Ovo mišljenje zastupaju Ibn Abbas, Hasan, Katada, Rebia, Suddi, Ibn Malik, Ikrima, Ferra, Zedždžadž, Ibn Kutejba i Ibn el-Enbari.[17]

Smatram da je ovo pravo značenje ajeta, iako je ono što spominje Šafi jedno od jezičkih značenja koje se prenosi od Kesaija, a pod čime se podrazumijeva: "mnogobrojna familija". Po mom mišljenju, ranije spomenuto značenje koje obuhvata nepravdu i zastranjivanje bliže je ispravnom iz sljedećih razloga:

1. ovo značenje preovladava u jeziku, i tako misli većina jezičara;

2. ono se prenosi od Poslanika, s.a.v.s., i zaslužuje da mu se da prednost pa makar bilo i rijetko u jeziku;

3. prenosi se od Aiše i Ibn Abbasa, i ne postoji neko od tumača Kur'ana da se suprotstavlja ovom mišljenju, a El-Hakim Ebu Abdullah kaže: "Tumačenje Kur'ana koje dolazi od ashaba jeste merfu, vezuje se za Vjerovjesnika, s.a.v.s.";

4. dokazi koje smo naveli, a govore o pohvalnosti ženidbe ženom rotkinjom, kao i hadisi da će se Poslanik, s.a.v.s., na Sudnjem danu ponositi brojnošću svoga ummeta nad drugim ummetima odbacuju spomenuto tumačenje;

---

[15] *Mesele a'vlijje*: pitanje u nasljednom pravu ako je zbir nasljednih dijelova veći od jedan; u tom slučaju potrebno je proporcionalno smanjiti sve nasljedne dijelove, tako da nijedan nasljednik ne bude oštećen, jer je svaki od njih u svome pravu jednak.

[16] *Ed-Durr el-Mensur*, 2/430.

[17] *Tefsir* Ibn Kesir, 1/462.

5. kontekst ajeta govori o strahu od nepravde, jer Allah, dž.š., na početku ajeta kaže: *"A ako se bojite da nećete biti pravedni..."* Allah vjernike upućuje da se žene punoljetnim ženama kako bi se sačuvali nepravde prema ženama koje su jetimi. On im je to dozvolio upućujući ih kako da se sačuvaju nepravde u slučaju da ne mogu biti pravedni među inočama, rekavši:

﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا۟ فَوَٰحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰٓ أَلَّا تَعُولُوا۟﴾

"Ako se bojite da nećete biti pravedni, onda samo jedna ili ono što je u vašem posjedu." Uzvišeni ih obavještava da je ženidba jednom ženom i posjedovanje robinja bliže čuvanju od nepravde. Ovo je značenje očigledno.

6. ne slaže se sa značenjem ajeta kojim se misli na ženidbu sa po četiri žene: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا۟﴾ *"Ako se bojite da nećete biti pravedni"*, onda se ženite jednom i posjedujte koliko želite robinja jer je to bliže brojnosti porodice. Štaviše, ovo je značenje potpuno strano;

7. nemoguće je da smisao ajeta: "Ako se bojite da ćete biti pravedni prema četiri, onda je na vama da posjedujete stotinu ili više robinja, da vam porodica ne bi bila mnogobrojna;

8. ajet: "*Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati*" pojašnjava razloge dva prethodna propisa, a to su podsticanje na ženidbu punoljetnim ženama umjesto siroticama i ženidba s četiri žene umjesto jednom ili zadovoljavanje ropkinjama, i ne priliči da svrha prethodnih propisa bude malobrojnost porodice;

9. Uzvišeni kaže: *"Ako se bojite da nećete biti pravedni..."* i nije rekao: "Ako se bojite da ne osiromašite ili da vas zadesi oskudica", a da Mu je namjera bila malobrojnost porodice, preče bi bilo da to kaže;

10. kada Uzvišeni spomene neku zabranu i kada spomene razlog te zabrane ili kada dozvoli nešto i obrazloži njegovu suprotnost nečim, onda taj suprotni razlog mora kontrirati obrazloženom propisu. Tako nalazimo da je Uzvišeni obrazložio

dopuštenost ženidbe ženama koje nisu jetimi kao što je dozvolio da se čovjek oženi samo jednom ženom ili da ima robinje[18], jer je to bliže pravdi, a poznato je da postojanje mnogobrojne porodice nije u suprotnosti nepostojanju obrazloženog propisa, pa stoga ne stoji njegovo obrazlaganje.

[18] Ropstvo u tekstu koji je pred nama, treba razumijevati u datom historijskom kontekstu.

Pokuđeno je biti nezadovoljan kćerkama

Kaže Allah, dž.š.:

﴿لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ * أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ﴾

"Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji. On stvara šta hoće! On poklanja žensku djecu kome hoće, a kome hoće – mušku, ili im daje i mušku i žensku, a koga hoće, učini bez poroda. On, uistinu, sve zna i sve može." (Eš-Šura, 49-50)

Allah, dž.š., podijelio je supružnike na četiri kategorije i podario im onu djecu koju je odredio da imaju, pa je doista čovjeku previše da se izlaže Allahovoj mržnji tako što će biti nezadovoljan onim što mu je Allah darovao.

Allah, dž.š., spomenuo je na prvom mjestu žensku djecu kao vid nadomještanja onome kako ih dočekuju roditelji (u džahilijetu ženska djeca bila su nepoželjna, op. prev.), a neki kažu da je razlog kontekst, jer Allah, dž.š., daje ono šta On hoće, a ne ono što bi roditelji željeli, jer roditelji, uglavnom, žele mušku djecu. Allah, dž.š., navodi da On stvara šta hoće, pa je na prvom mjestu spomenuo onu kategoriju koju roditelji ne žele.

Smatram da je Allah, dž.š., na prvom mjestu spomenuo ono što je zapostavljano u džahilijetu, a tiče se zakopavanja žive ženske djece, tj. ono što je držano za beznačajno u džahilijetu Allah, dž.š., spomenuo je na prvom mjestu. Nezadovoljstvo ženskom djecom jeste jedna od osobina ljudi iz predislamskog perioda, što je Allah, dž.š., žestoko osudio riječima:

﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأُنثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ * يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلاَ سَاء مَا يَحْكُمُونَ﴾

"I kada se nekom od njih javi da mu se rodila kći, lice mu potamni i postaje potišten, krije se od ljudi zbog nesreće koja mu je dojavljena: da li ovako prezren da je zadrži ili da je u zemlju zarovi? Kako ružno oni prosuđuju!" (En-Nahl, 58-59);

﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلاً ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾

"A kad nekog od njih obraduju viješću da mu se rodila ona koju pripisuju Milostivom, lice mu se pomrači i postaje potišten." (Ez-Zuhruf, 17)

Tako su neki tumačili kada bi vidjeli čovjeka mrkog lica da mu je žena trudna i da će roditi žensko.

U Muslimovom *Sahihu* prenosi se od Enesa ibn Malika da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا وَهُوَ وَضَمَّ أَصَابِعَهُ.

"Ko se bude brinuo o dvjema kćerkama, sve dok ne postanu punoljetne, bit će na Sudnjem danu zajedno sa mnom", i pokaza to spojivši dva prsta.[19]

Abdurrezzak prenosi od Aiše, r.a.:

جَاءَتْ امْرَأَةٌ وَمَعَهَا ابْنَتَانِ لَهَا تَسْأَلُنِي فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي شَيْئًا غَيْرَ تَمْرَةٍ وَاحِدَةٍ فَأَعْطَيْتُهَا إِيَّاهَا فَأَخَذَتْهَا فَشَقَّتْهَا بِاثْنَيْنِ بَيْنَ ابْنَتَيْهَا وَلَمْ تَأْكُلْ مِنْهَا شَيْئًا ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ هِيَ وَابْنَتَاهَا فَدَخَلَ عَلَيَّ

[19] Muslim, 4/2027.

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَدَّثْتُهُ حَدِيثَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ ابْتُلِيَ مِنْ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنْ النَّارِ..

"Došla je neka žena s dvije male kćerke i tražila da joj dam nešto hrane, a kod mene nije bilo ništa drugo osim jedne datule koju je uzela te prepolovila i dala svojim kćerkama, a da sama nije ni probala. Zatim je izašla zajedno sa svojim kćerkama. Nedugo zatim, uđe Poslanik, s.a.v.s., pa sam ga obavijestila o tome, a on reče: 'Ko bude imao žensku djecu pa se bude lijepo ophodio prema njima, ona će mu biti zastor od vatre Džehennama.'"[20]

Ebu Seid el-Hudri prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لَا يَكُونُ لِأَحَدٍ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ أَوْ ابْنَتَانِ أَوْ أُخْتَانِ فَيَتَّقِي اللهَ فِيهِنَّ وَيُحْسِنُ إِلَيْهِنَّ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ.

"Ko bude imao tri kćerke, ili dvije kćerke, ili dvije sestre, pa se bude bojao Allaha i lijepo postupao prema njima ući će u Džennet."[21]

Također, Ebu Seid prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ كُنَّ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ أَوْ بِنْتَانِ أَوْ أُخْتَانِ اتَّقَى اللهَ فِيهِنَّ وَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ حَتَّى يَبِنَّ أَوْ يَمُتْنَ كُنَّ لَهُ حِجَابًا مِنْ النَّارِ..

"Ko bude imao tri kćerke ili tri sestre, ili dvije kćerke ili dvije sestre, pa se bude lijepo odnosio prema njima i bude strpljiv i bogobojazan ući će u Džennet."[22]

Ebu Hurejra prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko bude imao tri kćerke pa bude strpljiv pri poteškoćama u njihovom odgoju ući će u Džennet."[23] U drugom predanju stoji da je Poslanik, s.a.v.s., upitan: "A ko bude imao dvije kćerke", pa je Poslanik, s.a.v.s., odgovorio: "I onaj koji bude imao dvije kćerke", a zatim je

[20] Buhari, 3/283, Muslim, 4/2027, Abdurrezzak u *Musannefu*, 10/457.
[21] Ahmed u *Musnedu* 3/42.
[22] Ahmed u *Musnedu*, 2/323. Lanac prenosilaca je slab. (Daiful-džamia, 5/243).
[23] Ahmed u *Musnedu*, 2/335, Hakim, 4/176.

upitan: “A ko bude imao jednu?” Poslanik, s.a.v.s., odgovori: “ I onaj koji bude imao jednu kćerku.”

Bejheki prenosi od Avfa ibn Malika da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ كَانَ لَهُ ثَلاَثُ بَنَاتٍ يُنْفِقُ عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَبِنَّ أَوْ يَمُتْنَ كُنَّ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ.

“Ko bude ima tri kćerke, pa se bude brino o njima, ako ostanu u životu, ili dok ne umru, bit će mu zaštita od džehennemske vatre.”[24]

Avf ibn Malik prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ja i žena koja se brine o svojoj djeci nakon smrti muža, bit ćemo ovako u Džennetu”, zatim je spojio kažiprst sa srednjim prstom.[25] Ibn Abbas, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Nema ni jednog muslimana koji bude imao dvije kćerke i bude lijepo postupao s njima, a da ga neće njih dvije uvesti u Džennet.”[26]

Ibn Munkedir prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ كَانَ لَهُ ثَلاَثُ بَنَاتٍ أَوْ أَخَوَاتٍ فَكَفَهُنَّ وَآوَاهُنَّ وَزَوَّجَهُنَّ دَخَلَ الجَنَّةَ قَالُوا وَابْنَتَانِ قَالَ وَابنتانِ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُمْ لَوْ قَالُوا أَوْ وَاحِدَةٌ قَالَ أَوْ وَاحِدَةٌ.

“Ko bude imao tri kćerke ili tri sestre pa se bude brinuo o njima, i kada dođe vrijeme za udaju, lijepo ih bude udao, ući će u Džennet, a zatim rekoše: ‘A ko bude imao dvije kćerke?’ Poslanik, s.a.v.s., odgovori: ‘I dvije’, tako da smo pomislili, da bi ako ga upitaju za jednu kćerku, on odgovorio: ‘I jednu.’”[27]

Ukba ibn Amir kaže da je čuo Poslanika, s.a.v.s., kako kaže: “Ko bude imao tri kćerke, pa bude strpljiv s njima, bude ih hranio, napajao i oblačio, to će mu biti zaštita od vatre.”[28]

---

[24] Bejheki, 2/236, Ahmed u *Musnedu*, 6/19.
[25] Ahmed, 6/29; Ebu Davud, 5/355; hadis je slab (*Ed-Daifa*, 3/251).
[26] Ahmed, 1/235, Hakim, 4/178, Ibn Hibban, 4/261; hadis jc *hasen*.
[27] Abdurrezzak u *Musannefu*, 10/458; Tirmizi, 4/318.
[28] Ahmcd u *Musnedu*, 4/154; Ibn Madža, 2/1210. Hadis je *sahih*. (Es-Sahiha, br.hadisa: 294).

Allah, dž.š., o ženama kaže: *"A ako prema njima odvratnost osjetite, moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate Allah veliko dobro dao."* (En-Nisa,19)

Ovo je isto i s kćerkama, jer one čovjeku mogu biti od velike koristi, na dunjaluku i na ahiretu, i doista je ružno da čovjek prezire ono čime je Allah, dž.š., zadovoljan i ono što mu je On podario. Salih ibn Ahmed kaže: "Kada bi se Ahmedu rodila kćerka, govorio bi: 'Poslanici su imali kćerke i doista je u njima veliko dobro.'" Kaže Jakub ibn Behtan: "Imao sam sedam kćerki, pa kada bi se koja rodila ušao bih kod Ahmeda ibn Hanbela, a on bi mi rekao: 'Ebu Jusufe, poslanici su imali kćerke', i te bi riječi uklonile brigu od mene."

Pohvalno je obradovati onoga kome se rodi dijete i prilikom čestitanja uputiti dovu Allahu, dž.š.

Allah, dž.š., u kur'anskom kazivanju o Ibrahimu, s.a.v.s., veli:

﴿وَلَقَدْ جَاءتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُـشْرَى قَالُواْ سَلاَمًا قَالَ سَلاَمٌ فَمَا لَبِثَ أَن جَاء
بِعِجْلٍ حَنِيذٍ * فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لاَ تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُواْ لاَ تَخَفْ
إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ * وَامْرَأَتُهُ قَآئِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَقَ وَمِن وَرَاء إِسْحَقَ
يَعْقُوبَ * قَالَتْ يَا وَيْلَتَى أَأَلِدُ وَأَنَاْ عَجُوزٌ وَهَـذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَـذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ
* قَالُواْ أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللّهِ رَحْمَتُ اللّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ *
فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ * إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ
أَوَّاهٌ مُّنِيبٌ﴾

"I Ibrahimu smo izaslanike Naše poslali da mu donesu radosnu vijest. 'Mir', rekoše. 'Mir', odgovori on, i ubrzo im donese pečeno tele. A kad vidje da ga se njihove ruke ne dotiču, on osjeti da nisu gosti i obuze ga neka zebnja od njih. 'Ti se ne boj!', rekoše oni, 'mi smo Lutovu narodu poslani.' A žena njegova stajaše tu, i Mi je obradovasmo Ishakom, a poslije Ishaka Jakubom i ona se osmjehnu.

'Jadna ja', reče, 'zar da rodim ovako stara, a i ovaj moj muž je star. Ovo je zaista nešto neobično.' 'Zar se čudiš Allahovoj moći?', rekoše oni, 'Allahova milost i blagoslov Njegovi su na vama, obitelji vjerovjesničkoj. On je dostojan hvale i On je plemenit.' I pošto Ibrahima prođe strah i dođe mu radosna vijest, on se poče raspravljati s našim izaslanicima o narodu Lutovu." (Hud, 69-75) Kaže Uzvišeni u suri *Es-Saffat*: ﴿فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ﴾ *"I Mi smo ga obradovali dječakom blage naravi"*. (Es-Saffat, 101) U suri *Ez-Zarijat* kaže: ﴿وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ﴾ *"I obradovaše ga dječakom koji će učen biti."* (Ez-Zarijat, 28) U suri *El-Hidžr veli*:

﴿وَنَبِّئْهُمْ عَن ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ * إِذْ دَخَلُواْ عَلَيْهِ فَقَالُواْ سَلاماً قَالَ إِنَّا مِنكُمْ وَجِلُونَ * قَالُواْ لاَ تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلامٍ عَلِيمٍ * قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَى أَن مَّسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ * قَالُواْ بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلاَ تَكُن مِّنَ الْقَانِطِينَ * قَالَ وَمَن يَقْنَطُ مِن رَّحْمَةِ رَبِّهِ إِلاَّ الضَّآلُّونَ﴾

"I obavijesti ih o gostima Ibrahimovim, kada su mu ušli i rekli: 'Mir', on je rekao: 'Mi smo se vas uplašili.' 'Ne plaši se', rekoše. 'Donosimo ti radosnu vijest, učena sina ćeš imati.' 'Zar mi donosite radosnu vijest sada kad me je starost ophrvala?', reče on, 'čime me radujete?' 'Donosimo ti radosnu vijest koja će se doista obistiniti' - rekoše oni -, 'zato nadu ne gubi.' 'Nadu u milost Gospodara svoga mogu gubiti samo oni koji su zabludjeli', reče on." (El-Hidžr, 51-56) Kaže Uzvišeni:

﴿يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَل لَّهُ مِن قَبْلُ سَمِيّاً﴾

"O Zekerijja, javljamo ti radosnu vijest da će ti se dječak roditi, ime će mu Jahja biti, nikome prije njega to ime nismo htjeli dati." (Merjem, 7)

﴿فَنَادَتْهُ الْمَلآئِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَـى﴾

"I dok se on u hramu stojeći molio, meleki ga zovnuše: 'Allah ti

javlja radosnu vijest, rodit će ti se Jahja.'" (Alu-Imran, 39)

Radosna vijest čini čovjeka sretnim i radosnim, stoga je poželjno da musliman obraduje svoga brata i obavijesti ga o onome što će ga usrećiti. Kada se rodio Poslanik, s.a.v.s., Suvejba, Ebu Lehebova robinja, obradovala je Ebu Leheba riječima: "Noćas se Abdullahu rodio sin", na što je Ebu Leheb, od velike radosti, oslobodi. A Allah mu to neće zaboraviti, napojit će ga nakon njegove smrti s nekoliko kapljica vode.

Ako nam ne pođe za rukom da prvi priopćimo radosnu vijest, onda je poželjno da čestitamo. Razlika je u tome što priopćavanjem radosne vijesti obradujemo onoga kome se rodilo dijete, dok prilikom čestitanja uputimo dovu za njega. Stoga, kada je Allah, dž.š., objavio oprost Ka'bu ibn Maliku i njegovoj dvojici prijatelja, došao mu je čovjek koji ga je obradovao, a kada je ušao u džamiju, ljudi su mu prilazili i čestitali mu.

U predislamsko doba, kada bi čestitali brak, govorili bi: "Složno živjeli i puno muške djece imali", zato čovjek ne treba, prilikom čestitanja, izostaviti kćerke, već treba čestitati i za kćerke i za sinove, a može izostaviti oboje kako bi izbjegao predislamski običaj. Također su neki koji su živjeli u doba prije pojave islama čestitali tako što bi spomenuli dug život sinovima, a kćerkama smrt.

Prenosi se da je neki čovjek došao Hasanu Basriju, kod koga je sjedio čovjek kome se rodio sin, pa mu reče: "Čestitam ti junaka", na što će Hasan: "Je li junak ili magarac?" Pa kako ćemo reći?", upita čovjek. "Reci: 'Imao bereketa u onome što ti je poklonjeno, zahvalan bio Onome koji ti je poklonio, doživio zrelost i bio ti poslušan.'"

UČENJE EZANA NA DESNO, A IKAMETA NA LIJEVO UHO

O ovom poglavlju preneseni su sljedeći hadisi:

– prvi, Ebu Rafi kaže: "Vidio sam Poslanika, s.a.v.s., da uči ezan Hasanu ibn Aliju na uho nedugo nakon njegovog rođenja;"[29]

– drugi, Bejheki u djelu *Šu'ab* prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kome se rodi dijete, pa mu prouči ezan na desno uho a ikamet na lijevo, šejtan mu ne može naškoditi;"[30]

– treći, Bejheki prenosi od Ibn Abbasa, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., Hasanu ibn Aliju, istog dan kada se rodio, proučio ezan na desno uho a ikamet na lijevo uho. Ova su dva hadisa slaba.

Svrha učenja ezana, a Allah najbolje zna, leži u tome da prvo što čovjek čuje budu riječi koje izražavaju veličanstvenost i veličinu Gospodara, kao i riječi šehadeta kojima se ulazi u islam. To je vrsta podsjećanja na obilježje islama prilikom dolaska na ovaj svijet, kao što je podsjećanje na šehadet prilikom napuštanja ovoga svijeta. Nemoguće je negirati trag koji ezan ostavlja na srce djeteta iako ono ne osjeti sve te koristi, jedna od njih jeste i bježanje šejtana od ezana, jer šejtan vreba čovjeka od trenutka dolaska na ovaj svijet i prilazi mu kako bi ga zavodio, pa tako šejtan čuje ono što će ga oslabiti i naljutiti baš u prvim satima njegove misije.

---

[29] Ebu Davud, 5/333; Tirmizi, 4/97. Hadis je *hasen*. (*Irva*, 4/400).

[30] Ibn Sunni, 523, učenjaci smatraju da je ovaj hadis apokrifan. (Ed-Daifa, br. hadisa 321).

Drugi smisao učenja ezana u ovoj prilici jeste da čovjek prvo čuje poziv ka Allahu, dž.š., vjeri islamu i robovanju Allahu, dž.š., prije nego što čuje šejtanski poziv, jer je i čovjekova vjera koja je usađena u ljude prethodila šejtanskom zavođenju i mijenjanju, a tu su i druga značenja ezana...

Trljanje nepceta novorođenčeta hurmom

U zbirkama Buharija i Muslima prenosi se od Ebu Musaa da mu se rodio sin pa ga je odnio Poslaniku, s.a.v.s., koji mu je dao ime Ibrahim i nepce mu protrljao hurmom, a Buhari dodaje da je Poslanik proučio i dovu. To je bio najstariji sin Ebu Musaa.[31]

U Buhari i Muslim bilježe od Enesa ibn Malika da je rekao:

كَانَ ابْنٌ لأَبِي طَلْحَةَ يَشْتَكِي، فَخَرَجَ أَبُو طَلْحَةَ، فَقُبِضَ الصَّبِيُّ، فَلَمَّا رَجَعَ أَبُو طَلْحَةَ قَالَ: مَا فَعَلَ ابْنِي؟ قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ: هُوَ أَسْكَنُ مِمَّا كَانَ، فَقَرَّبَتْ إِلَيْهِ الْعَشَاءَ فَتَعَشَّى، ثُمَّ أَصَابَ مِنْهَا، فَلَمَّا فَرَغَ قَالَتْ: وَارُوا الصَّبِيَّ، فَلَمَّا أَصْبَحَ أَبُو طَلْحَةَ أَتَى رَسُولَ اللهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَأَخْبَرَهُ. فَقَالَ: "أَعَرَسْتُمُ اللَّيْلَةَ؟" قَالَ: نَعَمْ.

قَالَ: "اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمَا". فَوَلَدَتْ غُلاَماً. فَقَالَ لِي أَبُو طَلْحَةَ: احْمِلْهُ حَتَّى تَأْتِيَ بِهِ النَّبِيَّ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَأَتَى بِهِ النَّبِيَّ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- وَبَعَثَتْ مَعَهُ بِتَمَرَاتٍ. فَأَخَذَهُ النَّبِيُّ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَقَالَ: "أَمَعَهُ شَيْءٌ؟" قَالُوا: نَعَمْ تَمَرَاتٌ، فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَمَضَغَهَا، ثُمَّ أَخَذَهَا مِنْ فِيهِ، فَجَعَلَهَا فِي فِيِّ الصَّبِيِّ، ثُمَّ حَنَّكَهُ، وَسَمَّاهُ: عَبْدَ اللهِ.

"Ebu Talha imao je bolesnog sina, pa kada je izašao iz kuće sin mu je umro. U povratku pitao je: 'Šta radi sin?', a žena mu odgovori: 'Mirnji je nego što je bio!', misleći na to da je sin umro. Poslije večere legli su zajedno u postelju, a ujutro mu žena reče da

[31] Buhari, 9/895; Muslim, 3/1690.

ode i ukopa dijete. O svemu je obavijestio Poslanika, s.a.v.s., koji ga je upitao da li je imao sinoć spolni odnos sa ženom, a kada je dobio potvrdan odgovor Poslanik, s.a.v.s., proučio je dovu "Allahu, podari im bereket", pa je Ebu Talha obradovan muškim djetetom i donio ga je Poslaniku koji je razmekšao hurmu u ustima i njome natrljao djetetove desni, zatim mu je dao ime Abdullah."[32]

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا حَمَلَتْ بِعَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ بِمَكَّةَ قَالَتْ فَخَرَجْتُ وَأَنَا مُتِمٌّ فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَنَزَلْتُ قُبَاءً فَوَلَدْتُ بِقُبَاءٍ ثُمَّ أَتَيْتُ بِهِ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعْتُهُ فِي حَجْرِهِ ثُمَّ دَعَا بِتَمْرَةٍ فَمَضَغَهَا ثُمَّ تَفَلَ فِي فِيهِ فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ دَخَلَ جَوْفَهُ رِيقُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ حَنَّكَهُ بِالتَّمْرَةِ ثُمَّ دَعَا لَهُ فَبَرَّكَ عَلَيْهِ وَكَانَ أَوَّلَ مَوْلُودٍ وُلِدَ فِي الْإِسْلَامِ فَفَرِحُوا بِهِ فَرَحًا شَدِيدًا لِأَنَّهُمْ قِيلَ لَهُمْ إِنَّ الْيَهُودَ قَدْ سَحَرَتْكُمْ فَلَا يُولَدُ لَكُمْ.

Ebu Usama prenosi da je Esma bila trudna kada je napustila Meku, pa je kazala: "Kada sam otišla iz Meke, vrijeme poroda mi se bližilo, po dolasku u Medinu boravila sam na Kubau, gdje sam se porodila, zatim sam otišla Poslaniku, s.a.v.s., i stavila dijete pod njegovo skrbništvo, zatim je Poslanik, s.a.v.s., tražio da mu donesu hurmu, zatim je navlažio u ustima, i prvo šta je ušlo u usta mog sina bila je pljuvačka Poslanika, s.a.v.s. Nakon toga natrljao mu je nepce hurmom i proučio mu dovu. Abdullah ibn Zubejr bio je prvo muhadžirsko dijete rođeno u Medini poslije Hidžre, kome su se svi veselili jer im je govoreno da su ih jevreji opsihrili tako da ne mogu imati djece."[33]

Hallal navodi da je Muhamed ibn Ali čuo ženu Ahmeda ibn Hanbela kako kaže:

لَمَّا أَخَذَ بِيَ الطَّلْقُ كَانَ مَوْلَايَ نَائِمًا فَقُلْتُ لَهُ يَا مَوْلَايَ هُوَ ذَا أَمُوتُ فَقَالَ يُفَرِّجُ اللهُ فَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ قَالَ يُفَرِّجُ اللهُ حَتَّى وَلَدْتُ سَعِيدًا فَلَمَّا وَلَدْتُهُ قَالَ هَاتُوا ذَلِكَ التَّمْرَ لِتَمْرٍ كَانَ عِنْدَنَا مِنْ تَمْرِ مَكَّةَ فَقُلْتُ لِأُمِّ عَلِيٍّ إِمْضَغِي هَذَا التَّمْرَ وَحَنِّكِيهِ فَفَعَلَتْ.

---

[32] Buhari, 9/587; Muslim, 3/1689.

[33] Buhari, 9/589; Muslim, 3/1691.

"Kada sam dobila trudove, Ahmed je spavao, kada sam se porodila, zatražio je hurme, a u to doba imali smo mekanske hurme, pa je rekao Umu Ali da raskvasi pljuvačkom hurmu pa da njome natrlja djetetu desni, što je i učinila."

Dokazi o utemeljenosti akike

Imam Malik kaže: "O ovom pitanju kod nas nema nesuglasica."

Jahja ibn Seid el-Ensari kaže: "Zapamtio sam ljude koji nisu propuštali *akiku* ni za dječaka ni za djevojčicu."

Ibn el-Munzir kaže: "Tako su postupali u Hidžazu i prije i sada, a i učenjaci praktikuju tu praksu."

Imam Malik spominje da o ovom pitanju kod njih nema nesuglasica, pa kaže: "Prenosioci hadisa o akiki su: Abdullah ibn Mesud, Abdullah ibn Omer i Aiša. Također prenosi Fatima, kćerka Allahovog Poslanika, s.a.v.s., Burejda el-Eslemi, Kasim ibn Muhammed, Urva ibn el-Zubejr, Ata ibn Ebu Rebah, Ez-Zuhri, Ebu Zennad, a ovo je mišljenje Malika, kao i učenjaka Medine, imama Šafija i njegovih učenika, imama Ahmeda i Ishaka, Ebu Sevra[34] i drugih učenjaka koji slijede Poslanikov, s.a.v.s., sunnet, jer je obaveza slijediti vjerodostojno predanje. Racionalisti ne smatraju da je *akika* sunnet, čime se suprotstavljaju vjerodostojnim hadisima koji su preneseni od Poslanika, s.a.v.s., ashaba i tabiina."

[34] Spominje Nevevi u *Medžmuu*, 8/447.

Dokazi onih koji smatraju da akika spada u pokuđene stvari

Amr ibn Šuajb prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., upitan o *akiki*, pa je odgovorio: "Ne volim to."[35] Neki kažu da je to običaj sljedbenika Knjige, pa tako Bejheki prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Jevreji priređuju *akiku* prilikom rođenja muškog djeteta, a kada im se rodi žensko, ne priređuju *akiku*."[36] Smatraju da je akika prinošenje žrtve svojstveno predislamskom periodu čiju je praksu islam dokinuo, kao što je slučaj i s drugim vrstama prinošenja žrtve koja su oni prakticirali.[37]

Imam Ahmed prenosi od Ebu Rafija da je Fatima, radijallahu anha, kada se rodio Hasan ibn Ali, htjela zaklati dva ovna, pa je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Nemoj, već obrij mu glavu i podijeli sadaku u vrijednosti težine kose. "Zatim se rodio Husejn, pa je postupila onako kako je Poslanik, s.a.v.s., preporučio.[38]

Dokazi koji govore o tome da je poželjno učiniti akiku

Veliki broj učenjaka ehli-sunneta smatra da je *akika* potvrđena praksa Poslanika, s.a.v.s.. Takav stav podupiru hadisom koji prenosi Buhari u svome *Sahihu* od Selmana ibn Ammara, a tu stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَعَ الْغُلاَمِ عَقِيقَةٌ فَأَهْرِيقُوا عنه دَماً وأَمِيطُوا عنه الأَذَى.

"Novorođenčetu pripada akika, zakoljite je za njega i obrijte mu glavu."[39]

---

[35] *Musned*, 2/182, *Sunen* od Ebu Davuda, 3/262; Hadis je vjerodostojan.

[36] *Sunenul-kubra*, 9/301; Hadis prenosi Ebu Hurejra.

[37] Riječ je o *atiri*, žrtvi koju su prinosili svojim božanstvima i *feri*, prvom mladunčetu ovaca i deva koje su, također, prinosili svojim božanstvima; *En-Nihaje*, 3/178, 3/435.

[38] *Musned*, 6/392, *Medžmeuz-zevaid*, 4/57.

[39] Buhari, 9/590, Ebu Davud, 3/261, Tirmizi, 4/97, Nesai, 7/164.

Prenosi Semura da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

كُلُّ غُلَامٍ رَهِينَةٌ بِعَقِيقَتِهِ تُذْبَحُ عَنْهُ يَوْمَ سَابِعِهِ وَقَالَ بَهْزٌ فِي حَدِيثِهِ وَيُدَمَّى وَيُسَمَّى فِيهِ وَيُحْلَقُ قَالَ يَزِيدُ رَأْسُهُ.

"Svako novorođenče jeste u zalogu svoje akike koja se za njega kolje sedmi dan od rođenja, tada mu se daje ime i obrije glava."[40] Tirmizi kaže da je hadis hasen-sahih.

Prenosi Aiša, radijallahu anha, da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Za muško novorođenče kolju se dvije, približno iste, ovce, a za žensko novorođenče kolje se jedna ovca."[41] U Ahmedovom predanju stoji:

أَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُعِقَّ عَنِ الْجَارِيَةِ شَاةً وَعَنِ الْغُلَامِ شَاتَيْنِ.

"Naredio nam je Poslanik, s.a.v.s., da zakoljemo jednu ovcu za žensko novorođenče, a dvije ovce za muško novorođenče."[42]

Ummu Kurz el-Kabija prenosi da je pitala Poslanika, s.a.v.s., o *akiki*, pa je on odgovorio:

عَنِ الْغُلَامِ شَاتَانِ وَعَنِ الْأُنْثَى وَاحِدَةٌ وَلَا يَضُرُّكُمْ أَذُكْرَانًا كُنَّ أَوْ إِنَاثًا.

"Za muško novorođenče kolju se dvije, a za žensko novorođenče jedna, bez obzira da li se radi o ovci ili ovnu."[43]

Ed-Dahak ibn Mahled prenosi hadis od Ebu Hurejre u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنَّ الْيَهُودَ تَعُقُّ عَنِ الْغُلَامِ وَلَا تَعُقُّ عَنِ الْجَارِيَةِ، فَعُقُّوا عَنِ الْغُلَامِ شَاتَيْنِ وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةً.

"Kada se jevrejima rodi sin, onda priređuju *akiku*, a kada im se rodi kćerka, onda to ne rade, zato kada vam se rodi sin, zakoljite dvije ovce, a kada vam se rodi kćerka, zakoljite jednu ovcu."[44]

---

[40] Ebu Davud, 3/260, Tirmizi, 4/101, Nesai, 7/166, Ibn Madždža, 2/1056.

[41] *Musned*, 6/31, Tirmizi 4/96. Tirmizi kaže da je hadis hasen-sahih, Albani ga navodi u *Irvau* (1166) i smatra da je hadis sahih.

[42] *Musned*, 6/158.

[43] Tirmizi, 4/98, *Musned*, 6/381, Ebu Davud, 3/257, Nesai, 7/165.

[44] Bejheki u *Sunenul-kubra*, 9/301.

Ibn Abbas prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., za Hasana i Husejna zaklao po jedan kurban. Ovaj hadis prenosi Ebu Davud[45], a u Nesaijevom predanju stoji: "... po dva kurbana."[46]

Amr ibn Šuajb prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., naredio da se sedmi dan po rođenju djeteta da ime tom djetetu, obrije glava i zakolje kurban.[47]

Burejda el-Eslemi kaže: "Kada bi se, u predislamskom periodu, nekome od nas rodilo muško dijete, onda bismo zaklali ovcu i njenom krvlju mazali bismo djetetovu glavu, a kada je došao islam, klali smo ovcu, brijali djetetu glavu i mazali je šafranom." Prenosi Ebu Davud.[48]

Ibnul-Munkedir prenosi da je Ebu Bekre dobio sina Abdurrahmana, koji je bio prvo dijete rođeno u Basri, pa je zaklao devu i ugostio ljude. Neki su zbog toga negodovali govoreći: "Poslanik, s.a.v.s., naredio je da se za muško novorođenče zakolju dvije ovce, a za žensko jedna ovca."[49]

Prenosi Hasan od Semure da je Poslanik, s.a.v.s., u vezi s *akikom* rekao: "Svako je novorođenče u zalogu za svoju akiku koja se priređuje sedmi dan, kada mu se brije glava i namaže krvlju."[50]

Kaže Ebu Davud da je Katada upitan o krvi i o tome kako s njom postupiti, pa je odgovorio: "Kada se zakolje *akika,* od nje se uzme pramen vune koji se prinese vratnim žilama kako bi se natopio krvlju, zatim se taj pramen stavi na tjeme djeteta sve dok ne ga ne zalije krv, nakon čega se dijete opere i obrije mu se glava."[51]

---

[45] *Sunen,* 3/261.

[46] *Sunen,* 7/165.

[47] Tirmizi, 5/132, Tirmizi smatra da je hadis hasen-garib. Albani smatra da je hadis hasen. (*Sahih Et-Tirmizi,* 2/371).

[48] Ebu Davud, 3/263. Lanac prenosilaca ovog hadisa jeste hasen.

[49] Nije poznato ko bilježi ovaj hadis.

[50] Ahmed u *Musnedu,* 5/17; Ebu Davud, 3/259.

[51] Ebu Davud, 3/259.

Ebu Davud kaže: “Ovo je greška Hemama ibn Jahje (tj. da se glava namaže krvlju) “, a zatim je naveo hadis s drugim lancima prenosilaca: “Svako je novorođenče u zalogu svoje akik, sedmi dan zakolje mu se kurban i nadije ime.”

Ebu Davud kaže: “Predanje u kojem se spomeinje nadijevanjre imena ispravnije je.”[52]

Prenosi ga Tirmizi, Nesai i Ibn Madža.[53] Tirmizi je rekao da je ovaj hadis hasen-sahih.

Ovaj hadis Hasan je čuo od Semure, a naveo ga je i Buhari u svome *Sahihu* od Habiba ibn eš-Šehida, koji prenosi da mu je Ibn Sirin rekao: “Upitan je Hasan od koga je čuo hadis o *akiki*, ‘Od Semure ibn Džunduba’, odgovori Hasan.”[54]

Prenosi Bejheki od Selmana ibn Šurahbila, a on od Jahje ibn Hamze da je rekao: “Pitao sam Ataa el-Horosanija šta znači: u zalogu za svoju akiku, ‘Neće biti omogućeno da dijete čini šefaat za svog roditelja’, odgovori on.”[55]

Ishak ibn Hani navodi da je pitao Ebu Abdullaha o značenju hadisa: “Novorođenče je u zalogu za svoju *akiku*”, a on na to odgovori: “U Poslanikov, s.a.v.s., sunnet spada klanje dviju ovaca za muško novorođenče, a za žensko novorođenče jedne ovce, a ako se ne zakolje, novorođenče ostaje zalogom svoje *akike*, sve dok se ne zakolje za njega.”[56]

El-Esrem navodi riječi Ebu Abdullaha: “Riječi: ‘Dijete je zalog svoje akike’, jeste hadis koji jasno ukazije na propis *akike*.”

---

[52] Ebu Davud, 3/260.

[53] Tirmizi, 4/101; Nesai, 7/166; Ibn Madža, 271056.

[54] Buhari, 9/590.

[55] *Sunen el-Kubra*, 9/299.

[56] *Mesail el-imam Ahmed ibn Hanbel*, 2/130.

Jakub ibn Bahtan prenosi da je Ebu Abdullah upitan o *akiki*, pa je rekao: "Ne znam za jači dokaz od hadisa: "Svako dijete jeste u zalogu za svoju *akiku*."

Ahmed ibn Kasim prenosi da je Ebu Abdullah rekao: "Mekruh je da neko propusti *akiku*, a u mogućnosti je izvršiti je, jer Poslanik, s.a.v.s., kaže da je dijete u zalogu za svoju akiku."

Ahmed ibn el-Kasim upitao je Ebu Abdullaha da li je *akika* vadžib, na šta je ovaj dogovorio: "Ne znam da li je vadžib, ali znam da je čovjek u zalogu za svoju akiku..." Na drugom mjestu Ahmed veli: "Neće moći šefaat činiti svojim roditeljima."

Ibn Madža u svome *Sunenu* prenosi hadis od Jezida ibn Abdul-Muzenija da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Akika se kolje za novorođenče, ali se glava novorođenčeta ne maže krvlju."[57] Već smo ranije naveli predanje koje prenosi Burejda el-Eslemi, a u kojem kaže: "Kada bi se, u predislamskom periodu, nekome od nas rodilo muško dijete, onda bismo zaklali ovcu i njenom krvlju mazali bismo djetetovu glavu, a kada je došao islam, klali smo ovcu, brijali djetetu glavu i mazali je šafranom."[58]

Bejheki prenosi od Aiše da je rekla: "Predislamski Arapi natapali su komad pamuka krvlju akike, pa bi to stavljali djeci na glavu, ali je Poslanik, s.a.v.s., to zabranio i naredio da se umjesto krvi stavlja miris."

Ibn Munzir kaže: "Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Zakoljite za novorođenče *akiku* i odklonite od njega nečistoću',[59] a sama krv jeste nečistoća, pa nije dozvoljeno da se na dječiju glavu stavlja nečistoća."

---

[57] Ebu Davud, 2/1057; Taberani u *Evsatu*, 1/223; Albani navodi da je hadis sahih. (*Sahih Suneni Ibn Madža*, 3/207).

[58] Ovaj hadis spomenut je na 12. str.

[59] Vidi str. 11.

Odgovor na argumente onih koji smatraju da je akika mekruh

Imam Ahmed kaže da ima onih koji smatraju da je *akika* mekruh, a takvo njihovo mišljenje jeste posljedica "neznanja i nepoznavanja hadisa i predanja".

Kako mogu smatrati da je akika džahilijetski običaj kada znamao da je Poslanik, s.a.v.s., priredio *akiku* za Hasana i Husejna, a po tome su postupali i ashabi. *Akika* je sunnet Poslanika, s.a.v.s., koja je potvrđena hadisom:

الْغُلَامُ مُرْتَهَنٌ بِعَقِيقَتِهِ وَهُوَ - إِسْنَادٌ جَيِّدٌ - يَرْوِيهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ وَقَالَ فِي رواية الأَثْرَم فِي العقيقةِ أَحَادِيثَ عَنِ النبي مُسْنَدَةً وَعن أصحابه وعن التَّابِعِينَ وَقَالَ هَؤُلاَءِ هِيَ مِنْ عَمَلِ الجَاهِلِيَّةِ.

"Novorođenče je u zalogu za svoju *akiku*"[60], koji prenosi Ebu Hurejra i koji je vjerodostojan. El-Esrem prenosi da je imam Ahmed rekao: "U vezi *akike* prenesen je veliki broj hadisa i predanja od Poslanika, s.a.v.s., njegovih ashaba i sljedbenika, i ipak pojedini kažu da je to stvar džahilijeta."

El-Mejmuni navodi da je pitao Ebu Abdullaha da li postoji vjerodostojno predanje o *akiki*, na šta mu on je odgovorio: "Hadis Poslanika, s.a.v.s.: 'Za dječaka se kolju dvije ovce, a za djevojčicu jedna ovca.' Zatim ga El-Mejmuni upita: "A šta je s predanjima u kojima si nalazio zamjerke?" "Nisu validna, a što se tiče hadisa koji prenosi Amr ibn Šuajb, a u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne volim *ukuk*"[61], vidi se da je u ovome hadisu dokaz za akiku, jer hadis glasi:

سُئِلَ رَسُولُ الله عَنِ الْعَقِيقَةِ فَقَالَ لاَ أُحِبُّ الْعُقُوقَ وَكَأَنَّهُ كَرِهَ الْاسْمَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ الله إِنَّمَا نَسْأَلُكَ عَنْ أَحَدِنَا يُولَدُ لَهُ وَلَدٌ فَقَالَ مَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَنْسُكَ عَنْ وَلَدِهِ فَلْيَفْعَلْ عَنِ الْغُلَامِ

[60] Vidi str. 11.

[61] Vidi str. 10.

شَاتَانِ مُكَافِئَتَانِ وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةٌ.

"Upitan je Poslanik, s.a.v.s., o *akiki*, pa je rakao: 'Ne volim *ukuk*', misleći pri tome na samo ime, pa mu rekoše: 'Poslaniče, a ako se nekome od nas rodi dijete?' 'Ako neko od vas želi prinijeti žrtvu, neka za muško novorođenče zakolje dvije, približno iste, ovce, a za žensko novorođenče jednu ovcu', odgovori Poslanik."[62]

Hadisi koje prenosi Rafi nisu vjerodostojni, stoga imam Ahmed kaže da se ti hadisi kose s poznatim hadisima koji govore o *akiki*, jer je Poslanik, s.a.v.s., priredio akiku za Hasana i Husejna.

Prenosi Ejub od Ikrime, a on od Ibn Abasa, da je Poslanik, s.a.v.s., za Hasana i Husejna zaklao po jednog ovna.[63] Spominje ga Ebu Davud.

Džerir ibn Hazm prenosi od Katade, a on od Enesa, da je Poslanik, s.a.v.s., za Hasana i Husejna zaklao dva ovna.[64]

Jahja ibn Seid prenosi od Aiše, radijallahu anha, da je Poslanik, s.a.v.s., sedmog dana priredio akiku za Hasana i Husejna.[65]

Kada bi riječi "Ne priređuj akiku", koje se pripisuju Poslaniku, bile vjerodostojne, ne bi značilo da je akika mekruh, već da Poslanik, s.a.v.s., želi preuzeti na sebe tu obavezu kako bi olakšao Aiši, radijallahu anha. Što se tiče mišljenja da je *akika* običaj sljedbenika Knjige, tačno je da su oni priređivali akiku, ali samo za mušku djecu, a to vidimo iz hadisa Poslanika, s.a.v.s.: "Jevreji priređuju akiku kada im se rodi muško dijete, a ne priređuju kada im se rodi žensko, zato kada vam se rodi muško dijete, zakoljite dvije ovce, a kada vam se rodi žensko dijete, zakoljite jednu ovcu."[66]

[62] Vidi str. 11.
[63] Vidi str. 11.
[64] Hejsemi u *Medžmeu*, 4/57.
[65] Hejsemi u *Medžmeu*, 4/57.
[66] Vidi str. 11.

Jezičko značenje akike

Ebu Omer navodi mišljenje Ebu Ubejda i El-Asmeija da *akika* u arapskom jeziku označava kosu novorođenčeta. Tako kaže: "Pa je i ovca koja se kolje za novorođenče dobila isto ime, jer se djetetu brije glava prije samog klanja. Zato je Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Uklonite s djeteta 'nečistoću', a to je kosa." Ebu Ubejda smatra da su Arapi davali imena shodno okolnostima vezanim za sam događaj, pa je tako ovca koja se kolje za novorođenče dobila ime akika zbog kose novorođenčeta koja se brije na dan kada se kolje ovca.

Kaže: "Akikom se naziva kosa kod novorođenčeta kao i kod nekih životinja, i taj izraz se ne koristi samo u ova dva slučaja."

Imam Ahmed ne podržava mišljenje Ebu Ubejda, kao ni ono što Ebu Ubejde prenosi od El-Asmeija, i smatra da je akika žrtva, te kaže: "Nema osnove za ono što tvrdi Ebu Ubejda."

Kaže Ebu Omer: "Pojedini učenjaci koji su živjeli poslije imama Ahmeda navode dokaze koji idu u prilog njegovoj tvrdnji, i smatraju da u arapskom jeziku akika znači kidanje ili rezanje, a ista se riječ koristi i za neposlušnost roditeljima. Stav imama Ahmeda, u jezičkom značenju, tačniji je i spravniji od stava Ebu Ubejda, a Allah najbolje zna."

Dževheri navodi da akika znači klanje kurbana sedmog dana i kada se djetetu glava obrije, pa je akika učinjena zbog ova dva obreda, i ovo je mišljenje preče.

Hadis: "Ne volim ukuk" ukazuje na imena koja izazivaju odbojnost u srcima. Tako je i Poslanik, s.a.v.s., osjećao odbojnost, pa je čak i mijenjao ružna imana u lijepa. Čak je izbjegavao boraviti u mjestu čije ime nije lijepo, a i proći između dva brda koja nose ružna imena. Poslanik, s.a.v.s., volio je lijepa imena i optimizam.

وَفِي الْـمُوَطَّأ أَنَّ رَسُولَ اللهِ قَالَ لِلَقْحَة مَنْ يَحْلِبُ هَذِهِ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ مَا اسْمُكَ فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ مُرَّة فَقَالَ لَهُ رَسُول اللهِ اجْلِسْ. ثُمَّ قَالَ مَنْ يَحْلِبُ هَذِهِ فَقَامَ رَجُلٌ آخَرُ

فقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ مَا اسْمُكَ فقَالَ حَرْبٌ فقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ اجْلِسْ ثُمَّ قال مَنْ يَحْلِبُ هَذِهِ فقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ له مَا اسمكَ فقَالَ يَعِيشُ فَقَالَ له النَّبِيُّ احْلِبْ.

U *Muvetau* prenosi se hadis u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., upitao ko će namusti mlijeka, pa je čovjek ustao. Poslanik ga upita kao se zove a on odgovori: "Murra", a zatim mu Poslanik naredi da sjede. Poslanik ponovi pitanje, pa ustade drugi čovjek, te ga Poslanik, s.a.v.s., upita kako se zove a on odgovori: "Harb." Poslanik mu naredi da sjede. Zatim upita ponovo ko će namusti mlijeka, pa ustade čovjek, a Poslanik ga upita kakao se zove. Kada je čuo da se zove "Jeiš", naredi mu da on namuze mlijeko.[67]

Ebu Omer navodi da je ovo zbog toga što je Poslanik, s.a.v.s., volio optimizam, a ne zbog praznovjerja. Smatram da između imena i onoga koji nosi to ime ima velike bliskosti i veze i rijetki su slučajevi kada nije bilo tako. Izrazi su paradigme značenja, a imena su paradigme onoga što se naziva tim imenima.

Da li je pokuđen naziv "akika"

Islamski učenjaci o ovom pitanju nemaju jedinstven stav. Pojedini smatraju da je mekruh nazivati *akikom* kurban koji se kolje za novorođenče i nastoje dokazati da Poslanik, s.a.v.s., nije volio ovaj naziv, pa nije dozvoljeno da se kurbanu dadne ime koje je prezirao Poslanik, s.a.v.s. Također smatraju da je obaveza, po doslovnom tumačenju hadisa, kurban nazvati žrtvom, a ne akikom.

Drugi smatraju da sam naziv *akika* nije mekruh i da je dozvoljen, a za dokaz uzimaju hadis koji prenosi Semura: "Dijete je u zalogu za svoju akiku"[68], kao i hadis koji prenosi Selman ibn Amir, a u kojem stoji: "Za novorođenče se kolje akika." U ova dva hadisa naveden je izraz *akika*, što ukazuje na to da je dozvoljeno da se kurban naziva akikom. Ipak, Ebu Amr smatra da ovi hadisi ukazuju da

---

[67] *Muveta*, 2/973.

[68] Vidi str. 11.

je mekruh nazivati kurban akikom.

Islamski pravnici navodili su da je *akika* poznat termin i da se termin 'žrtva' ne koristi.

Alija smatra da se u hadisu, koji prenosi Malik, ne precizira da je mekruh nazvati kurban koji se kolje za novorođenče akikom, a hadis koji prenosi Amr ibn Šuajb sadrži značenje koje ukazuje da Poslanik nije volio naziv akika, pa kaže: "Ko želi prinijeti žrtvu za svoje dijete neka to uradi." Slično ovome jeste i razilaženje učenjaka u nazivanju jacije riječju "atame", u vezi s time imaju dva predanja od imama Ahmeda. Ispravan stav u vezi s ova dva pitanja jeste: Pokuđeno je udaljavanje od imena koja je ustanovio Šerijat, kao što su "iša" (jacija), i "nesike" (žrtva), tako da je pokuđeno umjesto ovih šerijatskih termina koristiti termine *akika* i *atame,* s tim da ako preovladava upotreba šerijatskih termina i ne postoji tendencija njihovog zapostavljanja, nema smetnje da se katkada koriste ovi zamjenski termini. Ovakvim razumijevanjem izbjeći ćemo suprotstavljanje hadisa, kako se to doima na prvi pogled.

Da li je akika vadžib ili je mustehab

Ibn Munzir navodi da islamski učenjaci imaju različita mišljenja kada je u pitanju obaveznost klanja akike. Jedni smatraju da je akika vadžib, jer je Poslank, s.a.v.s., to naredio, a njegova naredba označava obavezu.

Od Hasana Basrija prenosi se da je rekao da je čovjek obavezan zaklati sebi kurban ako to njegovi roditelji nisu uradili za njega. On je, također, smatrao da se za djevojčicu ne kolje kurban.

Prenosi se od Burejde de će ljudima, na Sudnjem danu, biti predočene njihove akike, kao što će im biti njihovi namazi predočeni.

Ebu Zennad navodi da je akika svojstvena muslimanima i smatrali su pokuđenim njeno neizvršavanje. Također, prenosi od

Hasana el-Basrija da je rekao: "Akika je obavezna sedmog dana za muško novorođenče."

Kaže Ebu Omer: "Što se tiče različitih mišljenja o obaveznosti akike, zahirije, među kojima je Davud i drugi, smatraju da je ona farz. To potkrepljuju činjenicom da je Poslanik, s.a.v.s., naredio akiku riječima: 'Novorođenče je u zalogu svoje akike' i: 'Za novorođenče se kolje akika', kako i: 'Za djevojčicu se kolje jedan kurban, a za dječaka dva kurbana', a ujedno je to Poslanik i sam izvršavao."[69]

Burejda el-Eslemi smatra da je akika obavezna i uspoređuje je s namazom. Hasan smatra da je akiku obavezno zaklati sedmog dana po rođenju, a ako se ne zakolje za novorođenče, onda je dijete dužno to uraditi za sebe kada poraste.

Lejs ibn Sa'd smatra da se akika kolje poslije sedmog dana, u bilo kojem danu, a ako nisu u mogućnosti da je zakolju sedmog dana u tom slučaju može i poslije, s tim prestaje biti vadžib.

Imam Malik smatra da je akika sunnet-vadžib i da se mora izvršiti, a slično mišljenje imaju: Šafi, Ahmed ibn Hanbel, Ishak, Ebu Sevr i Taberi.

Kod malikija odrednica, sunnet-vadžib potvrđuje poželjnost izvršavanja i pokuđenost izostavljanja određenog čina, pa tako kažu da je kupanje prije džume sunnet-vadžib, i kurban je sunnet-vadžib, i akika je sunnet-vadžib. Malikije od svoga imama prenose dva predanja o obaveznosti akike, s tim da ne postoji predanje s jasnim tekstom o obaveznosti akike. Mi ćemo spomenuti ta predanja. Hallal u svome *Džamiu*, u poglavlju o poželjnosti akike i o tome da ona nije obavezna, kaže: "Čuo sam da je imam Malik upitan šta je akika, pa je odgovorio: 'Žrtva', te je tako negirao mišljenje onih koji smatraju da je akika "brijanje glave."

Fadl je upitao imama Malika da li je akika vadžib, a ovaj je odgovorio: "Nije, ali ako neko želi zaklati kurban neka to uradi."

---

[69] *Et-Temhid*, 4/311.

Ahmed ibn Kasim upitao je imama Malika da li je akika obavezna, a on je odgovorio: “Da li je obavezna to ne znam i neću kazati da je obavezna, ali znam da je preneseno od Poslanika da je novorođenče u zalogu za svoju akiku.”

Esrem prenosi da je upitao imama Malika o obaveznosti akike, a ovaj je odgovorio: “Nije obavezna, ali je preneseno od Poslanika da je rekao: ‘Novorođenče je u zalogu svoje akike.’”

Ahmed ibn Hanbel prenosi da je imam Malik rekao: “Pokuđeno je da onaj ko je u mogućnosti ne zakolje akiku, jer Poslanik, s.a.v.s., kaže: ‘Novorođenče je u zalogu za svoju akiku’ i to je najutemeljenije što je preneseno o ovom pitanju.”

Ebu el-Haris pitao je imama Malika da li je akika obavezna i imućnom i siromašnom kada mu se rodi dijete, a on mu odgovori: “Hasan kaže: ‘Prenosi Semure da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Svako je novorođenče u zalogu svoje akike koja se kolje sedmog dana po rođenju i kada mu se brije glava.’ Ovo je sunnet Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je poželjno da se oživljava ovaj sunnet, pa se nadam da će mu Allah nadomjestiti trošak.”

Ishak ibn Ibrahim kaže da je pitao imama Malika o značenju hadisa: “Svako je dijete u zalogu za svoju akiku”, pa je ovaj odgovorio: “Sunnet Poslanika, s.a.v.s., jeste da se za muško novorođenče kolju dva kurbana, a za žensko jedan kurban, a ako se ne zakolje za novorođenče ono je zalogom tog kurbana sve dok se ne zakolje kurban-akika za njega.”

Džafer ibn Muhammed prenosi da je imam Malik upitan o slučaju ako neko nije u mogućnosti da ga zakolje, a on odgovori: “Ne potpada pod bilo koju sankciju.”

Ebu el-Haris prenosi da je imam Malik upitan o čovjeku koji nije u mogućnosti prirediti akiku, pa je on odgovorio: “Ako posudi novac, nadam se da će mu to Allah nadomjestiti jer oživljava Poslanikov, s.a.v.s., sunnet.”

Salih prenosi da je upitao imama Malika o tome ako čovjek nije u mogućnosti prirediti akiku, da li treba posuditi novac, ili da čeka sve dok ne bude u mogućnosti da je sam priredi, a on odgovori: "Najutemeljenije što smo čuli o akiki jeste hadis koji prenosi Hasan, od Semure, a u kojem stoji da je Poslanik rekao: 'Svako je dijete u zalogu za svoju akiku', nadam se, da će mu, ako posudi novac, Allah to nadomjestiti, jer oživljava jedan od sunneta i slijedi ono s čime je došao Poslanik, s.a.v.s."

Ovo su predanja od imama Malika, međutim, ovo pitanje su njegovi učenici razvrstali u tri grane:

– da li se novac za akiku izdvaja iz imovine djeteta ili je ta obaveza na roditelju?;

– da li se za muško novorođenče kolje jedna ili dvije ovce?;

– ako roditelji ne priređe akiku za novorođenče, da li spada dužnost s novorođenčeta ili će, kada poraste, sam prirediti akiku?

Što se tiče prvog pitanja, o njemu postoje dva mišljenja: prvo, obaveza je oca da izdvoji dio svoga imetka za akiku, i to se prenosi od Ahmeda. Ismail ibn Seid eš-Šalendži prenosi da je pitao imama Ahmeda o čovjeku kome je otac rekao da nije zaklao za njega kurban, da li će to učiniti sam za sebe, na to imam Ahmed odgovori: "Na ocu je to da učini";

drugo, i izdvaja se dio iz imetka djeteta, a dokaz za to jeste sam hadis: "...dijete je u zalogu svoje akike." Ovim hadisom obje skupine potkrepljuju svoje mišljenje. U prvom dijelu hadis nas obavještava da je dijete u zalogu svoje akike, a u drugom dijelu nalazi se naredba da se za novorođenče kolje kurban. Oni koji smatraju da je akika obavezna kažu da na to ukazuje drugi dio hadisa: "Za muško novorođenče kolju se dvije ovce, a za žensko jedna ovca", jer značenje ukazuje na to.

Također, uzimaju za dokaz hadis koji bilježi Buhari da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Za novorođenče priređuje se akika, pa

zakoljite za njega ovcu i obrijte mu glavu." Kažu da ovaj hadis ukazuje na obaveznost akike, i to na dva načina:

– Poslanikove riječi: "Za novorođenče se priređuje akika" nisu obavještenje, nego ukazuju na obaveznost, i naredio je da se za njega zakolje kurban;

– na ovo ukazuje i hadis Amra ibn Šuajba u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., naredio da se djetetu nadije ime sedmi dan, kada mu se brije glava i za njega kolje kurban.

– novorođenče ima veliku korist od kurbana koji se žrtvuje prilikom njegovog dolaska na svijet, kao što ima koristi od dove koja se upućuje za dijete i donošenja djeteta na mjesta hadžskih obreda;

– oslobađa dijete iz zaloga, jer je dijete u zalogu svoje akike. Imam Ahmed kaže: "Dijete ne može činiti šefaat svojim roditeljima", a Ata ibn Ebu Rebbah kaže: "Dijete je u zavjetu za svoju akiku, tako da roditelji nemaju koristi od šefaata svoga djeteta";

– akikom se iskupljuje dijete, kao što je Allah, dž.š., učinio s Ismailom, s.a.v.s., i odredio da se žrtvuje ovan umjesto Ismaila, s.a.v.s.

Prenosi se od Hafse bint Abdurrahman da je Aiša, r.a., rekla kako je Poslanik, s.a.v.s., naredio da se za dječaka kolju dvije ovce, a za djevojčicu jedna ovca.

Jezid ibn Abdul-Muzeni prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Za novorođenče se kolje kurban, ali mu se glava ne natapa krvlju životinje."[70]

Kažu da ovo ukazuje na naredbu.

Prenosi se da je Muhammed ibn Ibrahim rekao: "Naređivao je akiku, pa makar ona bila koliko jedan vrabac."[71]

---

[70] Vidi str. 12.

[71] *Muveta*, 2/501; Ovo predanje nema potvrde od Poslanika.

Oni koji smatraju da je akika preporučena kažu: "Da je naređena, ta bi naredba bila poznata u vjeri, jer za objašnjenjem postoji potreba kod većine ljudi. Da je naređena, Poslanik, s.a.v.s., dao bi uopćeno objašnjenje poslije kojeg ljudi ne bi imali izgovora. U ovom slučaju Poslanik, s.a.v.s., povezao je to sa željom onoga koji priređuje akiku riječima: "Kome se rodi dijete, pa želi prirediti akiku, neka to učini."

Kažu: "Poslanik je rekao: 'Neka to učini', što ukazuje na poželjnost, a ne na obaveznost."

Kada se kolje akika

Ebu Davud prenosi od Ahmeda da je rekao: "Akika se kolje sedmi dan."[72]

Salih ibn Ahmed prenosi od svoga oca da se akika kolje sedmi dan po rođenju djeteta, a ako se ne zakolje tada, onda četrnaestog dana, a ako ni tada onda dvadeset prvog dana. Mejmuni kaže: "Pitao sam Ebu Abdullaha kada se kolje akika, a on je odgovorio: 'Aiša veli da se akika kolje sedmi dan ili četrnaesti ili dvadeset prvi.'"

Ebu Talib prenosi da je Ahmed rekao da se akika kolje dvadeset prvi dan.

Dokaz za ovo jeste hadis "Dijete je u zalogu za svoju akiku koja se kolje sedmog dana i kada mu se daje ime." Od Aiše se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., zaklao kurban za Hasana i Husejna sedmog dana i naredio da im se obrije glava. Ebu Bekr ibn Munzir prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., naredio da se sedmog dana da djetetu ime, zakolje za njega kurban i da mu se obrije glava. Ovo je mišljenje velikog broja učenjaka, a dokaz za to jeste hadis Aiše. Ebu Omer kaže: "Hasan Basri smatra da je vadžib sedmog dana zaklati kurban."

[72] *Kitabul-mesail*, 256.

Lejs ibn Sa'd smatra da se kurban kolje sedmog dana, a ko nije u mogućnosti da zakolje sedmog dana, onda može i poslije, s tim što prestaje biti vadžib poslije sedmog dana. Ata smatra da ako ne zakolju kurban sedmog dana, onda je lijepo da to urade nakon druge sedmice; ovo je mišljenje Ahmeda, Ishaka, Šafija, a imam Malik u svome mišljenju ne navodi drugu sedmicu. Ibn Vehb kaže: "Nema zapreke da se kolje kurban treće sedmice po rođenju." Ovo je mišljenje Aiše, Ataa, Ahmeda i Ishaka.

Imam Malik smatra da se u računanju ne uzima dan u kome je dijete rođeno, osim ako se rodi prije zore toga dana. Očigledno je da učenjaci pridržavanje ovog principa smatraju pohvalnim; ali ako se zakolje četvrtog, osmog ili desetog dana, ili čak i poslije, kurban je valjan, jer je smisao u žrtvovanju, a ne u danu kada se priprema i konzimira.

Da li je klanje kurbana bolje od udjeljivanja sadake u vrijednosti samog kurbana

Hallal je poglavlje koje govori o ovoj temi naslovio: "Poglavlje o tome šta je pohvalno prilikom klanja akike i njena prednost nad sadakom."

Sulejman ibn Eša's prenosi da je čuo kako je neko upitao imama Ahmeda da li je bolje zaklati kurban ili podijeliti sadaku siromašnima u vrijednosti kurbana, a on je odgovorio da je bolje zaklati kurban. U predanju od Ebu Harisa navodi se da je imam Ahmed upitan o akiki, ako se posudi novac za nju, pa je odgovorio: "Nadam se da će onome ko tako postupi Allah to nadoknaditi, jer oživljava sunnet." Salih je pitao imama Ahmeda da li je za čovjeka kome se rodi dijete, bolje da se zaduži kako bi priredio akiku ili da sačeka s akikom dok ne bude u mogućnosti prirediti je, pa je imam Ahmed odgovorio: "Najjači dokaz koji smo čuli o akiki jeste hadis koji prenosi Hasan od Semure, a u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Svako je dijete u zalogu za svoju akiku', pa neka posudi, a nadam se

da će mu to Allah nadoknaditi jer oživio je jedan od Poslanikovih sunneta i slijedi ono što je preneseno od Poslanika."

Akika je sunnet i propisana žrtva u znak zahvale za Allahovu milost prema roditeljima. To je čin koji na divan način predstavlja tradiciju koja se ne vezuje za iskupljenje Ismaila, s.a.v.s., putem ovna koji je zaklan umjesto njega. Tako je akika postala sunnet u generacijama poslije Ismaila, s.a.v.s., tako što se prilikom rođenja zakolje kurban, i neupitno je da to postaje zaštita od šejtana nakon rođenja djeteta, kao što je učenje bismille prije začeća zaštita od šejtana. Zato se kaže: "Za koga roditelji ne zakolju kurban, on je podložan napadima šejtana, a same mudrosti Šerijata u ovome propisu daleko su dublje, zato je ispravno reći da se kurban kolje i za dječaka i za djevojčicu, iako se tu radi o različitom broju kurbana koji se kolju."

Kod sljedbenika Knjige, klanje kurbana karakteristično je samo prilikom rođenja muške djece, stoga su neki od ispravnih prethodnika zastupali ovo mišljenje. Ebu Bekr ibn Munzir kaže: "O ovom pitanju postoji i treće mišljenje koje kaže da se kurban ne kolje za djevojčicu, a zastupaju ga Hasan i Katada." Ovo je mišljenje slabo i nije vrijedno pažnje jer ga pobija sunnet i to s više aspekata o kojima će biti više riječi u poglavlju koje slijedi.

Klanje kurbana u ovom slučaju bolje je od udjeljivanja sadake, pa čak iako ona premašuje cijenu kurbana, jer je suština u klanju i puštanju krvi žrtvene životinje, dok je samo klanje ibadet koji je povezan s namazom, kako kaže Uzvišeni: ﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ﴾ "*Zato namaz obavljaj i kurban kolji*" (El-Kevser, 2) i: ﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ "*Reci: 'Klanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova.'*" (El-En'am, 162) Namaz i obredno klanje jesu nezamjenjivi, tako ako neko podijeli sadaku umjesto klanja kurbana koji se kolju prilikom obavljanja hadža, ne može mu to nadomjestiti kurban, pa čak i ako cijena sadake daleko premašuje cijenu kurbana.

Razlika u broju kurbana između dječaka i djevojčice i stav učenjaka o ovom pitanju

U ovom poglavlju sadržana su dva pitanja.

Prvo, akika je sunnet pri rođenju djevojčice kao što je sunnet i prilikom rođenja dječaka. Ovo je stav većine ashaba i tabiina i generacija učenjaka poslije njih. Ranije je spomenuto da Ibn Munzir prenosi od Hasana i Katade da se ne kolje akika pri rođenju djevojčice, a najvjerovatnije da su to uzeli iz tumačenja hadisa: "Muškom novorođenčetu kolje se kurban", i u hadisu je spomenuto novorođenče koje označava samo muško novorođenče, a ne žensko. Međutim, hadis koji prenosi Ummu Kerz pobija ovakvo mišljenje. Naime, u spomenutom hadisu stoji da je ona pitala Poslanika, s.a.v.s., o akiki, pa je on odgovorio: "Za muško novorođenče kolju se dva kurbana, a za žensko jedan kurban, bez obzira da li je to ovan ili ovca." Za ovaj hadis Tirmizi i drugi učenjaci kažu da je sahih. U prilog navedenom govori i hadis koji prenosi Aiša, radijallahu anha, a koji kaže: "Naredio nam je Poslanik, s.a.v.s., da za dječaka zakoljemo dva kurbana, a za djevojčicu jedan kurban."

Ebu Asim prenosi od Ebu Hurejre da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنَّ الْيَهُودَ تَعُقُّ عَنِ الْغُلَامِ وَلاَ تَعُقُّ عَنِ الْجَارِيَةِ فَعُقُّوا عَنِ الْغُلَامِ شَاتَيْنِ وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةً.

"Jevreji za muško novorođenče kolju jednu ovcu, a to ne čine za žensko novorođenče, zato koljite za dječaka dvije ovce, a za djevojčicu jednu ovcu."

Imam Malik smatra da se kolje po jedan kurban i za dječaka i za djevojčicu, a dokaz za ovo mišljenje jeste predanje u Ebu Davudovom *Sunenu* od Ibn Abbasa da je Poslanik, s.a.v.s., zaklao po jedan kurban za Hasana i Husejna. Prenose Ibn Omer i Džafer

ibn Muhamed od svoga oca da je Fatima zaklala po jedan kurban za Hasana i Husejna.

Abdullah ibn Omer klao je po jedan kurban i za dječake i za djevojčice. Ovo mišljenje, pored imama Malika, zastupa i Ebu Džafer Muhammed ibn Ali ibn Hasan.

Ebu Omer navodi: "Ibn Abbas, Aiša i neki hadiski učenjaci smatraju sljedeće: 'Za dječaka kolju se dva kurbana, a za djevojčicu jedan kurban.' Zatim navodi hadise koje prenose Ummu Kerz i Amr ibn Šuajb: "Ko želi priredititi akiku za svoje dijete neka zakolje dva kurbana za muško dijete, a jedan kurban za žensko."

Ne postoji kontradiktornost između hadisa u kojem se spominje da se za dječaka kolju dva kurbana, a za djevojčicu jedan kurban i između hadisa koji prenosi Ibn Abbas o akiki Hasana i Husejna, jer je hadis Ibn Abbasa prenesen u dva predanja s dva različita sadržaja, u jednom stoji da je Poslanik, s.a.v.s. zaklao po jedan kurban za Hasana i Husejna, a drugi da je Poslanik, s.a.v.s., zaklao po dva kurbana Hasanu i Husejnu. Čini se da je prenosilac želio reći da su za svakog zaklana po dva kurbana, pa je rekao: "... dva kurbana", a u drugom predanju stoji: "...po kurban", znači da je Aiša, r.a., zaklala dva kurbana. Tako su preneseni hadisi. Dva kurbana bila su od Poslanika, s.a.v.s., a druga dva od Aiše, r.a., tako se došlo do ujednačavanja i spajanja hadisa.

Ovo je ujedno i šerijatsko pravilo, tj. da je Allah, dž.š., dao prednost muškarcu za jedan stepen i to u: nasljeđivanju, krvarini, svjedočenju, iskupljivanj iz ropstva i akiki.

Tirmizi prenosi od Umame da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أَيُّمَا رَجُلٍ أَعْتَقَ رَجُلًا مُسْلِمًا كَانَ فِكَاكَهُ مِنَ النَّارِ يُجْزَى بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْ أَعْضَائِهِ عُضْوًا مِنْ أَعْضَائِهِ وَأَيُّمَا رَجُلٍ مُسْلِمٍ أَعْتَقَ امْرَأَتَيْنِ مُسْلِمَتَيْنِ كَانَتَا فِكَاكَهُ مِنَ النَّارِ يُجْزَى بِكُلِّ عُضْوَيْنِ مِنْ أَعْضَائِهِمَا عُضْوًا مِنْ أَعْضَائِهِ وَأَيُّمَا امْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ أَعْتَقَتْ امْرَأَةً مُسْلِمَةً كَانَتْ فِكَاكَهَا مِنَ النَّارِ يُجْزَى بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْ أَعْضَائِهَا عُضْوًا مِنْ أَعْضَائِهَا..

"Ko oslobodi roba muslimana, to će mu biti iskupljenje od vatre, za svaki dio tijela roba iskupit će se jedan dio njegovog tijela, a ko oslobodi dvije robinje muslimanke, one će mu biti iskupljenje od vatre: za svaki dio tijela njih dvije iskupit će se dio njegovog tijela."[73]

Shodno ovome što smo naveli, postoji razlika u akiki između muškog i ženskog djeteta, i to nam je dovoljno da pojmimo ovu razliku, čak i da ne postoji dokaz u sunnetu, a dobro je poznato da postoje jasni i vjerodostojni dokazi u sunnetu koji ovo potvrđuju.

Pozajmljivanje novca radi priređivanja akike

Hallal je u svome *Džamiu* naslovio poglavlje koje govori o ovoj temi "Pozajmljivanje novca radi akike" i navodi predanje od Ebu el-Harisa da je pitao Ebu Abdullaha kako će postupati onaj ko nema šta da zakolje, a on mu odgovori: "Ako posudi novac, nadam se da će mu Allah to nadoknaditi jer oživljava sunnet", a u predanju koje prenosi Salih stoji: "Neka posudi, a nadam se da će mu to Allah nadoknaditi, jer je oživio jedan od Poslanikovih sunneta i slijedi ono što je preneseno od Poslanika."

Neke od koristi kurbana jesu sljedeće:

Akiku su prakticirali i u džahilijetu. Tako su krvlju od akike mazali djetetu glavu, pa je Poslanik, s.a.v.s., potvrdio akiku, ali je osporio ime "ukuk" kao i to da se glava djeteta umaže krvlju. U tom smislu Poslanik, s.a.v.s., je rekao: "Ne volim ukuk, niti da se dječija glava namaže krvlju." Preneseno je od Poslanika, s.a.v.s., da to treba biti obredno klanje kao što je to slučaj s kurbanima, pa je rekao: "Ko želi izvršiti obredno klanje za svoje dijete, pa neka to učini." Ovim riječima Poslanik, s.a.v.s., učinio je akiku žrtvom, kao što ju je Allah, dž.š., učinio obredom, a i iskupljenjem Ismaila, s.a.v.s., i načinom na koji se približava Allahu, dž.š.

[73] Tirmizi, 4/117; Hadis je sahih. (*Sahihul-džami*, 1/525).

Akika, također, može biti razlog normalnog rasta i zdravlja i dugog života djeteta i čuvanja od šejtanskog zla. Svaki dio akike iskupljuje taj dio tijela novorođenčeta, i preporučuje se da se prilikom klanja akike uči isto ono što se uči prilikom klanja kurbana.

Ebu Talib pitao je Ebu Abdulaha šta treba učiniti prilikom klanja onaj koji želi zaklati akiku, pa je ovaj odgovorio: "Treba reći: 'Bismillah', i zaklati shodno svojoj namjeri, kao što to radi kada kolje hadžski kurban, i neka kaže: "Ovo je akika toga i toga, Allahu, od Tebe je i Tebi pripada.'"

Poželjno je da se kod akike radi isto ono što se radi prilikom klanja običnog kurbana, a to je da se podijeli meso. U tome se krije smisao približavanja, zahvale, žrtvovanja, udjeljivanja i hranjenja. To su u sretni trenuci, a kada se iskaziuje zahvala Allahu, dž.š, na blagodati, a ona je krajnji cilj braka. Ako je propisano klanje kurbana prilikom sklapanja braka, koji je samo sredstvo na putu stjecanja blagodati, onda je klanje kurbana preče pri samom dobijanju blagodati.

Klanje kurbana propisano je zbog spomenutih koristi i mudrosti koje klanje kurbana u sebi sadržava. Nema nista draže i privrženije čovjekovom srcu od ovih propisa vezanih za novorođenče. Stoga je sunnet ustanovio pripremanje svadbenih i drugih gozbi kao iskaz čovjekove sreće i radosti, jer se izvršavaju propisi islama. Tako je slučaj i kada se iskazuje radost zbog dolaska na svijet jedinke koja će učiniti da se Poslanik, s.a.v.s., ponosi brojnošću na Sudnjem danu, obožavajući Allaha i prkoseći neprijetelju.

Kada je Poslanik, s.a.v.s., potvrdio postojanje akike u islamu i naredio da se ona izvršava, kazao je da je novorođenče u zalogu za svoju akiku i zabranio da se djetetu glava maže krvlju akike, a sunnet je da se djetetu glava namaže šafranom. U džahilijetu su, radi bereketa, mazali glave novorđenčadi krvlju od akike i smatrali su da je posebno vrijedna krv žrtvene životinje, pa su čak svoja božanstva, iz poštovanja, mazali krvlju. Poslanik, slejhis-selam, zabranio je to kako ne bi oponašali mušrike, i to je zamijenjeno nečim što

će biti od veće koristi roditeljima, novorođenčetu i siromasima, a to je brijenje glave novorođenčeta i udjeljivanje sadake u zlatu ili srebru u vrijednosti težine kose. Sunnet je da se glava namaže šafranom, lijepog mirisa i izgleda, umjesto da se zamazuje krvlju, ružnog mirisa, koja je nečista. Brijanjem glave uklanja se slaba kosa kako bi narasla kosa jakog korijena. To ujedno otvara pore na glavi djeteta kako bi isparavanje bilo olakšano što je usko vezano sa jačanjem čula vida, mirisa i sluha.

Za muško novorođenče kolju se dvije ovce i to u znak počasti, jer ga je Allah, dž.š., odlikovao nad suprotnim spolom, kao što je slučaj u nasljedstvu, krvarini i svjedočenju. Također je propisano da ovce budu slične jedna drugoj. U Mejmunijevom predanju stoji da je rekao da trebaju biti slične, a slično stoji i u predanju koje prenosi Džafer ibn Haris. Pošto su kurbani zamjena i iskupljenje trebaju biti približne starosti i istog spola, pa su učinjeni kao da je riječ o jednom kurbanu, što znači kada bi žrtvovanje bilo samo s jednim kurbanom, bilo bi potrebno da kurban bude potpunih svojstava.

Ovo znači ako bi *fida* (iskupljivanje za neki prijestup klanjem žrtve) bio obavljen klanjem jedne ovce, onda bi ta ovca trebala imati potpune osobine. Pošto akika podrazumijeva klanje dvije ovce, nije naređeno da jedna od tih ovaca bude manje vrijedna ili slabija od one druge, jer bi to značilo da se obred upotpunio klanjem one jedne, potpunije, ovce, a druga je ovca kao vid upotpunjavanja koji nije ciljan, pa je stoga propisano klanje dvije podjednake ovce kako bi se odagnala ova pomisao.

Ovo upućuje na to da i životinja akike mora biti bez mahana koje utječu da kurban ne bude primljen.

Jedna od koristi akike jeste i oslobađanje djeteta od njegova zaloga, jer je dijete vezano za njegovu akiku, kao što Poslanik, s.a.v.s., kaže. Učenjaci se razilaze u značenju ovoga vezivanja i bivanja djeteta zalogom dok mu se ne zakolje akika. Neki, kao što je to Ata i imam Ahmed, kažu da se time misli na to da dijete nije

u stanju činiti šefaat za svoje roditelje dok mu se ne zakolje akika. Ali ovo je upitno, jer šefaat djeteta za roditelja nije preči od šefaata roditelja za dijete, a činjenica je da ne znači da će dijete biti šefaadžija svojim roditeljima, i ovo se odnosi na svu rodbinu.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَّا يَجْزِي وَالِدٌ عَن وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَن وَالِدِهِ شَيْئًا﴾

"O ljudi bojte se Gospodara svoga i strahujte od Dana kad roditelj djetetu svome neće moći nimalo pomoći, niti će dijete imalo moći svome roditelju pomoći." (Lukman, 33)

﴿وَاتَّقُواْ يَوْماً لاَّ تَجْزِي نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْئاً وَلاَ يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ﴾

"I bojte se dana kada niko ni za koga ništa neće moći učiniti, kada se ničiji zagovor neće moći prihvatiti!" (El-Bakara, 48)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَنفِقُواْ مِمَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لاَّ بَيْعٌ فِيهِ وَلاَ خُلَّةٌ وَلاَ شَفَاعَةٌ﴾

"O vjernici udijelite dio onoga čime vas Mi opskrbljujemo prije nego što dođe Dan kada neće biti ni otkupa, ni posredništva, ni otkupa." (El-Bekara, 254)

Na Sudnjem danu niko ni za koga neće činit šefaat sve dok to Allah ne dozvoli onima kojima On želi i kojima je zadovoljan, a ta dovola vezana je za to da se spominje u Allah i da se bude iskreno u tome. A onaj kome će biti podaren šefaat to će zaslužiti djelima, a ne rodbinskim vezama, ili zbog toga što je nečiji sin ili otac.

A onaj koji je najzaslužniji za šefaat na Sudnjem danu rekao je: "Ja vam, pored Allaha, ništa ne mogu koristiti!"

A o velikom šefaatu, kada padne na sedždu pred Gospodara, Poslanik je rekao: "On će mi ograničiti broj onih koje ću uvesti u Džennet!"

Tako će broj onih za koje će moći činiti šefaat tačno biti ograničen.

Kako je moguće nakon ovoga tvrditi da će dijete činiti šefaat za roditelja, a ukoliko roditelj ne zakolje akiku, u tom slučaju mu dijete neće činiti šefaat. A dokazi upućuju da će šefat biti vezan za djela čovjeka, kao što Allah kaže:

﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ﴾

"Svaki čovjek odgovoran je za ono što je radio." (El-Mudessir, 38)

I kaže:

﴿أُوْلَـئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُواْ بِمَا كَسَبُواْ﴾

"Oni će zbog onoga što budu radili u muci biti zadržani." (Al-En'am, 70)

Izraz *murtehin* (u zalogu) podrazumijeva značenje vezanosti, bez obzira da li to bilo njegovim vlastitim djelovanjem ili djelovanjem nekoga drugog. A onaj koji ne može činiti šefaat nekome drugome, za njega se ne kaže da je *murtehin,* nego se taj izraz koristi za onoga ko je spriječen u činenju nečega nakon što je bio na putu da to učini. Pri tome to ne mora biti vlastitom aktivnošću nego je moguće da to bude i nečijim drugim djelovanjem.

Allah je učinio da akika bude sebeb da se dijete sačuva od šejtana, koji utječe na dijete još od njegova rođenja. Tako akika predstavlja spašavanje djeteta od šejtanskih oklopa i od toga da ga spriječi u činjenju dobra, koje će mu koristiti na onome svijetu. to se može pomatrati kao da je dijete zarobljeno i pipremljen i da čejtan želi zaklti ga, jer šejtan je obećao svome Gospodaru da će iskorijeniti ljude, kada je rekao da će zavesti većinu Ademovih sinova. On vreba čovjeka još od njegova rođenja i nastoji ga učiniti njegovim robom.

Većina novorođenčadi predstavljaju šejtanovo oružje i vojsku njegovu. Tako Uzvušeni kaže:

﴿شَارِكْهُمْ فِي الأَمْوَالِ وَالأَوْلادِ﴾

"I budi im ortak u imecima i u djeci." (El-Isra, 64)

Uzvišeni je rekao i:

﴿وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ﴾

"A Iblis se uvjerio da je o njima ispravno mislio." (Sebe, 20)

Allah, dž.š., propisao je roditeljima da oslobode dijete od zaloga klanjem kurbana koji će biti žrtva, a ako se ne zakolje za njega, ostaje u zalogu. Stoga Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Dijete je u zalogu za svoju akiku, zakoljite je za njega i obrijte mu glavu." Naredio je da se zakolje kurban kako bi se dijete oslobodilo zaloga, a da je zalog vezan za roditelje, Poslanik bi rekao da zakolju akiku za sebe kako bi bio omogućen šefaat. Kada nam je naredio Poslanik, s.a.v.s., da zakoljemo akiku za novorođenče, čime se uklanja zalog, znalo se da je to radi oslobođenja djeteta od unutrašnje i vanjske nečistoće, a Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.

O prednostima pečenja mesa akike nad dijeljenjem sirovog

Halal u svom *Džamiu* kaže u poglavlju koje je naslovio: "Šta je pohvalno prilikom klanja akike" kaže: "Obavijestio me Abdulmelik Mejmuni da je rekao Ebu Abdullahu (Ahmed ibn Hanbel): 'Da li meso akike treba peći?' Odgovorio je: 'Da.' Zatim je neko rekao kako spremanje tog mesa predstavlja poteškoću, a on je odgovorio kako se treba potruditi zbog toga. Isto tako, prenosi se kako je Ebu Abdullah upitan o tome da li se meso akike kuha s vodom i solju? On je odgovorio kako je to pohvalno. A kada je nakon toga upitan da li se smije dodati još koji začin, on je odgovorio kako to neće smetati."

Vrijednost kuhanja ogleda se u tome što to ne opterećuje komšije i siromahe da sami kuhaju. Isto tako, to predstavlja dobročinstvo i dodatni izraz zahvalnosti na blagodati, pogotovu što će komšije, djeca i siromasi moći jesti meso bez prethodnog

razmišljanja kako da ga kuhaju, jer onaj kome se da kuhano meso spremno za jelo, njegova radost bit će potpunija nego da mu je dato meso koje tek treba spremati. Stoga, imam Ahmed kaže: "Neka se potrude da skuhaju meso." Jer sva jela koja se serviraju kao vid zahvalnosti prethodno se pipremaju.

Za ova jela potoje mnogi nazivi:

kira: hrana koja se servira gostima;

me'dube: hrana koja se servira prilikom poziva;

tuhfa: hrana za posjetioca;

velima: hrana na svadbi;

hers: hrana koja se kuha prilikom rođenja novorođenčeta;

akika: žrtva koja se prinese kada se sedmi dan novorođenčetu obrije glava;

gadire: hrana prilikom sunećenja;

vedime: hrana prilikom žalosti;

nekia: hrana za onog koji dolazi s puta;

vekire: hrana prilikom završetka gradnje.

Pripremiti hranu mnogo je bolje, u spomenutim slučajevima, nego samo dijeliti meso, a Allah najbolje zna.

O pokuđenosti lomljenja kostiju akike

Hallal također govori o ovom pitanju pod naslovom: "O pokuđenosti lomljenja kostiju akike i njenog sječenja na komade." Prenosi se da je Ahmed rekao da ne treba lomiti kosti akike, nego se svaka kost siječe na njenom zglobu. Abdullah, sin imama Ahmeda, kaže: "Pitao sam oca kako se pripravlja akika? On je odgovorio: "Njeni se dijelovi raščereče, ali joj se ne lome kosti.""[74]

وَقَدْ ذَكَرَ أَبُو دَاوُدَ فِي كِتَابِ الْمَرَاسِيلِ عَنْ جَعْفَرَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ قَالَ فِي الْعَقِيقَةِ

[74] *Mesailul-imam Ahmed*, 268.

التِي عَقَّتْهَا فَاطِمَةُ عَنِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ أَنِ ابْعَثُوا إِلَى الْقَابِلَةِ مِنْهَا بِرِجْلٍ وَكُلُوا وَأَطْعِمُوا وَلَا تُكَسِّرُوا مِنْهَا عَظْمًا.

Ebu Davud prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao u vezi akike koju je Fatima zaklala Hasanu i Husejnu: "Pošaljite babici nogu ovce i jedite meso akike i dajite drugima da jedu, i ne lomite kosti!"[75]

Bejheki prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

عَنِ الْغُلَامِ شَاتَانِ مُكَافِئَتَانِ وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةٌ. وَكَانَ عَطَاءٌ يَقُولُ تُقَطَّعُ جُدُولاً وَلَا يُكْسَرُ لَهَا عَظْمٌ.

"Za dječaka treba zaklati dvije ovce koje će biti jednake, a za djevojčicu jednu ovcu."[76]

Prenosi se od Ataa da je rekao o zaklanoj životinji: "Ona se raščereči, ne lome joj se kosti, kuha se sa solju i s vodom i dijeli se komšijama."

Od Aiše prenosi se da je jedna od žena rekla, kada se rodio sin Abdurrahmana ibn Ebu Bekra, da su zaklali mnoge kamile, a Aiša je na to odgovorila: "Ne, sunnet je da se zakolju dvije podjednake ovce kojima će se dati sadaka za dijete, i jedna ovca za djevojčicu. Meso se skuha, a da mu se ne lome kosti, a zatim se pojede i da se sadaka. To se uradi sedmi dan po rođenju, a ako ne, onda četrnaesti, a ako ne, onda dvadeset i prvi."

Ibn Munzir i Šafi zastupaju mišljenje da je akika obavezan sunnet, i kod izbora žrtvene životinje potrebno je izbjegavati životinje koje imaju mahane, isto kao i pri izboru kurbana. Isto tako, ne prodaje se njeno meso niti koža, a niti se lome kosti. Njeno se meso jede i daje se kao sadaka, a njenom krvlju ne treba mazati dijete.

Ebu Omer kaže da je stav imama Malika o ovom pitanju istovjetan stavu imama Šafija, s tim da je rekao kako se smiju lomiti njene kosti i da se daje meso komšijama, ali da se ljudi ne pozivaju

---

[75] *Mesailul-imam Ahmed*, 278.

[76] *Sunenul-kubra*, 9/302.

kao što je to slučaj sa svadbom.[77] Ibn Šihab, isto tako, smatra da je dozvoljeno lomiti kosti akike, i neki učenjaci zastupaju mišljenje kako nema vjerodostojnog dokaza koji zabranjuje lomljenje kostiju, niti da je to pokuđeno. A običaji nalažu lomljenje kostiju jer se tako postiže potpunije korištenje mesa, dok su oni koji su smatrali zabranjenim lomljenje kostiju uzeli u obzir predanja od ashaba i tabiina, ili hadis koji nema direktnu vezu do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a koji prenosi Ebu Davud, spominjući pri tome neke od prednosti nelomljenja kostiju.

Prva: izražavanje važnosti ove hrane i njenog visokog stepena, pa ako se daje ljudima, bile to komšije ili siromasi, treba biti u komadima. Svaki komad treba biti cjelina za sebe i potpun, i da se ništa od kostiju ne lomi, kako bi se dao cjelokupni dio mesa u komadu, jer je to potpunije i bliže dobročinstvu od dijeljenja manjih komada.

Druga: hedija, koja nije nešto malo i beznačajno, ima veći efekat na onoga kome je data, i upućuje na veličinu darivaoca i na njegovu jaku želju, što, opet, predstavlja optimistično nadanje da će i novorođenče biti na spomenutim stepenima.

Treća: pošto je zaklana kao žrtva i iskupljenje za dijete, preče je da se ne lome kosti, jer se tako gradi optimistično nadanje da će i dijete biti zdravo i u snazi, daleko od mahane.

O propisanoj starosti životinje

Hallal u svom *Džamiu* navodi poglavlje koje je naslovio: "Koja se starost životinje preporučuje pri klanju akike?"

Na tom mjestu spomenuo je pitanja Ebu Taliba koja je on uputio Ahmedu ibn Hanbelu u vezi s akikom. Jedno od njih odnosi se na pitanje da li je preporučljivije zaklati ovcu ili velikog ovna? Odgovorio mu je da je ovan bolji. Prenosi se – pitano je dalje – da su ljudi klali i mužjake i ženke. Ahmed ibn Hambel odgovorio mu

[77] *Et-Temhid*, 4/321.

je: ako se zakolje i ženka, neće smetati. Isto tako, pitan je o mladoj ovci, pa je odgovorio da nema smetnje, ali pod uvjetom da ima više mesa. U predaji od Poslanika, sallalahu alejhi ve sellem, prenosi se: "Kome se rodi dijete i bude želio da priredi akiku neka to učini."

Ovo je dokaz za tvrdnju kako je za ovu vrstu žrtvovanja potrebno ispuniti iste uvjete kao i za uobičajena žrtvena klanja u islamu. Isto tako, u ovome je dokaz kako je klanje sunnet, s razlikom što neka ulema to smatra sunnetom koji doseže stepen obaveze, dok druga ulema to smatra samo pohvalnim činom koji nalikuje drugim prinošenjima žrtvi, kao što je to slučaj na hadžu ili za Bajram. Pošto je cilj o ovoga klanja da se meso jede i udjeljuje, onda se uzima u obzir isti starosni uvjet koji se postavlja i za spomenuta žrtvena klanja. Ovo znači da je obaveza da žrtvena životinja napuni određenu starosnu dob kako bi se mogla prinijeti kao žrtva, a pogotovu ako se uzme u obzir da je ovaj propis preporučen da bi se upotpunio obred i da bi se težilo njegovu što temeljitijem obavljanju. Tako se za dječaka kolju dvije ovce, koje trebaju biti ujednačene po kvalitetu, dok se za djevojčicu kolje samo jedna; pri tome njihova starost mora biti istovjetna onoj koja se uvjetuje kod klanja kurbana. Akika je i u ostalim propisima indentična kurbanu.

Ebu Omer ibn Abdul-Berr kaže: "Među učenjacima postoji konsenzus o tome da je za akiku dozvoljeno zaklati sve ono što se može zaklati za kurban, od osam vrsta stoke, a stavovi suprotni ovome ne uzimaju se u obzir."[78]

A ono što imam Malik prenosi u *Muvetau* od Muhameda ibn Ibrahima Tejmije da je rekao: "Čuo sam moga oca kako kaže: 'Akika je pohvalna makar se zaklao vrabac'"[79], treba razumjeti kao vid pretjerivanja u izražavanju, poznat u stilistici. Isto to nalazimo i u riječima Poslanika, s.a.v.s., upućenih Omeru, r.a, kada su govorili

[78] Et-Temhid, 4/320.

[79] Muvetta, 2/501.

o konju: "Nemoj ga uzeti makar ga nudio za dirhem!"[80]

Malik[81] kaže kako je akika na stepenu obreda i žrtve, tako da nije dozvoljeno da bude slijepa, mršava, da joj bude nešto sloljeno lom niti da bude bolesna. Ništa od njena mesa ne smije se prodavati, niti bilo šta od kože, njene kosti se ne lome, a oni koji su je zaklali neka jedu njeno meso i neka ga daju kao sadaku.

Nije dozvoljeno klanje jedne životinje za više djece

Jedna životinja može biti zaklana samo za jedno dijete, i u ovome se akika razlkuje od kurbana.

Hallal ovo spominje u: "Poglavlje o klanju kamile za sedam osoba".

U tom poglavlju navodi predanje kako je imam Ahmed pitan o klanju kamile za akiku, pa je odgovorio kako je Lejs klao kamilu za akiku. Prenosilac je upitao da li se kamila može zaklati za sedam akika?, a on je odgovorio da tako nešto nije čuo. Na kraju, prenosilac konstatuje kako Ahmed nije bio na stanovištu da se može klati kamila za sedam akika.

Pošto se akika posmatra kao iskup (*fida*) za novorođenče, potrebno je za dijete zaklati cijelu životinju kako bi se jedna duša iskupila drugom živom dušom. A ako bi se za više djece klala jedna životinja, tom se priliko ne bi ostvario cilj, a to je klanje čitave životinje za jedno dijete. Naime, puštanje krvi može biti samo za jedno dijete, dok ostala djeca učestvuju u dijeljenju mesa. A cilj Šerijata jeste da za dijete bude puštena žrtvena krv. Upravo ovo značenje moglo bi se uzeti u obzir kod eventualnog razmišljanja da je zabranjeno saučestvovanja u klanju kurbana ili žrtvovanja prilikom obreda hadža, ali sunnet i praksa Poslanika jesu preči da se slijede, a oni propisuju da je zabranjeno da više osoba učestvuje u spomenutim vidovima prinošenja žrtve. Što se tiče akike potrebno

---

80 Buharija, 3/353.

81 *El-Munteka*, 3/1033.

je dječaku zaklati dvije ovce, a umjesto njih ne mogu se zaklati kamile ili krave. A Allah najbolje zna!

Da li se za akiku mogu zaklati kamile i krave?

Učenjaci se razilaze: o pitanju da li nešto pored sitne stoke može biti zaklano za akiku?

Ibn Munzir prenosi kako se ulema razilazi o klanju nečega pored sitne stoke za akiku. Prenosi se od Enesa ibn Malika da je za dijete klao kamilu, i od Eba Bekre da je za sina Abdurrahmana klao kamilu, hranivši njenim mesom stanovnike Basre.

Prenosi se da je Ebu Bekra, kada mu je rođen sin Abdurrahman, a bio je prvo dijete rođeno u Basri, za njega zaklao kamilu i njome hranio stanovnike Basre. Neki su mu zamjerili navodeći hadis u kojem je Poslanik, s.a.v.s., rekao da se za dijete izričito kolju dvije ovce tako, da nije dozvoljeno zaklati nešto drugo.

Imam Malik rekao je da mu je za akiku draže zaklati ovcu nego kravu ili devu, dok mu je za kurban draže zaklati devu nego ovcu ili kravu.

Ibn Munzir nalazi kako je dokaz onima koji smatraju da se za akiku može zaklati krava ili deva vjerovatno hadis: "Akika je uz dijete, pa je zakoljite za dijete!"

Tako Poslanik nije pravio razliku između životinja, nego je samo općenito spomenuo klanje životinjo što podrazumijeva da bilo koja žrtva dolazi u obzir. Ali, isto tako, neko može reći da je ovo uopćen hadis, dok na drugoj strani imamo riječi Poslanika, kada kaže: "Za dječaka dvije ovce, a za djevojčicu jednu ovcu!" Tako je ovaj hadis pretežniji argument od onoga koji je uopćen.

Kako se upotrebljava meso akike?

Hallal u svome djelu sominje pogavlje u kojem se kaže da se meso akike daje kao sadaka i poklanja. Sin imama Ahmeda prenosi da je imam Ahmed rekao kako se meso akike jede i poklanja. Isto tako, prenosi se u drugom predanju kako je rekao da se s mesom akike može uraditi što se poželi, pozivajući se potom na rijrči Ibn Sirina, koji je rekao: "Činite s mesom akike što poželite!", a kada je upitan da li da je jedu oni koji su je zaklali, rekao je: "Neka jedu, ali ne svu, neka jedu i neka udijele od njena mesa!"

U predanju od Ibn Harisa i njegova sina Saliha prenosi se da je Ahmed ibn Hanbel rekao, odgovarajući na pitanje koliko se akike treba pojesti a koliko podijeliti: "Neka jede koliko želi!"

Hallal kaže da je imam Ahmed, kada je upitan o akiki, tj. da li se njeno meso smije ostavljati za kasnije, rekao da mu to nije poznato. Isto tako, prenosi se da je potvrdno odgovorio, kada je upitan da li dio mesa akike treba poslati babici. Prenosi se da je Poslanik, kada je zaklao kurban za Husejna, komad mesa poslao babici.[82]

Također prenosi Tirmizi da je Poslanik naredio da nogu akike pošalju babici, kao što se prenosi da je Poslanik naredio Fatimi da izvaga kosu Husejna, koju su mu obrijali s glave, i da daju sadaku u srebru koliko je bila teška ta kosa, te da babici daju nogu akike.[83]

Isto ovo prenosi Humejdi, kada je rekao da je Alija babici dao nogu akike.

Međutim, učenjaci su se razišli oko toga da li se narod poziva na slavlje, kao što je slučaj sa svadbom, ili se samo podijeli meso bez pravljenja gozbe?

---

[82] Ebu Davud u *El-Merasilu*, br. 379.

[83] *Sunenul-kubra*, 9/304.

Imam Malik kaže da se mogu presijecati kosti akike i da se meso podijeli komšijama, ali da se ljudi ne pozivaju kao što je slučaj sa svadbom. Nije poznato da je neko, osim Malika, ovo smatrao pokuđenim.

A Allah najbolje zna!

O propisu spajanja akike i kurbana

Ovo spominje Hallal u svom *Džamiu*, u djelu koje je naslovljeno sa: "Poglavlje o tome da kurban može zamijeniti akiku". Prenosi se da je Ahmed ibn Hanbel pitan da li se može djetetu zaklati kurban umjesto akike? Odgovorio je da ne zna, ali da je čuo kako neki učenjaci to smatraju dopuštenim, a neki su među njima tabiini. Isto tako se u drugom predanju od imama Ahmeda prenosi kako je rekao: "Nadam se da je kurban dovoljan onome ko nije zaklao akiku."[84]

Ismet prenosi da je Ahmed ibn Hanbel rekao: "Ako se za dijete zakolje kurban (za Bajram, op. prev.), to će mu biti dovoljno i za akiku."

Dalje se prenosi kako je imam Ahmed viđen da kupuje kurban koji je zaklao za Bajram za sebe i za familiju, a njegov sin Abdullah bio je još mali. Prenosilac smatra da je ovo klanje bilo spajanje kurbana i akike, a meso je podijelio i sam ga je jeo.

Također, njegov sin Abdullah prenosi da je pitao svoga oca može li žrtva za Kurban-bajram ujedno obuhvatiti i akiku? Odgovorio mu je da ta žrtva može biti za kurban ili samo za akiku.[85]

Ovo podrazumijeva tri različita stava koja se prenose od imama Ahmeda: prvo, da kurban može obuhvatiti i akiku; drugo, samo jedno; treće, ustručavanje od izricanja stava o ovom pitanju.

Dokaz za stav da akika ne može potpasti pod kurban jeste to što postoje dva različita sebeba klanja, kao što je slučaj s kurba-

---

[84] *Insaf,* 4/111.

[85] *Mesailul-imam Ahmed*, 268. str.

nom za hadž temettu, koji ne može zamijeniti kurban-fidju (koji se kolje u slučaju nekog prijestupa na hadžu).

Dokaz za stav da akika može potpasti pod kurban bio bi da se cilj postiže jednim klanjem. Kurban za novorođenče propisan je kao što je propisana akika, isto kao što je propisano da čovjek klanja dva rekata kojima nanijeti tehijjetul-mesdžid i dva rekata pritvrđenog sunneta. Slično ovome jeste i situacija ako bi hadžija koji obavlja temettu zaklao kurban i u njemu spojio obred klanja kurbana i obred klanja za hadžtemettu. A Allah najbolje zna.

Da li onaj za koga roditelji ne zakolju akiku dok je mali treba zaklati akiku za sebe kada bude punoljetan?

Hallal je jedano od svojih poglavlja naslovio: "Poglavlje o tome kao je poželjno da onaj za koga nije zaklana akika, dok je bio mali, zakolje akiku za sebe kada odraste".

Prenosi se da je imam Ahmed pitan o čovjeku kome otac kaže da za njega nije zklao akiku, treba li je on klati za sebe? Ahmed je odgovorio: "To je očeva obaveza!" U drugom predanju stoji kako je imam Ahmed smatrao pohvalnim da onaj kome nije zaklana akika, dok je bio mali uradi to sam za sebe kada odraste.

Isto tako, prenosi se da je imam Ahmed rekao da ništa nije čuo od prijašnje uleme u vezi s onim kome nije zaklana akika, dok je bio mali, da li sam da je sebi kolje? Međutim, rekao je da to smatra pohvalnim za onoga ko akiku smatra obavezom.

Sa slabim senedom prenosi se od Poslanika da je on za sebe zaklao akiku, kao što to nalazimo u hadisu od Enesa.[86]

Također i Hallal spominje da je Poslanik zaklao akiku za sebe nakon što je postao Vjerovjesnikom.

---

[86] *Bezzar, 2/74, Muškil asaar li et-Tahavi, 1/461.*

Ovaj hadis prenosi se i u *Musannefu* Abdurrezaka, ali učenjaci ukazuju na jednog od ravija ovoga hadisa kao izuzetno slabog.

Propisi u vezi s kožom, glavom i drobom akike

Hallal prenosi da je neki čovjek pitao Ahmeda ibn Hanbela da li će prodati kožu, glavu i drob akike, pa da taj novac daruje u sadaku? On je odgovorio da se to daje u sadaku. Ali se isto tako prenosi da je pokuđeno da se koža i drob akike daje kao nagrada onome ko je klao ili kuhao meso.

U predanju od Ebu Abdullaha ibn Hamdana prenosi se da je dozvoljeno prodati kožu, drob i glavu akike, i novac dobijen za to dati u sadaku. Također se prenosi stav da je to zabranjeno prodavati jer se propis kurbana odnosi i na akiku. Shodno tome, imamo dva predanja: jedno je bazirano na citatu imama Ahmeda, a drugo na poređenju s kurbanom.

Predanje koje smo spomenuli možemo gledati kao potporu stavu o dozvoljenosti prodaje, pa da se taj novac da u sadaku; ali, isto tako, to predanje možemo gledati kao dokaz suprotnom stavu, a to je da se ti dijelovi daju u sadaku bez prodaje. O ovome treba razmisliti jer je predaja dvosmislena, a prevagu može donijeti jedino postojanje jasnog dokaza koji ukazuje na dozvoljenost prodaje.

Postoji predanje od Džafera ibn Muhammeda u kojem stoji da je pitan o koži krave koja je zaklana za kurban, pa je rekao: "Prenosi se od Ibn Omera da je dozvolio prodaju te kože, pa da se zatim taj profit da u sadaku." A poznato je da postoji razlika između ove kože i kože ovce od koje je moguće napraviti serdžadu za obavljanje namaza. S druge strane, koža krave nije imala veliku primjenu u kući. Zatim je rekao, kao što stoji u predanju, da koža krave doseže toliku i toliku vrijednost.

Ahmed ibn Hanbel prenosi da je Ibn Omer prodao kožu krave i vrijednost koju je dobio zauzvrat dao je u sadaku. Onda je imam

Ahmed rekao da se koža ovce ne prodaje, jer kože krave i deve ne može naići na kućnu upotrebu, kao što je to slučaj s kožom ovce. Tako se kože krave i deve prodaju, a novac dobijen od prodaje daje se u sadaku. Međutim, koža ovce može naći praktičnu kućnu upotrebu.

Esrem također prenosi da ju čuo Ahmeda kako spominje predanje od Ibn Omera u kojem stoji da se koža krave prodaje i novac se daje u sadaku; vjerovatno iz razloga što su smatrali da je njena vrijednost golema.

Ishak ibn Mensur prenosi da je pitao imama Ahmeda šta se radi s kožama kurbana, a on mu je odgovorio da se iskoriste, a da se zauzvrat da sadaka u njihovoj vrijednosti.

Imam Mervezi prenosi da je stav imama Ahmeda o ovome pitanju, kako kože kurbana ne treba prodavati, ali se zato daje sadaka u iznosu njihove vrijednosti. U predanju od Ahmeda prenosi se da je rekao kako ne smeta da se kože kurbana uštave da bi se na njima sjedilo, i da se ne prodaju, nego da se da sadaka u vrijednosti tih koža.

Ali, on je ovdje napravio razliku između žrtvenih kurbana koji su obaveza, i da njihove kože treba prodati i to dati u sadaku, a ako je kurban na dobrovoljnoj osnovi, u tom slučaju uradit će onaj ko kolje kurban s kožom što poželi.

U predanju od Džafera ibn Muhammeda stoji da se koža kurbana koristi u kući i ne prodaje se. U predanju Ebu Harisa stoji: "Treba dati sadaku u vrijednosti kože, a same kože iskoristiti za sjedenje ili za obavljanje namaza."

Ebu Mensur prenosi da kože mogu biti date u sadaku, ili se mogu koristiti, ali se ne mogu prodati. U predanju od Mejmunija stoji da se ne prodaju, nego da se daju u sadaku. A kada je upitan mogu li biti prodate, pa da se taj novac da u sadaku, odgovorio je da se to ne može učiniti, nego da se same kože trebaju dati u sadaku.

Prenosi se da je imam Ahmed rekao kakao je pohvalno da se za vrijednost kože akike kupi nešto što će koristiti domaćinstvu.

Ebu Talib pitao je Ahmeda šta treba uraditi s kožama kurbana, a on je odgovorio kako je čuo Šeabija i Ibrahima da kažu da za njihovu vrijednost ne treba kupovati kućne potrepštine. Oni kažu da se kože mogu zamijeniti za potrepštine, ali se ne trebaju prodavati, pa za taj novac kupovati kućne potrepštine. A kada je upitan o ovome stavu, imam Ahmed je odgovorio: "Kože treba uvakufiti, a ne prodavati. Poslanik je naredio Aliji da kože i utrobe kurbana da u sadaku."[87]

"Pitao sam da li je treba dati onome ko je zaklao, a on je odgovorio odrično. Zatim sam pitao da li da kožu prodam, pa da taj novac darujem u sadaku? Odgovorio je također odrično, obrazloživši da je Ibn Omer kože davao siromasima, da ih oni sami prodaju. Zatim sam pitao da li da kožu prodam za tri dirhema, pa da ih dam trojici siromaha, svakome po jedan? A on (imam Ahmed) je rekao: 'Okupi ih pa im daj kožu!'"

Hallal ovo dalje spominje u: "Poglavlju o tome kako je pohvalno prodati kožu krave, i da se taj novac daruje u sadaku".

Prenosi se da je imam Ahmed pitan o koži krave, pa je odgovorio da se prenosi od Omera da je rekao: "Koža se može prodati, i taj se novac daje u sadaku. A ovo je suprotno predanju kako se od kože ovce može praviti serdžada, jer se podrazumijeva da se ova koža govečeta ne može koristiti u kući.

Muhenna prenosi da je imam Ahmed pitan o čovjeku koji kupi kravu i prinese je kao kurban, pa proda njenu kožu za 20 dirhema i za taj novac kupi ovcu koju prinese kao kurban, kakav je propis u vezi s time? Ovo isto prenosi se od Ibn Omera. Ishak ibn Mensur kaže: "Pitao sam Ebu Abdullaha: 'Šta uraditi s kožama kurbana?' Odgovorio je: 'One se koriste, a njihova se vrijednost da kao sadaka.' Pitao sam ga: 'A da se proda, pa da se to da u sadaku?' Odgovorio je potvrdno."

[87] Buhari, 3/555; Muslim, 2/954.

Šta se kaže prilikom klanja akike

Ibn Munzir kaže da se treba spominjati ime onoga za koga se kolje akika i prenosi od Aiše, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: اذْبَحُوا عَلَى اسْمِهِ فَقُولُوا: بِسْمِ اللهِ اَللَّهُمَّ! لَكَ وَإِلَيْكَ هَذِهِ عَقِيقَةُ فُلاَنٍ. "Prilikom klanja spomenite ime onoga za koga se kolje i recite: 'U ime Allaha, Allahu, ovo je za Tebe i pripada Tebi, ovo je akika toga i toga...'" Kaže Ibn Munzir: "Ovo je lijepo reći, ali će biti ispravno ako i ne kaže, jer je nanijetio srcem."

Hallal, u poglavlju pod naslovom: "Šta se kaže prilikom klanja akike" navodi predanje u kojem stoji da je Ebu Talib upitao Ahmeda šta će reći čovjek koji želi zaklati akiku, a on mu odgovori: "Treba reći: 'Bismillah' i učiniti nijet na onaj način kako to čini prilikom klanja običnog kurbana, treba reći: 'Ovo je akika za toga i toga, tako da spoji izgovor s nijetom koji je učinio u srcu, kao što to radi prilikom obavljanja hadža za drugog, pa tako kaže: ' Odazivam Ti se, Gospodaru, za toga i toga, tj. nijet činim umjesto toga i toga. Analogno ovome onaj ko želi pokloniti nekome dobro djelo, čini nijet za njega. Neki smatraju da je neophodno uvjetovati sam nijet, pa da se kaže: 'Gospodaru, ako primiš ovo moje dobro djelo, upiši ga tome i tome u dobra djela', jer čovjek ne zna da li je primljeno kod Allaha to djelo. Smatram da nema potrebe to uvjetovati, a i hadis to negira, jer Poslanik, s.a.v.s., kada je čuo čovjeka koji nijeti hadžski obred za Šubrumu nije rekao: 'Reci: 'Gospodaru, ako prihvataš od mene ovaj obred, upiši ga Šubrumi", niti je kome drugom, koji je nijetio obred za svoga bližnjeg, rekao da slično kaže, niti je to spomenuo u hadisu. Ne prenosi se od prvih generacija da su poklanjanje ili klanje ili akika uvjetovani, a prenosi se: 'Allahu, ovo je za toga i toga', jer do Allaha stiže primljeno djelo bilo ono uvjetovano ili ne."

Poglavlje o sedmicama

U ovom poglavlju spomenute su četiri stvari koje se vežu za sedmice: akika, brijanje glave, nedijevanje imena, i obrezivanje. Prve je dvije poželjno uraditi sedmog dana u čemu su složni islamski učenjaci, dok u vezi s druge dvije stvari mišljenja su podijeljena, a o tome ćemo, kasnije, nešto više reći. Ranije su navedena predanja koja govore o klanju akike sedmog dana, a mudrost leži u tome, a Allah najbolje zna, da kada se dijete rodi njegovo je stanje između života i smrti i ne znamo da li će preživjeti ili ne, sve dok ne prođe određeni period koji nam ukazuje na zdravlje djeteta i njegovu šansu da ostane u životu. Taj period je sedam dana.

Ovaj period odgovara periodu stvaranja nebesa i Zemlje, jer je Allah, dž.š., odredio stvaranje svijeta u šest dana, zatim je odredio svakom danu posebno ime, i šta će biti stvoreno u svakom od njih, a petak je učinio danom završetka stvaranja i danom okupljanja, koji je praznik vjernicima, u kojem se vjernici sastaju radi spominjanja, hvaljenja, veličanja i slavljenja Allaha, dž.š. U tom danu vjernici ostavljaju dunjalučke obaveze i zahvaljuju Allahu, i služeći Mu, prisjećaju se nastanka u tome danu i povratka koji će se desiti na taj dan. To je dan u kojem se Allah, dž.š., uzvisio iznad Arša, dan u kojim je stvoren naš otac Adem i dan u kojem je Adem, a.s., uveden u Džennet i izveden iz njega. Petak je dan u kojem će nastupiti smak svijeta i nastati Sudnji dan. Dan u kojem će Allah, dž.š., dovesti sva stvorenja i suditi im, i u kojem će stanovnici Dženneta i Džehennema biti uvedeni u svoja boravišta.

Ovi su dani prva etepa u životu novorođenčeta, a kada ih napuni, prelazi u drugu etapu, koja se računa mjesecima, a kada i to napuni, prelazi u treću etapu, koja se računa godinama.

Sedmog dana djetetu se daje ime, brije mu se glava, kolje kurban, kojim se oslobađa zaloga. Kao što je Allah, dž.š., učinio sedmi

dan u sedmici praznikom za vjernike, u kojem se oni okupljaju veličajući Ga i hvaleći Ga "*radosni zbog blagodati koju im je dao*" zato što ih je odlikovao nad većinom Svojih stvorenja. Mudrost Allaha, dž.š., jeste u tome da mijenja stanje Svoga roba tokom sedmice, tako se stanje bolesnog promijeni sedmog dana nabolje ili nagore. Iz Svoje mudrosti propisao je jedan dan u kojem će se Njegovi robovi Njemu vraćati, da Ga mole, što je jedan od najvećih razloga njihovog uspjeha na oba svijeta, jer ljudi time potiskuju mnoge nedaće od sebe, neka je hvaljen Onaj Čija je mudrost zakonodavstva i stvaranja nadmašila svačiji razum. A Allah najbolje zna...

Brijanje glave i udjeljivanje sadake

Ebu Omer ibn Abdulberr kaže: "Učenjaci su smatrali poželjnim brijanje glave djeteta prilikom akike a to je potvrđeno i hadisom: 'Obrije mu se glava i da mu se ime.' Hallal u poglavlju: 'Brijanje glave novorođenčeta i udjeljivanje sadake u iznosu težine kose' kaže: "Obavijestio me je Muhammed ibn Ali da je čuo Saliha, koji veli da je njegov otac rekao: 'Poželjno je da se sedmog dana obrije glava novorođenčetu.'" Sulejman ibn Amir prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Uklonite od novorođenčeta prljavštinu", tj. obrijte mu glavu. Hanbel kaže da je čuo Ebu Abdullaha kako kaže: "Novorođenčetu se brije glava."

Fadl ibn Zijad pitao je Ebu Abdullaha da li se brije glava novorođenčetu, a on mu je potvrdno odgovorio, a kada ga je upitao da li mu se glava maže krvlju, on je odgovorio: "Ne, to je džahilijjetski običaj."

Salih ibn Ahmed prenosi od svoga oca da je Fatima, radijallahu anha, obrijala glavu Hasanu i Husejnu i udijelila sadaku u novcu. Kaže Hanbel: "Čuo sam Ebu Abdullaha kako kaže: 'Nema zapreke da se udijeli sadaka u iznosu težine kose."

Malik u *Muvettau*[88] prenosi da je Fatima izvagala kosu:

---

[88] *Muvetta*, 2/501.

Hasana, Husejna, Zejnebe i Umi Kulsum i da je udijelila sadaku u srebru u iznosu težine kose.

Također u *Muvettau*[89] prenosi se da je Fatima izvagala kosu Hasana i Husejna i udijelila sadaku u srebru u iznosu težine kose.

Enes ibn Malik prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., naredio da se Hasanu i Husejnu, sedmog dana, obrije glava, a zatim je udijelio sadaku u srebru u iznosu težine kose.

Abdurrezzak[90] prenosi da je Fatima, kada bi rodila dijete, naredila da mu se obrije glava, zatim bi udijelila sadaku u novcu u iznosu težine kose. Ebu Amr prenosi da je Ata rekao: "Glava novorođenčeta brije se prije klanja kurbana." Smatram, a Allah najbolje zna, da je to iz razloga kako bi se to razlikovalo od hadžskih obreda i kako mu ne bi sličilo, a sunnet je da se prvo zakolje akika pa tek onda obrije glava, i ne sjećam se da je neko drugi, osim Ataa, nešto rekao o ovom pitanju.

Ishak prenosi od Alije da je Poslanik, s.a.v.s., zaklao kurban za Hasana, zatim rekao: "Fatima, obrij mu glavu pa podijeli sadaku u srebru u iznosu težine njegove kose", a kada je izvagala, iznos je bio dirhem ili nepun dirhem.[91]

Bejheki prenosi kada je Fatima htjela, kada je rodila Hasana, zaklati veliki kurban, pa je došao Poslanik, s.a.v.s., i rekao: لَا تَعُقِّي عَنْهُ وَلَكِنْ احْلِقِي شَعْرَ رَأْسِهِ ثُمَّ تَصَدَّقِي بِوَزْنِهِ مِنْ الْوَرِق فِي سَبِيل الله ثُمَّ وُلِدَ حُسَيْنٌ بَعْدَ ذَلك فَصَنَعَتْ مِثْلَ ذَلك. "Ne kolji za njega kurban, nego obrij mu glavu, a zatim udijeli sadaku u novcu, u iznosu težine kose, onome ko se bori na Allahovome putu ili putniku namjerniku." Sljedeće godine, kada je rodila Husejna, isto je postupila. Kaže Bejheki:[92] "Ako je ovo vjerodostojno predanje, Poslanik, s.a.v.s., htio je preuzeti na sebe klanje kurbana", kako smo to već naveli.

[89] *Muvetta*, 2/501.
[90] *El-Musannef*, 4/333.
[91] Tirmizi, 4/99; Bejheki, 9/304.
[92] *Sunenul-kubra*, 9/304.

Za brijenje glave vezano je pitanja brijanje samo jednog dijela, dok se na drugom dijelu glave kosa ne brije. U zbirkama Buharija i Muslima, od Abdullaha ibn Omera prenosi se da je rekao: "Poslanik, s.a.v.s., zabranio je da se obrije jedan dio glave, a da se na drugom dijelu kosa ne brije."[93]

Ibn Tejmija smatra da je u ovome vrhunac Allahove ljubavi i ljubavi Njegovog Poslanika prema pravednosti, jer naredio je pravednost čovjeka prema samom sebi, tako je zabranio da se obrije jedan dio glave, a da se drugi ne brije, jer je to nasilje prema glavi pošto jedan dio glave bude obrijan, a drugi neobrijan. Slično je i sa sjedenjem, tako da jedan dio tijela bude u hladu, a drugi izložen suncu, jer je to nasilje nad jednim dijelom tijela. Tako je i sa zabranom da čovjek hodi samo s jednom papučom, pa neka ih obje obuje ili neka je skine.

Četiri su vrste nepotpunog brijanja glave.

Prva: da se obrije samo na pojedinim mjestima.

Druga: da se obrije sredina glave, a da se ostavi kosa sa strana, kao što to rade đakoni.

Treća: da se ostavi kosa na sredini glave, a da se obrije sa strana, kao što to rade nitkovi i ološ.

Četvrta: da se obrije prednji dio glave, a zadnji dio ostavi.

[93] Buhari, 10/363; Muslim, 3/1675.

Vrijeme davanja imena

Hallal u svome *Džamijju*, u poglavlju: "Davanje imena" navodi da je Abdul-Melik ibn Abdul-Hamid rekao: "Pitali smo se kada se daje ime djetetu, pa nam je Ebu Abdullah rekao: 'Sabit prenosi od Enesa da se ime daje treći dan, a Semura prenosi da se daje sedmi dan.'"

Muhammed ibn Ali prenosi od Saliha da je njegov otac rekao: "Poželjno je da se djetetu da ime sedmog dana."

Ibn Munzir u *Evsatu* pod naslovom "Davanje imena djetetu sedmog dana" navodi hadis u kojem stoji, da je Poslanik, s.a.v.s., naredio da se sedmog dana djetetu dadne ime.

Bejheki u *Sunenu*, u poglavlju "Davanje imena novorođenčetu" navodi da je najispravnije da se djetetu dadne ime sedmog dana, zatim navodi hadis od Enesa: "Kada se rodio Abdullah ibn Ebu Talha odnio sam ga Poslaniku, s.a.v.s., koji je premazivao smolom svoju devu (radi liječenja, op.prev.), pa me je pitao da li sa sobom imam hurmi, a kada sam potvrdno odgovorio, uzeo je nekoliko komada i nakvasio ih svojom pljuvačkom, zatim je dao djetetu, a ono se oblizivalo. Na to Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ensarije vole hurme.'" Hadis prenose Buhari i Muslim od Enesa ibn Sirina, a on od Enesa ibn Malika.[94]

[94] Buhari, 9/587; Muslim, 3/1689.

Prenosi se od Ebu Musaa da je rekao: "Rodio mi se sin, pa sam ga odnio Poslaniku, s.a.v.s., dao mu je ime Ibrahim i natrljao mu je desni hurmom."

U dva *Sahiha*[95] prenosi se od Sehla ibn Sa'da es-Saidija da su Munzira ibn Ebu Usejda, kada se rodio, odnijeli Poslaniku, s.a.v.s., pa kada je čuo kako se zove, promijenio mu je ime i rekao je: "On se zove Munzir."[96]

U Muslimovom *Sahihu* bilježi se od Enesa da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Rodio mi se sinoć sin pa sam mu dao ime po svom ocu Ibrahimu, a.s."

Ebu Omer ibn Abdulbberr u *El-Istiabu* kaže: "Marija Koptkinja rodila mu je sina Ibrahima u mjesecu zul-hidždže osme godine." Ez-Zubejr navodi od svojih učitelja da je majka rodila Ibrahima u *Alijji*, da je Poslanik za njega zaklao kurban, obrijao mu glavu, udijelio sadake u vrijednosti težine kose, naredio da se kosa zakopa u zemlju i tada mu je nadio ime. Ovo predanje veže se za Poslanika, s.a.v.s.

U hadisu koji prenosi Enes stoji da je Selma, sluškinja Poslanika, bila babica Mariji prilikom poroda, pa je otišla svome mužu Ebu Rafiji i obavijestila ga da je Marija rodila sina. Ebu Rafija došao je kod Poslanika, s.a.v.s., i prenio mu radosnu vijest, pa mu je Poslanik, s.a.v.s., poklonio roba.

U kazivanju o Mariji i Ibrahimu nalaze se mnogobrojni sunneti:

– poželjno je primiti poklon;

– primanje poklona dozvoljeno je od sljedbenika Knjige;

– poželjno je obradovati onoga kome se rodi dijete;

– poželjno je dati muštuluk onome ko je donio dobru vijest;

– prirediti akiku za novorođenče;

---

[95] Buhari, 10/575; Muslim, 3/16.

[96] Buhari, 10/575; Muslim, 3/1692.

– prirediti je sedmi dan;

– obrijati glavu novorođenčeta;

– udijeliti sadaku u vrijednosti težine kose;

– zakopavanje obrijene kose u zemlju da se ne bi gazila;

– da se djetetu dadne ime:

– dozvoljeno je dati dijete nekoj drugoj dojilji;

– otac treba odmah posjetiti novorođenče, jer se Poslanik, s.a.v.s., čim je čuo da je bolesno uputio ka kući Ebu Sejfa i rekao:

تَدْمَعُ الْعَيْنُ وَيَحْزَنُ الْقَلْبُ وَلَا نَقُولُ إِلَّا مَا يُرْضِي رَبَّنَا عَزَّ وَجَلَّ وَاللهِ إِنَّا بِكَ يَا إِبْرَاهِيمُ لَمَحْزُونُونَ.

“Oko je zasuzilo i srce se rastužilo, i ne kažemo ništa osim onoga što će zadovoljiti našeg Gospodara, ja za tobom, Ibrahime, žalost osjećam"[97];

– dozvoljeno je plakati za umrlim, iako se, kada se govori o vrlinama, Fudajla ibn Ijjada spominje da se smijao onoga dana kada mu je sin umro, pa je upitan o tome. Odgovorio je: "Allah je odredio tako, i ja sam zadovoljan Njegovom odredbom, Poslanikova je uputa potpuna i najbolja, a Poslanik je objedinio zadovoljstvo Allahovom odredbom i milost prema djetetu; kada ga je upitao Sa'd ibn Ubada:

مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ هَذِهِ رَحْمَةٌ يَضَعُهَا اللهُ فِي قُلُوبِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ.

‘Šta je to, Poslaniče?', on je odgovorio, 'Ovo je milost, jer se Uzvišeni smilovao onim robovima koji su milostivi.'"[98]

Fudajl nije bio u stanju objediniti ove dvije stvari, nije mogao da sažme zadovoljstvo Allahovom odredbom i plač koji je znak milosti prema djetetu. Ovo je odgovor koji sam čuo od našeg šejha;

---

[97] Buhari, 3/172; Muslim, 4/1807.
[98] Buhari, 3/151; Muslim, 2/635.

– dozvoljeno je žaliti za umrlim, i to ne umanjuje nagradu, sve dok to ne izlazi iz okvira Allahovog zadovoljstva;

– kupanje djeteta, jer Ebu Omer i drugi spominju da je Ibrahima okupala njegova dojilja, žena Ebu Sejfa, iz čije je kuće pa do kabura odnesen na maloj pčivaljci;

– klanjanje dženaze djetetu. Ebu Omer prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., klanjao dženazu s četiri tekbira. Ovo je mišljenje velikog broja islamskih učenjaka koje je ujedno i najispravnije.

Ša'bi kaže: "Kada je umro Ibrahim, sin Božijeg Poslanika, s.a.v.s., imao je šesnaest mjeseci, i Poslanik mu je klanjao dženazu.

Ishak ibn Abdullah prenosi od Aiše, r.a., da Poslanik nije klanjao dženazu svome sinu Ibrahimu. Ovo nije tačno jer postoji konsenzus učenjaka da se djetetu klanja dženaza, i nije mi poznato da je neko iznio drugačije mišljenje osim Semure ibn Džunduba, koji smatra da se hadis može odnositi na to da Poslanik, s.a.v.s., nije klanjao dženazu u džematu i da je naredio ashabima da oni klanjaju pošto on nije bio prisutan, tako da se ovaj stav ne suprotstavlja mišljenju koje su naveli učenjaci.

Pojedini navode da je Poslanik, s.a.v.s., bio zauzet oko *salatul-kusufa* (namaz prilikom pomračenja Sunca), jer se dogodilo pomračenje na taj dan. Tom priliko ljudi su rekli: “Do pomračenja je došlo zbog smrti Ibrahima.” Poslanik, s.a.v.s., održao je tom prilikom hutbu u kojoj je rekao:

إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لاَ يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلاَ لِحَيَاتِهِ، وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ، يُخَوِّفُ اللهُ بِهِمَا عِبَادَهُ.

“Sunce i Mjesec Allahovi su znakovi, i njihovo pomračenje ne događa se zbog nečije smrti ili nečijeg života, njima Allah želi upozoriti i zaplašiti svoje robove.”[99]

Potvrđeno je da je Poslanik, s.a.v.s., klanjao dženazu svome

[99] Buhari, 2/526; Muslim, 2/628.

sinu Ibrahimu, i ovo je predanje utemeljenije od predanja, da to nije učinio.

Pojedini smatraju da je Poslanik, s.a.v.s., izostavio dženazu zbog toga što nije bilo potrebno klanjati dženazu Ibrahimu budući da mu je Vjerovjesnik bio otac, kao što se ne klanja dženaza šehidu zato što je šehid. Ovakvo je mišljenje jedno od najlošijih mišljenja koje je veoma udaljeno od naučne osnove. Allah, dž.š., propisao je dženazu za vjerovjesnike i iskrene robove, pa su ashabi klanjali dženazu Poslaniku, s.a.v.s., a dženaza šehidu ne klanja se jer ona dolazi nakon gasuljenja, a šehidi se ne gasule;

– došlo je do pomračenja Sunca na dan smrti Ibrahima, pa su ljudi rekli da je to zbog njegove smrti, ali je Poslanik, s.a.v.s., na hutbi to objasnio riječima:" Sunce i Mjesec Allahovi su znakovi, i njihovo pomračenje ne događa se zbog nečije smrti ili nečijeg života." U ovim je riječima odgovor onima koji kažu da je umro desetog muharrema, jer je Allahova mudrost da se pomračenje Sunca dešava polovinom mjeseca, kao što se dešava da se mladi Mjesec ukaže na početku, a da u uštapu bude sredinom mjeseca i da se krajem zadnje četvrtine više ne pojavljuje;

– Poslanik, s.a.v.s., obavijestio je ashabe da će Ibrahim u Džennetu imati dojilju kako bi upotpunio dojenje.[100] Ovo ukazuje da će Allah, dž.š., upotpuniti Svojim iskrenim robovima, nakon njihove smrti, sve nedostatke koje su imali na dunjaluku i o ovome ima dosta predanja koja nećemo navoditi. Čak se kaže, da će za onoga koji je umro stječući znanaj biti omogućeno da ga upotpuni poslije smrti, a tako je i s onim koji je učio Kur'an. Allah najbolje zna;

– Poslanik je oporučio lijepo postupanje prema koptima riječima: "Imaju našu zaštitu i srodstvo"[101], jer robinje dvojice poslanika: Ibrahima, a.s., i Muhammeda, s.a.v.s., bile su koptkinje, a to su Hadžera i Marija. Hadžera je majka Ismaila, a.s., oca Arapa,

[100] Buhari, 3/244.

[101] Muslim, 4/1970.

i to je tumačenje riječi "srodstvo", a riječi "zaštita" odnosi se na Ibrahima, Poslanikovog, s.a.v.s., sina kojega je dobio s Marijom. Zato je muslimanima obaveza da štite kopte i da se o njima brinu sve dok ih oni ne iznevjere.

Buhari u svome *Sahihu* prenosi od es-Suddija da je pitao Enesa ibn Malika koliko je imao mjeseci Ibrahim, sin Poslanika, s.a.v.s., kada je umro. On mu odgovori: "Već je nadrastao svoju bešiku, prije nego je umro.

Isa ibn Junus prenosi od Ibn Ebu Halida da je pitao Ibn Ebu Evfa da li je vidio Ibrahima, sina Poslanika, s.a.v.s., na što on odgovori: "Umro je kao mali, da je bilo određeno da bude vjerovjesnik poslije Muhammeda, s.a.v.s., sigurno bi ostao u životu, ali nema vjerovjesnika poslije Muhammeda, s.a.v.s."

Ibn Abdullerr kaže: "odakle ovakvo značenje, pa Nuh, a.s., imao je dijete koje nije poslanik, isto tako, onaj ko nije poslanik može imati dijete koje je poslanik, moguće je bilo i da Muhammed, s.a.v.s., ima dijete koje nije poslanik. Ako bi poslanici rađali samo poslanike, svi bi ljudi bili poslanici, jer su svi potomci Nuha, a.s., i Adema, a.s. Od njegovih potomaka samo je Šit vjerovjesnik.

Ovo se poglavlje se bavi vremenom pitanjem kada se nadjeva ime, a ovo smo spomenuli udaljavajući se od teme. Zato se sada vraćamo onome što smo htjeli reći u ovom poglavlju.

S obzirom da nadijevanje imena ima za cilj određivanje onoga što se naziva tim imenom, kada dijete ne bi imalo imena, ne bismo ga mogli imenovati, tako da je dozvoljeno nadijevanje imena na dan rođenja, a dozvoljeno je i prolongiranje na tri dana i na dan kada se kolje akika. Dozvoljeno je dati ime i prije i poslije, i u ovom pogledu čovjek ima slobodu izbora.

Pohvalna i pokuđena imena

Ebu Derda kaže da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنَّكُمْ تُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَسْمَائِكُمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِكُمْ فَحَسِّنُوا أَسْمَاءَكُمْ.

"Doista ćete na Sudnjem danu biti prozivani po vašim imenima i imenima vaših očeva, pa nadjevajte lijepa imena."[102]

Ibn Omer prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنَّ أَحَبَّ أَسْمَائِكُمْ إِلَى اللَّهِ: عَبْدُ اللَّهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ.

"Od svih vaših imena Allahu su najdraža Abdullah i Abdurrahman."[103]

Džabir prenosi: "Nekom čovjeku rodilo se dijete, pa mu je dao ime Kasim, a mi mu rekosmo da ga nećemo zvati Ebu Kasim, niti ćemo mu priuštiti tu radost, pa je taj čovjek obavijestio Poslanika, s.a.v.s., a on mu je rekao: 'Daj svom sinu ime Abdurrahman.'"[104]

Ebu Vehb el-Džešmi prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Nadijevajte imena vjerovjesnika, a najdraža imena Allahu jesu Abdullah i Abdurrahman, najiskrenija su Haris i Hemmam, a najružnija Harb i Murra."[105]

Ebu Muhamed ibn Hazm navodi da su se islamski učenjaci složili da je poželjno nadijevati imena koja iskazuju vezu sa Allahom, kao Abdullah (Allahov rob), Abdurrahman (rob Milostivog).

Islamski učenjaci nisu jednistveni u ocjeni koja su imena najdraža Allahu. Veliki broj učenjeka smatra da su to imena Abdullah i Abdurrahman. Seid ibn Musejjeb smatra da su to imena

---

[102] Ebu Davud, 5/236; Ibn Hibban, u *Sahihu*, 7/528; *Musned*, 5/194.

[103] Tirmizi, 5/132; Ebu Davud, 5/236; Ibn Madža, 2/1229.

[104] Buhari, 5832; Muslim, 3/1682.

[105] Ebu Davud, 5/237; Nesai, 6/218; *Musned*, 4/345, ovaj je hadis slabe vrijednosti. (*Irva*, 4/408).

vjerovjesnika, ali vjerodostojni hadis potvrđuje da su Allahu najdraža imena Abdullah i Abdurrahman.

Imena mogu biti pokuđena a i zabranjena.

Ebu Muhammed ibn Hazm navodi: "Učenjaci su jedinstveni u zabrani svakog imena kojim se označava robovanje i obožavanje nekoga drugog osim Allaha, kao npr. Abduluzza ili Abduhubel, Abduamr, Abdulka'ba, Abdulmuttalib, Abdualijj.

Ibn Ebu Šejba navodi hadis od Hanija ibn Šurejha, da je došlo izaslanstvo nekog plemena Poslaniku, s.a.v.s., pa je čuo da nekoga zovu Abdulhadžer, Poslanik ga upita: "Kako se zoveš?", a čovjek odgovori: "Abdulhadžer." Tada mu Poslanik, s.a.v.s., reče: "Ti si Abdullah."[106]

Neko može reći: "Kako zabranjujete davanje imena koje označava robovanje nekome drugom mimo Allaha, a znamo da se u vjerodostojnom predanju od Poslanika prenosi da je rekao: 'Propao je onaj koji robuje dinaru (abdudinar) i onaj koji robuje dirhemu (abdudirhem), propao je onaj koji robuje lijepoj odjeći (abduhamisa) i onaj koji robuje kadifi (abdukatifa).'[107]

Također se prenosi od Poslanika da je rekao: 'Ja sam vjerovjesnik i nije laž, ja sam potomak Abdul-Muttaliba.'[108]

Poslaniku, dok je sjedio s ashabima, ušao je neki čovjek i pitao: 'Gdje je sin Abdul-Muttaliba?' Ashabi rekoše: 'Ovo je', pokazavši na Poslanika, s.a.v.s."

Odgovor na ovo pitanje jesu Poslanikove riječi: "Propao je onaj ko robuje dinaru" (abdudinar), koje se ne odnose na ime, već je htio ovim riječima opisati čovjeka i reći da je proklet onaj čije je srce zaokupljeno obožavanjem dinara i dirhema i koji je zadovoljan da

---

[106] Abdurrezzak u *Musannefu* 8/477.

[107] Buhari 6071; Ibn Madža 2/1386.

[108] Buhari 4062: Muslim 3/1400.

obožava dinar i dirhem mimo svoga Gospodara. Poslanik je spomenuo novac i odjeću jer su sinonim za unutrašnju i vanjsku ljepotu.

Što se tiče Poslanikovih, s.a.v.s., riječi: "Ja sam sin Abdul-Muttaliba" (dosl. sin roba Mutallibova, op. pr.), one ne podrazumjevaju robovanje Mutallibu, već nas obavještavaju o imenu koje se striktno odnosi na Abdul-Muttaliba i nikoga više. Samo korištenje sličnih imena, kako bismo znali o kome je riječ bez njihovog vezivanja za stvarnost, nije zabranjeno. Mišljenje Ebu Muhammeda ibn Hazma da je jedino dozvoljeno ime u kome se koristi riječ abd (rob) ime Abdul-Muttalib nema osnove jer je bilo ashaba koji su se zvali Benu Abdi-Šems (sinovi roba Sunca) ili Benu Abdi-Dar (sinovi robova Kuće), pa ih Poslanik, s.a.v.s., nije prekorio.

* * *

U imena koja su zabranjena spadaju i sljedeća imena: "Vladar vladara", "Sultan sultana", "Šah šahova." U dva *Sahiha* prenosi se od Ebu Hurejre da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Najodvratnije ime kod Allaha jeste da se čovjek nazove 'Vladar vladara'", a u drugom predanju stoji: "...najnepristojnije ime..."[109]

Muslim bilježi:

إِنَّ أَخْنَعَ اسْمٍ عِنْدَ اللهِ رَجُلٌ تَسَمَّى مَلِكَ الْأَمْلَاكِ لَا مَلِكَ إِلَّا اللهُ.

"Onaj na koga će Allah na Sudnjem danu najljući biti i koji će biti najodvratniji jeste čovjek koji se zvao "Vladar vladara", jer jedini vladar jeste Allah."

Pojedini učenjaci smatraju da je pokuđeno da se čovjek naziva "Sudija sudija", jer je to, u osnovi Allah, pa su se suzdržavali od nadijevanja takvih imena jer su smatrali da to izaziva ljutnju Allaha i Njegovog Poslanika, kao što je slučaj s imenom "Vladar vladara" što je ispravna analogija.

---

[109] Buhari, 5853; Muslim, 3/1688.

Smatram da je nadijevanje imena "Sejjidu-nas" (prvak, gospodar ljudi), "Sejjidul-kull" (prvak, gospodar svega) također zabranjeno, kao što je zabranjeno nadijevanje imena "Sejjidu veledi Adem" (prvak, najodabraniji Ademov potomak), jer se ono odnosi samo na Poslanika, s.a.v.s., i nikome nije dozvoljeno da se naziva tim imenom.

U pokuđena imena spadaju i ona koja prenosi Muslim u svome *Sahihu*[110] od Semure ibn Džunduba, a tu stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لَا تُسَمِّيَنَّ غُلَامَكَ يَسَارًا وَلَا رَبَاحًا وَلَا نَجِيحًا وَلَا أَفْلَحَ فَإِنَّكَ تَقُولُ أَثَمَّتَ هُوَ ؟ فَلَا يَكُونُ فَيُقَالُ لَا.

"Nemoj nazivati svoga slugu imenom Jesar (koji olakšava), niti Rebah (dobitnik), niti Nedžah (pobjednik), niti Efleh (uspješni), jer je moguće da upitaš: 'Je li on tamo?', pa da ne bude i da se tada kaže: 'Nije.' To su četiri imena, i nemoj dodavati ništa na moj govor." Ova posljednja rečenica nije ona koju je izgovorio Poslanik, s.a.v.s., već su to riječi prenosioca ovog predanja.

U Ebu Davudvom *Sunenu*[111] prenosi se od Džabira ibn Abdullaha da je Poslanik, s.a.v.s., htio zabraniti nadijevanje imena kao što su: Ja'la, Bereka, Efleh, Jesar i Nafi i imena sličnih njima. Međutim, nakon toga nije ih više spominjao i ništa o njima nije govorio. Potom je Poslanik, s.a.v.s., umro, a da ta imena nije zabranio. Poslije ih je, Omer, radijallahu anhu, htio zabraniti, ali je naposljetku odustao od te namjere.

Ebu Bekr ibn Ebi Šejba kaže da je čuo od Muhammeda ibn Ubejda, a on od E'meša, a ovaj od Ebu Sufjana, da je čuo Džabira, koji veli da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ako me Allah poživi, zabranit ću svome ummetu da nadijevaju imena: Nafi, Efleh i Bereka." E'meš kaže: "Nisam siguran da li je spomenuo ime Nafi."

110 Muslim 3/1685; Tirmizi 5/133; Ebu Davud5/243; *Musned* 5/7; Bejheki 9/306.

111 Ebu Davud, 5/244.

U Ibn Madžinom *Sunenu*[112] prenosi se od Omera da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ako me Allah poživi, zabranit ću svome ummetu da nadijeva imena: Rebah, Nedžih, Efleh i Jesar."

Smatram da imena: Mubarek, Muflih, Hajr, Surur, Ni'ame i njima slična, imaju značenja bliska značenjima četiri imena koja je Poslanik, s.a.v.s. pokudio. Jer ako upitamo: "Da li je Hajr (dobro) kod tebe", ili: "Da li je Surur (radost) kod tebe" ili: "Da li je Ni'ame (blagodat) kod tebe", pa se kaže: "Nije", onda se osjeća prezir u srcima zbog praznovjerja koje ulazi u domen zabranjene logike.

U hadisu stoji da je pokuđeno reći "Birre (dobročinstvo) je izašao od mene" jer u sebi obuhvata i drugo značenje koje navodi na zabranu, a to je hvalisanje; tako se neko zove Mubarek (blagoslovljeni, sretni) ili Muflih (uspješni), a on to ustvari nije. Ebu Davud u svome *Sunenu*[113] navodi da je Poslanik, s.a.v.s., zabranio da se neko naziva Berra (dobar, čestit) i kaže: "Nemojte se hvalisati, jer Allah najbolje zna ko je od vas dobar i čestit."

U Ibn Madžinom *Sunenu*[114] prenosi se od Ebu Hurejre da se Zejneba zvala Berra, pa je rečeno da se tako sama hvali, nakon čega joj je Poslanik, s.a.v.s., promijenio ime u Zejneb.

U zabranjena imena spadaju i imena šejtana kao što su: Hanzeb, El-Velhan, El-Eaver, El-Edždea.

Ša'abi prenosi od Mesruka da je rekao: "Sreo sam Omera, pa me upitao kako se zovem, a ja sam mu odgovorio: 'Mesruk ibn el-Edždea'. Na to Omer reče: 'Čuo sam Poslanika, s.a.v.s., kako kaže: 'El-Edždea' je šejtan.'"[115]

U Ibn Madžinom *Sunenu*[116] i u *Zijadatu* od Abdullaha ibn Hanbela prenosi se hadis od Ubejja ibn Kaba u kojem stoji da

[112] Ibn Madža, 2/1229.
[113] Ebu Davud, 5/239.
[114] Ibn Madža, 2/1230.
[115] Ebu Davud, 5/243.
[116] Ibn Madža, 5/136.

je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Prilikom abdesta ometa vas šejtan po imenu El-Velhan, pa se čuvajte došaptavanja."

Osman ibn Ebu el-As žalio se Poslaniku, s.a.v.s., na došaptavanje u namazu, pa mu poslanik reče: "To je šejtan po imenu Hanzeb."[117]

Ebu Bekr ibn Ebu Šejba bilježi hadis u kojem stoji da je neki čovjek po imenu Hebbab došao Poslaniku, s.a.v.s., pa mu je Poslanik promijenio ime i nazvao ga Abdullah, i tom prilikom rekao: "Hebbab je ime šejtana."[118]

U zabranjena imana spadaju imena faraona i tiranina, kao šo je ime Fir'aun, Karun, Haman, Velid. Abdurrezzak, u *Džamiju,*[119] navodi predanje od Zuhrija u kojem stoji da je neki čovjek htio dati svome djetetu ime Velid, pa mu Poslanik, s.a.v.s., to zabrani rekavši: "Doista će se u mome ummetu pojaviti čovjek po imenu Velid koji će raditi ono što je radio Faraon svome narodu."

Pokuđeno je nadijevanje imena meleka: Džibril, Mikail, Israfil. Ešheb kaže da je Malik upitan o nadijevanju imena Džibril, pa je to zabranio. Kaže kadija Ijad da su učenjaci razjasnili nadijevanje imene meleka, i to je mišljenje Harisa ibn Miskina, i navodi da je imam Malik smatrao zabranjenim davanje imena, Džibril, Jasin, Ebah i druga imena slična ovima.

Abdurrezzak u *Džamiu*[120] prenosi da je Mu'amer pitao Hammada ibn Ebu Sulejmana šta kaže za čovjeka koji nosi ime meleka Džibrila i Mikaila, a on je odgovorio: "To je uredu."

Imam Buhari u svome *Tarihu*[121] veli da je Abdullah ibn Džerrad rekao: "Bio sam u društvu čovjeka iz plemena Muzejna, pa je došao Poslaniku, s.a.v.s., i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, rodio mi

[117] Muslim, 4/1728.

[118] *Musannef*, 8/476.

[119] *Musannef*, 11/43.

[120] *Musannef*, 11/40.

[121] *Tarih*, 5/35.

se sin, pa koje je ime najbolje.' Poslanik, s.a.v.s., odgovori: 'Najbolja imena su Haris i Hemmam, najljepša su Abdullah i Abdurrahman, i nadijevajte imena vjerovjesnika, a ne nadijevajte imena meleka.' 'A da nadijemo tvoje ime, Poslaniče. - 'Nadijevajte moje ime, a ne dajite djeci moj nadimak.'"

Također, tu spadaju i imena koja imaju loša značenja prema kojima se osjeća odvratnost, kao što su Harb, Murra, Kelb, Hajje i slična imena. Već smo ranije naveli predanje od Esrema koje prenosi imam Malik u *Muvettau*, u kojem Poslanik, s.a.v.s., nije želio da namuze mlijeko onaj koji ima loše ime.

Poslanik, s.a.v.s., osjećao je neprijatnost prema ružnim imenima ljudi, mjesta, plemena i brda, pa čak kada bi trebao proći između dva brda, prvo je pitao kako se zovu, pa su mu rekli: "Fadih i Muhzin", pa je Poslanik, s.a.v.s., skretao s puta i pronalazio drugi put kako ne bi prošao između njih.

Onaj ko razmišlja o sunnetu naći će da postoji jaka veza između imena i onoga što se zove tim imenom, kao da su nazivi preuzeti iz značenja ili su značenja preuzeta iz naziva, pa razmislimo o značenju izraza: "Eslem", "Allah ih spasio"; "Gifar", Allah im oprostio, "Usajje", "neposlušni Allahu i Njegovom Poslaniku."[122]

Kada je Suhejl ibn Amr došao na dan Hudejbijje, Poslanik, s.a.v.s., je rekao: "Bit će vam olakšano", jer Suhejl znači "lahkoća."

Ako želimo saznati o utjecaju imena na ono što je nazvano tim imenom, moramo razmisliti o hadisu koji prenosi Seid ibn Musejjeb, od svoga oca, a on od svog djeda, da je došao Poslaniku, s.a.v.s., pa ga je Poslanik upitao za ime, a on je odgovorio "Hazen", na šta Poslanik reče: "Ti si Sehl." "Neću promijeniti ime kojim me je nazvao moj otac." Seid ibn Musejjeb kaže: "Još osjećamo grubost koja je zbog toga među nama." Prenosi ga Buhari u svome

[122] Buhari, 6/542; Muslim, 4/1953.

Sahihu.[123] "Hazune" je u značenju grubosti i neravnine. Zato se kaže za zemlju da je ravna ili neravna.

Malik u *Muvettau* prenosi da je Omer, r.a., pitao čovjeka kako se zove, pa mu ovaj odgovori: "Džemre" (žeravica). "Čiji si sin", upita Omer. "Sin Šihaba (plamen)", odgovori čovjek. "Kojem plemenu pripadaš", upita Omer. "Hurki (vrelina u utrobi, plamen)", odgovori čovjek. "Gdje je vaše boravište", upita Omer. "U Harretun-naru (Vatreni kamenjar)", odgovori čovjek. "U kojem predjelu", upita Omer. "U Zatu leza (pakleni oganj)", odgovori čovjek. -'Požuri svojoj kući, izgorjet će ti porodica", reče mu Omer, r.a., i doista se desilo kako je Omer rekao. Ovo predanje bilježi Malik.[124]

Neki dovode u pitanje vezu između imena i onoga na šta se ime odnosi, a, hvala Allahu, jasno je da je to Allah, dž.š., odredio.

U Ibn Vehbovom *Džamiu*[125] navodi se da su Poslaniku, s.a.v.s., donijeli dječaka, pa je upitao: "Kako ste mu dali ime?"- 'Saib' (odbačen), odgovoriše. 'Ne zovite ga Saib već ga zovite Abdullah.' Ipak su zadržali njegovo prvo ime, i Saib nije umro sve dok nije skrenuo s uma."

Čuvanje jezika i izbor imena jeste blagodat Allaha, dž.š., prema Njegovom robu. Poslanik, s.a.v.s., naredio je onome ko nešto želi da uljepša svoju želju i kaže: "Doista niko od vas ne zna šta mu je zapisano od njegovih želja", pa je želja razlog za postizanje onoga što se želi, ili jednog njegovog dijela. Tako ste mogli vidjeti veliki broj onih koji nešto žele pa ih to u potpunosti ili djelimično snađe. Tako je Ebu Bekr navodio primjer u stihu:

"Čuvaj jezik da ne kažeš nešto, pa da time iskušan budeš.
Doista je iskušenje povjereno riječima."

Kada je Hasan, zajedno sa svojim sljedbenicima, došao u

[123] Buhari, 10/574.

[124] *Muvetta*, 2/973.

[125] Ibn Vehb u Džamiu, 1/93.

Kerbelu, pitao je kako se zove to mjesto, pa su mu rekli "Kerbela", a on je na to kazao: "Kerbun (tuga, žalost)" i: "Belaun (nesreća)."

Kada je Halima Sa'dijja došla kod Abdulmuttaliba, on ju je pitao kako se zove, a ona odgovori: "Halima (blaga)", zatim ju je upitao iz kojeg je plemena, a ona je odgovorila "Sa'd (sreća)." "Mašallah, mašallah, sreća i blagost, dva svojstva u kojima je sadržano bogatstvo svih vremena."

Abdullah ibn Abbas prenosi da je vizantijski car poslao izaslanika Poslaniku, s.a.v.s., i naredio mu da vidi na čemu Poslanik sjedi, ko je pored njega i da mu pogleda između plećki. Kada je stigao vidio je Poslanika, s.a.v.s., kako sjedi na nešto uzdignutom mjestu, a noge je stavio u vodu; sa njegove desne strane bio je Ebu Bekr, pa kada ga je Poslanik opazio, reče mu: "Pogledaj ono što ti je naređeno", pa je pogledao u biljeg na leđima. Izaslanik se vrati caru i ispriča mu šta je vidio, a ovaj reče: "Ono u šta on poziva raširit će se i zavladat će onim čime ja vladam, a uzdignto mjesto na kojem je sjedio znači uzvišenost, a voda pretstavlja život.

Zabranjeno je nadijevanje imena Uzvišenog Gospodara, tako nije dozvoljeno dati ime El-Ehad, Es-Samed, El-Halik, Er-Razik, kao i druga imena koja su svojstvena Gospodaru. Zabranjeno je vkadare i kraljeve zvati El-Kahir i Ez-Zahir, El-Džebbar, El-Mutekebbir, El-Evvel, El-Ahir, El-Batin, Allamul-Gujjub.

Ebu Davud u svome *Sunenu*[126] prenosi od Hanija da kada su on i njagov narod došli u Medinu, Poslanik, s.a.v.s., čuo ih je da jednog među njima zovu El-Hakem (sudija), pa ga je pozvao i rekao mu: "Allah je Sudija, i Njemu pripada sudstvo, zašto te onda zovu El-Hakem?" –'Moj narod kada je u sporu, dolazi kod mene da ja presudim među njima, i mojom presudom budu zadovoljne obje strane', odgovori čovjek. Poslanik, s.a.v.s., reče mu: 'Divno li je takvo nešto!', zatim ga upita da li ima djece, pa kada mu je čovjek

---

[126] Ebu Davud, 5/240.

rekao da ima i da se najstariji zove Šurejh, Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Ti si Ebu Šurejh.'" (otac Šurejhov). Već ranije spomenuli smo hadis u kojem Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Najomraženiji čovjek kod Allaha jeste onaj koji se zove Kralj kraljeva."

Ebu Davud[127] bilježi da je izaslanstvo iz plemena Benu Amir došlo kod Poslanika, s.a.v.s., i rekli su: "'Ti si naš gospodar.' 'Gospodar je Allah', odgovori Poslanik. 'Ti si najbolji među nama i posjeduješ najveću moć', uzvratiše oni."

Ovo se ne suprotstavlja riječima Poslanika, s.a.v.s.: "Ja sam prvak sinova Ademovih",[128] jer ovo spada u obavještenje o onome čime ga je odlikovao Allah, dž.š., a koje se ogleda u Poslanikovoj vrijednosti i ugledu nad potomcima Adema, a.s.

Opis Allaha, dž.š., kao Gospodara jeste opis koji pripada Allahu, jer Gospodar ljudi jeste njihov Vladar kome se ljudi vraćaju i po čijim naredbama ljudi postupaju. On je Stvoritelj i Njemu pripadaju meleki, ljudi i džini, i ni u jednom trenutku oni ne mogu bez svoga Gospodara, tako da sve potrebe i sve želje upućuju Njemu, jer je On uistinu Gospodar. Ali ibn Ebu Talha prenosi od Ibn Abbasa da komentar riječi "Es-Samed" znači da Allah ima potpunu vlast. Tako da nikome nije dozvoljeno da nadijeva imena koja pripadaju samo Allahu, dž.š.

Kada je riječ o imenima koja se daju ljudima, kao što su: Es-Semiu (onaj koji sve čuje), El-Basiru, (onaj koji sve vidi) Er-Reufu (milostiv), Er-Rahimu (samilostan), dozvoljeno ih je koristiti da bi se označile karakteristike i svojstva čovjeka, a nikako kao lična imena.

Zabranjeno je nadijevati imena Kur'ana i sura, kao što su: Ta-Ha, Ja-Sin, Ha-Mim. Malik navodi da je pokuđeno nadijevanje imena Ja-Sin, a mišljenje koje preovladava među običnim ljudima da su Ja-Sin, Ta-Ha imena Poslanika, s.a.v.s., nije ispravno, jer o

[127] Ebu Davud, 5/154.

[128] Muslim, 4/1782.

ovom pitanju nije prenesen niti jedan sahih, hasen ili mursel-hadis, niti se bilježi predanje od ashaba. To su samo slova kao što su Elif-Lam-Mim, Ha-Mim, Elif-Lam-Ra...

Učenjaci nemaju jedinstven stav kada je u pitanju nadijevanje imena vjerovjesnika, tako da nailazimo na dva mišljenja.

Prvo - nije pokuđeno nadijevanje, i ovo je mišljenje najvećeg broja učenjaka koje je ujedno i ispravnije.

Drugo - pokuđeno je nadijevanje imena vjerovjesnika.

Ebu Bekr ibn Ebi Šejba[129] u poglavlju: "Imena koja su pokuđena" navodi predanje od Ibn Alije u kojem stoji da je rekao: "Radite loše djelo, nadijevate svojoj djeci imena vjerovjesnika, zatim svoju djecu proklinjete." Ebu Kasim es-Suhejli u *Revdu* navodi da je Omer ibn el-Hattab smatrao pokuđenim nadijevanje imena vjerovjesnika. Smatram da oni koji zastupaju ovakvo mišljenje žele sačuvati imena vjerovjesnika od vulgarnosti i poniženja kojima su izloženi ljudi koji nose ta imena prilikom ljutnje i srdžbe.

Seid ibn Musejjeb navodi da su Allahu najdraža imena vjerovjesnika.

Ibn Ebu Hajseme bilježi u svome *Tarihu* da je Talha imao desetero djece i svako je nosilo ime vjerovjesnika. I Zubejr je imao desetero djece kojima je dao imena šehida, pa mu je Talha jednom prilikom rekao: "'Ja sam svojoj djeci dao imena vjerovjesnika, a ti svojoj imena šehida', a Zubejr mu odgovori: 'Ja imam želju da moja djeca budu šehidi, a ti nemaš želju da tvoja djeca budu vjerovjesnici.'"

Muslim u *Sahihu* bilježi od Ebu Musaa da je rekao: "Rodio mi se dječak, pa sam ga odnio Poslaniku, s.a.v.s., a on mu je dao ime Ibrahim i desni mu je natrljao hurmom."

Buhari u svome *Sahihu*[130] u "Poglavlju o nadijevanju imana vjerovjesnika" bilježi od Ismaila da je rekao Ibn Ebu Eufāu:

129 *Musannef*, 8/479.

130 Buhari, 10/577.

"Poslanikov, s.a.v.s., sin Ibrahim umro je veoma mlad. Da je bilo određeno da poslije Muhammeda bude vjerovjesnika, on bi ostao u životu, ali nema vjerovjesnika poslije Muhammeda, s.a.v.s. Zatim navodi hadis od Beraa u kojem stoji da je, kada je umro Ibrahim, Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Doista će imati doilju u Džennetu."

U Muslimovom *Sahihu*[131] u poglavlju "O nadijevanju imena vjerovjesnika i dobrih ljudi" stoji hadis koji prenosi Mugira ibn Šu'be u kojem stoji da je rekao: "Kada sam došao u Nedžran, upitali su me: 'Vi čitate u Kur'anu: '*O Harunova sestro*', a Musa je bio prije Isaa toliko i toliko vremena!?' Kada sam se vratio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., upitao sam ga o tome, pa mi je rekao: 'Oni su nadijevali imena poslanika i dobrih ljudi koji su bili prije njih.'"

Promjena imena

Prenosi se od Ibn Omera da je Poslanik, s.a.v.s., promijenio ime Asija (grešnica) i rekao joj: "Ti si Džemila. (ljepotica)."

Buhari bilježi od Ebu Hurejre da se Zejneba prije zvala Berre (dobročinstvo), pa joj je rečeno da je to samohvalisanje, i Poslanik, s.a.v.s., promijeni joj ime u Zejneba.

Ebu Davud u *Sunenu*[132] navodi od Seida ibn Musejjeba da je Poslanik, s.a.v.s., upitao čovjeka kako se zove, pa kada je čuo da se zove Hazn (neravan, tvrd), Poslanik, s.a.v.s., reče mu "Ti si Sehl" (ravnica). "Čovjek reče: "Ne, jer se po ravnici gazi!" Kaže Seid: "Mislili smo da će nas poslije toga zadesiti teškoća."

U dva *Sahiha* prenosi se hadis koji govori o tome da kada je rođen El-Munzir ibn Ebu Usejd, donesen je kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa ga je Poslanik stavio na krilo. Ebu Usejd je sjedio, pa je Poslaniku, s.a.v.s., na trenutak nešto drugo privuklo pažnju. Ebu Usejd naredio je da se dijete skloni od njega. Odnijeli su ga iz

131 Muslim, 3/1685.

132 Ebu Davud, 5/241.

krila Allahovog Poslanika, s.a.v.s. kada se Poslanik osvrnuo, upitao je: “Gdje je dijete?”

Ebu Usejd reče: "Odnijeli smo ga, Allahov Poslaniče."

Upitao je: "Kako se zove?"

Ebu Usejd reče: "Tako i tako, Allahov Poslaniče."

Rekao je: "Ne, dajte mu ime El-Munzir."

Ebu Davud u *Sunenu*[133] bilježi od Usame ibn Ahdarija da se neki čovjek zvao Esrem i bio je u izaslanstvu koje je došlo Poslaniku, s.a.v.s., pa ga je Poslanik pitao za ime, i kada je čuo da se zove Esrem, Poslanik, s.a.v.s., reče mu: “Ti su Zur’a.”

Ebu Davud[134] navodi da je Poslanik, s.a.v.s., promijenio imena El-As, Aziz, Šejtan, El-Hakem, Gurab, Šihab, Hubab u Hašim, a ime Harb je promijenio u Silm, a El-Mudtadžia u El-Munbeis. Poslanik je mijenjao imena predjela Afire u Hadire i Ši’bu ed-Dalale u Ši’bu el-Huda, Benu ez-Zinje u Benu er-Rišde.

U Bejhekijevom *Sunenu*[135] bilježi se od Abdullaha ibn Harisa ez-Zejdijja de mu je umro prijatelj, u vezi s time on kaže: “Bili smo na dženazi ja, Abdullah ibn Omer i Abdullah ibn Amr ibn el-As, a tada sam se zvao El-As, a i Ibn Omer zvao se El-As, pa nam je Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Spustite ga i u kopajte, a vaše ime, od danas, bit će Abdullah.’ Spustili smo našeg brata i zagrnuli ga, a naša imena bila su promijenjena.” Nije mi poznato ovo, jer nije poznato da su se Abdullah ibn Omer i Abdullah ibn Amr zvali El-As.

Ibn Ebu Šejba u *Musannefu*[136] prenosi od Ša’bija da je rekao: “Islam nije zatekao nijedan veliki grešnik od Kurejšija osim Mutie, kome je ime bilo El-Asi, pa mu je Poslanik, s.a.v.s., promijenio ime u Mutia.”

[133] Ebu Davud, 5/239.

[134] Ebu Davud, 5/241.

[135] *Sunenul-kubra*, 9/307.

[136] *Musannef*, 8/476.

Ebu Bekr ibn Munzir prenosi od Alije da je rekao:

لَمَّا وُلِدَ الْحَسَنُ سَمَّيْتُهُ حَرْبًا فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَرُونِي ابْنِي مَا سَمَّيْتُمُوهُ قَالَ قُلْتُ حَرْبًا قَالَ بَلْ هُوَ حَسَنٌ فَلَمَّا وُلِدَ الْحُسَيْنُ سَمَّيْتُهُ حَرْبًا فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَرُونِي ابْنِي مَا سَمَّيْتُمُوهُ قَالَ قُلْتُ حَرْبًا قَالَ بَلْ هُوَ حُسَيْنٌ فَلَمَّا وُلِدَ الثَّالِثُ سَمَّيْتُهُ حَرْبًا فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَرُونِي ابْنِي مَا سَمَّيْتُمُوهُ قُلْتُ حَرْبًا قَالَ بَلْ هُوَ مُحَسِّنٌ ثُمَّ قَالَ سَمَّيْتُهُمْ بِأَسْمَاءِ وَلَدِ هَارُونَ بَشَرٌ وَبَشِيرٌ وَمُبَشِّرٌ.

"Kada se rodio Hasan dao sam mu ime Harb, pa je došao Poslanik, s.a.v.s., i pitao: 'Kako ste mu dali ime?' Rekli smo: 'Harb. 'Poslanik, s.a.v.s., reče: 'On se zove Hasan', pa kada se rodio Husejn, dali smo mu ime Harb, pa je Poslanik upitao za ime, a mi smo odgovorili da se zove Harb, a on reče: 'On se zove Husejn.' Kada se rodio treći sin, dali smo mu ime Harb, pa je Poslanik upitao za ime, a mi smo rekli da se zove Harb, pa Poslanik reče: 'On se zove Muhsin', a zatim je Poslanik, s.a.v.s., dodao: 'Dao sam im imena slična imenima Harunove djece: Bišr, Bešir i Mubeššir.'"[137]

Ibn Ebu Šejba u *Musannefu*[138] prenosi od Hejseme: "Moj se otac u predislamsko doba zvao Aziz, pa je Poslanik, s.a.v.s., promijenio njegovo ime u Abdurrahman."

Buhari u "Edebul-mufredu"[139] prenosi od Ebu Abdurrahmana ibn Seida el-Mahzumija da se zvao Es-Sarm, pa ga je Poslanik, s.a.v.s., nazvao Seid.

Raita bint Muslim prenosi od svoga oca da je rekao: "Bio sam s Poslanikom, s.a.v.s., na Hunejnu, pa me je upitao: 'Kako se zoveš?'- 'Gurab', odgovorio sam. Tada mi reče: 'Ti si Muslim.'"[140]

Kao što je dozvoljeno promijeniti ime zbog lošeg značenja koje ono ima, dozvoljeno ga je promijeniti iz nekog drugog razloga

137 Musned, 1/98.

138 *Musannef*, 8/475.

139 Edebul-mufred, br.288.

140 Edebul-mufred, 8/25.

iako ima lijepo značenje. Tako je Poslanik, s.a.v.s., promijenio ime Berra u Zejneba, da bi se izbjeglo samohvaljenje.

Poslanik, s.a.v.s., promijenio je ime Medina, koja se prije zvala Jesrib, pa ju je nazvao Tajjiba

U dva *Sahiha*[141] stoji od Ebu Humejda: "Kada smo se vraćali sa Tebuka i bili na prilazima Medine, Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'ovo je Tajjiba.'"

U Muslimovom *Sahihu*[142] od Džabira ibn Semure prenosi se da je čuo Poslanika kako kaže: "Allah je nazvao Medinu Tajjibom, pa je voma pokuđeno da se naziva Jesrib", a Allah je spomenuo ime Jesrib kada govori o munaficima:

﴿وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللهُ وَرَسُولُهُ إِلاَّ غُرُورًا * وَإِذْ قَالَت طَّائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لاَ مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا﴾

"Kad su licemjeri i oni bolesnog srca govorili: 'Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećali!', kad su neki među njima rekli: 'O stanovnici Jesriba, ovdje vam nema stanka, zato se vratite...'"(El-Ahzab, 12-13)

U Nesaijevom *Sunnenu*[143] od Ebu Hurejre prenosi se da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Naređeno mi je da učinim hidžru u mjesto koje će nadvladati druga mjesta, zovu ga Jesrib, a to mjesto jeste Medina, koja izbacuje iz sebe nečistoću kao što mijeh izbacuje nečistoću iz željeza."

---

[141] Buharija, 1411; Muslim, 2/1011.

[142] Muslim, 2/7001.

[143] *Sunenul-kubra,* 10/75.

Davanje nadimka djetetu

U dva *Sahiha*[144] od Enesa prenosi se da je Allahov Poslanik bio najboljeg morala. "Ja sam imao brata koga su zvali Ebu Umejr, pa kada bi Allahov Poslanik dolazio i vidio ga, pitao bi: يَا أَبَا عُمَيْرٍ! مَا فَعَلَ النُّغَيْرُ؟! 'Ebu Umejre, šta uradi nugajr (ptičica, slavuj)' ako bi se igrao s njim."

Prenosilac kaže: "Mislim da je bio mali, tek odbijen od dojenja." Enesa su prije nego što mu se rodilo dijete zvali Ebu Hamza, također isti nadimak imao je i Ebu Hurejra, a nije imao djece tada. Poslanik, s.a.v.s., dozvolio je Aiši da uzme nadimak "Ummu Abdullah", a misli se na Abdullaha ibn Zubejra, koji je njen sestrić, sin Esme bint Ebu Bekr, i ovo je vjerodostojan hadis, a ne neke tvrdnje da je Aiša pobacila dijete kome su dali ime Abdullah i onda se ona nazvala Ummu Abdullah.[145] Ovo predanje nije vjerodstojno.

Čovjeku je dozvoljeno uzeti nadimak u kojem neće biti imena njegove djece.

Ebu Bekr nije imao sina Bekra, niti je Omer Ebu Hafs imao sina Hafsa, niti je Ebu Zerr imao sina Zerra, niti je Halid imao sina Sulejmana, a zvali su ga Ebu Sulejman, također Ebu Selema... Ovo ne možemo ni sve pobrojati.

Stoga nije nužno da čovjek ima dijete da bi dobio nadimak po imenu djeteta, a Allah najbolje zna... Nadimak je vrsta poštovanja i počasti prema onome ko ga nosi.

---

[144] Buhari, 10/526; Muslim, 3/1692.

[145] *Musannef*, 11/42.

Davanje imena djetetu jeste pravo oca

O ovom pitanju nema neslaganja među učenjacima. Kada se roditelji ne mogu dogovoriti oko imena djeteta, onda ime određuje otac. Na ovo ukazuju svi hadisi, a također, dijete se naziva po ocu, ne po majci, pa se kaže: "Sine toga i toga." Uzvišeni kaže:

﴿ادْعُوهُمْ لآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِندَ اللهِ﴾

"Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije." (El-Azhab, 5)

Dijete ima status slobodne osobe ili roba shodno statusu majke, a njegovo porijeklo vezuje se za oca. Davanjem imena definira se i određuje porijeklo, i dijete u vjeri slijedi onog roditelja čija je vjera bolja. A određivanje imena, kao i podučavanje i akika, obaveza su oca, a ne majke.

Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Sinoć mi se rodio sin, pa sam mu dao ime po našem ocu Ibrahimu."

Razlika između imena i nadimka

Ime i nadimak imaju ulogu označavanja i definiranja onoga ko ih nosi. Ipak, među njima postoji razlika. Ime nosi pozitivno ili negativno značenje, dok nam nadimak jasnije govori svoje značenje i uglavnom je ono negativno, stoga Allah kaže: ﴿وَلاَ تَنَابَزُوا بِالأَلْقَابِ﴾ *"...i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima..."* (El-Hudžurat, 11)

Nema razilaženja u tome da je nadijevanje lošeg nadimka koji osoba prezire zabranjeno, bez obzira da li se to svojstvo nalazi kod čovjeka ili ne. Što se tiče nadimaka koji su poznati i rašireni među ljudima poput: El-E'ameš, El-Ešter, El-Esamm, El-Earedž, njihova je upotreba učestala među učenjacima, kako prije, tako i sada, i imam Ahmed to smatra dopuštenim. Ebu Davud u djelu *Mesail* kaže: "Čuo sam imama Ahmeda, kada je upitan o čovjeku

koji je poznat po nadimku, a ne ljuti se što ga ljudi tako zovu, da je rekao: 'Zar se ne kaže Sulejman el-E'ameš i Humejd et-Tavil.' Čini se da on nema zamjerke na to."

Kaže Ebu Davud: "Pitao sam Ahmeda drugi put o ovome i on je to smatrao dozvoljenim." Smatram da Ahmed zastupa mišljenje da je pokuđeno reći El-E'meš." Ebu Fudajl kaže: "Oni smatraju da ga je on zvao samo Sulejman." Ako ispred imena stoji "umm" ili "ebu" onda je to nadimak, a ako ne stoji ispred imena, onda je to ime kao Zejd i Amr. To je ono što su poznavali Arapi i što su koristili u govoru. Što se tiče imena koja završavaju na "ed-din", poput Izzuddin ili koja glase: Behaud-devla, Izzud-devla, ona nisu bila poznata među Arapima, nego su ih uveli nearapi.

Propis vezan za nadijevanje imena Poslanika i nazivanje po njegovom nadimku

U dva *Sahiha* prenosi se od Ebu Hurejre da je Ebu Kasim, s.a.v.s., rekao:

تَسَمَّوْا بِاسْمِي وَلَا تَكَنَّوْا بِكُنْيَتِي.

"Nadijevajte moje ime ali ne i moj nadimak."[146]

Buhari je jedno poglavlje u svome *Sahihu* naslovio "Poslanikove, s.a.v.s., riječi: 'Nadijevajte moje ime ali ali ne i moj nadimak", i u njemu prenosi od Džabira da je rekao: "Rodio se nekom čovjeku sin, pa mu je dao ime Kasim, pa su mu rekli da ga tako ne zove dok ne upita Poslanika, s.a.v.s., a Poslanik mu je rekao: "Nadijevajte moje ime, ali ne i moj nadimak.""[147]

U drugom predanju od Džabira stoji da se nekom čovjeku rodio sin kome je dao ime Kasim, pa smo mu rekli nećemo te tako zvati. Poslanik, s.a.v.s., rekao mu je: 'Daj svome sinu ime Abdurrahman."

[146] Buhari, 6/560; Muslim, 3/1684.
[147] Buhari, 10/571.

Muslim bilježi od Džabira da se nekom čovjeku rodio sin, pa mu je dao ime Muhammed, ali njegov narod odbi da ga tako zove jer je to ime Poslanika, s.a.v.s., taj je čovjek došao Poslaniku noseći svoga sina na leđima i obavijestio ga o onome šta se desilo između njega i njegovog naroda, pa je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Nadijevajte moje ime, ali nemojte nadijevati moj nadimak, ja sam Kasim, onaj koji dijeli među vama."[148]

Muslim u *Sahihu* prenosi od Enesa da je neki čovjek dozivao po Bekiji:

يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَمْ أَعْنِكَ إِنَّمَا دَعَوْتُ فُلَانًا ، فَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسَمَّوْا بِاسْمِي وَلَا تَكَنَّوْا بِكُنْيَتِي.

"O Ebu Kasime", pa se Poslanik, s.a.v.s., okrenuo, a čovjek mu je rekao: 'Ne dozivam tebe, Božiji Poslaniče, nego toga i toga', tada mu Poslanik, s.a.v.s., reče: "Nadijevajte moje ime, ali nemojte nadijevati moj nadimak."[149]

Islamski učenjaci imaju podijeljeno mišljenje o dozvoljenosti nadijevanja nekome drugom Poslanikovog imena i nadimka. Tako se od imama Ahmeda bilježe dva predanja. U prvom stoji da je pokuđeno dati nekome Poslanikovo ime i nadimak u isto vrijeme, a u drugom stoji da je pokuđeno davanje Poslanikovog nadimka, svejedno da li se dalo uz ime ili stajalo samo.

Bejheki bilježi od imama Šafija da je rekao: "Nikome nije dozvoljeno dati Poslanikov nadimak, zvao se on Muhammed ili ne."[150] Slično mišljenje bilježi se i od Tavusa i Ibn Sirina.

Pojedini učenjaci smatraju da je ovo pokuđeno i da ne spada u strogu zabranu. Vekia prenosi da je Muhammed upitan da li je pokuđeno da se nekome da nadimak Ebu Kasim iako se ne zove Muhammed, pa je odgovorio potvrdno.

---

148 Muslim, 3/1682.

149 Muslim, 3/1682.

150 *Sunenul-kubra*, 9/309.

Ibn Avn prenosi od Ibn Sirina da je pokuđeno da se čovjek nazove Ebu Kasim, mada mu ime nije Muhammed, s tim što se zabrana svodi na pokuđenost, jer je to najbliže spoju hadisa koji govore o zabrani i dozvoljenosti.

Drugi učenjaci smatraju da je to dozvoljeno i da su hadisi koji govore o zabrani derogirani. To dokazuju predanjem koje bilježi Ebu Davud u svome *Sunenu* od Aiše, r.a., a u kojem stoji da je rekla:

جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي وَلَدْتُ غُلَامًا فَسَمَّيْتُهُ مُحَمَّدًا وَكَنَّيْته أَبَا الْقَاسِم فَذُكِرَ لِي أَنَّك تَكْرَهُ ذَلِكَ ؟ فَقَالَ مَا الَّذِي أَحَلَّ اسْمِي وَحَرَّمَ كُنْيَتِي أَوْ • مَا الَّذِي حَرَّمَ كُنْيَتِي وَأَحَلَّ اسْمِي.

“Došla je neka žena kod Poslanika, s.a.v.s., i rekla mu: ‘O Allahov Poslaniče, rodila sam sina i dala sam mu ime Muhammed, a nadimak mu je Ebu Kasim, pa su mi rekli da ti to ne voliš.’ A Poslanik, s.a.v.s., upita je. ‘Ko je to dozvolio moje ime, a zabranio moj nadimak.’”[151]

Ibn Ebu Šejba[152] prenosi od Ibrahima da je rekao: “Muhammed ibn Eš’as, Aišin sestrić, zvao se Muhammed, a nadimak mu je bio Ebu Kasim.” Od Rašida ibn Hafsa ez-Zuhrija prenosi se da je rekao: “Zatekao sam sinove četverice ashaba čija su imena bila Muhammed, a nadimci Ebu Kasim, a to su: Muhammed ibn Talha ibn Ubejdullah, Muhammed ibn Ebu Bekr, Muhammed ibn Ali ibn Ebu Talib i Muhammed ibn ibn Ebu Vekkas.”

Ibrahim prenosi da je Muhammed ibn Ali imao nadimak Ebu Kasim, također i Muhammed ibn Eš’as, i da su ulazili kod Aiše, r.a., a ona ih nije zbog toga prekorila.

Suhejli prenosi da je Malik upitan o čovjeku čije je ime Muhammed, a nadimak Ebu Kasim, pa nije imao nikakve zamjerke, te je upitan: “Da li si ti svome sinu koji se zove

[151] Ebu Davud, 5/251; Ovaj je hadis *daif*.
[152] *Musannef*, 8/480.

Muhammed dao nadimak Ebu Kasim?" – "Nisam, nego mu je familija dala taj nadimak, a ja nisam čuo da postoji zabrana i ne vidim nikakve zamjerke u ovome."

Pojedini učenjaci smatraju da nije dozvoljeno da se ime i nadimak Poslanika, s.a.v.s., nađu kod jedne osobe, ali je dozvoljeno da se čovjek zove Muhammed ili da ima nadimak Ebu Kasim. To potvrđuju predanjem koje bilježi Ebu Davud u svome *Sunenu* od Džabira, a u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko se bude zvao mojim imenom neka se ne naziva mojim nadimkon, a ko se bude nazivao mojim nadimkom neka se ne zove mojim imenom."[153]

Ebu Bekr ibn Ebu Šejba prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne sastavljajte moje ime i moj nadimak."[154]

Ibn Ebu Hajsema navodi da kada se rodio Muhammed ibn Talha, došao njegov otac Polaniku, s.a.v.s., i rekao mu da se njegov sin zove Muhammed, a nadimak mu je Ebu Kasim. Tada mu Poslanik reče: "Ne nazivajte ga mojim imenom i mojim nadimkom, on je Ebu Sulejman."

Pojedini učenjaci smatraju da se zabrana odnosi na period u kojem je Poslanik boi živ, da ne bi Poslanik pomislio da ga neko doziva, a poziv je upućen nekome drugom. Kao dokaz navode predanje koje bilježi Ebu Davud u svome *Sunenu, a u kojem stoji* da je Alija, r.a., upitao Poslanika, s.a.v.s.,: "Poslaniče, ako se poslije tvoje smrti meni rodi muško dijete mogu li ga nazvati tvojim imenom i nadimkom.' –"Možeš", odgovori Poslanik, s.a.v.s.

Humejd ibn Zendževejh u knjizi "Kitabul-edeb" bilježi da je pitao Ibn Ebu Uvejsa kakvo je mišljenje imama Malika o čovjeku ima i sastavi Poslanikovo ime i nadimak. Ibn Ebu Uvejs pokaza prema čovjeku koji je sjedio s njima u društvu, pa reče. "Ono je Muhammed ibn Malik, otac mu je dao ime Muhammed, a zvao ga

[153] Ebu Davud, 5/249. Učenjaci ovaj hadis smatraju slabim. (Daiful-džami, 5/185).
[154] Musannef, 8/484; Šejh Albani smatra da je hadis *sahih*, (Sahihul-džami, 2/1211).

je nadimkom Ebu Kasim, a Malik je govorio: Zabrana se odnosi na period Poslanikovog, s.a.v.s., života, jer je bilo pokuđeno da se neko naziva Poslanikovim nadimkom, pa da se Poslanik okreće, a danas nema nikakve zapreke."

Humejd ibn Zendževejh bilježi da je za vrijeme Poslanikovog života bilo pokuđeno da se neko naziva Poslanikovim nadimkom, dok se nadijevalo njegovo ime, jer su Poslanika veoma rijetko zvali imenom, ali poslije njegove smrti ta je pokuđenost nestala, pa je tako dopustio Aliji, r.a., da dadne svome djetetu Poslanikovo ime i da ga zove njegovim nadimkom. Sinovi uglednih ashaba nosili su Poslanikovo ime i njegov nadimak, a među njima bili su: Muhammed ibn Ebu Bekr, Muhammed ibn Džafer ibn Ebu Talib, Muhammed ibn Sa'd ibn Ebu Vekkas, Muhammed ibn Hatib, Muhammed ibn Munzir.

Ibn Ebu Hajseme u *Tarihu* navodi predanje, a u njemu stoji od Ibn Hanefije da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Poslije moje smrti rodit će ti se sin, pa mu daj moje ime i nazivaj ga mojim nadimkom." Poslanik, s.a.v.s., dozvolio je to Aliji, r.a.

Pokuđenost nadjevanja Poslanikova, s.a.v.s., imena i nadimka ima tri razloga.

To su:

– ime će nositi čovjek koji ne odgovara značenju imena. Poslanik, s.a.v.s., spomenuo je razlog u hadisu: "Ja sam Kasim i dijelim među vama."

Poslanik, s.a.v.s., dijeli među ljudima po Allahovom zakonu, stoga, Poslanikovo dijeljenje nije kao dijeljenje vladara koji daju kome hoće i uskraćuju kome hoće;

– bojazan da ne dođe do zamjene u trenutku dozivanja ili pozivanja. Poslanik, s.a.v.s., ukazao je na ovo u hadisu koji prenosi Enes i koji smo ranije spomenuli, gdje se spominje je čovjek rekao: "Ne dozivam tebe, Allahov Poslaniče, nego toga i toga" , pa je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Nadijevajte moje ime, a ne nadijevajte moj nadimak";

– značenje koje sa sobom nosi ime i nadimak dovode do negiranja osobenosti i karakteristika onoga ko se naziva tim imenom i nadimkom, kao što je Poslanik, s.a.v.s., zabranio da neko ima prsten s istim tekstom koji posjeduje Poslanik, s.a.v.s.

Prvo značenje čini zabranjenim nadijevanje nadimka Poslanika, s.a.v.s. i za života i poslije njegove smrti.

Drugo značenje čini zabranjenim nadijevanje Poslanikovog nadimka za vrijeme njegovog života.

Treće značenje čini zabranjeno je naditi ime i nadimak Poslanika, s.a.v.s. Hadisi koji se navode u ovom poglavlju govore o tri spomenuta razloga.

Dozvoljeno je nadijevanje više od jednog imena

Cilj davanje imena jeste prepoznavanje i određivanje, stoga, je davanje jednog imena dovoljno, a i preče. Dozvoljeno je davanje i više imena, pa se tako daje ime, nadimak... Što se tiče činjenice da postoji više imena Uzvišenog, više imena Njegovih knjiga i imena poslanika, to su atributi veličanja i ukazivanja na njihovu vrijednost tako da to pitanje ne spada u ovo poglavlje. Uzvišeni kaže. ﴿وَلِلَّهِ الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا﴾ *"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima."* (El-E'raf, 180)

U dva *Sahiha* bilježi se hadis od Džubejra ibn Mut'ima u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ja imam pet imena: Muhammed, Ahmed, El-Mahi (onaj kojim Allah uništava nevjerstvo), el-Hašir (onaj koji će biti prvi proživljen), i El-Akib (onaj poslije koga nema vjerovjesnika)."[155]

Imam Ahmed bilježi od Ebu Huzejfe da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ja sam Muhammed, ja sam Ahmed, ja sam vjerovjesnik milosti, ja sam vjerovjesnik pokajanja, ja sam El-Hašir (onaj koji će

[155] Buhari, 6/554; Muslim, 4/1828.

biti prvi proživljen), ja sam El-Mukaffi (onaj koji slijedi poslanike), ja sam vjerovjesnik velikih bitaka."[156]

Imam Ahmed bilježi da je Ebu Musa rekao: "Poslanik, s.a.v.s., navodio nam je svoja imena, pa smo neka upamtili, a neka nismo, rekao je: 'Ja sam Muhammed, ja sam Ahmed, ja sam El-Mukaffi (onaj koji slijedi poslanike), ja sam El-Hašir (onaj koji će biti prvi proživljen), ja sam vjerovjesnik pokajanja, ja sam vjerovjesnik velikih bitaka.'" Prenosi ga Muslim.[157]

Ebu el-Hasan ibn Faris navodi da je Poslanik, s.a.v.s., imao dvadesetri imena.[158]

To su:

1. Muhammed,
2. Ahmed,
3. El-Mahi,
4. El-Akib,
5. El-Mukaffi,
6. Nebijjur-rahme,
7. Nebijjut-tevbe,
8. Nebijjul-melahim
9. Eš-Šahid,
10. El-Mubeššir,
11. En-Nezir,
12. Ed-Dahuk,
13. El-Kital,
14. El-Mutevekkil,
15. El-Fatih,

[156] *Musned*, 5/405.

[157] *Musned*, 4/395; Muslim, 4/1828.

[158] Više pogledati u knjizi "Rijadul-enika fi šerhi esmai hajril-halika", autora Es-Sujutija.

16. El-Emin,
17. El-Hatem,
18. El-Mustafa,
19. Er-Resul,
20. En-Nebijj,
21. El-Umijj,
22. El-Kasim,
23. El-Hašir.

Veza između značenja imena i onoga što se označava tim imenom

Ranije smo spomenuli nešto što upućuje na vezu.

Seid ibn Musejjeb kaže: "Još osjećamo teškoću koja je nastala iz imena našeg djeda Hazena."

Spomenuli smo riječi Omera upućene Džemriu ibn Šihabu: "Požuri svojoj porodici da ne izgore u vatri." Također, Poslanik, s.a.v.s., zabranio je onima koji nose imena Harb i Murra da namuzu mlijeko, i postoji još veliki broj primjera. Rijetko je moguće naći ružno ime a da nije ružno ono što se označava tim imenom.

Allah, dž.š., iz Svoje mudrosti i određenja, nadahnuo je duše da daju imena shodno onome što se tim imenima određuje i u skladu s mudrošću jeste sličnost između izraza i značenja, kao što postoji sličnost između uzroka i posljedica.

Ibn Džinni kaže: "Dugo sam slušao za imena čija značenja nisam znao, zatim sam uzimao značenje iz samog izraza i otkrio da je upravo to ili slično tome."

Ovo sam spomenu šejhu Ibn Tejmijji, a on mi je odgovorio da se i njemu to često dešavalo i naveo je riječi Poslanika, s.a.v.s.: "Eslem, sačuvao ih Allah, Gifar, Allah im oprostio, Usajje, neposlušni su prema Allahu i Poslaniku."

Kada je Vahši, Hamzin ubojica, prihvatio islam, došao je Poslaniku, s.a.v.s., a Poslanik je osjećao odvratnost prema njegovom imenu i prema onome što je učinio i rekao mu: "Skloni svoje lice od mene."

Uopćeno govoreći, ružna ponašanja, postupci i djela traže za sebe ružne izraze, kao što lijepa djela i postupci za sebe traže lijepe izraze. Ovo je potvrđeno kod atributa, a isti je slučaj i sa vlastitim imenima. Sam Poslanik, s.a.v.s., nazvan je Muhammed i Ahmed zbog brojnih pohvalnih osobina i superiornosti nad drugima. Stoga je Poslanik, s.a.v.s., prethodnik zahvalnih i on je od svih stvorenja najzahvalniji svome Gospodaru. Zato je Poslanik, s.a.v.s., naredio da se nadjevaju lijepa imena riječima: "Nadjevajte lijepa imena."

Razlog ovome jeste taj što se osoba koja ima lijepo ime stidi raditi djela koja su u suprotnosti sa značenjem njegovog imena, i ime ga podstiče na činjenje dijela koja su u skladu s njegovim imenom. Stoga se mora primijetiti da su imena najvećeg broja prostaka i bijednika odgovarala njihovim nosiocima, a isto tako imena najvećeg broja plemenitih i vodećih ličnosti odgovaraju njihovim nosiocima.

Ljudi će biti prozivani na Sudnjem danu po imenima očeva, ne po imenima majki

Ovo je istina koju ukazuje jasan sunnet, a učenjaci poput Buharija i drugih bilježe argumente o ovome. U svom *Sahihu*[159] navodi poglavlje Ljudi će na Sudnjem danu biti prozivani po očevima, a ne po majkama" i bilježi hadis koji prenosi Ibn Omer u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِذَا جَمَعَ اللهُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرْفَعُ لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ فَقِيلَ هَذِهِ غَدْرَةُ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ.

"Kada Allah okupi sve ljude na Sudnjem danu, svaki će nevjernik imati svoju zastavu, pa će se reći: 'Ovo je nevjerstvo toga

[159] Buhari, 10/563.

koji je sin toga i toga.'"

Ebu Davud u svome *Sunenu,* s dobrim lancem prenosilaca, bilježi od Ebu Derdaa da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Na Sudnjem danu bit ćete prozivani po vašim imenima i imenima vaših očeva, stoga uljepšavajte svoja imena."

Neki smatraju da će na Sudnjem danu biti prozivanje po imenima majki i to dokazuju hadisom koji nije vjerodostojan, a prenosi ga Taberani u *Mu'džemu*[160] od Ebu Umame, gdje stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kad jedan među vama umre, vi ga zakopajte, i neka jedan od vas stane kraj njegove glave i neka kaže: 'O ti, sine te i te', jer vas on čuje, ali ne može odgovoriti. Zatim neka kaže: 'O ti, sine te i te, uputu smo dobili, pa neka ti se Allah smiluje'", i u ovom predanju također je spomenuto: "Poslaniče, da to učinimo iako ne znamo ime njegove majke?' Poslanik, s.a.v.s., odgovori: 'Spomenite ime njegove pramajke Have: 'O ti sine Have.'"

Također navode da se čovjeku nekada ne zna otac, kao što je slučaj s vanbračnim djetetom ili s djetetom iz braka koji se završi *li'anom*, pa kako ćemo ga zvati po imenu oca?

Na sve ove nedoumice odgovorit ćemo da je navedeni hadis je slabe vjerodostojnosti, po mišljenju učenjaka hadisa, a onaj čije se porijeklo ne zna, on će se na Sudnjem danu prozivati onim imenom kako se zvao na dunjaluku.

---

160 *Mu'džemul-kebir*, 8/298.

ZNAČENJE SUNEĆENJA I JEZIČKA TVORBA TE RIJEČI

Obrezivanje (hitan) jeste u arapskom glagolska imenica. Ovim se nazivom također u arapskom naziva i samo mjesto obrezivanja.

U ovome značenju imamo i hadis: "Kada se dodirnu dva *hitana,* obavezno je kupanje, gusul."[161] Naravno, pod ovim se misli na spolne organe muškarca i žene. Za obrezivanje dječaka koristi se izraz *hitan.* Za obrezivanje koristi se također izraz *i'azar*; dok se za dijete koje nije obrezano koristi izraz *aglef ili klefl.* Dio kožice koji se reže naziva se *kulfe* ili *gurle.* Arapi, u svom sujevjerju, smatraju da ako se djetetu koje se rodi za puna mjeseca kožica, koja se odstranjuje obrezivanjem (kulfe), izvrati, to će dijete postati kao obrezano. Mjesto koje se obrezuje djetetu jeste okrugli vrh pri donjem dijelu kožice koja se nalazi na muškom spolnom organu. To je upravo onaj dio čiji ulazak u spolni organ žene za sobom povlači različite propise. Prema nekima, u vezi s ovim, postoji tri stotine propisa, dok drugi navode da postoji tri stotine devedeset i dva.

---

[161] Buhari, 1/390, Muslim, 1/271.

Obrezivanje Ibrahima, a.s. i poslanika poslije njega

U dva *Sahiha*[162] prenosi se od Ebu Hurejre da je Poslanik, s.a.v.s. rekao: "Ibrahim, a.s., obrezan je u Kadumu a imao je osamdeset godina."

Buhari kaže da je Kadum naziv mjesta.

El-Mervezi prenosi da je Ahmed ibn Hanbel upitan da li je Ibrahim, a.s., sam izvršio obrezivanje u Kadumu. Odgovorio je: "To je izvršio kod Kaduma."

Ebu Davud i Abdullah ibn Ahmed prenose da su upitali imama Ahmeda o riječima Poslanika, s.a.v.s.: "Obrezan je u Kadumu", pa je rekao da je to mjesto. Drugi smatraju da je to predmet kojim se vršilo obrezivanje.

Pojedini smatraju da ako u predanju stoji riječ "kadum", bez tešdida, onda je riječ o mjestu, a ako u predanju stoji "kaddum", onda je riječ o predmetu kojim se vršilo obrezivanje.

Iako se iz priče o obrezivanju Ibrahima, a.s., može naslutiti kontradiktornost, hvala Allahu, kontradiktornosti nema.

Buhari prenosi od Ebu Hurejre da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ibrahim je obrezan u Kadumu, a imao je osamdeset godina."

U lancu prenosilaca ovog hadisa nalazi se i Jahja ibn Seid, koji kaže da je "kadum" nož.

Nadr ibn Šumejl kaže: "Obrezan je u "kadumu", pa je upitan da li je to mjesto u Šamu, a on nije odgovorio.

Dževheri smatra da je "kadum" predmet kojim se kleše.

Ibn Sekit veli: "Ne recite "kaddum" sa tešdidom, a riječ "kadum" bez tešdida jeste ime mjesta."

---

[162] Buhari, 6/388, Muslim, 4/1839.

Ispravno je mišljenje koje kaže da se "kadum", koji je spomenut u hadisu, odnosi na predmet.

Prenosi Bejheki[163] od Musaa ibn Alija da je rekao: "Čuo sam svoga oca kako kaže: 'Ibrahimu, a.s., naređeno je obrezivanje kada je imao osamdeset godina, i izvršio je obrezivanje pa je osjećao veliku bol, zamolio je Gospodara, pa mu On odgovori: 'Požurio si da to učiniš prije nego što sam ti naredio upotrebu predmeta.' – 'Gospodaru, nisam želio odgađati Tvoju naredbu.'" Također je rekao da je Ismail obrezan u trinaestoj godini a Ishak kada je imao sedam dana.

Hanbel prenosi od Ebu Hurejre da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Prvi ko je obrezan bio je Ibrahim, a.s., u sto dvadesetoj godini. Obrezan je u Kadumu i poslije toga živio je osamdeset godina." U ovom hadisu ima skrivenih mahana koje ga čine slabim. I pored ovoga, jedan od prenosilaca jeste Ebu Uvejs Abdullah ibn Abdullah el-Medeni, čija predanja prihvata Muslim i bilježi ih u *Sahihu,* a od njega prenose i sastavljači četiri zbirke *Sunena*. Ebu Davud kaže da je ovaj hadis dobar u pogledu vrijednosti.

Od Ibn Meina su dva predanja, jedno se smatra slabim, a u drugo vjerodostojnim, međutim Mugira ibn Abdurrahman, Šuajb ibn Hamza i drugi prenose od Ebu Zennada hadis koji je u suprotnosti s hadisom koji prenosi Ebu Uvejs, a tu stoji da je Ibrahim, a.s., imao osamdeset godina kada je bio obrezan, i ovaj je hadis tačniji i ukazuje na slabost drugog predanja.

Pojedini smatraju da su oba predanja ispravna i da se mogu spojiti na taj način tako što znamo koliko je Ibrahim, a.s., živio. Živio je dvije stotine godina, a od toga osamdeset godina neobrezan, i sto dvadeset obrezan.

Spomenuli smo predanje Jahje ibn Seida, od Seida ibn Musejjeba, a on od Ebu Hurejre, koje se suprotstavlja predhodnom hadisu i u kojem stoji da je Velid ibn Muslim rekao: "Obavjestio me El-Evzai

[163] *Sunenul-kubra*, 8/326.

od Jahje ibn Seida, od Seida ibn Musejjeba, a on od Ebu Hurejre, da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ibrahim, a.s., obrezan je, kada je imao sto dvadeset godina, a nakon toga živio je osamdeset godina." Ovaj hadis sadrži skrivenu mahanu i prenosi ga Džafer ibn Avn i Ikrima ibn Ibrahim od Jahje ibn Seida, a on od Ebu Hurejre. Hadis koji je ispravan obrezujući je prije nego hadis koji je merfu, a Velid ibn Muslim poznat je po tedlisu (skrivanju imena prenosilaca).

Hejsem ibn Haridža kaže: "Rekao sam Velidu ibn Muslimu da je upropastio hadis koji prenosi El-Evzai. Pitao me je kako, pa sam mu rekao: 'Prenosiš od El-Evzaija da je on čuo od Nafija, i od El-Evzaija da je čuo Ez-Zuhrija i od El-Evzaija da je čuo od Jahje ibn Seida, a drugi prenosioci u lancu prenosilaca između El-Evzaija i Nafija imaju Abdullaha ibn Amira el-Eslemija, a između El-Evzaija i Ez-Zuhrija navode Ibrahima ibn Mejseru, Kurru i druge, pa šta te je potaklo da to uradiš?' 'Učinio sam da El-Evzai prenosi od njih.' Rekao sam mu: 'Pa ako prenosi El-Evzai od takvih, a oni su slabi prenosioci i prenose slabe hadise, i ti si ih izostavio iz lanca prenosilaca i učinio da El-Evzai prenosi od vjerodostojnih prenosilaca, ti si El-Evzaija učino slabim prenosiocem', ali se nije obazirao na moje riječi."

Ebu Mushir kaže: "Velid ibn Muslim prenosio je hadise El-Evzaija od lažljivaca, zatim je skrivao njihova imena."

Darekutni kaže: "Velid ibn Muslim prenosi od El-Evzaija hadise koje je El-Evzai čuo od slabih šejhova i od šejhova koje je zatekao kao što su: Nafija, Ata, Ez-Zuhri, zatim izostavlja imena slabih prenosilaca i hadis prenosi od El-Evzaija, a on od Ataa."

Imam Ahmed u predanju od Abdullaha kaže: "Velid je prenosio merfu, hadise", a u predanju od Mervezija stoji da je puno griješio, i ovaj hadis prenosi s drugim lancem u kojem je Nubejt ibn Šurejt, a u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Prvi ko je ugostio gosta bio je Ibrahim, a.s., prvi ko je obukao pantalone bio je Ibrahim, a.s., prvi ko je obrezan bio je Ibrahim, a.s., u Kadumu,

i imao je sto dvadeset godina." Ovo predanje učenjaci hadisa smatraju slabim.

Uopćeno govoreći, ovaj hadis, koji je slab, ne suprostavlja se vjerodostojnom hadisu koji je zabiljžen u *Sahihu.*

Ovaj hadis nije dozvoljeno tumačiti na spomenuti način zbog sljedećeg:

a) izraz koji je upotrijebljen ne odgovara mu: "Obrezan je u sto dvadesetoj godini";

b) "Poslije toga živio je osamdeset godina";

c) riječi označavaju prisilu i poteškoću, i riječi: "Obrezan je u sto dvadesetoj godini" (onako kako su upotrebljivane) označavaju koliko je ostalo žiota, a ne koliko je prošlo.

Poznata je ovakva upotreba u jeziku ako je period koji je preostao kraći od perioda koji je prošao. Poznato je da Arapi koriste izraze "hallet" (prošlo) i "bekijet" (ostalo), pa se tako od početka pa do pola mjeseca kaže "hallet", a od pola mjeseca pa do kraja kaže se "bekijet". Kada se u hadisu kaže da je preostalo sto dvadeset godina života, to je kao da se kaže: "Preostala su dvadeset tri dana ovog mjeseca", a ovo se ne koristi.

Obrezivanje je jedna od stvari kojom je Allah, dž.š., iskušao Ibrahima, a.s., pa je on to izdržao i podnio, zato je učinjen imamom ljudima. On je prvi bio obrezan, i ta se praksa nastavila među poslanicima i njihovim sljedbenicima koji su došli poslije njega, pa je čak i Isa, a.s., obrezan. Kršćani ovo potvrđuju i ne negiraju, kao što potvrđuju da je zabranjeno svinjsko meso i ono što se zaradi subotom, i da je Isa, a.s., klanjao okrenut prema stijeni, te da nije postio pedeset dana koje oni nazivaju velikim postom.

Tirmizi u *Džamiu*[164] i Ahmed u *Musnedu*[165] prenose hadis od Ebu Ejjuba u kojem stoji da je Poslanik rekao: "Četiri su stvari sunneti poslanika: stid, miris, misvak, brak."

---

[164] Tirmizi, 3/391.
[165] *Musned*, 5/421.

Ez-Zuhri smatra da je hadis hasen-garib.

Neki smatraju da je greška u prepisivanju i da je napisano "haja" (stid), a drugi kažu da je napisano "hina" (kna za kosu).

Čuo sam našeg šejha Ebu Hadždžadža Hafiza el-Mizzija da je rekao: "U oba predanja je greška, treba da je napisano 'hitan' (obrezivanje), tako da je slovo *nun* došlo na kraju reda i izgubilo se, pa je došlo do razlike u pisanju. Ovako prenosi El-Muhamili od šejha od koga prenosi Tirmizi da je rekao: "Hitan" (obrezivanje). Kaže da je ovo vjerovatnije od izraza 'haja' i 'hina', jer je 'haja' od ahlaka (morala), a 'hina' nije od sunneta, niti je to Poslanik, s.a.v.s., spomenuo među stvarima koje su urođene u čovjekovu prirodu, niti je pohvalna za razliku od obrezivanja."

Što se tiče samoobrezivanja,[166] Mervezi prenosi da je imam Ahmed upitan o čovjeku koji je to učinio, pa je odgovorio: "Ako ima snage to učiniti."

Hallal prenosi da je čuo imama Ahmeda kada je upitan o samoobrezivanju, kako je odgovorio: "...ako ima snage to uraditi."

Obrezivanje je propisano i spada u obaveze od rođenja

U dva *Sahiha*[167] od Ebu Hurejre prenosi se da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

الْفِطْرَةُ خَمْسٌ: الْخِتَانُ، وَالاسْتِحْدَادُ، وَقَصُّ الشَّارِبِ ، وَتَقْلِيمُ الأَظْفَارِ، وَنَتْفُ الإِبْطِ.

"Pet je obaveza od rođenja: obrezivanje, uklanjanje dlaka sa stidnog mjesta, potkresivanje brkova, rezanje noktiju, uklanjanje dlaka ispod pazuha."

Obrezivanje je stavio na prvo mjesto među ovim obavezama, jer one spadaju u prirodnu vjeru Ibrahima, a.s., i njemu su one bile naređene i spadaju u ono čime je Allah, dž.š., iskušao Ibrahima, a.s.

[166] treba isključivo shvatiti u povijesnom kontekstu, jer takva praksa kod muslimana u današnjem vremenu ne postoji.
[167] Buhari, 10/334; Muslim, 1/221.

Abdurrezzak bilježi od Ibn Abbasa da je rekao: "Allah je iskušao Ibrahima čišćenjem, pet stvari na glavi, i pet na tijelu. One koje su na glavi jesu: potkresivanje brkova, ispiranje grla, ispiranje nosa, češljanje.

Ne tijelu su: rezenje noktiju, uklanjenje dlaka sa stidnog mjesta, obrezivanje, uklanjenje dlaka ispod pazuha, pranje vodom poslije velike i male nužde."

Dvije su vrste stvari koje spadaju u čistu ljudsku prirodu:

prva, koja se tiče srca, a to je spoznaja Allaha i ljubav prema Njemu;

druga je obredna i tiče se ovih pet obaveza od rođenja.

Prvom se čisti duša i srce, a drugom se čisti tijelo, a one se međusobno nadopunjuju. Prva stvar koja se tiče tijela jeste obrezivanje, a o tome ćemo govoriti u nastavku.

Ahmed u *Musnedu*[168] od Ammara ibn Jasira prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنَّ مِنْ الْفِطْرَةِ أَوْ الْفِطْرَةُ الْمَضْمَضَةُ وَالِاسْتِنْشَاقُ وَقَصُّ الشَّارِبِ وَالسِّوَاكُ وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ وَغَسْلُ الْبَرَاجِمِ وَنَتْفُ الْإِبِطِ وَالِاسْتِحْدَادُ وَالِاخْتِتَانُ وَالِانْتِضَاحُ.

"U stvari prirodne vjere spada: ispiranje grla, ispiranje nosa, potkresivanje brkova, čišćenje zuba, rezanje noktiju, čišćenje prostora između prstiju, uklanjanje dlaka ispod pazuha, uklanjanje dlaka sa stidnog mjesta, obrezivanje."

Urođene stvari podrazumijevaju čišćenje i uklanjanje nečistoća koje ćemo kasnije spomenuti.

Veliki broj ispravnih prethodnika veli: "Ko obavlja namaz i obavi hadž i bude obrezan, on je u prirodnoj vjeri." Obrezivanje spada u znakove prirodne vjere: "*...vjere, djela Allahovog, prema kojoj je On ljude načinio.*" (Er-Rum, 30.)

[168] *Musned*, 4/264.

Da li je obrezivanje obavezno ili pohvalno

Islamski učenjaci nemaju jedinstven stav o ovom pitanju. Eš-Ša'bi, El-Evzai, Jahja ibn Seid el-Ensari, imam Malik, Šafi i Ahmed smatraju da je obrezivenje obaveza, a imam je Malik još strožiji i dodaje: "Onome ko nije obrezan nije dozvoljeno biti imam niti se od njega prima svjedočenje."

Veliki broj učenjaka prenosi od Malika da je obrezivanje sunnet, čak kadija Ijad kaže: "Obrezivenje, po mišljenju imama Malika i najvećeg broja učenjeka, jeste sunnet, ali sunnet koji ako ga čovjek ostavi, postaje grešnik, jer oni sunnetom nazivaju ono što je između stroge naredbe (fard) i dozvoljenog (nedb)." Ipak imam Malik veli da se ne prima svjedočenje neobrezanog, i takvom nije dozvoljeno biti imam. Hasan el-Basri i Ebu Hanifa smatraju da obrezivanje spada u sunnet i nije vadžib. Ebu Musa, jedan od sljedbenika imama Ahmeda, smatra da je obrezivanje potvrđen sunnet (sunne-muekkede). A od Ahmeda, u jednom predanju, prenosi se da obrezivanje nije obavezno ženama, a oni koji smatraju to obaveznim to dokazuju sljedećim:

1. Kaže Uzvišeni: ﴿ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا﴾ *"Poslije smo tebi objavili: 'Slijedi vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu..."* (En-Nahl, 123.), a obrezivenje je dio vjere Ibrahimove;

2. Ahmed bilježi od Usejma ibn Kulejba, od svoga oca, a on od djeda, da je došao Poslaniku, s.a.v.s., i rekao mu: "'Poslaniče, prihvatio sam islam.' – 'Ukloni sa sebe kosu nevjerstva (koju si nosio kao nevjernik)', odgovori mu Poslanik", a drugome je Poslanik rekao: "Ukloni sa sebe kosu nevjerstva i izvrši obrezivanje." Prenosi ga Ebu Davud[169] od Muhammeda ibn Mahleda, a on Abdurrezzaka. Ovo ukazuje na uklanjanje kose, ali ne obavezuje da se ovaj propis prenosi na nešto drugo;

---

[169] Ebu Davud, 1253.

3. Harb u *Mesailu* prenosi od Ez-Zuhrija da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko prihvati islam neka izvrši obrezivanje pa makar i star bio." Ovo predanje, pa makar i bilo mursel, ne priliči za potvrđivanje propisa;

4. Bejheki[170] bilježi od Alije, r.a., da je rekao: "Našli smo predanje u kojem stoji da se neobrezan čovjek, kada prihvati islam, treba obrezati makar imao osamdeset godina." Bejheki navodi da ovaj hadis sa svojim senedom prenosi samo Ehlul-Bejt;

5. Ibn Munzir bilježi hadis u kojem stoji Ebu Berze i koji kaže da je Poslanik, s.a.v.s., rekao o neobrezanom: "Neka ne obavlja hadž dok ne izvrši obrezivanje." U drugom predanju stoji. "Pitali smo Poslanika da li neobrezan čovjek treba obaviti hadž, pa je rekao: 'Ne dok se ne obreže.'" Ibn Munzir navodi da hadis nije vjerodostojan jer mu je lanac prenosilaca nepoznat;

6. Vekia od Ibn Abbasa prenosi da je rekao: "Namaz neobrezanog ne prima se niti se jede meso životinje koju neobrezan zakolje." Imam Ahmed bilježi predanje od Ibn Abbasa u kojem stoji da je rekao: "Ne jedite meso životinje koju onaj koji je neobrezan zakolje." Hanbel u *Mesailu* od Ikrime bilježi da je rekao: "Meso životinje koju zakolje neobrezan čovjek ne jede se." Hasan nije prenosio hadise od Ikrime. Ikrima je upitan: "Da li treba onaj koji je neobrezan obaviti hadž?" "Ne", odgovorio je. Hanbel prenosi od Ebu Abdullaha da je rekao: "Ne jede se meso životinje koju neobrezan zakolje, niti mu se namaz prima." U drugom predanju kaže: "Neobrezan ne treba klati životinju, a meso životinje koju je zaklao neće se jesti." Abdullah ibn Ahmed bilježi od Ibn Abbasa da je rekao: "Neobrezanom nije dozvoljeno klanjati, niti se jede meso životinje koju je zaklao, a nije mu dozvoljeno ni svjedočiti." Katada kaže: "Hasan nije smatrao tako";

7. obrezivanje je jedno od najjasnijih obilježija islama čime se muslimani razlikuju od kršćana. Obaveznost obrezivanja jeste

---

170 Bejheki, 8/324.

kao i obaveznost klanjanja vitr-namaza, davanja zekata na konje, obaveznost uzimanja abdesta za onoga ko se nasmije u namazu ili obaveznost uzimanja abdesta onome kome se puštala krv, ili onome ko je povratio ili onome kome poteče krv iz nosa. Ta je obaveza poput obaveze potiranja ruku do lakata prilikom tejemmuma i potiranja zemlje dva puta, s tim da je obaveza obrezivanja jača i jasnija, koja je išla dotle da muslimani, tako reći, nisu smatrali neobrezanog jednim od njih. Stoga pojedini islamski pravnici smatraju da je obaveza da se izvrši obrezivanje, pa makar osoba bila odrasla ili to štetilo određenoj osobi. O tome ćemo više nešto kasnije;

8. obrezivanje spada u Allahove propise iako se ne garantuje sigurnost od infekcije, tako da je to obaveza;

9. obrezivanje dozvoljava otkrivanje stidnog mjesta zbog prijeke potrebe ili radi liječenja, i da obrezivanje nije obavezno, ne bi bilo dozvoljeno otkrivanje stidnog mjesta, jer je to u osnovi zabranjeno, a zabranjene stvari ne postaju dozvoljene radi izvršenja sunneta;

10. samo obrezivanje ne može bez ostavljanja dvije obaveze ili činjenja dvije zabrane. Prva je otkrivanja stidnog mjesta onoga ko se obrezuje, a druga je gledanje u stidno mjesto od strane onoga ko vrši obrezivanje. Da obrezivanje nije obavezno ne bi se izostavila dva vadžiba i učinile dvije zabrane;

11. dokaz El-Hattabija: "Obrezivenje, iako je spomenuto zajedno sa sunnetima, jeste vadžib prema mišljenju velikog broja učenjaka jer je to jedna od odlika vjere po kojoj se razlikuje musliman od nevjernika. Kada bi poslije bitke muslimani našli obrezanog među poginulima klanjali bi mu dženazu i zakopali ga u muslimansko groblje"[171];

12. staratelj izlaže dijete bolu i opasnosti od infekcije i iz svog imetka izdvaja novac za berbera i lijekove, i ne jamči nadoknadu u slučaju infekcije. Da obrezivanje nije obaveza, navedeno ne bi bilo dozvoljeno. Nije dozvoljeno rasipanje novca i nanošenje ogromne

[171] Nevevi u *Medžmuu*, 1/285.

boli i izlaganje opasnosti i propasti osim kada je nešto obavezno da se izvrši;

13. da obrezivanje nije obavezno, ni berber ne bi smio to raditi iako ima dozvolu onoga ko se obrezuje ili dozvolu njegovog staratelja. Nije dozvoljeno da se pristupi odsijecanju nekog dijela tijela osim ako to nije naredio Allah, dž.š., ili Njegov Poslanik, s.a.v.s., niti je takvo odsijecanje obaveza, kao npr. kada bi se radilo o odsijecanju uha ili prsta. Takvo odsijecanje nije dozvoljeno niti se čovjek oslobađa grijeha ako mu to neko dozvoli. Da li takva osoba mora isplatiti zajamčenu nadoknadu, o tome postoje različiti stavovi.

14. neobrezana osoba izložena je mogućnosti da pokvari abdest i namaz jer kožica prekriva spolni organ i mokraća se tu zadržava, a kožica onemogućva čišćenje, pa je ispravnost abdesta i namaza uvjetovana obrezivanjem.

Iz tog razloga veliki broj učenjaka zabranjuje takvoj osobi da predvodi namaz i upoređuju ga sa sahibi-uzurom, koji ne može zaustaviti mokraću. Cilj obrezivanja jeste zaštita od zadržavanja mokraće, ispod kožice, koje kvari abdest i namaz. Stoga Ahmed prenosi od Ibn Abbasa da je rekao: "Namaz mu se ne prima." Zato obaveza obrezivanja prestaje sa smrću, jer prestaju obaveze čišćenja i namaza;

15. obrezivanje je ono u čemu se razlikuju kršćani i obožavatelji vatre od sljedbenika prirodne vjere. Obrezivanje je znak prirodne vjere, a ono je s generacije na generaciju prenošeno od Arapa i potomaka Israila od Ibrahima,a.s., i nije dozvoljeno da se čovjek poistovjećuje s kršćanima.

Oni koji smaraju da obrezivanje nije obaveza, već sunnet, dokazuju to hadisima koji jasno govore o propisu.

Šeddad ibn Evs prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Obrezivanje je sunnet muškarcima a pohvalno ženama." Prenosi ga imam Ahmed.

Navode da je Poslanik, s.a.v.s., spomenuo obrezivanje zajedno sa sunnetima kao što su: uklanjanje dlaka sa stidnog mjesta, potkresivanje brkova, rezanje noktiju i uklanjanje dlaka ispod pazuha, te ga nije spomenuo s vadžibima.

Kaže Hasan el-Basri: "Veliki broj ljudi je prihvatio islam, i crnci i bijelci, i Vizantijci i Perzijanci, i Abesinci, i ni jednog od njih Poslanik, s.a.v.s., nije provjeravao da li je obrezan.

Imam Ahmed bilježi od Ibn Ebu Dunjaa da je čuo Hasana el-Basrija kako kaže: "Šta je s ovim čovjekom, namjesnikom Basre, sreo je ljude iz Kajkera pa ih je pitao za vjeru, pa kada su rekli da su muslimani, naredio je da se provjeri jesu li obrezani, i kada je našao da nisu obrezani, naredio je da se obrežu usred zime, i saznao sam da su neki od toga umrli. Veliki broj ljudi je prihvatio islam, i Vizantijci, i Perzijanci, i Abesinci, i ni jednog od njih Poslanik, s.a.v.s., nije provjeravao da li je obrezan."

Dalje kažu: "Dokazujete obavetnost obrezivanja riječima Uzvišenog:*"Poslije smo tebi objavili: 'Slijedi vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu..."* (En-Nahl, 123), a millet označava prirodnu vjeru, tj. monoteizam (tevhid), a dokaz je nastavak ajeta u kojem stoji: ﴿وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ "*...on nije Allahu druge smatrao ravnim*", kao i u riječima Jusufa, a.s.:

﴿إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لاَّ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَهُم بِالآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ * وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَآئِـي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَن نُّشْرِكَ بِاللهِ مِن شَيْءٍ﴾

"*...ja se klonim vjere naroda koji u Allaha ne vjeruje i koji i onaj svijet ne priznaje, i ispovijedam vjeru predaka svojih: Ibrahima i Ishaka i Jakuba, nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim..." (Jusuf, 37-38.)*, i u riječima Uzvišenog:

﴿قُلْ صَدَقَ اللهُ فَاتَّبِعُواْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

"Reci: 'Allah govori istinu! Zato slijedite vjeru Ibrahimovu,

pravog vjernika, koji nije bio od onih koji Allahu druge smatraju ravnim."(Alu Imran, 95)

Narod (*millet*) u navedenim ajetima označava osnove imana, monoteizam (tevhid), obraćanje Allahu, iskreno ispovijedanje vjere Allahu. Stoga je Poslanik, s.a.v.s., podučio ashabe, kada osvanu da kažu: "Jutro smo dočekali u krilu islama, na principima šehadeta, u vjeri vjerovjesnika našeg, Muhammeda, s.a.v.s., i u vjeri praoca našeg, Ibrahima, a.s., iskrenog vjernika u Allaha jednog i jedinog, muslimana, koji nije bio idolopoklonik."

Neki kažu: "Da djela ulaze u okvir onog što se naziva millet, bilo bi ih neophodno činiti na onaj način kako ih je Ibrahim, a.s., činio, pa ako ova djela činio kao da su vadžib djela bilo bi ih obavezno raditi kako je on radio, a ako ih je radio kao da su dozvoljena (mendube), onda samo radite kako je Ibrahim, a.s., radio."

Da li je postupak vadžib ili mendub?

O ovome postoji poznato neslaganje među učenjacima. Jače mišljenje jeste ono koje ukazuje da je djelo mendub, ako one objašnjava ono što je vadžib i sve dok ga radimo kao mendub, slijedimo ga.

Što se tiče hadisa Usejma ibn Kulejba u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ukloni kosu nevjerstva...", Ibn Džurejh kaže: "Obaviješten sam o Usejmu, da mu je Ibrahim ibn Jahja pričao, a Ibrahim među učenjacima hadisa, osim kod imama Šafija, ubraja se u slabe prenosioce.

Što se tiče Zuhrijevog mursel-predanja u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko prihvati islam neka izvrši obrezivanje, pa makar bio i star", poznato je da se Zuhrijevo mursel-predanje ubraja među najslabija predanja te vrste, i nije je ispravno to uzimati za dokaz.

Prenosi se da Jahja ibn Seid el-Kattani nije vidio nikakvu vrijednost u mursel-predanjima od Zuhrija i Katade. Slično kaže i Jahja ibn Mein.

Hadis koji bilježi Bejheki ne prenose hadiski učenjaci, i sam ga prenosi Musa ibn Ismail ibn Džafer, i hadis je sličan predanjima koja ne prenose poznati muhaddisi.

Što se tiče hadisa koji prenosi Ebu Berze, Ibn Munzir kaže da mu je lanac prenosilaca nepoznat.

A što se tiče okazivanja obaveznosti obrezivanja riječima Ibn Abbasa: "Meso životinje koju je zaklao neobrezan...", to je mišljenje jednog ashaba. Ahmed navodi da je Ibn Abbas bio oštar o tom pitanju, a da su Hasan el-Basri i drugi imali suprotan stav.

Vaše riječi da obrezivanje spada u vjerski obred tačne su i oko toga nema nesuglasica, ali moramo znati da nije sve što je vjerski obred i vadžib. Vjerski obredi dijele se na:

– vadžib, kao što su obavljanje pet dnevnih namaza, hadž, post, abdest;

– mustehab, kao što su izgovaranje telbije, klanje žrtvene stoke.

Postoji još jedna kategorija djela o čijem pitanju učenjaci nemaju jedinstven stav, a u koju spadaju: ezan, klanjanje bajram-namaza, klanje kurbana, obrezivanje, pa odakle vam da ovo spada u obavezne vjerske obrede.

Vaše su riječi da obrezivanje spada u rezanja koja je Allah propisao i koja su vadžib, kao što je obavezno odsijecanje ruke kradljivcu. Ovo je slaba analogija. Velika je razlika između obrezivanja i odsijecanja ruke kradljivcu, jer obrezivanje je počast prema onome ko se obrezuje, dok je odsijecanje ruke kradljivcu kazna za njega.

Vaše su riječi da obrezivanje dozvoljava otkrivanje stidnog dijela tijela, a ne radi se o potrebi ili liječenju, i da to ukazuje na obaveznost obrezivanja.

Da bi se otkrilo stidno mjesto, ne mora se raditi o vadžibu, jer je dozvoljeno otkrivanje stidnog mjesta, shodno konsenzusu učenjaka, i kada se radi o nečemu što nije vadžib. To je slučaj otkrivanja

stidnog mjesta pred liječnikom, radi liječenja, a liječenje se može i izostaviti. Ženino je lice stidni dio tijela, ali ga je dozvoljeno otkriti radi posla koji nije vadžib. Također smatra se dozvoljenim onome ko gusuli da ukloni dlake sa stidnog mjesta umrlog, što za sobom povlači otkrivanje stidnog mjesta, a to ne spada u vadžib.

Kažete da se musliman obrezivanjem razlikuje od nemuslimana, pa kada biste našli obrezanog među mrtvima, poslije bitke, klanjali biste mu dženazu. To nije tako, jer postoje i nemuslimani koji se obrezuju, a to su jevreji, a to znači da se obrezivanjem ne pravi razlika između muslimana i nevjernika.

Vaše riječi da staratelj nanosi bol djetetu i izlaže ga opasnosti od infekcije i odvaja dio svoje imovine za napojnicu, berberu, i za lijekove, ne ukazuju na obaveznost obrezivanja, jer šibanje djeteta prilikom odgoja također nanosi bol. Staratelj izdvaja dio imovine za napojnicu odgajatelju i učitelju i za dijete kolje kurban. Hallal kaže u "Poglavlju o kurbanu za jetima": "Obavijestio me Harb ibn Ismail da je pitao imama Ahmeda da li se kolje kurban za jetima, pa je odgovorio 'Da', ako ima novca."

Sufjan es-Sevri slično kaže i prenosi da je čuo imama Ahmeda da se kupuje kurban za jetima.

Što se tiče riječi: "Da nije obaveza, ne bi bilo dozvoljeno da se pristupi obrezivanju..." ovo prestaje važiti pristupanjem zahvatu u kojem se otvara rana ili reže veći dio tijela, poput izrasline na vratu ili na nekom dijelu tijela, ili vađenja zuba ili presjecanja vene ili rezanja kože prilikom puštanja krvi. Stoga je dozvoljeno pristupanje zahvatu u rezanjima koja su mubah, a kamoli u slučajevima kada je to poželjno ili u slučajevima kada od toga postoji jasna korist.

Vaše su riječi da je neobrezan izložen kvarenju abdesta i namaza, te zbog toga zaslužuje prijekor ako je to njegov izbor i u njegovoj moći, međutim ako to izlazi iz okvira njegove moći, i nije njegoov izbor, ne kvari se abdest, kao što je to slučaj sa sahibi-

uzrom, koji ne može zaustaviti mokraću ili sluz. Ako učini sve da se očisti poslije fiziološke potrebe, ne može se kažnjavati za ono što je van njegove moći.

Kažete da je neobrezivanje znak onih koji obožavaju krst i onih koji obožavaju vatru, i da je neobrezivanje podudadranje sa znakovima njihove vjere. Odgovaramo: oni se ne razlikuju od muslimana samim neobrezivanjem, nego se razlikuju u velikom broju stvari kojih se drže u svom iskrivljenom vjerovanju. Stoga, ako musliman izostavi obrezivanje, ne znači da se slaže s njima u drugim stvarima u kojima se oni razlikuju od muslimana.

Oni koji smatraju obrezivanje obaveznim kažu da je obrezivanje znak prirodne vjere i vjerski obred islama i glavna stvar među urođenim stvarima, a znamo da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko ne skraćuje brkove ne pripada nama", pa kako će biti od muslimana onaj koji negira obrezivanje i bude zadovoljan neobrezivanjem, kao znakom onih koji obožavaju krst.

Najočitija razlika između kršćana i muslimana jeste obrezivanje, kojeg muslimani izvršavaju od Ibrahima, a.s., pa sve do vremena Muhammeda, s.a.v.s., posljednjeg Božijeg poslanika, koji je poslan da upotpuni i potvrdi prirodnu vjeru, a ne da je mijenja.

Kada je Allah, dž.š., naredio Ibrahimu, a.s., obrezivanje, Ibrahim, a.s., znao je da se Njegova naredba mora izvršiti, i nije je dozvoljeno odgoditi i propustiti, pa je požurio izvršiti ono što mu je Uzvišeni naredio. Tako je izvršio obrezivanje u Kadumu žureći da izvrši naredbu i bude pokoran Uzvišenom. Tako je obrezivanje postalo dio urođene prirode koja će trajati sve do Sudnjeg dana. Obrezivanje su propagirali svi poslanici, pa čak i Allahov rob i poslanik Isa, a.s., sin Merjemin, koji obrezivanjem slijedi Ibrahima, a.s.

Kršćani potvrđuju obrezivanje i znaju da je to jedan od propisa Indžila, ali su počeli slijediti strasti naroda koji je bio u zabludi i odveo u zabludu mnoge, pa su skrenuli s Pravog puta. Učenjak iz

Poslanikove porodice Abdullah ibn Abbas proglasio je da se onome ko nije obrezan ne prima namaz, niti se jede meso životinje koju je zaklao. Na taj način izveo ga je iz okrilja islama.

Ovako nešto ne kaže se za nekoga ko ostavi i ne izvrši propis u kojem je slobodan izbor da se nešto izvrši ili ne izvrši. Kada se zna da je obrezivanje obavezno i da je jedna od glavnih stvari prirodne vjere u kojoj je Allah stvorio ljude i kojoj su pozivali svi poslanici, onda se za onoga koji ne izvrši tu obavezu smatra da je izašao iz okvira prirodne vjere radi čijeg upotpunjenja je Allah slao poslanike. Stoga, onaj ko zanemaruje i zapostavlja ono što se mora ranije izvršiti, takav napušta vjeru Ibrahimovu, kako kaže Uzvišeni:

﴿وَمَن يَرْغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلاَّ مَن سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي
الآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ * إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

"*Vjeru Ibrahimovu izbjegava samo onaj koji ne drži do sebe. A Mi smo njega na ovom svijetu odabrali, i na onom će biti među dobrima. Kada mu je Gospodar njegov rekao: 'Budi poslušan!', on je odgovorio: 'Ja sam poslušan Gospodaru svjetova!*" (El-Bekara, 130-131)

Što se tiče hadisa u kojem stoji: "Obrezivanje je sunnet muškarcima, a pohvalno ženama", on se prenosi od Ibn Abbasa s dobrim lancem prenosilaca. Kažu da je ovo predanje mevkuf. Od Hadždžadža ibn Artaa, a on je jedan od onih čija se predanja ne prihvataju, prenosi se isto predanje. Sve ovo spominje Bejheki, zatim navodi od Ibn Abbasa da se ne jede meso životinje koju je neobrezan zaklao, niti se prima njegov namaz, niti svjedočenje, zatim kaže: "Ovo dokazuje da je Ibn Abbas smatrao obaveznim obrezivanje."

Što se tiče riječi Poslanika, s.a.v.s.: "Obrezivanje je sunnet", znači da je to praksa Poslanika, s.a.v.s., koju je Poslanik, s.a.v.s., izvršavao i naredio da se to čini, pa ona tako postaje obaveza.

Sunnet je put, pravac, praksa, pa kada se nekome kaže: "Uveo sam mu u praksu," znači: propisao sam mu. Tako riječi Poslanika, s.a.v.s.: 'Obrezivanje je sunnet za muškarce' znače da je to propisano muškarcima, a ne znače da je pohvalno i da nije obaveza, jer sam sunnet znači put čije je slijeđenje je nekada obavezno, a nekada pohvalno.

Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Ko ne postupa po mome sunnetu ne pripada meni", a u drugom hadisu stoji: "Držite se moga puta i puta ispravnih halifa koji će doći poslije mene."

Ibn Abbas kaže: "Ko postupa suprotno sunnetu taj postaje nevjernik." Određivanje sunneta kao nečeg što je dozvoljeno izostaviti jeste nova terminologija, jer sunnet, u pravom smislu riječi, označava ono što je Poslanik, s.a.v.s., uveo u praksu svome ummetu, a to može biti vadžib i mustehab. Sunnet je: pravac, vjerozakon, metodologija, put.

Kažete da je Poslanik, s.a.v.s., spomenuo obrezivanje zajedno sa sunnetima, ali se to suprotstavlja dokazima koji govore o obaveznosti obrezivanja. Među spomenutim stvarima koje su u prirodi čovjeka ima onih koje su vadžib, poput ispiranja grla i nosa i pranja poslije obavljanja fiziološke potrebe, a ima i onih koje su mustehab, poput pranja zuba. Rezanje noktiju propisano je zbog toga što se pod njima, ako su veoma dugi, nakuplja prljavština, pa se moraju odrezati kako bi čišćenje bilo ispravno. Dokaz ukazuje na obaveznost potkresivanja brkova ako su previše dugi, a tu naredbu nalazimo u riječima Poslanika, s.a.v.s.: "Ko ne potkresuje brkove nije od nas."

Vi navoedite riječi Hasana el-Basrija da su mnogi prihvatili islam, a da Poslanik nije provjeravao da li su obrezani. Odgovorit ćemo da nije bilo potrebe za provjerom jer se svi Arapi obrezuju, kao što je slučaj i s jevrejima. Ne preostaju drugi osim kršćana, koji se dijele na dvije grupe:

– prva, koja se obrezuje i

– druga, koja se ne obrezuje.

Svako ko prihvati islam zna da je vjerski obred islama obrezivanje kojem su pristupali kao što su pristupali kupanju, a ako je neko star i boji se posljedica, onda to spada s njega.

Imami Ahmed upitan je o mesu životinje koju zakolje neobrezana osoba, pa mu je spomenuto mišljenje Ibn Abbasa, a on je rekao: "Ja smatram isto, ako se dijete rodi od roditelja muslimana i poraste i neobreže se. Međutim, ako odrastao čovjek prihvati islam pa se bude bojao obrezivanja, smatram da mu je to olakšica."

Što se tiče vaših riječi: "Millet" podrazumjeva vjeru u Jednog Boga, millet je vjera koja obuhvata riječi, djela i uvjerenja", reći ćemo da djela ulaze u vjeru kao što ulazi i iman. Millet je prirodna vjera, pa je nelogično da Allah naredi slijeđenje Ibrahima u riječima, a da ga ne slijedimo u postupcima, i u stvarima koje su urođene u prirodu čovjeka. Naredba je da se Ibrahim slijedi u monoteizmu, riječima i djelima, a Ibrahim, a.s., izvršio je obrezivanje slijedeći naredbu kojom ga je iskušao Allah, dž.š. Ibrahim, a.s., izvršio je u potpunosti naredbu, pa ako mi ne postupamo onako kako je Ibrahim postupao, onda ga ni ne slijedimo.

Što se tiče hadisa Usejma ibn Kulejba, imam Šafi o njemu ima lijepo mišljenje, a drugi učenjaci smatraju ga slabim. Taj hadis se može koristiti samo da osnaži druge hadise, a kao sam ne može se uzeti za dokaz. Isto je i s mursel-predanjima od Zuhrija i hadisima koje prenose Musaa ibn Ismail i njemu slični.

Kažete da jedini Ibn Abbas tvrdi da se meso životinje koju je zaklao neobrezan čovjek ne jede i da se njegov namaz ne prima i da je to mišljenje ashaba. Četverica imama, a i drugi učenjaci uzimali su mišljenje ashaba prilikom dokazivanja i jasno rekli da je to dokaz, a imam Šafi čak kaže da je novotarija reći ili postupati suprotno mišljenju ashaba. Čudno je da nema ni jednog predanja ashaba koje kaže suprotno Ibn Abbasovom mišljenju, a ovakvu strogoću i čvrstinu neće iskazati učenjek poput Ibn Abbasa. U mendubima čovjek je slobodan između izvršavanja i neizvršavanja.

Vaše mišljenje da se vjerski obredi dijele na obavezne i pohvalne jeste tačno, međutim vjerski obred poput ovoga kojim se pravi razlika između onih koji obožavaju krst i onih koji obožavaju Uzvišenog Allaha i bez kojeg se ne postiže potpuna čistoća i čije je izostavljanje svojstveno onima koji obožavaju krst – ne može se podvesti pod nešto drugo osim pod najveće obaveze.

Pitate se gdje je poglavlje o kaznama kada govorimo o obrezivanju, ali ne uzimamo to za osnovu kod obaveze obrezivanja, nego uzimamo u obzir da ako je jedno obaveza, onda je i drugo obaveza, jer odsijecanje organa, dijelova tijela i prolijevanja krvi strogo je zabranjeno ukoliko se ne radi o izvršenju kazne ili poravnanju koje je obavezno izvršiti.

Ukoliko se radi o otkrivanju stidnog mjesta, korist ne može prevagnuti nad štetom koja nastaje prilikom otkrivanja, gledanja i dodirivanja, te stoga nije dozvoljeno da se izvrše tri velika prijestupa radi izvršenje menduba koji se može i izvršiti a i izostaviti.

Što se tiče liječenja, ono spada u upotpunjenje života i važno je za život. Ako obrezivanje spada u mendube, onda nije dozvoljeno otkrivanje stidnog mjesta jer to nije neophodno.

Kažete da staratelj izdvaja dio imovine za napojnicu učitelju i odgajatelju, a nema sumnje da je obrazovanje i odgoj djeteta obaveza staratelja. Staratelj ne izdvaja iz svoga imetka osim za ono što će koristiti djetetu na dunjaluku i ahiretu, pa ako je obrezivanje mendub, onda je izdvajanje u istoj ravni sa sadakom i dobrovoljnim udjeljivanjem.

Što se tiče kurbana za dijete, učenjaci nemaju jedinstven stav o tome da li je obaveza. Oni koji smatraju da je obaveza ne izdvajaju novac osim za obavezu, a oni koji smatraju da je sunnet kažu da je dobročinstvo i radost koja se postiže time veća nego da novac ostane kod njegovog vlasnika.

Pokuđenost obrezivanja sedmog dana

O ovom pitanju postoje dva mišljenja i oba su prenesena od imama Ahmeda. Hallal u "Poglavlju o obrezivanju novorođenčadi" kaže: "Obavijestio me Abdulmelik da je pitao imama Ahmeda kada se obrezuje novorođenče, pa je odgovorio: 'Ne znam, nisam ništa čuo o tom pitanju.' Rekao sam Ahmedu da obrezivanje predstavlja poteškoću djetetu od deset godina, pa sam mu rekao za svoga sina Muhammeda da ima pet godina i da želim obrezati ga, pa kao da je imam Ahmed smatrao to poželjnim. Smatrao je pokuđenim obrezivanje djece u desetoj godini jer to djetetu predstavlja poteškoću. Rekao mi je: 'Mislim da djeca teško podnose obrezivanje.' Čini mi se da nije smatrao pokuđenim obrezivanje djece sa mjesec ili godinu iako se o tome nije izjasnio."

Abdulmelik prenosi da je Hasan smatrao pokuđenim obrezivanje djeteta sedmog dana po rođenju. Muhenna prenosi da je imam Ahmed upitan o obrezivanju djeteta sedmog dana, pa je rekao da je to pokuđeno i da tako postupaju jevreji.

Prenosi se od Ahmeda da je rekao: "Ako se izvrši obrezivanje sedmog dana, to je uredu, ali je Hasan to smatrao pokuđenim kako se ne bi oponašali jevreji, ali u tome nema ništa sporno."

Prenosi Salih da je upitao svoga oca o obrezivanju sedmog dana, pa je odgovorio: "Prenosi se od Hasana da je to postupak jevreja."

Vehb ibn Munebbih upitan je o ovome, pa je odgovorio: "Pohvalno je da se obrezivanje izvrši sedmog dana jer je to lakše za dijete. Dijete, kada se rodi, ne osjeća bol, pa tako ne osjeća obrezivanje sedmog dana, pa ako se tada ne obreže, ostavi ga neka ojača."

Ibn Munzir navodi da postoje različita mišljenja o vremenu obrezivanja. Jedna grupa učenjaka smatra pokuđenim obrezivanje

sedmog dana, a to su Hasan el-Basri i Malik ibn Enes, kako bi se muslimani razlikovali od jevreja.

Nevevi kaže: "To predstavlja opasnost, a imam Malik smatra da je potrbno razlikovati se od jevreja. U našem mjestu obrezovanje se, uglavnom, vrši kada djetetu niknu zubi."

Ahmed kaže da nije čuo ništa o ovom pitanju. Lejs ibn Sa'd kaže: "Obrezivanje se vrši od sedme do desete godine."

Prenosi se od Mekhula i drugih da je Ibrahim, a.s., izvršio obrezivanje Ishaka sedmog dana po rođenju, a obrezivanje Ismaila u trinaestoj godini.

Prenosi se od Džafera da je Fatima obrezivala svoju djecu sedmog dana po rođenju.

Ibn Munzir kaže: "Što se tiče ovog poglavlja ne postoji potvrđena zabrana, niti za obrezivanje postoji predanje na koje bismo se oslonuli niti praksa koju bismo slijedili. U ovome je osnova dozvoljenost, a nije dozvoljeno zabranjivati i upozoravati na dozvoljene stvari osim s dokazom. Oni koji zabranjuju obrezivanje sedmog dana nemaju nikakvog dokaza za to."

Bejheki u *Sunenu*[172] prenosi od Džabira da je Poslanik, s.a.v.s., sedmog dana zaklao kurbane za Hasana i Husejna i da je tada izvršio njihovo obrezivanje.

U predanju Musaa ibn Alija ibn Rebbaha, koje on prenosi od svoga oca, stoji da je Ibrahim, a.s., izvršio obrezivanje Ishaka sedmog dana po rođenju, a obrezivanje Ismaila kada je postao punoljetan.

Obrezivanje Ishaka postalo je običaj njegovih sinova (jevreja), a obrezivanje Ismaila postala je tradicija njegovih sinova (Arapa). A Allah najbolje zna.

---

[172] *Sunenul-kubra*, 8/324.

Suština i koristi obrezivanja

Obrezivanje spada u lijepe obrede koje je propisao Allah, dž.š., i njima upotpunio vanjsku i unutrašnju ljepotu. Obrezivanje je upotpunjenje prirodne vjere u kojoj su ljudi stvoreni, stoga se ubraja u upotpunjenje vjere Ibrahimove, a.s.

Osnova dozvoljenosti obrezivanje jeste, kako smo rekli, upotpunjenje priropdne vjere. Allah, dž.š., kada je obećao Ibrahimu, a.s., da će ga učiniti imamom ljudima i ocem velikog broja naroda i da će u njegovom potomstvu biti vjerovjesnika i vladara, i da će mnogobrojan porod imati obavijestio ga je da će između njega i njegovog poroda zavjet uzeti, a taj zavjet jeste obrezivanje novorođenčadi. Tako je učinio da taj zavjet bude znak na njihovim tijelima. Obrezivanje je znak ulaska u vjeru Ibrahimovu, što se poklapa s tumačenjem riječi Uzvišenog:

﴿صِبْغَةَ اللهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللهِ صِبْغَةً﴾

"Allah nas je uputio, a zar ima ljepše upute od Allahove..." (El-Bekara, 138)

Obrezivanje je za muslimane ono što je krštenje za kršćane, jer oni, kako smatraju, krštenjem čiste svoju djecu, i kažu: "Sada je postao kršćanin." Allah, dž.š., propisao je muslimanima uputu, a obrezivanje je učinio znakom te upute, i kaže Uzvišeni: *"Allah nas je uputio, a zar ima ljepše upute od Allahove..."* (El-Bekara, 138)

Allah, dž.š., učinio je svojstva znakovima za one koji se po njima poznaju. Stoga su ljudi nazivali stoku po znakovima, a nek obiležja davani su ljudima po kojima su postali poznati, čak su to obilježje prenosili sa generacije na generaciju.

Allah, dž.š., učinio je obrezivanje obilježjem onoga ko je prihvatio ispravnu vjeru, pa čak i ako se ne zna za čovjekovu vjeru, ona

se prepoznaje se po obrezivanju. Arapi su se nazivali "narodom obrezivanja." Stoga postoji predanje u kojem stoji da je Heraklo rekao: "Doista se pojavio kralj obrezanih", pa mu njegovi rekoše: 'Ne brini, i jevreji se obrezuju', i dok su o tome raspravljali, došao im je Poslanikov, s.a.v.s., izaslanik s pismom, pa je Heraklo naredio da se prekontroliše i vidi da li je obrezan, kada je vidio da je obrezan i kada su mu rekli da se i Arapi obrezuju, rekao je: "On je kralj svoga naroda."

U Bici kod Edžnadina, između muslimana i vizanijaca, Hišam ibn el-As rekao je: "O muslimani, ovo neobrezani nemaju hrabrosti", zatim je spomenuo svojstva onih koji obožavaju krst i zašto prirodna vjera mora nadjačati.

Allahova uputa jeste prirodna vjera koja je zaokupila ljudska srca spoznajom i ljubavlju prema Allahu i iskrenim ispovijedanjem vjere samo Njemu, a i ljudsko tijelo, i to urođenim stvarima: obrezivanjem, uklanjanjem dlaka sa stidnog mjesta, potkresivanjem brkova, rezanjem noktiju, uklanjanjem dlaka ispod pazuha, ispiranjem grla i nosa, pranjem zuba i pranjem poslije obavljene fiziološke potrebe. Na taj način se prirodna vjera iskazuje na srcima i na tijelima vjernika.

Muhammed ibn Džerir o riječima Uzvišenog: "*...Allahova uputa...*" kaže: "to je uputa islama, jer kršćani, kada žele da svoju djecu učine kršćanima, onda ih krste, što je, kako oni smatraju, posvećenje, a to je isto što je i obrezivenje za muslimane. Jevreji i kršćani kažu:

﴿كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

"*Budite jevreji ili kršćani pa ćete spašeni biti*", onda Allah, dž.š., kaže: "*Ti reci: 'Mi smo vjere Ibrahimove, koji je ispravno vjerovao, on nije nikoga Allahu ravnim smatrao.*" (El-Bekara, 135)

Katada kaže: "Jevreji svoju djecu uvode u judaizam, kršćani svoju djecu uvode u kršćanstvo, a Allahova je uputa islam i nema bolje i čistije upute od islama."

Mudžahid kaže: "Allahova uputa jeste prirodna vjera Allahova, a drugi kažu da je to Allahova vjera.

U obrezivanju je čistoća uljepšanja i ublaženja strasti koja, kada pređe granicu, čovjeka spušta na nivo životinje, a ako je u potpunosti nestane, onda ga čini poput neživih bića. Ako se nekoga htjelo uvrijediti, onda bi mu se reklo da je "sin neobrezanog", što ukazuje na požudu i neobuzdanost.

Koji je ukras ljepši od skraćivanja svega što prelazi granice, pa tako i kožice na spolnom organu i dlake na stidnom mjestu i ispod pazuha, zatim potkresivanje brkova i rezanje noktiju, jer se šejtan skriva ispod svega navedenog i uzima to za svoje boravište. Spominje se da šejtan puše u mokraćnu cijev neobrezanog, a da to ne čini s obrezanim. Neobrezanost je gora od dlaka ispod pazuha i dugih brkova i noktiju, i svakom zdravom razumu nije strana odvratnost neobrezivanja i čistoća i ljepota koju obrezivanje donosi. Stoga je Allah, dž.š., iskušao Ibrahima, a.s., i on je u potpunosti izvršio sve obaveze, pa ga je Allah postavio za imama. Obrezivanje donosi ljepotu i svjetlo licu, a neobrezivanje tamu koja se vidi na licima neobrezanih.

Koliko se kožice uklanja

Ebu el-Berekat u "Kitabul-gaje" kaže da se uklanja kožica koja pokriva glavić, a dozvoljeno je i ako se ukloni veći njen dio."

Hallal navodi u Džamiu u poglavlju "Šta se uklanja prilikom obrezivanja", gdje stoji da je El-Fadl ibn Zijad rekao: "Upitan je imam Ahmed koliko se kožice uklanja prilikom obrezivanja, pa je rekao: 'Ukloni se onoliko koliko je potrebno da se vidi glavić.'"

Propisi vezani za osobu koja nije obrezana (namaz, čistoća, meso životinje koju zakolje, svjedočenje i sl.)

Hallal navodi od Ibn Abbasa da je rekao: "Namaz neobrezanog ne prima se niti se jede meso životinje koju je zaklao." Vekia navodi da se ne prima svjedočenje punoljetne osobe koja nije obrezana. U predanju od Ibn Abbasa stoji: "Meso životinje koju je zaklao neobrezan ne jede se."

Hanbel navodi predanje od Ikrime da je rekao: "Meso životinje koju je zaklao neobrezan ne jede se." Hasan nije zastupao mišljenje Ikrime, pa kaže: "Rečeno je Ikrimi: 'Da li mu se hadž prima?' – 'Ne, dok se ne obreže, jer je to spada u upotpunjenje vjere.'" Hanbel na drugom mjestu kaže: "Ebu Abdullah kaže da neobrezan ne treba da kolje niti se, ono što je zaklao jede, a niti mu se namaz prima."

Abdullah ibn Ahmed navodi predanje od Ibn Abbasa u kojem se kaže da nije dozvoljeno neobrezanom klanjati niti je dozvoljeno jesti meso životinje koju je on zaklao, a ni svjedočenje se od njega ne prima." Katada navodi da Hasan nije zastupao takvo mišljenje. Ishak ibn Mensur navodi da je pitao Ebu Abdullaha o mesu koje zakolje neobrezan, a on je dogovorio da je to uredu.

Ebu Talib kaže da je pitao Ebu Abdullaha o mesu životinje koju je zaklao neobrezan, a on odgovori: "Ibn Abbas je bio veoma strog o ovom pitanju."

Fadl ibn Zijad postavio mu je isto pitanje, pa je odgovorio: "Od Ibrahima, Hasana i drugih prenosi se da nisu imali zamjerke na meso životinje koju je zaklao neobrezan, a Ibn Abbas je smatrao da to nije uredu."

Ebu Abdullah kaže: "Ovo predstavlja ljudima veliku poteškoću, pa, tako, ako odrastao čovjek prihvati islam, zar se meso životinje koju on zakolje neće jesti samo zato što nije obrezan."

Hallal bilježi predanje od Ebu Semha Ahmeda ibn Abdullaha da je čuo da je Ahmed ibn Hanbel upitan o mesu životinje koju je zaklao neobrezan, i tom prilikom mu je citirano predanje od Ibn Abbasa, a on je odgovorio: "Ja isto smatram, jer ako je čovjek rođen od roditelja muslimana, kako je moguće da ne bude obrezan. A što se tiče odraslog čovjeka koji prihvati islam, a boji se da bude obrezan, u tom je slučaju to olakšica", zatim je naveo kazivanje o Hasanu i zapovjedniku Basre koji je naredio da se zimi ljudi obrezuju, što je dovelo do smrti nekih od njih. Hallal navodi da je mišljenje imama Ahmeda sljedeće: "Ako odrasli muškarac prihvati islam, a bude se bojao obrezivanja, on, po mome mišljenju, ima opravdanje."

Okolnosti u kojima se izostavlja obrezivanje

Obrezivanje se izostavlja u sljedećim slučajevima:

prvi: ako se dijete rodi, a na spolnom organu ne bude imalo viška kožice, ono se ne treba obrezivati, zato što ne posjeduje ono što je obevezno odstraniti. Ovo je mišljenje najvećeg broja učenjaka iako pojedini kasniji učenjaci smatraju da je poželjno preći britvom po mjestu koje se obrezuje, jer je naređeno da se obaveza izvršava shodno mogućnostima, pa tako Poslanik kaže: "Kada vam nešto naredim, izvršavajte to u onolikoj mjeri koliko ste u mogućnosti to izvršiti."[173]

Obaveza su dvije stvari: da se pređe britvom preko tog mjesta i da se izvrši rezanje. Pošto u ovakvom slučaju nije moguće izvršiti rezanje, poželjno je preći britvom po određenom mjestu.

Najispravnije mišljenje jeste da je ovaj čin mekruh, kojim se čovjek ne približava Allahu, dž.š., niti Ga na taj način obožava, i sam čin osuđen je sa šerijatske strane jer je beskoristan i

---

[173] Buhari, 13/251; Muslim, 2/975.

beznačajan, jer povlačenje britve nije cilj nego sredstvo, a kada ne postoji cilj, onda uloga sredstva nije bitna.

Slično ovome jeste kada neki kažu da onaj ko nema kose na glavi, kada obavi hadžske obrede, treba obrijati glavu, ili ako čovjek ne uči lijepo Kur'an ili ne izgovara zikr ili ako je nijem, onda treba pomjerati jezik kao da uči.

Ibn Tejmija smatra da je ispravnije reći da će namaz biti pokvaren, jer beznačajnost dovodi u pitanje skrušenost, a i vodi ka postupcima koji nisu propisani. Arapi su za novorođenče koje se rodi noću i čija se kožica skupi, pa ne bude potrebe za obrezivanjem, govorili da ga je obrezao Mjesec. Ovo svakako nema utemeljenja, jer se ljudi i dan, danas rađaju noću, s tim da je veoma rijetko naći one koje ne treba obrezati. Iako se takav rodi, i dalje postoji potreba za obrezivanjem, jer kožica nije potpuno uklonjena i vidi se samo vrh i mokraćni izlaz, potrebno je da se kožica ukloni s cijelog vrha spolnog organa. Ako pri rođenju kožica ne bude pokrivala vrh spolnog organa, onda nema potrebe za obrezivanjem;

drugi: dijete koje zbog slabosti ne može podnijeti obrezivanje i zbog postojanja mogućnosti da se obrezivanje kobno odraziti na dijete. Ovo je jedan od razloga zbog kojih se izostavlja ovaj vadžib, jer se zbog nemoći izostavlja ovaj vadžib, kao što je slučaj s ostalim vadžibima;

treći: ako odrastao čovjek prihvati islam pa se boji da će obrezivanje ostaviti negativne posljedice na njega, po mišljenju velikog broja islamskih učenjaka, s njega spada ova dužnost. Imam Ahmed navodi predanje da su u doba Poslanika islam prihvatili i Bizantijci i Habešije i Perzijanci, i da nijednog od njih Poslanik nije provjeravao da li je obrezan. Suhnun ibn Seid ne slaže se s mišljenjem najvećeg broja učenjaka i ostaje pri tvrdnji da ne spada obaveza s odrasle osobe iako se ona boji posljedica. Ovo je jedno od mišljenja hanbelijske pravne škole koje navodi Ibn Temim i drugi;

četvrti: mišljenje učenjaka hanbelijske pravne škole glasi da se ova obaveza ne izvršava ako postoji opasnost od posljedica, pa se zabranjuje obrezivanje takvoj osobi. O ovome se jasno govori u komentaru *El-Hidaja*. Ako postoji opasnost od posljedica, zabranjuje se i kupanje hladnom vodom pri velikoj hladnoći i za vrijeme bolesti, zatim zabranjuje se post osobi kojoj će to štetiti, kao i izvršavanje kazne nad bolesnom osobom i nad trudnicom. Sve navedeno jesu dovoljni razlozi da se postupak zabrani i da se vadžib stavi van snage;

peti: smrt je jedan od razloga koji, po zajedničkom stavu učenjaka, stavlja van snage obaveznost obrezivanja. Postavlja se pitanje da li je u ovom slučaju mustehab izvršiti obrezivanje. Većina učenjaka, među kojima su i osnivači četiri pravne škole, smatraju da nije pohvalno to činiti. Suprotno mišljenje zastupaju pojedini učenjeci koji su kasnije došli, a takvo mišljenje potkrepljuju analogijom. Po njihovom mišljenju, obrezivanje je dozvoljeno kao što je dozvoljeno potkresivanje brkova, uklanjanje dlaka sa stidnog mjesta i ispod pazuha. Ovakvo se mišljenje suprotstavlja postupku ummeta, a dokaz se ubraja u netačnu analogiju, jer je potkresivanje brkova i rezanje noktiju propisano radi upotpunjenja čistoće i uklanjanja prljavštine i nečistoće.

Obrezivanje se smatra odsijecanjem jednog dijela organa, a to zbog čega je propisano prestaje važiti sa smrću osobe, i u tom slučaju nema koristi od obrezivanja. Poslanik, s.a.v.s., kaže da će čovjek, na Sudnjem danu, biti proživljen neobrezan, pa nema koristi od obrezivanja poslije smrti, jer će biti proživljen neobrezan;

šesti: oblačenje ihrama i činjenje nijeta za hadžske obrede nisu zapreka za obrezivanje. Prenosi se od imama Ahmeda da je upitan da li se osoba koja je u ihramima obrezuje, pa je potvrdno odgovorio i nije svrstao obrezivanje među postupke kao što su uklanjanje dlaka i rezanje noktiju, kako za vrijeme života, tako i poslije smrti.

Obrezivanje Poslanika, s.a.v.s.

O ovom pitanju postoje tri mišljenja:

prvo, Poslanik, s.a.v.s., rođen je obrezan;

drugo, Poslanik, s.a.v.s., obrezan je kada mu je melek Džibril očistio srce (šekkus-sadr);

treće, njegov djed Abdulmuttalib izvršio je obrezivanje, kako je i bio običaj Arapa.

Spomenut ćemo pobornike svakog od mišljenja i njihove dokaze.

Oni koji smatraju da je Poslanik, s.a.v.s., rođen obrezan to dokazuju hadisima.

a) Amr ibn Abdulberr prenosi da je Poslanik rođen obrezan, u predanju od Abdullaha ibn Abbasa, a on od svoga oca, a ovaj od Abdulmuttaliba, da je Poslanik rođen obrezan i prerezane pupčane vrpce, pa se njegov djed začudio i rekao: "Moj unuk će biti veliki čovjek." Ibn Abdulberr kaže: "Predanje Ibn Abbasa nije čvrsto." Smatram da je predanje preneseno preko Ibn Naima i da se u lancu prenosilaca nalazi Muhammed ibn Sulejman, za koga su učenjaci rekli da je slab prenosilac, a Darekutni kaže: "Prenosi hadise koje nije čuo, pa čak i krade hadise."

b) Prenosi Hatib od Enesa ibn Malika da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Od kerameta koja su mi dati jeste i to da sam rođen obrezan, i niko nije vidio moje stidno mjesto." U lancu prenosilaca nalazi se Sufjan ibn Muhammed, i hadis je munker. Hatib prenosi da je Darekutni rekao da je šejh u Masisu po imenu Sufjen ibn Muhammed el-Fezzari slab i loš prenosilac." Salih ibn Muhammed el-Hafiz kaže da Sufjan ibn Muhammed nije vjerodostojno prenosio hadise.

c) Ibn Asakir prenosi od Enesa da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Jedna od blagodati moga Gospodara prema meni jeste i ta da

sam rođen obrezan, te da niko nije vidio moje stidno mjesto." U lancu prenosilaca nalazi se i Hasan ibn Arefa koji je poznat po medžhul-hadisima.

d) Muhammed ibn Ali et-Tirmizi prenosi o mudžizama Poslanika, s.a.v.s., da je Safijja bint Abdulmuttalib rekla: "Htjela sam saznati (kada se rodio) da li je muško ili žensko, pa sam vidjela da je obrezan." Ovo predanje nema utemeljenja i nema poznat lanac prenosilaca.

Ebu el-Kasim Omer ibn Ebu el-Hasan ibn Hibetullah ibn Ebu Džerrad napisao je u svojoj knjizi o obrezivanju Poslanika, s.a.v.s., odgovor Muhammedu ibn Ebu Talhi, i u njemu potvrđuje da je Poslanik, s.a.v.s., rođen obrezan. Međutim Muhammed ibn Ali et-Tirmizi nije učenjak u hadisu niti ima znanja o hadisu, nego je zastupao sufijsku simboliku tvrdio je da mu se otkrivaju skrivene stvari, čak je o ovom pitanju prekršio pravila pravnika i sufija, što mu je osiguralo lošu biografiju. Kažu da je u šerijatski nauku ubacio neke stvari koje dovode do cijepanja jedinstva, čime je zaslužio prijekor i prezir. Svoje je knjige napunio izmišljenim hadisima i predanjima koja nikada nisu bila prenesena niti se za njih čulo, i u njima je objašnjavao skrivena šerijatska značenja na veoma slab način.

U svojoj knjizi spomenuo je da klanjač poslije svakog namaza mora učiniti dvije sehvi-sedžde, pa čak i ako nije pogriješio u namazu, što je zabranjeno konsenzusom učenjaka, a onaj ko to učini pripisuje se novotarstvo i pretjerivanje. Što se tiče predanja Safijje, ono se suprotstavlja drugim predanjima i riječima Poslanika, s.a.v.s.: "Niko nije vidio moje stidno mjesto." Sva predanja u ovom poglavlju međusobno su suprotstavljena i nijedno nije vjerodostojno. Čak i da je Poslanik, s.a.v.s., rođen obrezan, to nije karakteristika koja samo njemu pripada jer ima i drugih koji se rode i nemaju potrebe za obrezivanjem.

e) Predanje od Ebu el-Ganima u kojem stoji da je njegov otac Ebu Muhammed Hasan ibn Hasan ez-Zejdi rođen obrezan i u kojem kaže da je zbog toga dobio nadimak "Mutahher". Učenjaci

navode da se nad onim ko se rodi i nema potrebe za obrezivanjem ne vrši obrezivanje. Pojedini smatraju da je pohvalno takvoj osobi preći sječivom po mjestu obrezivanja, ali bez rezanja. Običan narod to naziva "mjesečevim obrezivanjem", i smatra da se razvoj tijela dešava pri punom mjesecu, a nedostatak se javlja pri nepunom mjesecu, pa su tako i nedostatak kožice pripisali mjesecu.

f) U predanju koje prenosi Sejf ibn Muhammed, sestrić Sufjana es-Sevrija, od Hišama ibn Urve, on od oca, a ovaj od Aiše, Poslanik, s.a.v.s., veli: "Ibn Sajjad rođen je prerezane pupčane vrpce i obrezan." Predanja Sejfa sporna su kod učenjaka.

Allah, dž.š., poslao je Poslanika iz najbolje arapske loze i odlikovao ga potpunim svojstvima: kako tjelesnim, tako i moralnim i rodoslovnim, pa kako je moguće da Poslanik bude odlikovan time što je rođen obrezan!? Kažu da je obrezivanje jedno od iskušenja Ibrahimu, a.s., koje je on podnio i u potpunosti izvršio. Poslanici su oni koji su najviše iskušavani, zatim bolji, pa bolji. Poslanik, s.a.v.s., spomenuo je obrezivanje među urođenim stvarima, a poznato je da se uvećava nagrada onome ko se strpi u iskušenju koje ga zadesi, pa više priliči Poslaniku, s.a.v.s., da mu ne bude oduzeta ova počast i da ga Allah počasti na način na koji je počastio Ibrahima, a.s. Posebnosti Poslanika, s.a.v.s., veće su od posebnosti drugih vjerovjesnika.

Mišljenje da je melek izvršio obrezivanje jeste preče i prikladnije. Ovo je mišljenje Ibn al-Adima. El-Hatib prenosi od Ebu Bekre da je obrezivanje izvršio melek Džibril prilikom otvaranja grudi (šekkus-sadr). Ovo je predanje mevkuf i nema vjerodostojan lanac prenosilaca.

Predanje o otvaranju grudi preneseno je od Poslanika, s.a.v.s., s više različitih lanaca prenosilaca, i ni u jednom se ne spominje ništa o obrezivanju, osim u već navedenom predanju koje je, prema učenjacima Hadisa, veoma slabo.

Ibn al-Adim kaže: "Predanja u kojima stoji da je obrezivanje Poslanika, s.a.v.s., izvršio njegov djed Abdulmuttalib, sedmog dana po rođenju, najbliža su istini." Zatim navodi predanje od Ibn Abdulberra, od Ibn Abbasa, da je Abdulmuttalib izvršio obrezivanje Poslanika, s.a.v.s., sedmog dana po rođenju, priredio gozbu i dao mu ime Muhammed.

Jahja ibn Ejjub kaže: "Ovo predanje nismo našli nigdje drugo osim kod Ibn Ebu es-Sirrija." A Allah najbolje zna...

Mudrosti iz propisa da će svi ljudi biti proživljeni neobrezani

Kada je Allah, dž.š., obećao, a On ispunjava Svoja obećanja, da će stvorenja biti proživljena onakva kakva su bila prilikom prvog stvaranja, s potpunim tijelom i organima, Uzvišeni je rekao:

﴿يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾

"*Onoga dana kada smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje. Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti, to je obećanje Naše, Mi smo doista kadri to učiniti.*" (El-Enbija, 104)

Obrezivanje na dunjaluku je propisano radi upotpunjenja čistoće i čuvanja od mokraće. Stanovnici Dženneta nemaju nikakvih fizioloških potreba niti postoji ikakva nečistoća koje bi se trebalo čuvati. Obrezivanje ne sprečava niti smanjuje zadovoljstvo prilikom spolnog odnosa. Allah je odredio da nastave život u onom obliku u kojem su proživljeni, proživljeni su bosi, goli i zdravi, zatim će biti odjeveni i njihova tijela će porasti: i stanovnika Dženneta i stanovnika Džehennema. U trenutku proživljenja iz kabura stvorenja će biti u onom obliku u kojem su bili na dunjaluku, s istim svojstvima i stanjima. Svako će biti proživljen u stanju u kojem je umro, zatim će Allah učiniti s njima ono što bude

htio. Da li će ljudi ostati neobrezani poslije upotpunjenja stvaranje nakon proživljenja?

Moguće je i jedno i drugo. Ne znamo mnogo o onome što dolazi. Uzvišeni Allah najbolje zna.

BUŠENJE UŠIJU NOVOROĐENČETA

Dozvoljno je bušenje ušiju ženskog novorođenčeta radi ukrasa.

Ovakav stav prenosi se od Ahmeda. Zabranjeno je bušenje ušiju muškog novorođenčeta. Razlika među njima jeste to što su ženskom novorođenčetu potrebne naušnice, i bušenje ušiju ide u korist ženskog novorođenčeta, za razliku od muškog novorođenčeta. Prenosi se od Aiše da je rekla: "Poslanik je okitio moje uši naušnicama."[174]

U dva *Sahiha*[175] prenosi se da je Poslanik, s.a.v.s., podsticao na davanje vjenčanog dara i spomenuo naušnice, što ukazuje na njihovu dozvoljenost nošenja ženskim osobama i to je dovoljan dokaz za to.

Da je tozabranjeno, zabrana bi se nalazila u Kur'anu i sunnetu. Ako se kaže da je Allah rekao u Kur'anu da Iblis kaže: "*I sigurno ću im zapovijediti da će stoci uši rezati...*" (En-Nisa, 119), tj. da je rezanje i bušenje ušiju šejtanski posao jer termin, "betk" znači rezanje, odsijecanje, a bušenje ušiju je vrsta rezanja koja se veže za rezanje ušiju životinja. Ovo je neispravna analogija, jer je šejtan ljudima naređivao da to čine. Kada bi deva na svijet donijela petero mladunčadi, a šesto bilo muško, razrezali bi joj uho i ne bi je

---

[174] Buhari, 9/253; Muslim, 4/1896.

[175] Buhari, 1/192; Muslim, 4/1896.

jahali niti bi je koristili u druge svrhe, niti bi je tjerali od pojilišta i pašnjaka. Govorili bi: "Ono je 'behira'", i to je bio njihov običaj koji im je šejtan usadio. Pa gdje je ovdje bušenje ušiju ženskog novorođenčeta koje je Allah dozvolio.

Bušenje ušiju muškog novorođenčeta jeste rezanje dijela tijela, a to ne donosi nikakvu, niti vjersku niti dunjalučku, korist, stoga nije ni dozvoljeno.

Najčudnije u ovom poglavlju jeste ono što prenosi El-Hatib u svome *Tarihu* od Ebu Hasana ibn Alije ibn Ishaka ibn Rahivejha, a tu stoji da je rekao: "Moj otac rodio se probušenih ušiju, pa je moj djed otišao do Fadla ibn Musaa es-Sinanija i pitao ga o tome, a on mu je rekao: 'tvoj sin će biti prvak ili dobra ili zla', kao da je to naslutio, jer kada se odlikovao od ostale novorođenčadi, odlikovao se od njih po tome što će biti svjetovni ili vjerski prvak. Bio je, da mu se Allah smiluje, prvak svoga vremena u nauci, hadisu, tefsiru, sunnetu, naređivanju dobra i odvraćanju od zla, slamaju džehmija i novotara u Horasanu, šireći sunnet i prenoseći ga. Imao je zapaženih nastupa pred vladarom, tako da je Allah dao da pred njim pobijedi svoje neprijatelje, što je izazvalo divljenje vladara i prisutnih.

Muhammed ibn Eslem et-Tusi kaže: "Da je Es-Sevri živ, Ishak ibn Rahivejh bio bi mu potreban:" Ahmed ibn Seid er-Ribati kaže: "Da su Es-Sevri, Ibn Ujejna i Hamdan živi, Ishak ibn Rahavejh bio bi im potreban."

Muhammed ibn Jahja es-Safan kaže: "Da je Hasan el-Basri živ, Ishak bi mu bio potreban." Ahmed ibn Hanbel nazvao ga je "Emirul-mu'minin". Ove i slične izjave spomenut ćemo u posebnoj knjizi koja govori o vrijednosti Ishaka, ako Bog da...

Navest ćemo jednu priču koja kazuje da je Ishak bio prvak svoga vremena u nauci. El-Hakim Ebu Abdullah u svome djelu *Tarihu-Nejsabur* prenosi od Alije ibn Seleme da je Ishak došao kod Abdullaha ibn Tahira, kod koga je bio Ibrahim ibn Salih, pa je Abdullah

nešto pitao Ishaka nešto a ovaj mu odgovori: "Sunnet Allahovog Poslanika jeste to i to, a Ebu Hanifa i njegovi učenici kažu suprotno.' 'Ebu Hanifa nije rekao suprotno sunnetu', odgovori mu Ibrahim. Ishak mu reče, 'Tako sam naučio iz knjige koju je tvoj djed napisao.' Tada se Ibrahim okrenu emiru i reče: 'Ishak laže na moga djeda', ali se Ishak ne dade zbuniti rekavši: 'Neka emir pogleda knjigu o tome i o tome i na toj i toj stranici.' Kada su donijeli knjigu i emir je počeo prelistavati, Ishak mu reče: 'To ćeš naći na dvadeset prvoj stranici u devetom redu.' Doista je tu našao odgovor koji je Ishak citirao. Abdullah ibn Tahir reče: 'Ne čudim se tvome pamćenju nego se čudim da si zapamtio stranicu pa čak i red.' 'To mi je potrebno za dar poput ovoga, jer tako Allah ponižava neprijatelje sunneta', odgovori Ishak. Abdullah ibn Tahir nastavi: 'Rečeno mi je da znaš napamet stotinu hiljada hadisa?' - 'Da li znam stotinu hiljada, to mi nije poznato, ali ništa nisam čuo, a da to nisam naučio, a i ono što sam ikada naučio, nikada nisam zaboravio', odgovori Ishak.

Ovim želimo pokazati ispravnost intuicije Fadla ibn Musaa da će Ishak biti prvak u dobru, a Allah najbolje zna.

Mokraća dječaka i djevojčice

U dva *Sahiha*[176], *Sunnenima*[177], i *Musnedu*[178] prenosi se od Ummu Kajs bint Muhsin da je donijela svoga malog sina Poslaniku, s.a.v.s., pa kada ga je uzeo u krilo, dječak je izvršio malu nuždu. Poslanik, s.a.v.s., zatražio je da mu se donese voda pa je poprskao po tom mjestu i nije prao svoju odjeću.

Od Alije se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

بَوْلُ الْغُلَامِ الرَّضِيعِ يُنْضَحُ وَبَوْلُ الْجَارِيَةِ يُغْسَلُ.

"Mokraću muškog novorođenčeta treba poprskati vodom, a mokraću ženskog novorođenčeta treba oprati."

Katada kaže: "Ovo je u slučaju da su dojenčad, a ako jedu drugu hranu, onda je propis isti, tj. mokraću treba oprati." Prenosi ga Ahmed[179], Tirmizi[180], koji kažu da je hadis hasen.

Hakim smatra da je hadis sahih i da odgovara uvjetima Buharija i Muslima. Od Aiše se prenosi da je Poslaniku, s.a.v.s., doneseno novorođenče kako bi mu natrljao desni hurmom i u tom

---

[176] Buhari, 1/326; Muslim,1/287.

[177] Ebu Davud,1/261; Tirmizi, 1/105; Nesai, 1/157.

[178] *Musned*, 6/355.

[179] *Musned*, 1/76.

[180] Tirmizi, 2/509.

trenutku izvršilo je malu nuždu po Poslaniku, s.a.v.s., pa je Poslanik, s.a.v.s., to mjesto na svojoj odjeći poprskao vodom. Prenose ga Buhari i Muslim.[181] U Muslimovom predanju stoji da nije prao odjeću, već samo poprskao po njoj.

Od Ummu Kurz el-Huzaije prenosi se da je Poslaniku, s.a.v.s., doneseno muško novorođenče koje je u tom trenutku izvršilo malu nuždu, pa je Poslanik, s.a.v.s., zatražio vodu i poprskao po tom mjestu na svojoj odjeći, a kada mu je doneseno žensko novorođenče pa isto učinilo, zatražio je vodu i oprao svoju odjeću. Prenosi ga Ahmed.[182] U Ibn Madžinom *Sunenu*[183] od Ummu Kurz prenosi se da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Mokraću muškog novorođenčeta treba poprskati vodom, a mokraću ženskog novorođenčeta treba oprati." Od Ummu Fadl Lubabe bint el-Haris prenosi se hadis u kojem stoji da je Husejn ibn Ali izvršio malu nuždu na krilu Poslanika, s.a.v.s., pa je rekla: "Poslaniče, daj mi svoju odjeću da je operem, a ti obuci drugu." Poslanik, s.a.v.s., reče: "Mokraću muškog novorođenčeta dovoljno je poprskati vodom, a mokraću ženskog novorođenčeta treba oprati." Prenose ga: Ahmed, Ebu Davud, a Hakim kaže da je sahih.

U Hakimovom *Sahihu*[184] prenosi se od Ebu Semhada da je rekao: "Bio sam sluga kod Poslanika, s.a.v.s, pa su donijeli Hasana i Husejna, i izvršili su malu nuždu u njegovom naručju. Kada su htjeli oprati mokraću, Poslanik, s.a.v.s, rekao je: Poprskajte vodom, mokraća muškog novorođenčeta pršće se vodom, a mokraća ženskog novorođenčeta pere se vodom." Hakim kaže da je sahih i prenose ga u *Sunenima*.

Slijedeći ove hadise, učenjaci zastupaju isti stav, čak su neki, poput Davuda, rekli da je mokraća muškog novorođenčeta čista, jer

[181] Buhari,1/325; Muslim, 1/237.
[182] *Musned*, 6/422.
[183] Ibn Madža, 1/175.
[184] *Mustedrek*, 1/166.

hadisi govore o prskanju mokraće muškog novorođenčeta, a prskanje ne uklanja nečistoću.

Učenjaci Iraka smatraju da nema razlike i da je neophodno oprati obje mokraće. Ovakav stav zastupaju: Nehai, Es-Sevri, Ebu Hanifa i njegovi učenici zbog hadisa koji uopćeno govore o pranju mokraće poistovjećujući je s ostalim nečistoćama, tako da nema razlike između mokraće muškog i ženskog novorođenčeta.

U hadisima je napravljena jasna razlika između muške i ženske mokraće tako da ih nije dozvoljeno poistovjećivati. Pojedini učenjaci, poput El-Evzaija i Malika, u predanju od Velida ibn Muslima, smatraju da se mokraća i muškog i ženskog novorođenčeta treba poprskati vodom kako bi se otklonila poteškoća u podizanju djece. Ovaj stav stoji nasuprot stava onih koji kažu da se mokraća i muškog i ženskog novorođenčeta pere.

Ispravnije je mišljenje po kojem se pravi razlika između mokraće muškog i ženskog novorođenčeta, jer u prilog ovom mišljenju govore vjerodostojna predanja. Ebu el-Berekat ibn Tejmijja kaže: "Mokraća muškog i ženskog novorođenčeta različito se posmatra shodno konsenzusu ashaba." A to prenose Ebu Davud, od Alije ibn Ebu Taliba, zatim Seid ibn Mensur, od Ummu Seleme. Ishak ibn Rahivejh kaže: "Sunnet je da se mokraća muškog novorođenčeta, koje ne jede drugu hranu osim majčinog mlijeka, prska vodom, a mokraća ženskog novorođenčeta pere se bez obzira da li jede ili ne neku drugu hranu. Ovo je stav učenjaka od ashaba i onih koji su došli poslije njih. Nije preneseno od Poslanika, s.a.v.s., a niti od onih do vremena tabiina da su izjednačavali mokraću muškog i ženskog novorođenčeta, a analogija kojom se koriste pobornici jednog od mišljenja odbacuje se jer se suprotstavlja sunnetu. Neki navode razlike između muškog i ženskog novorođenčeta:

– mokraća muškog novorođenčeta širi se na razne strane, dok se mokraća ženskog novorođenčeta zadržava na jednom mjestu, tako da ne otežava pranje;

– mokraća ženskog novorođenčeta prljavija je od mokraće muškog novorođenčeta jer je temperatura muškog novorođenčeta veća i ublažava miris mokraće;

– nošenje muškog novorođenčeta traje duže od nošenja ženskog, kao što je to poznato. Postoji mogućnost da spomenute razlike nisu tačne, ipak je sunnet napravio razliku među njima.

Pljuvačka i sline novorođenčeta

Ovo pitanje predstavlja problem mnogima. Allah je odredio da novorođenče često povraća, a nije moguće ispiranje usta novorođenčetu. Također, pljuvačka se često nađe na odjeći onoga ko se brine o djetetu. Zbog toga Allah, dž.š., nije naredio pranje odjeće i uklanjanje pljuvačke, tako da se može obavljati namaz u toj odjeći, niti je naredio da se mora čuvati te pljuvačke.

Pojedini učenjaci kažu da pljuvačka spada u nečistoću, ali se ne uklanja zato što bi to uklanjanje predstavljalo poteškoću, kao što je slučaj s zemljom s ulice i nečistoćom s obuće koja se zadržala nakon brisanja o zemlju.

Ibn Tejmija i drugi smatraju da pljuvačka djeteta čisti usta, kao što je slučaj i sa pljuvačkom mačke. U predanju od Poslanika, s.a.v.s., stoji da pljuvačka mačke nije nečista iako se zna da mačka jede miševe i druge manje životinje. Iz ovoga Ebu Katada razumijeva da su usta i pljuvačka mačke čisti, stoga ju je puštao da pije iz posude.

Aiša, r.a., prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., puštao mačku da pije, a ostatkom vode uzimao bi abdest.

DRŽANJE DJECE U NARUČJU ZA VRIJEME NAMAZA IAKO SE NE ZNA DA LI JE NJIHOVA ODJEĆA ČISTA

U dva *Sahiha* prenosi se od Ebu Katade da je Poslanik, s.a.v.s., u namazu držao Umamu bint Zejneb, a kada bi ustao, uzeo bi je u naručje, a kada bi padao na sedždu spuštao bi je kraj sebe. U Muslimovom predanju stoji da ju je držao na vratu za vrijeme namaza.

Ebu Davud bilježi:

بَيْنَمَا نَحْنُ نَنْتَظِرُ رسولَ الله صلى الله عليه وسلم لِلصَّلاَةِ، فِي الظهر والعصر وقد دعاه بلال للصَّلاَةِ، إِذْ خَرَجَ إِلَيْنَا وَأُمَامَةُ بِنْتُ أَبِي الْعَاصِ بِنْتُ ابْنَتِهِ عَلَى عُنُقِهِ، فَقَامَ رسولُ الله صلى الله عليه وسلم فِي مُصَلاَّهُ وَقُمْنَا خَلْفَهُ وَهِيَ فِي مَكَانِهَا الَّذِي هِيَ فِيهِ. قال: فَكَبَّرَ فَكَبَّرْنَا. قال: حَتَّى إِذَا أَرَادَ رسولُ الله صلى الله عليه وسلم أَنْ يَرْكَعَ أَخَذَهَا فَوَضَعَهَا ثُمَّ رَكَعَ وَسَجَدَ حَتَّى إِذَا فَرَغَ مِنْ سُجُودِهِ ثُمَّ قَامَ أَخَذَهَا فَرَدَّهَا فِي مَكَانِهَا، فَمَا زَالَ رسولُ الله صلى الله عليه وسلم يَصْنَعُ بِهَا ذَلِكَ فِي كلِّ رَكْعَةٍ حَتَّى فَرَغَ مِنْ صَلاَتِهِ صلى الله عليه وسلم.

"Dok smo čekali Poslanika, s.a.v.s., za podne ili ikindiju, Bilal je proučio ezan, a Poslanik, s.a.v.s., izašao je s Umamom, kćerkom Zejneb i Ibn el-Asa, noseći je na vratu. Poslanik je stupio na namaz, a mi smo stupili za njim, a Umama je i dalje bila na Poslanikovom vratu. Zatim je donio tekbir, što smo i mi učinili za njim. Kada je krenuo na sedždu, spuštao ju je pored sebe i obavio je sedždu, a

kada se dizao na drugi rekat, ponovo bi je uzeo i stavio za vrat, i tako je radio dok nije predao selam." Iz ovoga se jasno vidi da je to bilo na farz-namazu, i u ovome je odgovor sumnjivcima da pokreti u namazu koji nisu vezani za namaz ne kvare namaz ako postoji potreba za njima. U ovom predanju izražena je milost prema djeci, a tu je i pouka o lijepom ophođenju, kao i to da dodirivanje ženskog djeteta ne kvari abdest.

Ljubljenje djece

U dva *Sahiha* prenosi se od Ebu Hurejre da je Poslanik poljubio unuka Hasana u prisustvu El-Akree ibn Habisa et-Temimija, pa mu je El-Akrea rekao:

قَبَّلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ وَعِنْدَهُ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ التَّمِيمِيُّ جَالِساً فَقَالَ الْأَقْرَعُ إِنَّ لِي عَشَرَةً مِنَ الْوَلَدِ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ أَحَداً فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ.

"Ja imam desetero djece i nikada nijedno nisam poljubio. Poslanik, s.a.v.s., pogleda ga i reče: ‘Ko nije milostiv neće ni prema njemu biti milosti.’" U dva *Sahiha* se od Aiše, r.a., bilježi da je rekla: “Došla je Poslaniku grupa beduina pa su pitali da li ashabi ljube svoju djecu, a kada su dobili potvrdan odgovor, rekoše: ‘Tako nam Allaha, nikada ne ljubimo svoju djecu.’ Poslanik, s.a.v.s., reče im: ‘ Ja ne mogu u vaša srca usaditi milost ako je Allah iz vaših srca milost iščupao.’”

U *Musnedu* od Ummu Seleme prenosi se da je Poslanik jednom prilikom boravio u njenoj kući pa su ušli Alija i Fatima, a s njima Hasan i Husejn, koji su bili još mali, pa ih je Poslanik, s.a.v.s., uzeo na krilo i poljubio, zatim je ustao i Aliju zagrlio jednom rukom oko vrata, a Fatimu drugom, Zatim je poljubio Fatimu pa Aliju, ogrnuo ih crnim ogrtačem i rekao: “Allahu, Tebi a ne vatri, pripadamo ja i

moj Ehlu-Bejt." I ja, Poslaniče, reče Ummu Seleme, -'I ti', odgovori Poslanik." A u drugom predanju stoji: "I ti pripadaš dobru."

Obaveznost odgajanja i podučavanja djece i pravednost prema njima

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ﴾

"O vi koji vjerujete, sebe i porodice svoje čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti..". (Et-Tahrim, 6)

Alija, r.a., vezano za značenje ovog ajeta kaže: "Podučavajte ih i odgajajte."

Hasan kaže: "Naređujte im pokornost i podučavajte ih dobru."

U *Musnedu* i *Sunenima* bilježi se hadis od Amra ibn Šuajba da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مُرُوا أَبْنَاءَكُمْ بِالصَّلَاةِ لِسَبْعِ سِنِينَ وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا لِعَشْرِ سِنِينَ وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ.

"Naređujte djeci da obavljaju namaz sa sedam godina, tjerajte ih na namaz s deset i razdvajajte ih u postelji." Ovaj hadis sadrži tri adaba:

– naređivanje namaza;

– tjeranje na namaz;

– razdvajanje u postelji;

Hakim prenosi od Ibn Abbasa da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Neka prve riječi vaše djece budu: '*La ilahe illallah* i ponavljajte vašima na samrti: '*La ilahe illallah.*'" Buhari u *Tarihu* bilježi od Ejjuba ibn Musaa da je čuo svoga oca koji prenosi od svoga oca da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Roditelj ne može dati djetetu bolji poklon od lijepog odgoja." Buhari smatra da nije ispravno mišljenje po kojem je Ejjubov djed to čuo od Poslanika.

Taberani u *Mu'džemu* od Džabira ibn Semure prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Bolje je da jedan od vas lijepo odgoji svoje dijete od udjeljivanja sadake siromasima svaki dan u iznosu od pola sa'a."

Bejheki bilježi da je Ibn Abbas rekao: "Znamo šta je pravo roditelja, reci nam šta je pravo djeteta. Poslanik je odgovorio: 'Pravo djeteta je da mu roditelj da lijepo ime i da ga lijepo odgoji.'" Sufjan es-Sevri smatra: "Obaveza roditelja jeste da ga primora na izučavanje hadisa, jer je odgovoran za njega. Hadis je ponos pa ko bude želio neke dunjalučke stvari naći će ih, a ko bude želio ahiretske naći će ih."

Abdullah ibn Omer kaže: "Odgoji svoje dijete jer si odgovoran za njega, za ono kako si ga odgojio i šta si ga naučio, a dijete je odgovorno za pokornost Gospodaru i pokornost tebi."

Bejheki bilježi od Ebu Seida i Ibn Abbasa da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kome se rodi dijete neka mu nadije lijepo ime i neka ga lijepo odgoji, a kada bude vrijeme da se ženi, neka ga oženi, jer ako dostigne punoljetstvo, a ne oženi se i učini grijeh (blud) grijeh je i na ocu."

Seid ibn Mensur kaže da mu je prenio Hazm da je čuo Hasana kada ga je Kesir ibn Zijad upitao kako komentariše riječi Uzvišenog: "*I oni koji govore: 'Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju!'*" Šta znače riječi "kurretul-eajun" (radost), da li je to na dunjaluku ili na

ahiretu', pa je odgovorio: 'Tako mi Allaha, to je na dunjaluku.' Pa ga je upitao: 'Šta je to?'- 'Da žena, brat ili prijatelj Allahovog roba budu pokorni Allahu, dž.š. Tako mi Allaha, muslimanu nema ništa draže od toga da vidi svoje dijete, ili svoga oca ili prijatelja ili brata koji su pokorni Allahu, dž.š.'"

Buhari u *Sahihu* bilježi od Ibn Omera da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ. فَالْإِمَامُ رَاعٍ وَ(هُوَ) مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ
رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَ(هِيَ) مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا،
وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَ(هُوَ) مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي مَالِ أَبِيهِ وَ(هُوَ) مَسْئُولٌ عَنْ
رَعِيَّتِهِ، فَكُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ..

"Svi ste vi odgovorni za svoje stado, emir je odgovoran za svoje podređene, čovjek je pastir koji je odgovoran za svoje ukućane, žena je pastir i odgovorna je za kuću svoga muža i za dijete, a rob je odgovoran za imovinu svoga gospodara. Svi ste vi pastiri i odgovorni ste za svoja stada."

U prava djece ubrajaju se pravednost prema njima u davanju i uskraćivanju

U *Sunenima*, Ahmedovom *Musnedu* i Ibn Hibbanovom *Sahihu* bilježi se hadis od Nu'mana ibn Beširа da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Budite pravedni među djecom", i to je ponovio tri puta.

U Muslimovom *Sahihu* bilježi se od Beširove žene da je rekla: "Pokloni mome sinu roba, pa neka Poslanik posvjedoči", pa kada je došao Poslanik, s.a.v.s., reče mu on: 'Poslaniče, pitala me žena da njenom sinu poklonim roba.' 'Da li njen sin ima braće?', upita Poslanik, pa kada je čuo da ima, upita: 'Da li si svakome od njih dao isto?' 'Nisam, Božiji Poslaniče', a Poslanik, s.a.v.s., tada mu reče: 'To nije uredu, doista ja ne svejedočim osim za ono što je pravo!'" A u Ahmedovom predanju stoji: "Ne svjedočim nepravdu, jer prava tvoje djece jesu da budeš pravedan među njima."

U dva *Sahiha* prenosi se od Nu'mana ibn Beširа da je njegov otac došao Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: "Poklonio sam svome sinu roba koga sam posjedovao", pa mu Poslanik, s.a.v.s., reče: "Da li si svakome od njih dao isto što si dao ovome?", a kada dobi negativan odgovor, reče mu: "Vrati ga"

U Muslimovom predanju stoji: "'Da li si isto uradio s ostalom svojom djecom?' 'Ne', odgovori. Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Bojte se Allaha i budite pravedni među djecom', pa je otac vratio ono što mi je dao."

U Muslimovom *Sahihu* također stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Traži nekoga drugog da ti posvjedoči." Ovo ukazuje na upozorenja, a ne na dozvolu, jer ono što je dao jeste nepravda, kako razumijevamo iz hadisa. Poslanik nikome nije dozvolio da posvjedoči ispravnost nepravde i odbio je da sam posvjedoči jer je to suprotno pravdi.

Veoma je čudno da neki smatraju da Poslanikove riječi: "Budite pravedni među djecom", nisu obaveza. To je imperativ potvrđen tri puta, jer Poslanik, s.a.v.s., kaže da je suprotno tome nepravda, a nepravda nije dobra i suprotna je istini sve mimo istine jeste neistina. Pravednost je obavezujuća u svakom slučaju. Da je naredba bila uopćena, bilo bi je obavezno izvršavati, a kamoli kada se uz nju spomene još deset stvari koje ukazuju na obaveznost.

Bejheki bilježi hadis od Ez-Zuhrija u kojem kaže da je neki čovjek sjedio s Poslanikom, pa mu je prišao sin, a ovaj ga poljubi i uze u krilo. Potom mu priđe kćerka, i posjede je kraj sebe. Poslanik mu reče: "Nisi pravedan prema njima." Časni prethodnici voljeli su pravednost prema djeci u poklonima.

Pojedini učenjaci smatraju da će pred Allahom prije odgovarati roditelji za svoje dijete nego dijete za svoje roditelje, jer kako dijete ima obaveze prema svojim roditeljima ocu, tako i roditelji imaju obaveze prema svome djetetu, kako kaže Uzvišeni:

﴿وَوَصَّيْنَا الإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا﴾

"Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim." (El-Ankebut, 8)

Također kaže:*"O vi koji vjerujete, sebe i svoje porodice čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti..."*(Et-Tahrim, 6)

Alija ibn Ebu Talib kaže: "Odgojite i podučavajte svoju djecu, jer Uzvišeni kaže:

﴿وَاعْبُدُواْ اللّهَ وَلاَ تُشْرِكُواْ بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى﴾

'I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima...'" (En-Nisa, 36)

Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Budite pravedni među svojom djecom." Allahova poruka roditeljima o njihovoj djeci došla je prije poruke djeci o njihovim roditeljima. Allah, dž.š., kaže:

﴿وَلاَ تَقْتُلُواْ أَوْلادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلاقٍ﴾

"Ne ubijajte djecu svoju iz straha od neimaštine..." (El-Isra, 31)

Onaj ko zapostavi obrazovanje svoga djeteta u vezi s onim što će mu koristiti i prepusti ga samome sebi doista je sebi učinio veliku nepravdu i nasilje. U najvećem broju slučajeva djeca postaju loša zbog nemarnosti očeva i nepodučavanja vjerskim obavezama, sunnetima, pa tako roditelji prepuste djecu dok su mala, kada ne mogu sebi pomoći, a kasnije, kada odrastu, nisu od koristi ni svojim očevima. Tako neki kude svoju djecu za neposlušnost, a djeca odgovaraju riječima: "Oče, nisi bio odgovoran prema meni kada sam bio mali, pa ti zato nisam poslušan, napustio si me kada sam bio mali, zato te napuštam u tvojoj starosti."

Korisna poglavlja u odgoju djece

Najbolje bi bilo da dojenje djeteta, dva do tri dana nakon poroda, bude od strane neke druge žene a ne njegove majke, jer u tom periodu mlijeko porodilje je jako i izmiješano, za razliku od mlijeka žena koje nisu porodilje. Arapi su vodili računa o ovome, pa su tražili dojilje među ženama iz pustinje, kao što je Poslanikova, s.a.v.s., dojilja bila iz plamena Benu Sa'd. Treba izbjegavati da se dijete, u prva tri mjeseca, iznosi vani, jer je još slabašno. U ishrani se treba zadržavati samo na mlijeku, dok djetetu ne niknu zubi zbog nerazvijenog probavnog sistema. Kada djetetu niknu zubi, ojača mu probavni sistem tek tada mu se daje čvršća hrana. Allah, dž.š., iz Svoje milosti i mudrosti dao je da djetetu kasnije niču zubi, kako dijete ne bi grizlo bradavicu prilikom dojenja.

Neophodna je postepenost u ishrani. Prvo čime hranimo dijete jeste majčino mlijeko, zatim poparom s mlijekom, kuhanjem i umakom bez mesa, zatim mesom koje je veoma mehko i to nakon što je djetetu ojačala sposobnost žvakanja i sitnjenja hrane.

Kada dođe vrijeme da djeca progovore, i želi im se olakšati govor, treba natrljati jezik medom i soli, što pomaže uklanjanju pljuvačke koja sprečava govor. Kada dođe vrijeme da počnu govoriti, treba djeci što više ponavljati riječi "La ilahe illallah Muhammedu resulullah", kako bi prve riječi, koje će ostati u ušima, bile

riječi spoznaje Allaha, dž.š., i riječi tevhida, jer Allah, dž.š., koji je iznad Arša, gleda u njih i čuje njihove riječi i On je s njima gdje god bili. Benu Israil često su nadijevali svojoj djeci ime "Emanuel" što znači "Naš Gospodar je s nama". Stoga, najdraža imena Allahu, dž.š., jesu Abdullah i Abdurrahman, jer kada dijete postane svjesno i razumno onda shvati da je on Allahov rob a da je Allah, dž.š., njegov Gospodar.

Kada dođe vrijeme nicanja zuba potrebno je svakodnevno trljati desni maslom i puterom, također, i vrat treba puno masirati. Veoma je važno da prilikom nicanja zuba, pa sve dok zubi ne ojačaju, dijete ne uzima u usta tvrde predmete koji mogu iskriviti i oštetiti zub. Dječji plač ne treba zabrinjavati roditelje, naročito kada ima redovnu ishranu. Dijete ima velike koristi od plača, vježba organe, širi crijeva i pluća, zagrijava mozak, pobuđuje urođenu energiju, pokreće samu prirodu kako bi odbacila sve ono što je višak, izbacuje višak koji je u glavi u vidu slina. Ne treba zapostaviti pelene i podveze iako to predstavlja djetetu problem i ukrućuje tijelo ipak jača organe, i dok sjedi na zemlji treba vježbati pokrete i stajanje sve dok ne postane dovoljno jako da sve to samostalno radi.

Neophodno je zaštiti dijete od svega što ga plaši, jakih zvukova, ružnih prizora, uznemirujućih pokreta, što može dovesti do slabljenja mentalnog zdravlja i posljedica kada dijete odraste. Ako se nešto od navedenog desi, neophodno je to odstraniti onim što je suprotno tome, igrom, zabavom i dojenjem, jer to će djetetu pomoći da zaboravi sve ono što ga plaši, jer pamćenje mu još nije dobro razvijeno što olakšava da to zaboravi. Također se pristupa uspavljivanju kako bi zaboravilo na ono što ga je uplašilo. Ne smije se ova stvar olahko uzimati jer se strah uvuče djetetu u srce i na tome odraste pa ga je kasnije veoma teško otkloniti.

Stanje se djeteta mijenja prilikom nicanja zuba što dovodi do povraćanja, temperature i nervoze, naročito ako zubi niču zimi ili ljeti. Najbolji period nicanja zuba jeste proljeće ili jesen. Zubi niču

u sedmom mjesecu, a nekada se desi da niknu u petom mjesecu, a nekada kasne s nicanjem, te niknu u desetom mjesecu. Potrebna je blagost u postupanju s djecom u periodu nicanja zuba, potrebno je da se često kupa i da se djetetu daje lahka hrana jer postoji mogućnost pojavljivanja proliva, u tom slučaju uzima se kim u prahu i celer, te se njima trljaju desni djeteta. Proliv u periodu nicanja zuba bolji je za dijete od zatvora, jer ako se kod djeteta pojavi zatvor mora se pristupiti omekšanju stolice. Za zdravlje djeteta nema ništa opasnije od zatvora, a ništa bolje od mehke stolice. Najbolji nacin omekšanja stolice jeste davanje djetetu ukuhanog meda i mljevene metvice pomiješane s medom. Dojilja u tom periodu mora ublažiti hranu koju unosi, te izbjegavati štetnu hranu. Uzvišeni u Kur'anu o odbijanju od dojenja kaže:

﴿وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلاَدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لاَ تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلاَّ وُسْعَهَا لاَ تُضَآرَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلاَ مَوْلُودٌ لَّهُ بِوَلَدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالاً عَن تَرَاضٍ مِّنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدتُّمْ أَن تَسْتَرْضِعُواْ أَوْلاَدَكُمْ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُم مَّآ آتَيْتُم بِالْمَعْرُوفِ﴾

"*Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude. Otac djeteta je dužan da ih prema svojoj mogućnosti hrani i odijeva. Niko neka se ne zadužuje iznad mogućnosti svojih: majka ne smije da trpi štetu zbog djeteta svoga, a ni otac zbog svoga djeteta. I nasljednik je dužan sve to. Ako njih dvoje na lijep način i sporazumno odluče da dijete odbiju, to nije grijeh.*" (El-Bekara, 233)

Ajet ukazuje na nekoliko propisa:

– potpuno dojenje traje dvije godine i to je pravo djeteta ako ima potrebe za time, a izraz "pune dvije godine" došao je da se ajet ne bi drugačije protumačio;

– ako roditelji žele prekinuti dojenje djeteta prije isteka dvije godine, moraju se o tome sporazumjeti i paziti da u tome ne bude štete za dijete;

– pravo oca jeste da nađe dojilju svome djetetu mimo djetetove majke, iako to majke ne želi, osim u slučaju kada će to nanijeti štetu. Dozvoljeno je nastaviti s dojenjem i nakon dvije godine, a najbolji period za odbijenja od dojenja jeste proljeće i jesen, kada je umjerena klima i kada djetetu izniknu zubi i kutnjaci i kada je u stanju da može samo odgrizati hranu.

Dojilja koja hoće da odbije dijete od dojenja najbolje je da to učini postepeno i ne traba odjednom prekidati dojenje nego da dijete vježba i navikava, jer štetno je odjednom prekinti dojenje. Hipokrat kaže da svaki nagli prelaz predstavlja opasnost i suprotan je čovjekovoj prirodi, a što je više postupniji to je sigurniji prijelaz.

U lošu brigu o djeci ubraja se i omogućavanje djeci da se prejedaju i da piju tečnost u neograničenim količinama. Najbolja briga o djeci jeste da se ne prejedaju, jer umjereno davanje hrane dobro je za probavu, umanjuje se u tijelu količina materija koje treba izbaciti iz tijela, umanjuje se mogućnost od bolesti. Jedan od ljekara veli: "Uvijek hvalim one koji ne daju djeci da se prejedaju. Zato imaju lijep stas i finu građu tijela, zato nemaju problema kao drugi s tromošću i bolestima srca. Ako želite da vaše dijete ima lijep stas i finu građu tijela i da ne bude pogrbljen, ne daj te mu da se prejeda, jer dijete kada se prejede puno spava, omlitavi i dolazi do nadimanja stomaka, te je izloženo teškim vjetrovima."

Grčki ljekar Galenus kaže: "Ne zabranjujem djeci da piju hladnu vodu, ali je treba piti nakon jela i kada je visoka temperatura vazduha, naročito ljeti i onda kada se ožedni."

U tijelu je prirodna temperatura i ne šteti pijenje hladne vode naročito poslije jela i obaveza je da se djeci omogući pijenje vode jer slabo podnose žeđ i veliku temperaturu.

Ne treba dijete prisiljavati na hodanje prije nego bude vrijeme za to, jer postoji mogućnost da dođe do krivljenja nogu djeteta, zato što su još slabašne da bi podnijele hodanje. Nipošto ne treba dijete sprječavati u onome što mu je poptrebno poput: hlada, sna, hrane, vode, kihanje, mokrenja ili puštanja krvi, jer zabranjivanje za sobom nosi negativne posljedice, kako kod djeteta tako i kod starijih.

O spolnom odnosu s dojiljom

Džudame bint Vehb el-Esedijje kaže: "Bila sam prisutna s nekim ljudima kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَنْهَى عن الْغِيلَةِ حتّى ذُكّرْتُ أَنّ فَارِسَ وَالرّومَ يَصْنَعُونَ ذَلِكَ فَلاَ يَضُرّ أَوْلاَدَهُمْ.

'Bio sam odlučio da zabranim *gilu*[185] pa sam se raspitao o Vizantijcima i Perzijancima i saznao sam da oni to rade i da njihovoj djeci to nimalo ne šteti.' Zatim su ga pitali o *azlu*, pa je rekao: 'To je tajno zakopavanje djece.'» ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُدَةُ سُئِلَتْ﴾ "*I kada živa sahranjena djevojčica bude upitana...*" (Et-Tekwir, 8) Prenosi ga Muslim u *Sahihu.*[186]

Također, u Muslimovom *Sahihu*[187] stoji hadis od Usame ibn Zejda u kojem stoji da je neki čovjek došao Poslaniku i rekao mu: "'Ja primjenjujem *azl*'[188], pa mu je Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Da je to štetno, onda bi Vizantijcima i Perzijancima nanijelo štetu.'"

Esma bint Jezid kaže: "Čula sam Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: 'Ne ubijajte svoju djecu tajno, tako mi Onoga u čijoj ruci je moj život *gila* nanosi čovjeku štetu.' Šta znači ovo? Ovo je 'gajl' da čovjek ima odnos s dojiljom." Prenose ga Ahmed[189] i Ebu Davud.[190]

[185] To je da čovjek spolno opći sa svojom ženom koja doji dijete. Razlog njegove odluke bio je strah da takvo mlijeko ne bude štetno po dijete, jer je među arapima bilo rašireno mišljenje da takvo mlijeko šteti novorođenčetu i da je otrov, pa ako ga dijete popije da će oboljeti. (op.prev.)

[186] Muslim, 2/1067; Ebu Davud, 4/211; Tirmizi, 4/406.

[187] Muslim, 2/1067.

[188] *Azl* je prekidanje spolnog odnosa i izbacivanje sjemena van materice. (op.prev.)

[189] *Musned*, 6/453.

[190] Ebu Davud, 4/211.

Spajanje ovih hadisa predstavljalo je problem velikom broju učenjaka.

Jedna grupa učenjaka smatra da se hadis "Odlučio sam zabraniti *gilu*" odnosi na zabranu i da nije u suprotnosti s hadisom u kojem se kaže: "Ne ubijajte svoju djecu tajno" koji je također zabrana i upućuje ne ostavljanje onoga što šteti djetetu. Ovo dokazuju time da kada čovjek ima odnos sa ženom u njenom tijelu dolazi do promijena koje utječu na mlijeko, tako da mijenja kvalitet i miris mlijeka, a nekada može dovesti do začeća što se može veoma negativno odraziti na dojenče koje se hrani mlijekom. U tom slučaju sve korisne materije odlaze na ishranu ploda u utobi. U periodu trudnoće prestaje mjesečnica što utječe na kvalitet mlijeka, pa kada dojilja zatrudni tada ne treba dojiti dijete, jer takvo mlijeko utječe na njegov razvoj i može ostaviti negativne posljedice na dijete kada odraste. Ovo se preporučuje, a ne ukazuje na zabranu, jer posljedice se ne dešavaju kod svakog djeteta. Veliki broj ljudi praktikuje odnos sa ženama koje su dojilje, pa kada bi to bilo štetno onda bi se odrazilo na veliki broj novorođenčadi. Dva velika naroda, Perzijanci i Vizantijci, postupaju isto, i to ne nanosi štetu njihovoj djeci. U svakom slučaju najbolje je da kada dojilja zatrudni brigu oko dojenja djeteta prepusti nekoj drugoj ženi, a Allah najbolje zna.

Ono što je posebno bitno za dijete jeste briga o njegovom odgoju, jer odrasta na osnovu onoga kako ga je naučio njegov odgajatelj: od neovisnosti, ljutnje, upornosti, brzopletosti, lakoumnosti s hirovima, nepromišljenosti, žestine, pohlepe, što je veoma teško otkloniti kada dijete poraste. Ovakav odgoj zadržava karakteristike i svojstva koje je dijete poprimilo i koje jednog dana moraju izaći na vidjelo. Stoga je loše ponašanje, kod najvećeg broja ljudi, izazvano lošim odgojem.

Dijete, kada poraste, treba sačuvati od mjesta zabave i muzike i mjesta na kojima nema koristi, mjesta razvrata, novotarija i lošeg govora, jer ono što dijete u tpm periodu čuje veoma je teško od

rastati se toga u zrelosti. Stoga je obaveza staratelja da sačuva dijete, jer je mijenjenje onoga na što se dijete naviknulo veoma teško i zahtijeva izgradnju nove ličnosti.

Staratelj treba sačuvati dijete uzimanja i traženja od drugog, jer kada se dijete navikene na uzimanje od drugog, onda mu to postaje normalno i navikne da uzima, ali ne i da daje. Stoga staratelj treba navikavati dijete na davanje i dijeljenje. Također treba čuvati dijete od laži i prevare, jer kada se dijete navikne na laž i na prevaru to mu uništava sreću i na ovome i na onome svijetu.

Dijete treba sačuvati od lijenosti, besposličarenja i leškarenja i navikavati ga na ono što je suprotno ovome. Lijenost i besposličarenje rezulturaju žaljenjem, a trud i napor daju lijep i pohvalan rezultat, ili na dunjaluku ili na ahiretu ili na oba svijeta jer najugodnije se osjećaju ljudi koji su najviše napora uložili. Dunjalučka i ahiretska sreća ne postižu se osim prelaskom preko ćuprije sazdane od napora.

Jahja ibn Kesir kaže: "Nauka se ne stječe tjelesnim odmorom. Budnost se čovjeku vraća krajem noći i to je vrijeme kada se dijele nagrade i plijen, pa neki dobiju malo, neki puno, a neki ne dobiju ništa, pa ako se čovjek navikne u mladosti to će mu biti lahko i u starosti."

Dijete treba čuvati od viška hrane, pretjeranog govora, pretjeranog spavanja i prevelikog izlaganja ljudima. Navedene stavri čovjeka odvraćaju od dunjalučkog i ahiretskog dobra.

Dijete treba čuvati od zla prohtjeva koji se vezuju za stomak i spolni organ jer omogućavanje i olakšavanje djetetu ovih stvari dovode do propasti i uskraćuju čestitost. Koliko je roditelja koji su upropastili svoju djecu zbog nemarnosti prema njihovom odgoju i koji su pomogli svojoj djeci da slijede strasti. Smatrali su da pomažu, a ustvari omalovažavali su, smatrali su da su milostivi, a nepravdu su nanosili. Nisu se okoristili od svoje djece i propustili

su svoju priliku na dunjaluku i na ahiretu. Ako uzmemo u obzir pokvarenost djece, uvidjet ćemo da su u velikom broju slučajeva roditelji krivi za to.

Dijete treba čuvati od stvari koje pomućuju razum, kao što je alkohol, i treba ga čuvati od druženja s osobama koje su nemoralne, da sluša takve osobe i da uzima nešto od njih jer sve to predstavlja opasnost i olakšava gubljenje ljubomore, a poznato je da onaj ko nije ljubomoran neće ući u Džennet. Ništa ne može upropastiti djecu kao što može nebriga roditelja, koja je poput neozbiljnog odnosa prema žišci kada se nađe na odjeći. Pojedini se roditelji ophode prema svojoj djeci kao prema najljućem neprijatelju, a to i ne osjete, pa koliko je roditelja koji su svojoj djeci zabranili dunjalučke i ahiretske blagodati i izložili svoju djecu uništenju i propasti. Sve su ovo posljedice nemarnog odnosa roditelja i nepoštivanje obaveza prema Allahu, a koje se ogledaju u učenju korisnih stvari i činjenju dobrih dijela. Stoga im je Allah uskratio blagodat da se okoriste od svoje djece, a i djeci je uskratio pomoć roditelja. Ovo je jedna od kazni roditeljima.

Dijetetu ne treba oblačiti svilu jer mu šteti i čini ga razmaženijim. Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Svila i zlato zabranjeni su muškarcima iz moga ummeta, a dozvoljeni su ženama."[191]

Na staratelju je da onemogući djetetu da čini zabranjene stvari, jer kada se dijete navikne veoma je teško da ih ostavi, i ovo je najispravnije mišljenje učenjaka. Pojedini smatraju da djetetu nije zabranjeno oblačiti svilu jer nije punoljetno. Ovakva je analogija pogrešna jer dijete iako nije punoljetno ono može izvršavati obaveze, pa tako se ne dopušta da klanja bez abdesta, niti da klanja nečist i s otkrivenim stidnim mjestima, niti da pije alkohol, niti da igra hazardne igre.

Potrebno je voditi brigu o djetetovim sklonostima i treba znati da je dijete stvoreno za to. Ne treba ga tjerati na nešto drugo iako je

[191] Tirmizi, 4/217, i kaže da hadis hasen-sahih; Nesai, 8/161.

šerijatski dozvoljeno, jer obično ne uspijeva u takvom poslu. Oštroumnost, ispravno promišljanje i dobra memorija jesu znakovi da je dijete sklono nauci, a ako primjetimo da je dijete sklono zanatstvu, a sam taj zanat je šerijatski dozvoljen i koristi ljudima, onda mu to treba olakšati. Ovo, svakako, dolazi nakon podučavanja temeljima vjere koji su neophodni djetetu, a to je svakom čovjeku olakšano kako bi Allahov dokaz bio iznesen svim ljudima. Doista ljudi od Allaha imaju jasan dokaz kao što imaju i neizmjernu blagodat.

Etape čovjekovog života: od sjemena do konačnog nastanjivanja u Džennetu ili Vatri

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الإِنْسَانَ مِن سُلالَةٍ مِّن طِينٍ * ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ * ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ * ثُمَّ إِنَّكُم بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ * ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ﴾

"Mi smo, zaista, čovjeka od biti zemlje stvorili, zatim ga kao kap sjemena na sigurno mjesto stavili, pa onda kap sjemena ugruškom učinili, zatim od ugruška grudu mesa stvorili, pa od grude mesa kosti napravili, a onda kosti mesom zaodjenuli, i poslije ga, kao drugo stvorenje, oživljujemo, pa neka je uzvišen Allah, Najljepši Stvoritelj! Vi ćete, poslije toga, pomrijeti, zatim ćete, na onom svijetu, oživljeni biti." (El-Mu'minun, 12-16)

Uzvišeni je obuhvatio spomen stanja čovjeka prije nego što bude sjeme, tj. zemlja i voda, sve do njegovog proživljenja na Sudnjem danu. Prvi stepen njegovog stvaranja jeste ilovača, a zatim

čista voda koja predstavlja sjeme koje je izvučeno iz čitavoga tijela. Ono tako ostaje četrdeset dana. Zatim, Allah Uzvišeni preinači to sjeme u zakvačak (ugrušak) u obliku crnog komadića krvi. Potom ostane tako sljedećih četrdeset dana. Zatim Uzvišeni taj zakvačak preinači u embrij u obliku komadića mesa sljedećih četrdeset dana. U ovoj etapi formiraju se organi, lik i stas.

Postoji razilaženje oko pitanja šta se prvo formira, tj. stvara od organa.[192] Neki su rekli da je to srce, drugi da je to mozak, neki da je jetra, a neki kičma. Pobornici prvog mišljenja svoj stav argumentuju činjenicom da je srce glavni organ iz kojeg dolazi instinktivna toplina koja obrazuje život. Zato srce prilikom stvaranja neminovno ima prednost. Hirurzi su rekli da su u sjemenu, nakon njegovog potpunog formiranja, našli crnu tačku.

Oni koji zastupaju mišljenje da je to mozak kažu da mozak predstavlja životnost, jer je to glavni organ kod čovjeka. U njemu je sjecište čula, a životnost označava osjetljivost čula, pokret i htijenje. Sve ovo potječe iz mozga. Ako se životnost ogleda u osjećaju čula i pokretima htijenja, i ako to potječe iz ovog organa, onda ovaj organ (mozak) ima prioritet prilikom stvaranja.

Oni koji su argumentirali svoj stav navodom da se radi o jetri svjedoče da je jetra organ iz kojeg potječu rast i hrana, o kojima ovisi životnost. Rekli su: “Prirodni sistem nalaže da je jetra prvo što biva stvoreno, a onda srce, a onda mozak, jer se prva vrijednost života ogleda u rastu. U tom vremenu nema potrebe za osjećajima ili namjernim pokretima, jer je tada (zametak) poput rastinja, a rastinje nema nikakve potrebe osim za rastom. Zato, njegova snaga osjećaja i htijenja nastaju tek prilikom vezivanja duše (udahnjivanja), tj. u četvrtoj etapi stvaranja. Stoga, prvi organ koji se stvara jeste aparat rasta, a to je jetra. Stručnjaci u hirurgiji zapazili su to i u potpunosti su saglasni da prvo što se jasno vidi od stvorenoga tijela jesu tri približno iste tačke. Smatra se da su to začeci jetre,

---

[192] *Et-Tibjan fi aksamil-Kur'an*, str. 300-301

srca i mozga. Potom se ove tačke, prema pretpostavci ljekara, što više prolaze dani trudnoće, jedna od druge udaljavaju. Međutim, za pitanje koja od ovih tačaka ima prednost nema dokaza osim upotrebe analogije, a Allah najbolje zna.

Potom se zasebno formiraju organi, kosti, krvne žile i živci, te aparati sluha, vida i usta. Stvaranje (organa) postaje izraženije nakon što je sve bilo u jednoj masi. Formira se jezik i zacrtavaju se oblici i izgled. Kosti se presvlače mesom i vežu se jedne za druge najčvršćom vezom, a to je uvezanost koju Uzvišeni spominje:

﴿نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلاً﴾

"Mi ih stvaramo i zglobove im vezujemo, a ako htjednemo, zamjenit ćemo ih njima sličnim." (El-Insan, 28)

Od ove riječi jeste i "el-isar" (konopac) kojim se nešto veže, a i "el-esir" (zarobljenik).

Imam Ahmed bilježi od Safvana ibn Muharrera da je rekao: "Allahovom Vjerovjesniku, s.a.v.s., prilikom spomena Allahove kazne razdvojili bi se zglobovi, a zadržala bi ih samo njihova uvezanost, a kada bi se spomenula Allahova milost, povratili bi se u prvobitni oblik."

Hipokrat, u trećem dijelu svoje knjige o djeci u utrobama majki, kaže: "Pričam ti. Vidio sam zrelo sjeme žene, vrijedne djevojke (ropkinje), iz moje porodice. Nije željela zanijeti kako bi njena cijena (vrijednost) opala. Sluškinja je čula žene kako govore: 'Žena kada želi zanijeti iz nje ne izađe sjeme muškarca, već ostane zatočeno.' Ona je to shvatila i počela ga sama kontrolisati. U pojedinim vremenskim periodima osjetila bi da sjeme iz nje nije izašlo. Do mene je došla ta informacija, pa sam joj naredio da se napregne, što je uradila sedam puta. Iz nje je izašlo sjeme slično nesvarenom jajetu čija se vanjština već omotala ljuskom. Vlažnost ovog jajeta ostala je u dubini te ovojnice."

Rekao je: "Također, kažem da se krajevi majčine maternice pomjeraju kako bi se zametak hranio. Vide se nježni bijeli živci na sredini pupčane vrpce, a nema ih ni na jednom drugom mjestu, jer duša tamo otvara put za disanje." Zatim je rekao: "Reći ću nešto drugo što je sasvim očito, a poznaje ga svaki onaj koji traga za znanjem. Dat ću ti pojašnjenje s nekoliko usporedbi. Kažem: 'Sjeme je u ovojnici (zastoru/posteljici), hrani se krvlju koja dolazi od žene i spušta se u maternicu. Sjeme uzima zrak i diše u ovim zastorima onako kako smo već spomenuli. Ono raste od krvi koja se slijeva od žene. Međutim, menstrualna krv se ne slijeva sve dok je žena trudna i ako je dijete zdravo, i to od prvog do devetog mjeseca trudnoće. Sva krv koja se spušta iz tijela okružuje zametak i to oko prvog zastora ovojnice uz potrebu za disanjem. Pupčana vrpca jeste put kojim zametak diše. U njega ulazi hrana koja ga hrani i koja se stalno povećava."

"Kada sjeme postane zametak, oko njega se formiraju drugi zastori koji se raširе u unutrašnjosti, i to od prvog zastora, a ima ih različitih vrsta. Oni su poput prvog zastora. Neki od njih budu odmah stvoreni, a neki u drugom mjesecu, neki u trećem. Iz većine njih ne pokazuje se korist prilikom samog stvaranja. Neki obuhvate sjeme, i njihove se koristi odmah pokažu, a kod nekih tek na kraju. Zato se neki stvaraju u prvom, neki u drugom, a neki u trećem mjesecu. Kao da su jedan za drugog zajedno vezani pupčanom vrpcom. Kroz sve te zastore prolazi pupčana vrpca putem koje zametak diše i raste."

Kada krv siđe i zametak se nahrani, zastori naprave pregradu između krvi i zametka. Zato Uzvišeni kaže:

﴿يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِن بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ﴾

"On vas stvara u utrobama matera vaših, dajući vam likove, jedan za drugim, u tri tmine." (Ez-Zumer, 6)

Svaki ovaj zastor ima posebnu, svoju, tminu. Uzvišeni je spomenuo etape stvaranja i prelazak iz stanja u stanje. Spomenuo

je tmine zastora koje se nalaze nad zametkom. Većina tumača Kur'ana[193] kaže: "To su tmine stomaka, maternice i posteljice." Svaka ova tama jeste zastor nad zametkom. Drugi su rekli: "To su tama očeve kičme, tama majčine utrobe i tama posteljice." Najslabiji govor jeste govor onih koji kažu: "Tama noći, tama stomaka i tama maternice." Međutim, noć i dan podjednaki su za zametak.

Hipokrat kaže: "Kada žena zanese, ne osjeća bol od sakupljene krvi koja silazi i okružuje njenu maternicu. Ne osjeća slabost kao što je osjeća kada dođe do menstrualnog odljeva, jer njena krv ne vrije svakoga mjeseca, nego se svaki dan, pomalo i smireno, bez boli spušta u maternicu. Kada dođe do maternice, zametak se nahrani i poraste." Potom je, rekao: "Kada zametku budu stvoreni meso i tijelo, formiraju se i zastori. Kada se zametak uveća, uvećaju se i zastori koji imaju prazan prostor koji nije vezan za zametak. Kada se majčina krv spusti, zametak je povuče (apsorbuje), nahrani se i uveća se njegovo meso. Loša krv, koja nije ispravna za prehranu, spušta se u kanale (krvotok) zastora. Zato se nazivaju zastori, jer kad u njima nastane šupljina, posteljica primi tu krv.

Kada se zametak upotpuni, formira senjegov oblik. On uzima onoliko krvi za prehranu koliko se zastori proširuju, a posteljica, koja spada u aparate koje smo spomenili, uveća se. Kada se uveća unutrašnjost, uveća se i spoljašnost, jer je to preče, da bi zametak imao prostora u kojem će se ispružiti. Stoga, trudnica ne dobiva mjesečnicu, već krv koju ugleda jeste neispravna krv, a ne krv uobičajene mjesečnice."[194] Ovo je jedno od dva predanja od Aiše, r.a. To je mišljenje zastupljeno u mezhebu Ebu Hanife.

Imam Šafi, prema predanju od Aiše, i imam Ahmed, prema jednom predanju, a to je odabir našega šejha, smatraju da se krv koju žena ugleda u toku vremena kada je dobivala uobičajeni men-

---

[193] *Tefsirul-Begavi*, 4/72; *Tefsir* Ibn Kesir, 4/46; *Zadul-mesir*, 7/163-164;

[194] *El-Insaf*, 1/357; *El-Umda*, 1/514-515; *Musned* Abdurrezzak, 1/317; *Sunenu* Darekutni, 1/219; *Sunenu* Darimi, 1/243-246; El-Evsat, 2/238-241.

strualni ciklus smatra također menstruacijom. Argumentiranost ovog mišljenja sasvim je očita, a predstavljena je općenitim dokazima koji ukazuju na ostavljanje posta i namaza od žene kada vidi uobičajenu krv tokom menstrualnog ciklusa. Allah i Njegov Poslanik, s.a.v.s, u pogledu ovoga nisu izuzeli nijednu okolnost. Odlazak krvi radi prehrane djeteta, kako je poznato, ne sprečava mogućnost da zaostane ostatak koji bi mogao izaći u vremenu menstruacije, a to je višak hrane za dijete. Zato nema oprečnosti između hrane djeteta i menstruacije majke.

Pobornici drugog mišljenja svoj stav argumentiraju riječima Poslanika, s.a.v.s: "Neće se spolno općiti s trudnicom sve dok se ne porodi, niti s ženom koja nije trudna dok se čistoća njene maternice ne dokaže potpunom menstruacijom."[195] Pojavu menstruacije učinio je dokazom za nepostojanje trudnoće, a kada bi trudnica dobila menstruaciju, to ne bi bio znak da ona nije trudna. Drugi na ovo odgovaraju sljedećim: "Menstruacija je vanjski znak, a pojasnili smo da ona nije dokaz ako se pojavi u trudnoći. Zato se prestanak *iddeta* (pričeka poslije rastave braka), u vanjštini, presuđuje po menstruaciji ili će se naposlijetku pokazati da je žena trudna." Vjerovjesnik, s.a.v.s., podijelio je žene u dvije grupe: žena koja je poznata po trudnoći i žena za koju se misli da je trudna. Čistoću prve odredio je putem poroda, a druge putem menstruacije. Hadis na ovo ukazuje, a ne ukazuje da žena, iako vidi krv u toku svog uobičajenog perioda mentruacije, treba postiti i klanjati.

Hipokrat kaže: "Kosti se formiraju i učvršćuju usljed toplote. Toplota ukrućuje kosti i veže jedne za druge kao što se drveće veže jedno za drugo. Živci su i van i unutar, glava je između dva ramena, mišice i nadlaktice su sa strana, između nogu postoji raspon. Na svakom od zglobova postoje tetive koje ga uvezuju i učvršćuju." Kažem: To je "el-esr", uvezivanje kojim je insan skladno utegnut. Usta su stvo-

[195] Ebu Davud, 2157; Ahmed, 3/62-87; El-Hakim, 2/195; Iz hadisa Ebu Seida el-Hudrija. Hafiz u *Et-Telhisu*, 1/304, kaže: "Lanac prenosilaca jeste dobar."

rena tako da se sama po sebi otvaraju, nos i uši stvoreni su od mesa. Uši su udubljene, a i oči, koje su ispunjene vlažnom materijom.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., govorio bi na sedždi: سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ، وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ "Moje lice pada ničice Onome Ko ga je stvorio i oblikovao i rascijepio (načinio udubljenje) sluh i vid." Iako veznik 've'- 'i' ne nalaže poredak, davanje prednosti sluhu u ovom izražaju odgovara njegovoj prednosti u stvaranju. Zatim, crijeva se proširuju i postaju šuplja, a zglobovi se uvezuju. Disanje se otvara prema ustima i nosu. U ustima i nosu dolazi do inhalacije, otvaraju se stomak i crijeva. Disanje se obavlja putem usta umjesto pupka. Kada se ovo što smo spomenuli upotpuni, nastupa vrijeme formiranja djeteta. Preostali dijelovi želuca i crijeva spuštaju se do trbušne ovojnice, a zatim do mokraćnih kanala. Sve se ovo otvara, a šupljine se šire putem inhalacije. Putem inhalacije odvajaju se jedni organi od drugih, prema svojim oblicima. On kaže: "Kada se stomak proširi i jasno ukaže šupljina crijeva, nastane put ka analnom i mokraćnom otvoru."

Kada se sjeme formira, ono preuzima sve osobine svog vlasnika: kosti od kostiju, živce od živaca, a isto je i s preostalim dijelovima tijela. Zatim se formira dijete. On kaže: "Vidjeli smo mnogo žena kod kojih se zametak pokvario i izašao nakon trideset dana. Zar ne vidiš kada embrij nakon trideset dana izađe, kako su već formirani njegovi dijelovi? To se postiže promatranjem pobačenog zametka, jer ne izlazi našim zalaganjem, nego izlazi sam." Zatim je rekao: "Kada se embrij formira, a njegovi dijelovi porastu, kosti očvrsnu i počnu se pomjerati. Iz tijela povuče masnu krv koja se zadrži i pomiče u vrhovima kostiju, kao što se pomiču vrhovi drveća. Isto se tako embrij prevrće."

U drugom navodu svoje knjige kaže: "Potom se dijete u utrobi oblikuje i muško bude potpuno za trideset dva dana, a žensko za četrdest dva dana. Možda se ovim danima doda još malo, a nekada malo oduzme. Dijete se upotpuni i oblikuje, ako je muško, za tri-

deset dva dana, ako je žensko za četredest dva dana." Kaže: "Mi to vidimo iz čistoće žene, jer ako rodi žensko, bude čista za četrdeset dva dana, a to je najviše što žena može pričekivati sve dok ne bude čista. Možda izuzetno bude čista za trideset pet dana. Kada rodi muško, bude čista za trideset dva dana, ako je bila više zatvorena, a možda se, izuzetno, očisti za dvadeset pet dana."

Menstrualna krv izlazi odakle izlazi i zametak. Kao što se muško dijete formira za trideset dva dana, tako čišćenje njegove majke poslije poroda traje trideset dva dana. Žena koja rodi žensko bude čista za četrdeset dva dana, s obzirom na dane u kojima se dijete formira." Potom je rekao: "Krv u postporođajnom periodu teče mnogo dana, jer kada žena zanese, zametak na početku formiranja nema potrebe za mnogo hrane sve dok se ne upotpuni. Kada se upotpuni, u toku četrdeset dva dana, uzima hranu kako treba. Krv koja se sakupi u četrdeset dana spušta se zametku i ostane do vremena porođaja žene. Kada se porodi, silazi četrdeset dana."

Kažem: U ovom poglavlju postoje dva ispravna hadisa od Poslanika, s.a.v.s, koja ćemo spomenuti. Spomenut ćemo da jedan drugog potvrđuju, a potom ćemo navesti govor Hipokrata i pojasniti Allahovu snagu, uputu i pouke u tom govoru.

U oba *Sahiha*, prenosi se hadis koji prenosi Ibn Mesud:

حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ فِي أَرْبَعِينَ يَوْمًا ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يُرْسَلُ إِلَيْهِ الْمَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ وَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ رِزْقِهِ وَأَجَلِهِ وَعَمَلِهِ وَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ فَوَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيُخْتَمُ لَهُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيُخْتَمُ لَهُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا.

"Pričao nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s, a on govori istinu i potvrđen je kao onaj koji govori istinu: "Stvaranje jednoga od vas u utrobi njegove majke traje četrdeset dana. Zatim u tome bude zakva-

čak isto toliko. Zatim u tome bude komad mesa (mudgah) isto toliko. Potom Allah pošalje meleka koji mu udahne dušu i naredi mu se da zapiše četiri riječi: da zapiše njegovu nafaku, smrtni čas, nesreću ili sreću. Tako mi Onoga osim koga drugog boga nema, jedan od vas radi djela stanovnika Dženneta sve dok između njega i Dženneta ne bude koliko je podlaktica, pa ga prestigne zapisano, počne raditi djela stanovnika Džehennema i uđe u Džehennem. Jedan od vas radi djela stanovnika Vatre sve dok između njega i Džehennema ne bude koliko je jedna podlaktica, pa ga prestigne zapisano, počne raditi djela stanovnika Dženneta, i uđe u Džennet."[196]

U drugom predanju stoji: "Stvaranje čovjeka objedinjuje se u utrobi njegove majke četrdeset dana", a u drugom stoji: "...četre-deset noći." El-Buhari kaže: "...četrdeset dana i četrdeset noći." U nekim verzijama hadisa stoji: "Potom Allah pošalje meleka s četiri riječi, pa zapiše njegova djela, smrtni čas, nafaku i da li je sretan ili nesretan, a potom mu udahne dušu."

U Muslimovom *Sahihu* iz hadisa Huzejfe ibn Esida koji seže do Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenosi se da je rekao:

يَدْخُلُ الْمَلَكُ عَلَى النُّطْفَةِ بَعْدَمَا تَسْتَقِرُّ فِي الرَّحِمِ بِأَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً أَوْ خَمْسِينَ وَأَرْبَعِينَ لَيْلَةً فَيَقُولُ يَا رَبِّ مَاذَا أَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ أَذَكَرٌ أَمْ أُنْثَى فَيَقُولُ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فَيَكْتُبَانِ فَيَقُولَانِ مَاذَا أَذَكَرٌ أَمْ أُنْثَى فَيَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فَيَكْتُبَانِ فَيُكْتَبُ عَمَلُهُ وَأَثَرُهُ وَمُصِيبَتُهُ وَرِزْقُهُ ثُمَّ تُطْوَى الصَّحِيفَةُ فَلَا يُزَادُ عَلَى مَا فِيهَا وَلَا يُنْقَصُ.

"Meleci dođu do sjemena nakon što ono bude u maternici četrdeset ili četrdeset pet noći, pa kažu: "Gospodaru, je li sretan ili nesretan?' A zatim meleci to upišu. Pa kažu: 'Gospodaru, je li muško ili žensko?" Allah, dž.š., kaže, a oni zapišu. Zapišu se njegovi postupci, djela, nesreća i opskrba. Potom se list savije i njemu se ništa ne dodaje niti oduzima."[197]

---

[196] El-Buhari, 3208-3332-6595-7453; Muslim, 2643.
[197] Muslim, 2644-2645.

Imam Ahmed bilježi od Huzejfe ibn Esida el-Gifarija da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s, kako govori: "Melek dođe sjemenu u maternicu četredeseti dan, pa kaže: "Gospodaru, je li sretan ili nesretan?" Allah, dž.š., kaže, pa i to upišu. Onda kažu: "Šta je, muško ili žensko?" Allah, dž.š., kaže, pa oni upišu. Upišu se njegovi postupci, djela, nesreća i opskrba. Zatim se list presavije i njemu se ništa ne dodaje niti oduzima."

U Muslimovom *Sahihu* od Amira ibn Vasile prenosi se da je čuo Abdullaha ibn Mesuda kako govori: "Nesretan je onaj ko je bio nesretan još u utrobi svoje majke, a sretan je onaj koji od drugih uzme pouku." Neki čovjek je prišao ashabu Allahovog Poslanika, s.a.v.s, koji se zvao Huzejfe ibn Esid, i ispričao mu govor Ibn Mesuda, pa je rekao: "Kako čovjek može biti nesretan bez djela?" Čovjek mu reče: "Zar se čudiš tome. Ja sam čuo Allahovog Poslanika kako govori: "Kada sjemenu bude četredesetdva dana, Allah pošalje meleka, pa ga oblikuje, stvori mu sluh, vid, kožu, meso i kosti. Potom kaže: 'Gospodaru, je li muško ili žensko?', a tvoj Gospodara odredi kako želi, a melek zapiše. Zatim kaže: 'Gospodaru, kada mu je smrtni čas?' Tvoj Gospodar odredi kako želi, a melek upiše. Zatim kaže: ''Gospodaru, kakva će mu biti opskrba?', pa tvoj Gospodar odredi šta hoće, a melek zapiše. Potom melek u svojoj ruci iznese list kojem ništa ne dodaje niti oduzima od onoga što je naređeno."

U drugom predanju stoji: "Čuo sam jasno Allahovog Poslanika, s.a.v.s, kako govori: "Sjeme bude u maternici četrdeset dana, a zatim mu dođe melek." Zuhejr kaže: "Mislim da je rekao: 'Koji ga stvori', pa kaže: 'Gospodaru, je li muško ili žensko', pa ga Allah učini muškom ili ženskom. Zatim kaže: 'Gospodaru, je li ispravan ili neispravan?', pa ga Gospodar učini ispravnim ili neispravnim. Zatim kaže: 'Gospodaru, kakva mu je nafaka, smrtni čas i stvaranje?', a potom ga Allah učini sretnim ili nesretnim."

U drugom predanju stoji: "Melek koji je zadužen za maternice, kada Allah, dž.š., hoće stvoriti nešto, Allahovom voljom, nakon četrdeset i nekoliko noći...", a potom je spomenuo hadis. Značenja hadisa kojeg prenose Ibn Mesud i Huzejf saglasna su oko udahnjivanja duše poslije četrdeset dana. Huzejfin hadis je sasvim jasan, tj. da zapisivanje (nafake, smrti idr. op. pr.) dolazi nakon četrdeset dana, a prije udahnjivanja duše, kako je prethodno navedeno iz Buharijevog predanja. Sadržaj hadisa Ibn Mesuda unekoliko je podudaren sa sadržajem Huzejfinog hadisa, iako u njemu stoji da se sudbina propisuje poslije četredeset dana, a prije udahnjivanja duše, kao što je prethodno navedeno u Buharijevom predanju. Ono glasi: "Zatim mu Allah pošalje meleka s četiri riječi, a onda zapiše njegova djela, opskrbu, smrtni čas, da li je sretan ili nesretan, a onda u njega udahne dušu." Ovaj hadis jasno govori da propisivanje sudbine i melekov upit bivaju prije udahnjivanja duše, što je u saglasnosti s Huzejfinim hadisom.

Druga verzija u kojoj se kaže: "Zatim mu udahne dušu i naredi pisanje četiri riječi" nije sasvim jasna, jer su riječi naređene poslije udahnjivanja duše. Ova rečenica vezana je veznikom "i", i moguće da bude vezana za rečenicu koja dolazi poslije nje, a može biti vezana i za rečenicu ispred, tj. njegovo stvaranje objedinjuje se u ovim fazama, pa se naredi meleku da zapiše opskrbu, smrtni čas i djela. Usred ovih rečenica dolazi navod "Zatim udahne u njega dušu", što pojašnjava da udahnjivanje duše zaostaje u odnosu na etape sjemena, ugruška i komada mesa. Razmisli kako je naveo česticu *summe/zatim* da bi razgraničio udahnjivanje duše i kako je naveo veznik *we/i* u riječima "...i narede mu se četiri riječi." Tako su značenja svih preostalih hadisa u suglasnosti.[198]

Ostalo je još da se kaže da Huzejfin hadis ukazuje da početak stvaranja nastaje poslije prvih četrdeset dana, a Ibn Mesudov hadis ukazuje da to biva nakon drugih četrdeset dana. Kako ih onda obje-

---

[198] *Et-Tibjan fi akssamil-Kur'an*, 295-298.

diniti? Rečeno je: "Huzejfin je hadis sasvim jasan u navodu da to biva nakon četrdeset dana, dok Ibn Mesudov hadis ne pojašnjava vrijeme stvaranja i oblikovanja, nego se samo u njemu pojašnjavaju stadiji razvoja sjemena i njihove smjene poslije svakih četredeset dana. Poslije drugih četrdeset dana udahne se duša. Huzejfin hadis ne spominje ovo, već o tome posebno govori Ibn Mesudov hadis. Značenje oba hadisa jeste da se to događa nakon četredeset dana.

Huzejfin hadis izričito naglašava da oblikovanje i stvaranje biva nakon prvih četredeset dana, a Ibn Mesduov hadis da udahnjivanje duše biva nakon drugih četrdeset dana. Oba hadisa zajedno govore o tome da melek traži dozvolu Uzvišenog, dozvole za zapisivanje djeteta u tome. Riječi Allahovog Poslanik, s.a.v.s, jedne druge potvrđuju.

U Ibn Mesudovom hadisu jesu dvije činjenice: sjeme i njegov prolazak kroz etape, te melekovo pisanje o onome što Allah odredi. Vjerovjesnik, s.a.v.s., obavijestio nas je o ovim dvjema činjenicma u hadisu.

Imam Ahmed bilježi od Abdullaha ibn Mesuda da Allahov Poslanik, s.a.v.s, kaže: "Sjeme u maternici bude četredeset dana onakvo kakvo, jeste bez promjena. Kada prođe četredeset dana, postane zakvačak (ugrušak), a zatim embrij (komad mesa) za isto toliko, a zatim kosti isto toliko. Kada Allah želi upotpuniti stvaranje pošalje mu meleka, a melek, koji je za njega zadužen, kaže: "Gospodaru, je li muško ili žensko, je li sretan ili nesretan, je li nizak ili visok, je li manjkav ili čitav, kakva je njegova snaga i smrtni čas, je li zdrav ili bolestan?' On sve to upiše."[199] Ovaj je hadis pouzdan.

[199] Lanac je prenosilaca slab, a ovo je hasen-hadis. Prenosi Ahmed, 1/374-375.

1. Džabirov hadis, prenosi ga Ahmed, 3/397, i Et-Tahavi u *El-Muškilu*. U hadisu je Hasif, koga su Ibn Mein i grupa učenjaka proglasili povjerljivim, ali ipak oko njega postoji razilaženje. Ostali su prenosioci povjerljivi.

2. *El-Bezzar*, 3/23; El-Hejsemi u *El-Medžmeu*, 7/193.

3. *El-Bezzar*, 3/23; Et-Taberani u *Es-Sagiru*, 2/5; El-Hejsemi u Medžemuz-zevaidu kaže: "El-Bezzarovi su prenosioci povjerljivi."

4. *El-Bezzar*, 3/23-24, prenosioci su povjerljivi.

Upotpunjavanje stvaranja dešava se nakon trećih četredeset dana prilikom udahnjivanja duše.

Nema sumnje da se prilikom udahnjivanja duše i njenog vezivanja za zametak u stvaranju odvijaju dodatne stvari u odnosu na stvaranje koje je bilo nakon prvih četrdeset dana. Najprije je bio početak stvaranja, a ovo je njegovo upotpunjenje i usavršavanje, koji su mu određeni. Tako je Uzvišeni stvorio Zemlju prije neba, a potom Zemlju zaravnao, prilagodio i usavršio njeno stvaranje. Takvo je Allahovo stvaranje Zemlje i stvaranje onih koje je nastanio na Zemlji. Stvaranje i oblikovanje nastaje u sjemenu nakon četredeset dana i odvija se postepeno, kao što rastinje raste. Ovo se može vidjeti u biljnom i životinjskom svijetu, npr. kada razmisliš o ptičetu u jajetu. Problem u poimanju ovoga nastaje zbog neshvatanja Allahovog i Poslanikovog, s.a.v.s., govora. Problem je u našem shvatanju, a ne u pojašnjenju Poslanikovih, s.a.v.s., riječi Neka je Allah na pomoći! Ovo ti je dovoljno, zahvaljujući Allahu, da se ne preopterećuješ navodima komentatora. Zato porazmisli i usporedi njihova mišljenja s ovom skupinom navoda, a Allah daje uputu.

Hipokrat u knjizi *Ishrana* kaže: "Zametak se oblikuje tokom trideset pet dana, a prvi pokreti nastaju nakon sedamdeset jutara. Potpuno biva stvoren za sto deset dana. Drugi zameci bivaju oblikovani za pedeset jutara, a prvi put se pokrenu u toku stotinu jutara, a budu upotpunjeni za tri stotine. Drugi zameci bivaju oblikovani u četredeset jutara, počnu se pomjerati za osamdeset jutara, a rode se za dvjesto četrdeset jutara. Neki zameci oblikuju se za četredeset pet jutara, počiniu se pomjerati nakon devedeset jutara, a rode se za dvjesto sedamdeset jutara." Kaže: "Porod bude u sedmom, osmom i devetom mjesecu."

Kažem: Dvije su vrste pokreta: nenamjerni, prirodni, pokreti, koji bivaju prije vezivanja duše za zametak, a namjerni pokreti bivaju isključivo nakon udahnjivanja duše. Zato je Hipokrat napravio razliku između prvog i drugog pokreta.

Kažem: Istinska objava od Stvoritelja ljudi ukazuje da stvaranje prelazi svakih četredeset dana u drugu fazu. Najprije biva sjeme četredeset dana, zatim isto toliko zakvačak (ugrušak), a zatim komad mesa za isto toliko. Potom se u njega udahne duša nakon sto dvadeset dana, kao da to gledaš svojim očima. Za suprotne navode oni koji iznose takve navode nemaju očitih argumenata. Najviše što imaju jeste neispravna analogija i zakonodavstva koja ne obuhvataju znanje o principima očevidnih činjenica, ili se to dešava zbog slijepog slijeđenja onih koji griješe. Takva osoba povodi se za onim što mu ponudi onaj koga slijedi i bude uvjerena da je to činjenica oko koje nema razilaženja između učenjaka. U suštini je jedan pogriješio, a zatim ga ostali nakon toga slijede. Takvi ljudi nisu bili očevici onoga o čemu su obaviješteni.

Najviše što imaju jesu rezultati njihovog seciranja: živih i mrtvih. Zametak u maternici našli su prema opisu o kojem su obaviješteni. Međutim, nemaju znanja o onom što je bilo prije, kao što su početak trudnoće i promjene stanja sjemena. Njihovi slijepi sljedbenici stiješnjeni su pretpostavkama, pa kažu: "Pretpostavljamo da su u obzir uzeli djevicu od trenutka kada je stupila u spolni odnos, a zatim su pobrojali dane dok nije dostigla ono o čemu govore." Zatim su je secirali i našli ono o čemu su dobili informacije, a to je vrhunac laži i potvore. Njihovi prethodnici to nisu tvrdili, a kako bi tvrdili kada su obaviješteni da poslije toliko i toliko dana trudnoća bude takva i takva. Oni imaju cjelokupne postavke i analogiju: "To treba biti tako i tako." "Prirodni sistem nalaže tako i tako." Neki ovo uzimaju iz faza Mjeseca, tj. njegovog povećavanja i smanjivanja, a i iz kretanja Sunca. Tako promatraju Mjesec kada je u trećini, četvrtini, šestini i polovini. Drugi su im proturječili i iz nekoliko aspekata opovrgli njihove navode pripisujući to onome što je podesnije i preče, dok su to neki vezali za pokrete zvijezda, a, opet, neki za doživljaje moreplovaca i promjenu prirode. Jedni drugima davali su replike, a ja završavam s ovim iz bojazni da ne bih odužio.

Najvjerodostojnije što imaju u svojim rukama jeste seciranje i potpuno izučavanje koje nije kategorično. Mi to ne negiramo. Međutim, u tim navodima nema nešto što se suprotstavlja Objavi u pogledu zametaka. To što ukazuje da ljudi o tome nemaju informacija na osnovu očevidnih dokaza jeste navod da zametak koji se rodi u sedmom mjesecu bude sjeme u devetom danu, krv za sljedećih osam dana, meso za sljedećih devet dana, a poprimi (konačan) oblik za budućih dvanaest dana. Kada se ovi dani saberu, bude ih ukupno trideset pet. Embrij, odnosno komad mesa, postane za punih četredeset dana, a ovo je zasigurno očevidna laž, jer postane meso nakon osamdeset dana. Ovo se može shvatiti samo putem Objave ili promatranja, a oni nemaju ni jedno ni drugo, nego koriste analogiju pomoću koje su uzeli u obzir stanja zametaka od mjeseci njihovog rađanja. Za svaki plod koji se rodio u bilo kojem mjesecu rekli su da je trebalo biti sjeme nakon toliko i toliko, krv nakon toliko i toliko, zakvačak nakon toliko i toliko i meso nakon toliko i toliko. Potom su taj broj uvišestručili i postavili vrijeme pomjeranja zametka i tako iznijeli laž na velikog Stvoritelja, kao što su na Njega iznijeli laž u pogledu Njegovih svojstava i imena. Ljudi nisu imali udjela u znanju s kojim su došli poslanici, nego su bili kao što Uzvišeni kaže:

﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِندَهُم مِّنَ الْعِلْمِ﴾

"Kada su im poslanici njihovi jasne dokaze donosili, oni su se znanjem koje su imali dičili, i snašlo ih je ono čemu su se stalno rugali." (Gafir, 83)

Šta ju onome ko se udaljava od onoga s čime su došli poslanici, kakav je cilj postignutog znanja o prirodnim činjenicama u kojima se nalazi istina, a i neistina? To su matematske činjenice koje dosta zamaraju, a malo koristi imaju, to su formalne činjenice čija je neistina višestruko veća od istine! Šta su pretpostavke uzete iz prolaznog mišljenja u odnosu na znanje crpljeno iz spuštene Objave? Šta je mišljenje uzeto od čovjeka čije srce nije prosvjetljeno

Objavom ni koliko iznosi treptaj oka u dnosu na znanje uzeto od Allahovog Poslanika, s.a.v.s, koji je on primio od Džibrila, a on od Allaha? Takav čovjek sa sobom samo nosi slutnje i hipoteze. Ono što svi pametni shvate svojim razumom jeste poput slabe svjetiljke u odnosu na sunčev sjaj.

Teško ćemo naći makar jedno pitanje, a da su se oko njega mislioci usaglasili, za razliku od onoga s čime su došli poslanici. Vjerovjesnici nikada nisu donosili ono što je oprečno jasnom razumu, već su donosili ono što razumi ne mogu shvatiti. Ono s čime su došli poslanici, a shvatljivo je razumom, sastoji se iz tri dijela, i nema četvrtog, a to je:

1. ono čemu svjedoče razum i fitra (prirodna ljudska urođenost);

2. ono što svjedoči u općenitoj formi, a nema puta da se sazna njegova podrobnost;

3. ono što razum nije kadar shvatiti;

4. četvrti dio: ono što jasni razum odbacuje i svjedoči da je neispravno. Poslanici su čisti od toga, pa makar mnoge neznalice, koje se pozivaju na znanje i spoznaju, mislile da dio onoga s čime su poslanici došli spada u ovu tačku, što je posljedica neznanja o onome s čime su došli poslanici, ili neznanja o presudi razuma, ili je posljedica i jednog i drugog.

Vremensko razdoblje trudnoće i razlike u trajanju tog razdoblja

Uzvišeni kaže:

﴿وَوَصَّيْنَا الإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلاثُونَ شَهْرًا﴾

"Čovjeka smo zadužili da roditeljima svojim čini dobro; majka njegova s mukom ga nosi i u mukama ga rađa, nosi ga i doji trideset mjeseci." (El-Ahkaf, 15)

Uzvišeni obavještava da je period trudnoće i odbijanje djeteta od dojenja trideset mjeseci. U ajetu iz sure El-Bekara obavještava da je period potpunog dojenja dvije pune godine, a iz toga se zna da je preostali dio mjeseci za trudnoću, tj. šest mjeseci.[200]

Svi islamski pravnici slažu se da žena ne može roditi dijete za manje od šest mjeseci, a da neće biti pobačeno. Ovu su činjenicu pravnici preuzeli od ashaba, r.a.[201]

El-Bejheki i drugi prenose od Harba ibn Ebu el-Esveda ed-Dejlemija da je pred Omera dovedena žena koja je rodila dijete nakon šest mjeseci trudnoće. Omer ju je htio kamenovati, pa je to došlo do Alijje, r.a., koji je rekao da je ne treba kamenovati. To je došlo do Omera, a on je poslao pitajući o tome, pa je rekao citirajući riječi Uzvišenog: ﴿وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ﴾ *"Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude."* (El-Bekara, 233); ﴿وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلاثُونَ شَهْرًا﴾ *"... nosi ga i doji trideset mjeseci."* Zatim reče: "Šest mjeseci je trudnoća, a sa dvije godine upotpunjava se dojenje. Ona neće biti kažnjena." Omer ju je pustio.[202]

---

[200] *Mealimut-tenzili*, 1/261.

[201] *El-Išrafu ala mezahibi ehlil-ilmi*, 3/254-255; *Et-Tenmhid*, 23/27; *Eš-Šerhul-kebir*, 5/41; *Et-Tibjanu fi aksamil-Kur'ani*, str. 291.

[202] El-Bejheki u *Sunenu*, 7/442.

U *Muvettau* prenosi se da je pred Osmana ibn Affana, r.a., dovedena žena koja je rodila dijete nakon šestom mjesecu trudnoće. Naredio je da se kamenuje. Alija je rekao: "Ona to ne zaslužuje. Uzvišeni kaže: "*...nosi ga i doji trideset mjeseci.*" Rekao je: "*Njegovo odbijanje je u dvije godine.*" Osman je naredio da se žena vrati, ali se ispostavilo da je već bila kamenovana.[203]

Spominje Davud ibn Ebu Hind, od Ikrime, a on od Ibn Abbasa, da je govorio: "Ako žena rodi dijete poslije devet mjeseci trudnoće, dovoljno je da doji dvadeset i jedan mjesec. Ako rodi poslije sedam mjeseci trudnoće, dovoljno je dojiti dijete dvadeset tri mjeseca. A ako rodi poslije šest mjeseci trudnoće, dovoljno je dojiti dvadeset i četriri mjeseca."[204] to je kao što Uzvišeni kaže: "*...nosi ga i doji trideset mjeseci.*"

Uzvišeni kaže:

﴿يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنثَى وَمَا تَغِيضُ الأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ﴾

"*Allah zna šta svaka žena nosi i koliko se materice stežu (umanjuju), a koliko se šire (povećavaju); u Njega sve ima mjeru.*" (Er-R'ad, 8)

Ibn Abbas tumačeći ovaj ajet kaže:[205] "...tj. šta je manje od devet mjeseci trudnoće u maternicama, a šta više." Njegovi su se istomišljenici s tim usaglasili, kao što su Mudžahid i Seid ibn Džubejr.[206]

Mudžahid dodaje sljedeće tumačenje: "Kada žena dobije menstruaciju, a trudna je, to je pomanjkanje za dijete. Ako poveća trudnoću na devet mjeseci, to će biti upotpunjenje za ono što manjka njenom djetetu. Pomanjkanje je ono što žena vidi od krvi tokom trudnoće, i to predstavlja oduzimanje od djeteta, a povećanje je vremenski dodatk trudnoće iznad devet mjeseci, a to je upotpunjenje pomanjkanja.[207]

---

[203] *Muveta*, 11, 2/825; El-Bejheki u *Sunenu*, 7/442-443.

[204] El-Bejheki u *Sunenu*, 7/442.

[205] Et-Taberi u Tefsiru, 7/344-345.

[206] *Tefsiru Mudžahid*, 1/325; Et-Taberi, 7/345.

[207] *Zadul-mesir*, 4/308; *Mealimu tenzil*, 3/8.

El-Hasen kaže: "Koliko se maternice stežu; (tj. kada dođe do pobačaja), a koliko se šire", (tj. kada žena rodi sa deset mjeseci trudnoće).

Ikrime kaže: "Stezanje maternice označava menstruaciju poslije trudnoće. Za svaki dan u kojem trudnica vidi krv poveća se broj dana. Neće nijedan dan imati menzes, a da se neće dan povećati njena trudnoća."

Katada kaže: "Umanjenje je pobačaj, a povećanje sve ono što je iznad devet mjeseci trudnoće."

Seid ibn Džubejr kaže: "Kada žena vidi krv u trudnoći, to je manjak za dijete, tj. nedostatak hrane djetetu i povećanje trajanja trudnoće."

Ova dva glagola 'tegidu ve tezdad' "(umanjuje i povećava)" jesu dva prelazna glagola čiji su objekti izbrisani, a vraćaju se na spojenu česticu 'ma'. 'El-gajd' označava pomanjkanje. Od ove riječi dolazi i "ve gidal-mau", "voda se povukla", a suprotan termin jeste "zijade", povećanje.[208]

Preciznim izučavanjem značenja ovog ajeta zna se trajanje trudnoće i potencijalno povećanje ili smanjivanje. Uzvišeni to zna mimo vas, kao što zna sve što nosi svaka žena, tj. da li je muško ili žensko. Ovo je jedna vrsta nevidljivog svijeta koji ne zna niko osim Allaha.

Tako se u vjerodostojnom predanju prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s, rekao:

مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللهُ لَا يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ إِلَّا اللهُ وَلَا يَعْلَمُ نُزُولَ الْغَيْثِ
إِلَّا اللهُ وَلَا يَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ إِلَّا اللهُ وَلَا يَعْلَمُ السَّاعَةَ إِلَّا اللهُ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا
وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِلا الله.

"Pet je ključeva nevidljivog svijeta, a poznaje ih samo Allah. Niko osim Allaha ne zna kada će doći Sudnji čas, niko ne zna šta će biti sutra osim Allaha, niko ne zna kada će doći kiša osim

[208] Tefsiru Et-Taberi, 7/344-345; Zadul-mesir, 4/308.

Allaha, niko ne zna šta je u maternicama osim Allaha, niko ne zna gdje će umrijeti osim Allaha."[209]

Jedino Uzvišeni ima znanje o tome šta se nalazi u maternici i znanje šta će u njoj stasati, šta će se od tijela uvećati, a šta smanjiti. Sve drugo mimo ovoga predstavlja prateće činjenice kao što su: pobačaj, normalan porod, viđenje krvi i njen prekid. Želi se spomenuti trajanje trudnoće u utrobi i sve što je vezano za nju u pogledu povećanja ili pomanjkanja.

Najduža trudnoća[210]

Oko najduže trudnoće, kako kaže Ibnul-Munzir,[211] postoji razilaženje učenjaka.

Jedna grupa učenjaka rekla je: "O ovome nije dozvoljeno posebno precizirati rokove i određivati mišljenje, jer smo u Knjizi u osnovi našli da najmanja trudnoća traje šest mjeseci. Mi zastupamo ovo mišljenje i slijedimo ga, a za druga nismo našli određeno vrijeme." Ovo je mišljenje Ebu Ubejda, a time je odbacio Aišin hadis. Rekao je: "Žena koja je prenijela taj hadis od Aiše nepoznata je, a svi oni koj nisu poznati po znanju usaglasili su se da ako žena donese dijete s manje od šest mjeseci od dana udaje, to dijete neće biti pripisano ocu." Ovaj i slični primjeri ukazuju da se na prirodi završava kruženje prirodnjaka. Ona ima Gospodara Koji je nadmoćan i čini što hoće stvarajući različite vrste kako bi to onome koji ima pameti dalo dokaza o Njegovom postojanju, jednoći, svojstvima savršenstva i epitetima uzvišenosti. U suprotnom, odakle u samoj prirodi ovo veliko razilaženje i raznolikost? Gdje je u prirodi stvorena ova ljudska vrsta na četiri načina?, tj.:

1. ni od muška ni od ženska, kao što je Adem, a.s.;
2. od ženska, kao što je Hava;

---

[209] El-Buhari, 8/291, 13/361; Ahmed, 2/24-122; El-Begavi, 4/442.

[210] *El-Išrafu ala mezahibi ehlil-ilmi*, 3/279-280; *Sunenu El-Bejheki*, 7/443.

[211] *El-Išraf*, 3/279-280.

3. od ženska bez muška, kao što je Isa, a.s.;

4. od muška i ženska, kao što su ostali ljudi;

Odakle u prirodi ova moć konstrukcije, određenja i oblikovanja, kao i ovi organi, sveze, snage, izlazi i sva ostala čudesa koja su ugrađena u to naizgled beznačajno sjeme? Da nije primjera izvrsnog Allahovog stvaranja, ne bi našao sva ta čuda u toj naizgled mutnoj vodi:

﴿يَا أَيُّهَا الإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ * الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ * فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاء رَكَّبَكَ﴾

"O čovječe, zašto da te obmanjuje to što je Gospodar tvoj plemenit, Koji te je stvorio –pa učinio da si skladan i da si uspravan – i kakav je htio lik ti dao?" (El-Infitar, 6-8)

﴿إِنَّ اللهَ لاَ يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الأَرْضِ وَلاَ فِي السَّمَاء * هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاء لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

"Allahu ništa nije tajna ni na Zemlji ni na nebu! On vas oblikuje u matericama kako On hoće; nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog!" (Alu Imran, 5-6)

Uzvišeni je na Sebe ukazao na najjasniji način tako što je naočigled svakom robu dao da sam sagleda svoje stanje, događaje, savršenstvo stvaranja, čudesa stvaranja, te dokaze Njegove moći i činjenice koje svjedoče Njegovu mudrost.

Uzvišeni je pozvao čovjeka da sagleda početak svoga stvaranja i njegovo upotpunjenje. On kaže:

﴿فَلْيَنظُرِ الإِنسَانُ مِمَّ خُلِقَ * خُلِقَ مِن مَّاء دَافِقٍ * يَخْرُجُ مِن بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ﴾

"Neka čovjek pogleda od čega je stvoren! Stvoren je od tekućine koja se izbaci, koja između kičme i grudi izlazi." (Et-Tarik, 5-7)

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا﴾

"O ljudi, kako možete sumnjati u oživljenje, pa, Mi vas stvaramo od zemlje, zatim od kapi sjemena, potom od ugruška, zatim od grude mesa vidljivih i nevidljivih udova, pa vam pokažemo moć Našu! A u materice smještamo šta hoćemo, do roka određenog, zatim činimo da se kao dojenčad rađate i da poslije do muževnog doba uzrastate." (El-Hadždž, 5)

Uzvišeni kaže:

﴿وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُوقِنِينَ ۞ وَفِي أَنفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾

"Na Zemlji su dokazi za one koji čvrsto vjeruju, a i u vama samima – zar ne vidite?" (Ez-Zarijat, 20-21)

Primjeri za ovo u Kur'anu jesu su mnogobrojni za onoga koji razmišlja, shvata, a to je dokaz od tebe protiv tebe. Odakle prirodi i ograničenoj snazi ovo stvaranje, savršenstvo i podrobno razgraničenje kostiju i njihovo vezivanje uz različitost njihovih funkcija? Ko je u sjeme ugradio žile, meso i živce? Ko je napravio te otvore na njima? Ko je "rascijepio" sluh i vid? Ko je usadio jezik kojim čovjek govori, oči kojima vidi, uši kojima sluša i usne? Ko je postavio prsa i sve koristi i dijelove koje prsa sadrže, a kada bi ih vidio, zapazio bi velika čuda?

Ko je načinio posudu u kojoj se skupljaju hrana i piće i za njih napravio kanale i puteve kroz koje prolaze? Tako svi dijelovi tijela crpe ono što im treba iz svojih kanala koji su određeni samo za njih, i to ne prelaze. "Svaki narod zna mjesto napajanja." Ko im je u službu dao te moći putem kojih se usavršavaju koristi? Ko je u njih postavio precizne nauke i čudna zanimanja i podučio ih onome što

nisu znali? Ko ih je nadahnuo griješenju i bogobojaznosti, iz etape u etapu, ih prilikom stvaranja prenosio, iz stepena u stepen, sve dok to sjeme nije postalo živa osoba koja govori, sluša i vidi, koja saznaje i govori naređujući i zabranjujući, koja vlada nebeskim pticama, ribama u vodi, divljači u pustinjama, koja zna ono što druga stvorenja ne znaju?

﴿قُتِلَ الإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ * مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ * مِن نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ * ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ * ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ * ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنشَرَهُ﴾

"Proklet neka je čovjek! Od čega ga On stvara? Od kapi sjemena ga stvori i za ono što je dobro za njega pripremi, i Pravi put mu dostupnim učini, zatim mu život oduzme i učini da bude sahranjen, i poslije će ga, kada On bude htio, oživiti." (Abese, 17-22)

Oni koji su govorili o stvaranju čovjeka i tvrdili da čovjek dobiva sluh i vid poslije rođenja i izlaska iz utrobe majke argumentirali su to riječima:

﴿وَاللهُ أَخْرَجَكُم مِّن بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لاَ تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالأَبْصَارَ وَالأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

"Allah vas iz trbuha majki vaših izvodi, vi ništa ne znate, i daje vam sluh i vid i razum da biste bili zahvalni." (En-Nahl, 78)

Oni tvrde da dijete u utrobi svoje majke ne vidi ništa niti išta čuje, jer davanje sluha i vida tamo nema koristi.

Ovaj navod nije ispravan niti za njega ima dokaza u ajetu, jer veznik 've' ("i") nije ovdje radi redoslijeda, nego je ajet dokaz za njega. Čovjekovo je srce stvoreno dok je još u utrobi svoje majke. Prethodno ja naveden hadis od Huzejfe ibn Esida, a ispravno je kada prođu četredeset dva dana od oplodnje, da Allah pošalje meleka, pa oblikuje sjeme i stvori mu sluh, vid, kožu i meso. Iako se pod ovim misli na organe sluha i vida, zna da su snaga sluha i vida pohranjeni

u ovim organima. Pravo shvatanje vezano je za nestanak zastora, pa kada nestane zapreke izlaskom djeteta iz utrobe, ovi organi rade onako kako njihovo djelovanje nalaže. Allah najbolje zna.

Stanja zametka poslije pomjeranja nakon pola godine

Nakon pola godine postoji mogućnost da se ovojnica i zastori (posteljica) koji se nalaze nad djetetom probiju i da se zametak sa svog mjesta prebaci ka izlazu iz maternice. Ako je plod snažan i ako probije ovojnicu u najslabijem dijeluonda će doći do poroda. Ako je zametak slab, a ovojnice su jače, može ih dijelom narušiti, ali neće doći do poroda. Tako će ostati bolestan četredeset dana, sve do kraja osmoga mjeseca. Ako se rodi u toku ovih četredeset dana, neće ostati živ. Ako probije ovojnicu (posteljicu) tako da se ne može povratiti, a ne rodi se, umrijet će. A ako ne dođe do pobačaja, onda će trudnica umrijeti. Ako se ovojnice naruše, ali ih je moguće povratiti, ostat će i neće umrijeti. Plod će ostati na svome mjestu prema kojem se kretao i preokrenuti se ka ulazu u maternicu. U ovih četrdeset dana djeca se izlažu bolesti ako budu rođena poslije svoga preokretanja, jer se premještaju s mjesta na kojem su rasli, i njihove se pozicije mijenjaju. Može doći do prekida pupčane vrpce prilikom premještanja. Također, majke u tom periodu mogu oboljeti zbog proširivanja ovojnica i izduživanja pupčane vrpce koja je putem maternice vezana za njih. Ako oslabi veza pupčane vrpce, bit će teško za majku.

O razlozima sličnosti roditeljima ili jednom od njih[212] Razlozi nastanka muškog i ženskog djeteta, i da li za to postoje naznake tokom trudnoće ili ne?

Prethodno je navaden ajet: *"On vas oblikuje u maternicama onako kako želi"*

U dva *Sahiha* prenosi se od Enesa ibn Malika, r.a, da je Ummu Selma upitala Vjerovjesnika, s.a.v.s., o ženi koja usnije ono što usnije i muškarac (polucija). Poslanik, s.a.v.s, odgovorio je: "Kada to žena usnije, neka se okupa." Ummu Selema je rekla: "Postidila sam se toga rekavši: 'Da li to može biti?' Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: "Da. Odakle bi, inače, bila sličnost? Muškarčevo je sjeme bijelo i gusto, a ženino rijetko i žuto. Čije od njih nadjača i preovlada, na njega će dijete ličiti."[213]

U Muslimovom *Sahihu* od Aiše, r.a., prenosi se da je neka žena rekla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s,:

هَلْ تَغْتَسِلُ الْمَرْأَةُ إِذَا احْتَلَمَتْ وَأَبْصَرَتْ الْمَاءَ فَقَالَ نَعَمْ فَقَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ تَرِبَتْ يَدَاكِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعِيهَا وَهَلْ يَكُونُ الشَّبَهُ إِلَّا مِنْ قِبَلِ ذَلِكَ إِذَا عَلَا مَاؤُهَا مَاءَ الرَّجُلِ أَشْبَهَ الوَلَدُ أَخْوَالَهُ وَإِذَا عَلَا مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَهَا أَشْبَهَ أَعْمَامَهُ.

"Da li se žena treba okupati kada doživi poluciju i vidi tragove toga (tečnost)?" Odgovorio je: "Da." Aiša je rekla: "Jadna ne bila!" Allahov Poslanik, s.a.v.s, reče: „Pusti je, a da li sličnost biva osim na taj način? Ako njena voda nadvlada muškarčevu vodu, dijete će ličiti na svoje dajdže, a ako muškarčeva voda nadvlada njenu vodu, sličit će amidžama."[214]

---

[212] *Et-Tibjanu fi aksamil-Kur'an*, str. 288-289.

[213] El-Buhari, 130, 282, 3228, 609,6121; Muslim, 313; Et-Tirmizi, 122; En-Nesai, 1/114.

[214] El-Buhari, 314, 315, 3357; Muslim, 314; Ebu Davud, 237.

U Muslimovom *Sahihu* od Sevbana prenosi se:

كُنْتُ قَائِماً عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَجَاءَ حِبْرٌ مِنْ أَحْبَارِ الْيَهُودِ فَقَالَ: السَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ! فَدَفَعْتُهُ دَفْعَةً كَادَ يُصْرَعُ مِنْهَا. فَقَالَ: لِمَ تَدْفَعُنِي؟ فَقُلْتُ: أَلاَ تَقُولُ يَا رَسُولَ اللهِ؟ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: إِنَّمَا نَدْعُوهُ بِاسْمِهِ الَّذِي سَمَّاهُ بِهِ أَهْلُهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: "إِنَّ اسْمِي مُحَمَّدٌ الَّذِي سَمَّانِي بِهِ أَهْلِي". فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: جِئْتُ أَسْأَلُكَ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: "أَيَنْفَعُكَ شَيْءٌ إِنْ حَدَّثْتُكَ؟" قَالَ: أَسْمَعُ بِأُذُنَيَّ. فَنَكَتَ رَسُولُ اللّٰهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- بِعُودٍ مَعَهُ فَقَالَ: "سَلْ". فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: أَيْنَ يَكُونُ النَّاسُ يَوْمَ تُبَدَّلُ الأَرْضُ غَيْرَ الأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: "هُمْ فِي الظُّلْمَةِ دُونَ الْجِسْرِ". قَالَ: فَمَنْ أَوَّلُ النَّاسِ إِجَازَةً؟ قَالَ: "فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ". قَالَ الْيَهُودِيُّ: فَمَا تُحْفَتُهُمْ حِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: "زِيَادَةُ كَبِدِ النُّونِ". قَالَ: فَمَا غِذَاؤُهُمْ عَلَى إِثْرِهَا؟ قَالَ: "يُنْحَرُ لَهُمْ ثَوْرُ الْجَنَّةِ الَّذِي كَانَ يَأْكُلُ مِنْ أَطْرَافِهَا". قَالَ: فَمَا شَرَابُهُمْ عَلَيْهِ؟ قَالَ: "مِنْ عَيْنٍ فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلاً". قَالَ: صَدَقْتَ. قَالَ: وَجِئْتُ أَسْأَلُكَ عَنْ شَيْءٍ لاَ يَعْلَمُهُ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ، إِلاَّ نَبِيٌّ أَوْ رَجُلٌ أَوْ رَجُلاَنِ. قَالَ: "يَنْفَعُكَ إِنْ حَدَّثْتُكَ؟" قَالَ: أَسْمَعُ بِأُذُنَيَّ. قَالَ: جِئْتُ أَسْأَلُكَ عَنِ الْوَلَدِ؟ قَالَ: "مَاءُ الرَّجُلِ أَبْيَضُ وَمَاءُ الْمَرْأَةِ أَصْفَرُ، فَإِذَا اجْتَمَعَا، فَعَلاَ مَنِيُّ الرَّجُلِ مَنِيَّ الْمَرْأَةِ، أَذْكَرَا بِإِذْنِ اللهِ، وَإِذَا عَلاَ مَنِيُّ الْمَرْأَةِ مَنِيَّ الرَّجُلِ آنَثَا بِإِذْنِ اللهِ". قَالَ الْيَهُودِيُّ: لَقَدْ صَدَقْتَ، وَإِنَّكَ لَنَبِيٌّ، ثُمَّ انْصَرَفَ فَذَهَبَ. فقال رَسُولُ اللّٰهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: "لَقَدْ سَأَلَنِي هَذَا عَنِ الَّذِي سَأَلَنِي عَنْهُ، وَمَا لِي عِلْمٌ بِشَيْءٍ مِنْهُ، حَتَّى أَتَانِيَ اللهُ بِهِ".

"Stajao sam pokraj Allahovog Poslanika, s.a.v.s, pa je došao jedan židovski robin. Rekao je: 'Es-selamu alejke, Muhmmede!' Odgurno sam ga tako jako da zamalo nije pao. Reče mi: 'Zašto me odgurnu?' Rekoh: 'Zašto ne kažeš: 'Allahov Poslaniče?" Židov reče: 'Mi ga zovemo po imenu koje mu je dala njegova porodica.' Allahov Poslanik, s.a.v.s, reče: 'Moje je ime Muhammed, a moja porodica mi ga je nadjenula.' Židov reče: 'Došao sam da te upitam.' Poslanik, s.a.v.s, reče: 'Hoće li ti koristiti ako budem s tobom govorio?' Židov odgovori: 'Slušat ći svojim ušima.' Allahov Poslanik, s.a.v.s, probode u zemlju. Reče mu: 'Pitaj!' Židov reče: 'Gdje će ljudi biti kada se Zemlja zamijeni drugom zemljom, a i nebesa?' Posla-

nik, s.a.v.s, odgovori: 'Bit će u tami ispred Sirat-ćuprije.' Upitao je: 'Kome će prvom biti dozvoljen prelazak na Sudnjem danu?' Reče: 'Siromašnim muhadžirima.' Židov upita: 'Šta će ih dočekati kada uđu u Džennet?' Reče: 'Dio kitove jetre.' Reče: 'Šta će poslije toga jesti?' Odgovori: 'Priklat će im se džennetski bik koji se hranio na džennetskim obroncima.' Upita: 'Šta će piti uz to?' Reče: 'Pit će sa izvora koji će se zvati Selsebil.' Reče: 'Rekao si istinu, a ja sam želio da te pitam o nečemu što niko ne zna od stanovnika Zemlje, osim vjerovjesnika, ili jedanog ili dva čovjeka.' Poslanik, s.a.v.s, upita: 'Hoće li ti koristiti ako budem govorio?' Odgovori: 'Slušat ću svojim ušima. Došao sam da te upitam o djetetu.' Reče: 'Muškarčeva voda je bijela, a ženina žuta. Kada se sastave, pa muškarčeva nadvlada ženinu, dijete će biti muško, Allahovom dozvolom. Ako nadvlada ženina voda muškarčevu, dijete će biti žensko, Allahovom dozvolom.' Židov reče: 'Rekao si istinu. Ti si uistinu vjerovjesnik.' Zatim se okrenuo i otišao. Allahov Poslanik, s.a.v.s, reče: 'Upitao me je ono što je već pitao, a ja nisam o tome ništa znao sve dok mi Allah nije donio to znanje.'"[215]

U *Musnedu* imama Ahmeda koju prenosi El-Kasim ibn Abdurrahman, koju prenosi od svoga oca, a on od Abdullaha, tj. Ibn Mesuda, da je rekao:

مَرَّ يَهُودِيٌّ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُحَدِّثُ أَصْحَابَهُ فَقَالَتْ قُرَيْشٌ يَا يَهُودِيُّ إِنَّ هَذَا يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقَالَ لَأَسْأَلَنَّهُ عَنْ شَيْءٍ لَا يَعْلَمُهُ إِلَّا نَبِيٌّ قَالَ فَجَاءَ حَتَّى جَلَسَ ثُمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ مِمَّ يُخْلَقُ الْإِنْسَانُ قَالَ يَا يَهُودِيُّ مِنْ كُلٍّ يُخْلَقُ مِنْ نُطْفَةِ الرَّجُلِ وَمِنْ نُطْفَةِ الْمَرْأَةِ فَأَمَّا نُطْفَةُ الرَّجُلِ فَنُطْفَةٌ غَلِيظَةٌ مِنْهَا الْعَظْمُ وَالْعَصَبُ وَأَمَّا نُطْفَةُ الْمَرْأَةِ فَنُطْفَةٌ رَقِيقَةٌ مِنْهَا اللَّحْمُ وَالدَّمُ فَقَامَ الْيَهُودِيُّ فَقَالَ هَكَذَا كَانَ يَقُولُ مَنْ قَبْلَكَ.

"Neki je židov prošao pored Allahovog Poslanika, s.a.v.s, dok je on razgovarao s ashabima. Kurejšije su rekle: 'Židove, ovaj tvrdi da je vjerovjesnik.' Židov reče: 'Pitat ću ga za nešto što zna samo

[215] Muslim, 315; En-Nesai u *El-Kubra,* 9073; Ibn Hibban, 422; Et-Taberani u *El-Kebiru,* 1414; El-Hakim u *El-Mustedreku,* 3/481-482.

vjerovjesnik.' Došao je i sjeo, a zatim rekao: 'Muhammede, od čega biva stvoren čovjek?' Reče: 'Židove, i od muškog i od ženskog sjemena. Muško sjeme je gusto, a od njega se stvaraju kosti i živci, a žensko sjeme je rijetko i od njega se stvaraju meso i krv.' Židov ustade i reče: 'Tako se govorilo i prije tebe.'"[216]

Ovi hadisi[217] podrazumijevaju nekoliko činjenica. Prva je da se dijete stvara od muškarčeva i ženina sjemena, nasuprot onome što tvrde prirodnjaci koji kažu da se stvara isključivo od sjemena muškarca.

﴿فَلْيَنظُرِ الْإِنسَانُ مِمَّ خُلِقَ * خُلِقَ مِن مَّاءٍ دَافِقٍ * يَخْرُجُ مِن بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ﴾

"Stvoren je od tekućine koja se izbaci, koja između kičme i grudi izlazi, i On je, zaista, kadar da ga ponovo stvori." (Et-Tarik, 6-8)

Ez-Zedždžadž kaže: "Jezičari kažu: '*Et-teraib* je mjesto na kojem stoji lančić na prsima.'"[218] Ebu Ubjeda kaže[219]: "Et-teraib je mjesto nakita na prsima, što je mišljenje svih jezičara." Ata i Ibn Abbas kažu: "Misli se na muškarčevu kičmu i na ženina prsa, tj. njeno mjesto gdje stavlja nakit. Ovo je također mišljenje El-Kelbija, Mukatila, Sufjana i velike većine komentatora Kur'ana."[220] Ovo je mišljenje u suglasnosti s ovim hadisima. Tako je Allah Uzvišeni dao da stvaranje bude od dva temelja (kategorije), kao što je to kod životnja, bilja i drugih stvorenja. Životinje nastaju iz muškog i ženskog sjemena, kao što bilje nastaje iz vode, zemlje i zraka. Zato Uzvišeni kaže:

﴿بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُن لَّهُ صَاحِبَةٌ﴾

---

[216] Ahmed, 1/465; En-Nesai u *El-Kubra*, 9075, U lancu prenosilaca nalazi se Ata ibn Es-Saib, a on je saduk. U posljednjem periodu života njegova se memorije promijenila i postala slaba. Pogledaj: *El-Igtibat*, str. 82-83.

[217] *Et-Tibjanu fi aksamil-Kur'an*, str. 294-295.

[218] *Zadul-mesir*, 9/83.

[219] *Medžazu Kur'an*, 2/293.

[220] *Zadul-Mesir*, 9/83, *El-Mufredat*, str. 74; *Umdetul-hufaz*, 1/298.

"On je stvoritelj nebesa i Zemlje! Otkud Njemu dijete kad nema žene, On sve stvara, i samo On sve zna." (El-En'am, 101)

Zato, dijete biva stvoreno isključivo od muška i ženska. Ovo pravilo nije narušeno stvaranjem Adema i Have kao naših praroditelja, pa ni putem stvaranja Mesiha. Uzvišeni je pomiješao Ademovu zemlju s vodom dok nije postala blato. Potom je poslao zrak i sunce sve dok to nije postalo poput grnčarije. Zatim je u njega udahnuo dušu. Havva je izvedena iz njega i jedan je njegov dio. Mesih je stvoren od Merjemine vode i melekovog puhanja. Njegovo puhanje bilo je poput uloge oca kod drugih.

Druga činjenica

Ako jedno od ovih sjemena nadjača, to će biti razlog sličnosti djeteta, a kada jedna drugu nadvlada, to biva razlog da dijete zadobije spol prema onom sjemenu koje je nadvladalo. Ovdje postoje dvije činjenice: nadjačavnje i nadvladavanje. Nekada se slažu, a nekada se razilaze. Ako muškarčevo sjeme nadjača i nadvlada ženino sjeme, dijete će biti muško i ličit će ocu. Ako ženino sjeme nadvlada i pretekne muškarčevo sjeme, dijete će biti žensko i ličit će na majku. Ovdje je teško shvatiti to što davanje muškog i ženskog spola:[221] biva na osnovu nadvladavanja sjemena, a ne postoji prirodni razlog. To u potpunosti zavisi od volje Uzvišenog Tvorca.

Zato je u vjerodostojnom hadisu rečeno: "Melek kaže: 'Gospodaru, je li muško ili žensko, kakva mu je opskrba, kada mu je smrtni čas, da li je nesretan ili sretan?' Tako Allah presudi kako želi, a melek upiše." Dijete biva muško ili žensko po određenju Tvorca, Koji sve zna, kao što poznaje da li će dijete biti sretno ili nesretno, kakva će mu biti nafaka i kada će mu doći smrtni čas. Sevbanov hadis jedino navodi imam Muslim. U Sahihul-Buhariju stoji da se to odnosi na sličnost, a razlog je nadvladavanje ili preticanje nekog

[221] *Et-Tibjan fi aksamil-Kur'an*, str. 292-295.

sjemena. Zato je rečeno: "Onaj čije sjeme nadvlada i pretekne, na njega će dijete i ličiti."

Postoje oni koji na osnovu fizičke sličnosti (fiziognomisti?-)[222] određuju srodstvo, oni uzimaju u obzir oca, a ne majku. Zato je Vjerovjesnik, s.a.v.s., o djetetu, poslije međusobnog proklinjanja roditelja, rekao: "Pogledajte je, pa ako dođe s djetetom tog i tog opisa, ono pripada Šeriku ibn es-Semhi, tj. optužena je da je s njim počinila blud. A ako dođe s djetetom tog i tog opisa, onda pripada Hilalu ibn Umejji."[223]

U obzir je uzeo sličnost muškarcu, a ne ženi. Na ove dvije problematičnosti odgovorit će se na sljedeći način:

Uzvišeni Allah već je odredio sve što je vezano za sjeme od vremena kada ga je stavio u maternicu, do posljednje faze. Sve je to vezano za stvari, kao što su nesreća, sreća, opskrba, smrtni čas, nedaće. Sve se to odvija putem stvari koje je odredio. Ne može se negirati da spolnost djeteta ima uzroke kao što i sličnost ima uzroke. Međutim, uzrok ne nalaže da će se desiti ono što on sam iziskuje, nego, ako Allah želi, učini da se to desi prema uzroku, a ako ne želi, uskrati da se to desi po njemu. Ako želi, učinit će da posljedica bude suprotna uzroku. Uzvišeni nekada čini jedno, nekada drugo, a uzročna je samo Allahova volja. Uzrok podliježe promjenama, a ne nameće on promjene i nije krajnje određen. On ne presuđuje i ne određuje, niti je određen. Zato nema oprečnosti između pojave uzroka spolnosti i melekovog upita Gospodara, dž.š., tj. šta će se od te dvije stvari odviti u zametku. Zato je Uzvišeni obavijestio da spolnost djeteta biva čisti dar od Njega, i vraća se Njegovoj volji, znanju i moći.

Ako se kaže: "Riječi meleka: 'Gospodaru, da li je muško ili žensko?', te riječi: Kakva mu je opskrba i smrtni čas', ne oslanja se na vezu sa supružnicima koji čine spolni odnos, već se odvija

[222] Oni koji određuju srodstvo na osnovu fizičke sličnosti.

[223] El-Buhari, 423, 4745.

drugim povodom," reći će se: Da. Spolnost djeteta ne oslanja se na uzrok koji to nalaže putem spolnog općenja. Najviše što može biti da se ustanovi jest jedan dio uzroka, a potpuni uzrok podrazumijeva činjenice koje izlaze van okvira supružnika. Dovoljno je reći o tome: "Ako Allah ne dozvoli da razlog ne iziskuje cilj, neće ga ni biti. Oslanjanje spolnosti na Njegovu volju ne negira odvijanje uzroka. Sam uzrok ne negira oslanjanje spolnosti na Njegovu volju, niti nalaže da uzrok sam bude dovoljan. Muslimov hadis, koji on sam navodi, ispravan je i nema zamjerki na njega. Međutim, u srcu se osjeti nešto prilikom spomena spolnosti, tj. da li je ovaj termin dobro upamćen ili ne. Ono što je spomenuto jeste sličnost, kao što se to spominje u drugim hadisima oko kojih postoji saglasnost u pogledu njihove vjerodostojnosti. Ovo je mjesto za posebno razmatranje, kao što vidiš, a Allah najbolje zna.[224]

Treća činjenica

Ova činjenica podrazumijeva da stručnjak koji procjenjuje sličnost razmatra sličnost ocu, a ne majci zato što dijete već potječe od majke i to je relevantna činjenica. Zato se ne razmatra sličnost majci, svejedno sličilo na nju dijete ili ne. Postoji potreba za onima koji određuju sličnost prilikom ustanovljavanja oca. Ako svaki od dva oca tvrde za jedno dijete da pripada njemu, onda oni koji određuju sličnost sagledavaju stvar. Dijete biva pripisano onome na koga liči, ako postojeće roditelje ne veže ista postelja. Ako ih veže ista postelja, nema osvrtanja na sličnost. Sličnost je relevantan dokaz ukoliko ne postoji nešto snažnije što joj se suprotstavlja poput bračne postelje ili dokaza. Kada bi se dvije žene pozivale na isto dijete i to se predstavilo onima koji određuju srodstvo na osnovu sličnosti, dijete će se priključiti onoj koja mu je sličnija. Tako se u oba slučaja postupa po uspoređivanju.

---

[224] *Šerhun Nevevi li Sahihi Muslim*, 222-223.

Imam Ahmed uzeo je u obzir ulogu onih koji određuju srodstvo na osnovu fizičke sličnosti u situaciji kada se dvije žene spore oko istog djeteta. Upitan je za slučaj židovke i muslimanke koje su rodile. Židovka je tvrdila da je to njeno dijete, a i muslimanka. Rečeno mu je: "Da li će se tu uzeti stav onoh koji određuju na osnovu sličnosti", pa je rekao: "Ima li išta ljepše?" Ovo je također ispravnije mišljenje kod šafiija.

U drugom mišljenju kaže se da se ovakav postupak ne uzima u obzir kako bi se pouzdano znala majka, za razliku od utvrđivanja oca. Ispravno mišljenje jeste to da se ovaj postupak uzima u obzir kada se dvije žene spore zato što dijete nekad biva slično ocu, nekad majci, s dokazom koji smo spomenuli iz hadisa Aiše, Ummu Seleme, Enesa ibn Malika i Sevbana. Mogućnost pouzdanog određivanja majke ne sprečava uzimanje u obzir mišljenja stručnjaka u prepoznavanju sličnosti prilikom nepostojanja uvjerenja, kao što se uzima u obzir sličnost dvojici muškaraca prilikom nepostojanja bračne postelje.

Prenosi Selman ibn Harb od Hammada, a on Hišama ibn Hassana, a on od Muhammeda ibn Sirina, da je rekao: "El-Velid nas je predvodio na hadžu. Bila nas je sedmerica. Rodio se Sirin, pa nam je El-Velid došao u Medinu. Kada smo ušli kod Zejda ibn Sabita, rečeno mu je: 'Ovo su Sirinovi sinovi.' Zejd je rekao: 'Ova su dvojica od jedne majke, ova dvojica od druge, ova dvojica od treće.' Nije pogriješio."

Hipokrat u knjizi o djeci u utrobama majki kaže: "Ako sjemena muškarca bude više od sjemena žene, dijete će ličiti na ocu. Ako ženinog sjemena bude više od sjemena muškarca, dijete će ličiti na majku." On kaže: "Sjeme silazi iz svih tjelesnih organa. Od zdravoga ide zdravo sjeme, a od bolesnoga bolesno." Rekao je: "Ćelavi rađaju ćelavce. Mudri rađaju mudre, a snažni snažne." On kaže: "Meso raste i povećava se. U njemu se stvaraju zglobovi. Svi organi djeteta bivaju slični onome što izlazi iz njega. Često se

rađaju slijepa djeca ili ona koja imaju pjege ili tragove, ili druge znakove, a njihovi roditelji imaju iste. Često se rađaju djeca koja liče na svoje djedove ili rođake. On kaže: "Većinom muška djeca liče na svoje očeve, a ženska na majke."[225]

Ružnoća ili ljepota djeteta imaju nekoliko razloga

Jedan od njih jesu misli roditelja, naročito majke ako prilikom spolnog odnosa i poslije do vremena stvaranja zametka razmišlja o osobama koje vidi, kojih se prisjeća i koje su joj drage, koje voli, kada neprestano razmišlja o njima i žudi za njima, dijete će ličiti na njih i preuzeti njihov lik. Priroda se prenosi, a to je činjenica koju svako zna.

Pričao mi je glavni među ljekarima u Kairu: "Zadužio sam moga bratića da podvlači surmu ljudima. Prođe malo vremena a on mi dođe s bolešću u oku. Kada se izliječio, vratio se. Ali mu je opet bolest došla, pa sam znao da je svoje oči otvarao pred bolesnim očima, a priroda je prelazna."

Ljekari spominju da ako žena konstantno jede dunje i jabuke, onda one uljepšavaju lice djeteta i osvjetljavaju boju njegove kože. Pokudili su da trudnica gleda u ružne slike (prizore), tamne boje i osamljene uske kuće, jer sve to utječe na dijete.

Hipokrat u svojoj knjizi kaže: "Kada muško sjeme bude unutar maternice prilikom spolnog općenja i ne izađe vani, već bude određeni dio vremena na grliću maternice, a grlić se skupi, žena je zanijela. Kada se grlić skupi, dva sjemena se u unutrašnjosti pomiješaju i dođe do oplodnje. Ako se u isto vrijeme dogodi ejakulacija muškarca i žene, oba će se sjemena razići i učvrstiti u maternici. Ona će ih obuhvatiti i skupiti, žena će zanijeti. Kažem: Spomenuti uzrok ne nalaže oplođivanje, nego ga jedino nalaže Allahova volja, kao što smo pojasnili, a Allah najbolje zna.

[225] *Eš-Šerhul-kebir me'arifetu es-suneni vel-asar*, 7/468-480; *Telhisul-habir*, 4/387-388; *Sunenu El-Bejheki*, 10/263-267.

Zametak biva formiran, a oblikovao ga je Stvoritelj, Koji daje lik. Stvoreno je takvim da mu glava bude gore, a noge dolje.

Kada Allah dozvoli da dijete izađe, ono se preokrene, pa njegova glava bude dolje, a noge gore, tako da glava bude ispred svih ostalih dijelova tijela, prema konsenzusu svih liječnika i hirurga. Ovo je vrsta potpune Allahove pažnje prema djetetu i majci, jer kada glava djeteta prvo izađe, izlazak ostalih dijelova tijela bit će lakši tako da nijedan od njih nema potrebe da se presavija. Kada bi prvo izašle noge, ne bismo bili sigurni da se rukama neće zaplesti u maternici. Ako izađe samo jedna noga, nećemo biti sigurni da se neće zakačiti i zaplesti u maternici. Ako izađu ruke, nema sigurnosti da njegova glava neće zapeti, jer je dijete povijeno unazad i pupčana vrpca obavija ga oko vrata ili oko plećki. Kada se dijete pokrene i dođe do mjesta gdje je pupčana vrpca izdužena, onda se ona omota oko njegove glave i prsa. Može se desiti da tada povuče pupčanu vrpcu, i da majka osjeti veliku bol, a i dijete može umrijeti, ili će njegov izlazak biti težak, ili će dijete izaći bolesno i natečeno. Mudrost Najpravednijeg Suca nalaže da se dijete prevrne u stomaku, te da njegova glava prvo izađe, a zatim ostali dijelovi tijela.

O razlogu zbog kojeg dijete ne živi kada se rodi od osam mjeseci, a živi kada se rodi od sedam, devet i deset

Kada dijete u stomaku napuni sedam mjeseci, zadobije snažan pokret koji ga prirodno tjera da se preokrene i da izađe. Ako je dijete jako po prirodi, a djeca su inače po prirodi i konstrukciji jaka, tako da su u mogućnosti probiti ovojnice (posteljicu), koje ih okružuju i koje su vezane za maternicu, kako bi prošlo i izašlo, tada će izaći u sedmom mjesecu. Tada je dijete jako, zdravo, pokreti ga ne bole, a preokret nije donio bolest. Ako bude slabo to učiniti, ili će posustati zbog štete i bolesti prouzrokovane preokretanjem, i tada će izaći mrtvo; ili će ostati u stomaku i oboljeti i tokom svoje bolesti sačekati otprlike četrdeset dana dok ne ozdravi, osvježi se i ojača. Ako se rodi u osmom mjesecu, bit će bolesno, neće se riješiti boli, bit će malaksalo, nezdravo i neće napredovati. Ako ostane u maternici dok ne prođe ovih četrdeset dana, do devetog mjeseca, ojačat će, ozdraviti i osvježiti se. Poslije perioda bolesti biva zdravo i najpreče je da dijete koje ostane najduže u maternici bude zdravo poslije preokretanja. To su djeca koja se rode u desetom mjesecu. Stanje one djece koja se rode između devetog i desetog mjeseca zavisit će o udaljenosti od perioda preokretanja.

Neki su rekli: "Razlog zbog kojeg novorođenče ne može živjeti kada se rodi s osam mjeseci jeste taj što ima dvije vrste štete koje se nad njim smjenjuju. Prva je prevrtanje u sedmom mjesecu u maternici radi rođenja (izlaska), a druga je promjena stanja boravka iz maternice i dolazak na zrak, i pored toga što sva djeca u utrobama majki bivaju izlagana ovoj promjeni. Međutim, dijete od sedam mjeseci uspije se spasiti iz maternice prije nego što ga sustigne šteta poslije samog prevrtanja i bolesti kojoj biva izloženo u maternici. Dijete od sedam mjeseci i deset mjeseci ostaje u maternici sve dok ne ozdravi i ne spasi se od tih bolesti. Nad njima ne smjenjuju

se uzastopno dvije štete. Nad djecom od osam mjeseci se smjenjuju dvije štete, pa tako ne mogu preživjeti. Sva djeca u osmom mjesecu bivaju izlagana bolesti." Na to će te uputiti činjenica da ćeš naći da sve trudnice u osmom mjesecu imaju najgora stanja, a u mjesecima koji su prije i poslije, one su zdravije. Stanja majki vezana su za stanja djece u utrobi.

Plač djeteta u trenutku rođenja ukazuje na njegovo zdravlje, snagu i žestinu. Ako dijete stavi svoju ruku, palac ili bilo koji prst na jedan od organa, to znači da u tom organu osjeća bol. Sva živa bića prirodno pokazuju na mjesto boli na tijelu ili rukom, ili ustima, ili repom. Kada dijete ne može govoriti, onda, poput životinje, pokazuje svojim prstom ili rukom na mjesto boli.

Dok su djeca u maternicma, jača su nego poslije rođenja, kada postoji veća mogućnost da ih zadesi ono čemu su izloženi. Pažnja prema njima poslije rođenja jeste veća, a i njihovo je čuvanje veće. Dok su grane drveta vezane za drvo, vjetrovi i oluje ih prodrmavaju, ali ih gotovo ne mogu iščupati. Kada se od njih odvoje i zasade na drugo mjesto, obuzme ih slabost, pa ih i najmanji vjetar može iščupati.

Isto tako, dijete, dok je u maternici, jako je i strpljivo u onome što ga zadesi, kao što je npr. loš položaj i uznemiravanje, ali velikim dijelom to ne trpi poslije rođenja i odvajanja od maternice. Isto tako, plod na drvetu jači je i čvršći nego kada se odsiječe.

Napuštanje i premještanje od svega što je uobičajeno veoma je teško onome ko to želi, naročito kada se premještanje odvija iznenada. Tako se dijete, nakon što napusti maternicu, odjednom premješta iz okolnosti na koje je naviklo. Takvo je premještanje za njega teže od postepenog premještanja.

Isto je rekao i Hipokrat: "Sa malo truda zna se da loš raspored uzimanja hrane i pića, uz kontinuirano uzimanje iste hrane, ipak je bolji, preventivniji i sigurniji u pogledu opasnosti obolijeva-

nja tijela, za razliku od situacije kada čovjek svoj raspored ishrane promijeni odjednom, pa makar i s boljom hranom."

Dijete iz utrobe s već izgrađenom navikom na hranu, disanje, ulaz, izlaz u jednom trenutku prelazi u novo okruženje. To je prva poteškoća na koju naiđe na dunjaluku. Zatim mu se poteškoće smjenjuju sve dok ne dođe ona najveća od koje nema veće, ili najveći smiraj poslije kojeg nema umora. Zato dijete plače prilikom ove nedaće, uzimajući u obzir šejtanov udarac i ubod u slabine.

Dijete u utrobi, tj. u maternici, hranilo se onim što mu odgovara i prirodno je iz krvi svoje majke apsorbiralo onoliku količinu hrane kolika mu je odgovaralo. Poslije izlaska uzima mlijeko prema potrebi. Međutim, dešava se da dijete dok uzima hranu usred povećanog apetita, poveća količinu iznad potrebne. Uz to, mlijeko može biti slabo, kao što može biti i sasvim ispravno. Također, biva izlagano povraćanju. Apsorbira smjese iz svoga tijela i biva izlagano bolovima i bolestima kojima nije bio izloženo u stomaku. Nad sobom je imalo ovojnice i zastore koji su sprečavali dolazak onog što ga uznemirava. Kada je rođeno, pripremljeni su mu drugi povoji i zastori, a ono nije na njih naviklo. Tako bude izloženo toploti, hladnoći i zraku. Svoju je hranu crpjelo iz pupčane vrpce, a pupčana je vrpca blaga, umjerena i posve zdrava. Srce i krvne žile majke koje kucaju punile su tu pupčanu vrpcu.

Dijete u tom stanju najsličnije je onome koji udiše zrak unutar toplotne banje koja je blaga i umjerena, a zatim iznenada nag izađe na oštri i uznemiravajući zrak. Općenito rečeno, u trenutku pređe iz stanja na koje se naviklo u stanje koje mu je mnogo teže podnositi. To predstavlja potpunu mudrost Sveznajućeg Tvorca kako bi Svoga roba uvježbao da ostavlja navike i običaje i ide ka onome što je bolje, korisnije i uputnije. Uzvišeni je na ovo kazao riječima: *"Vi ćete sigurno iz stanja u stanje prelaziti!"* (El-Inšikak, 19)

Prvi stadij jeste sjeme, a zatim zakvačak, zatim komad mesa, zatim zametak, zatim novorođenče, pa onda dojenče, dijete koje

uzima hranu, zdravo ili bolesno, bogato ili siromašno, izloženo iskušenjima ili ne, kao i ostala različita stanja čovjeka, sve dok ne umre, a zatim ne bude proživljen i doveden pred Allaha Uzvišenog. Zatim će biti odveden u konačno utočište: Džennet ili Džehennem. Naprijed navedeni ajet znači: prelazit ćete iz stanja u stanje, iz staništa u stanište, iz stvari u stvar.

Seid ibn Džubejr i Ibn Zejd rekli su: "Ovaj ajet znači: bit ćete sigurno na ahiretu poslije prvoga svijeta. Postat ćete bogati nakon što ste bili siromašni i siromašni nakon bogatstva."[226] Ata kaže: "Žestina poslije žestine, a 'tabek' označava stanje." Zato se kaže: "Taj i taj bio je u različitima tabekatima." Amr ibn El-As kaže: "Bio sam u tri tabekata", tj. u tri stanja. Ibnul-E'rabi kaže: "Ettabek označava različita stanja, a mi smo spomenuli stanja djeteta u utrobi od sjemena do vremena rođenja." Potom spominje njegova stanja poslije rođenja, do kraja života, i kaže: "Dijete u utrobi jeste na stepenu ploda na drvetu koje je jako vezano za izvor. Kada dostigne vrhunac (sazrijevanje), ne preostaje ništa drugo do odvajanje zbog težine, upotpunjenosti i prekidanja žila koje ih čuvaju. Isto tako, djetetu se otvaraju ovojnice, krvne žile koje ga drže između posteljice i maternice prekidaju se. Sve te tečnosti koje povećavaju klizavost sruče se i pomažu mu uz njegovu težinu, da probije zastore i prekine žile izlazeći. Tada se maternica uveliko otvori. Neophodno je da se i neki veliki zglobovi odvoje, a zatim se spoje u najbržem vremenu. To su priznali vješti ljekari i hirurzi. Kažu: "Ovo biva upotpunjeno samo s Allahovom pažnjom i uređenjem, a ljudski razum ne može shvatiti kakvoću toga." Neka je uzvišen Allah, najbolji Stvoritelj.

Kada se dijete odvoji, na jedan trenutak, iz prirodnog razloga, zaplače, zato što napušta okolinu na koju je naviklo i mjesto na kojem je bilo. Tada ga šejtan udari u stomak. Kada se odvoji u

---

[226] *Tefsiru El-Begavi*, 4/465; *Tefsir Ibn Kesir*, 4/489-490; *Tefisrul-Kurtubi*, 19/278-280; *Medžazul-Kur'ani* od Ebu Ubejde, 2/292; *Et-Tibjanu fi aksamil-Kur'an*, str. 119-121.

potpunosti, stavi u usta. Kada prođe četrdeset dana, dođe do obnavljanja, kao što je doživljavao obnavljanje u maternici. U četrdesetom se danu počne smijati. Tada prvi put shvata sebe. Kada doživi dva mjeseca, vidi snove, a poslije kod njega moć raspoznavanja i razum postepeno stasavaju sve do godina razlikovanja pojmova (temjiz) koje nisu precizno određene, već ima djece koja počnu razlikovati pojmove s pet godina.

Mahmud ibn er-Rebi'a kaže: "Shvatio sam Vjerovjesnikov, s.a.v.s., postupak kada me je vodom pljusnuo u lice iz kofe njihovog bunara."[227] Zato je peta godina uzeta kao granica ispravnosti djetetovog slušanja (šerijatskih tekstova). Neka djeca počnu razlikovati pojmove s manje godina. Spominju događaje ispod pete godine. Kada dijete uđe u sedmu godinu, ulazi u godine razlikovanja pojmova i naređuje mu se namaz.

U *Musnedu* i *Sunenima* bilježi se hadis koji prenosi Amra ibn Šuajb u kojem stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s, rekao: "Naredite svojoj djeci da obavljaju namaz kada imaju sedam godina, a udarite ih zbog namaza s deset godina i rastavite ih u posteljama."

Vjerovjesnik, s.a.v.s., dao je na izbor djevojčici koja je počela uzimati hranu da odluči s kojim će svojim roditeljom živjeti, kao što prenosi Ebu Davud u *Sunenu* iz hadisa Abdulhamida ibn Džafera ibn Abdullaha ibn Rafie ibn Sinana el-Ensarija u kojem stoji da je rekao: "Moj mi je otac prenio, od moga djeda Rafie ibn Sinana, da je on prešao na islam, a njegova žena je to odbila. Došla je Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekla: "Imam kćerku koja je počela uzimati hranu" ili nešto slično. Rafi'a je rekao: "Moja kćerka!" Allahov Poslanik, s.a.v.s, reče: "Sjedi na jednu stranu", a i njoj reče: "Sjedi na drugu stranu." Djevojčicu je stavio da sjedne između njih, a zatim rekao: "Zovite je." Ona je krenula majci. Poslanik, s.a.v.s, reče: "Allahu, uputi je!" Zatim je krenula ocu, i on ju je uzeo.[228]

---

[227] El-Buhari, 77, 189, 1185, 6354, 6422; Muslim, 263; Ibn Madža, 754.
[228] Ebu Davud, 2244; Ahmed, 5/446; El-Hakim, 2/206.

En-Nesai, iz predanja od Abdulhamida ibn Džafera el-Ensarija, prenosi da je njegov djed prešao na islam, a njegova je žena odbila prihvatiti islam. Doveo je svog maloljetnog sina, pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., oca stavio na jednu, a majku na drugu stranu. Potom mu je dao izbor i rekao: "Allahu, uputi ga!", pa je dijete otišlo ocu.[229]

U *El-Musnedu*, u hadisu koji prenosi Ebu Hurejre, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s, dao izbor dječaku između njegove majke i oca.[230]

Precizno određivanje vremena za davanje izbora djetetu koje je navršilo sedam godina u vjerodostojnim hadisima nije uzeto u obzir. O tome se spominje predanje od Alijje i Ebu Hurejre. Ammara el-Džurmi kaže: "Alijj mi je dao izbor između majke i moga amidže. Imao sam sedam ili osam godina." Ovo ukazuje da se ne daje izbor onima koji imaju manje od sedam godina, nego postoji saglasnost da je dječak, kome je dat izbor, imao sedam godina.[231]

U *Sunenima* se bilježi hadis koji prenosi Ebu Hurejre u kojem stoji da je neka žena došla Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekla: "Allahov Poslaniče, moj muž želi odvesti moga sina. Napojio me je (sin) iz bunara Ebu Ineba, a već mi je od koristi." Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu reče: "Ovo ti je otac, a ovo majka. Uzmi za čiju ruku hoćeš." Uzeo je za majkinu ruku. Odvela ga je, a nije upitao za njegove godine." U hadisima koji govore o davanju izbora djetetu, bili oni s lancem koji seže do Poslanika, s.a.v.s, ili ne, ne postoji navod o preciziranju godina izbora sa sedam. Hadisi ukazuju da kada dijete počne razlikovati majku od oca, daje mu se izbor između njih. Allah najbolje zna.

Zato ispravnost islama nije usko vezana za sedam godina,[232] već kada dijete počne shvatati islam i opisivati, njegov je islam ispravan.

---

229 En-Nesai, 6/185, Ibn Madža, 2352; Ahmed, 5/446; 4/180.

230 Ahmed, 7346; Ebu Davud, 2277; Et-Tirmizi, 1357; En-Nesai, 6/185; Ibn Madža, 2351.

231 *El-Išraf* od Ibn el-Munzira, 3/140-143; *Sunen Seid ibn Mensur*, 2/109-115; *El-Muknia*, 2/329-330.

232 *Šerhus-sunneh*, 9/337.

El-Harki je uvjetovao da ima deset godina, a Ahmed je to posebno naslovio u oporuci. U predanju njegova dva sina, Saliha i Abdullaha, amidže Ebu Taliba Ishaka ibn Ibrahima, Ebu Davuda i Ibn Mensura uvjetuje se da dijete napuni deset godina za ispravnost oporuke. Ebu Talib je upitao: "A šta ako ima manje od deset godina?" Odgovorio je. "Ne." U predanju od Ishaka ibn Ibrahima je to argumentirao činjenicom da dijete biva udareno zbog namaza s deset godina. Što se tiče njegovog islama, u *El-Mugniju* se kaže: "Većina onih koji islam djeteta smatraju ispravnim nisu uvjetovali da dijete napuni deset godina, niti su postavili ikakvu granicu. To je pričao i Ibn El-Munzir od Ahmeda, jer je željeni cilj postignut i nema potrebe za dodacima."

Od Ahmeda se prenosi: "Ako dijete ima sedam godina njegov se islam uzima u obzir, jer je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Naredite im da obavljaju namaz kada napune sedam godina." To ukazuje na granicu i ispravnost njihovog ibadeta. To je granica ispravnosti njihovog islama. Ibn Ebu Šejba kaže: "...kada pređe na islam s pet godina." Ebu Ejjub kaže: "Dozvoljen je prelazak u islam djetetu koje ima tri godine; onome ko pronađe istinu, bio maloljetan ili punoljetan, mi to dozvoljavamo. Ovakvo dijete gotovo da ne može pojmiti islam. Ono ne zna šta govori. Iz njegovog govora ne može se potvrditi presuda. Ako se tako nešto desi, a njegove izreke i postupci ukazuju na poznavanje i shvatanje islama, njegov islam bit će ispravan kao što je ispravan islam i drugih." Šejh je jasno rekao da je islam trogodišnjeg djeteta ispravan, ako ga može pojmiti."

El-Mejmuni kaže: "Rekao sam Ebu Abdullahu: 'Dijete prihvati islam s deset godina, a nije dostiglo punoljetstvo.' On odgovori: 'Ja prihvatam njegov islam.' Rekao sam: 'A čime argumentiraš?' Reče: 'Ja udaram dijete sa deset godina zbog namaza i razdvajam ih u postelji.'" El-Fadl ibn Zijad kaže: "Upitao sam Ahmeda o kršćanskom djetetu kada pređe na islam, šta raditi s njim? Rekao je: "Kada dostigne deset godina, privoljet ću ga na islam, jer je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Svoju djecu podučite namazu kada napune

sedam, a udarite ih zbog namaz kada imaju deset godina." Ovo je jedno predanje, a od njega postoji drugo predanje u kojem se kaže: "Ispravan je islam sedmogodišnjeg djeteta."

Ebu el-Haris kaže: "Rečeno je Ebu Abdullahu: "Malodobno dijete prihvatilo je islam i posvjedočilo da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, s.a.v.s. Ono i klanja, kao maloljetno, a još nije doživjelo punoljetstvo. Potom je ostavilo islam. Da li se njegov islam uzima u obzir, a ono je maloljetno?" Reče: "Da. Kada navrši sedam godina, pa pređe na islam, privoljet će se, jer je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: 'Podučite ga namazu kada napuni sedam godina.'" Propis namaza je, prema tome, obaveza, jer naredio je da se djeca poduče namazu kada napune sedam godina. Salih kaže: "Moj mi je otac rekao: 'Kada židov ili kršćanin dožive sedam godina, a onda pređu na islam, bit će privoljeni na njega, jer kada dijete doživi sedam godina, naređuje mu se namaz.' Upitao sam: 'A ako ima šest godina.' Odgovori: 'Onda, ne.'"

Kada dijete doživi deset godina, poveća mu se snaga i razum

Kada doživi deset godina, snaga i razum uvećaju se, i može podnositi ibadete. Biva kažnjavan zbog ostavljanja namaza, kao što je to naredio Vjerovjesnik, s.a.v.s. Ovo kažnjavanje jeste radi preodgoja i navikavanja. Prilikom navršavanja deset godina ulazi u novu životnu fazu u kojoj njegovo razlikovanje pojmova i spoznaja postaju daleko jači.

Zato mnogi islamski pravnici smatraju da je vjerovanje u ovakvim okolnostima obavezno, i da će biti kažnjen zbog ostavljanja ibadeta. To je stav Ebu el-Hattaba i drugih. Ovo je mišljenje veoma jako, iako dijete još nije zaduženo drugorazrednim pitanjima islama. Dat mu je aparat spoznaje Tvorca i potvrde Njegove jednoće i istinitosti Poslanika, s.a.v.s. Također, data mu je mogućnost da poima načine argumentiranja, kao što može shvatati nauke i zanimanja, kao i dunjalučke koristi. Zato, nema opravdanja

zbog nevjerstva u Allaha i Poslanika, s.a.v.s,. jer su dokazi vjerovanja u Allaha i Njegovog Poslanika, s.a.v.s., daleko važniji od svakog znanja i zanimanja kojim se dijete podučava.

Uzvišeni kaže: ﴿وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لأُنذِرَكُم بِهِ وَمَن بَلَغَ﴾ *"A meni se ovaj Kur'an objavljuje i da njime vas i one do kojih on dopre opominjem."* (El-En'am, 19), tj. do koga god dođe Kur'an i može ga shvatiti, on je njime opomenut.[233] Hadisi koji se navode o iskušenju djece neuračunljivih i onih koji su umrli u periodu između dva poslanika ukazuju na iskušenje onih koji nisu shvatili islam. Oni će iznijeti argument da poziv do njih nije došao i da nisu to shvatili. Ko može, inače, shvatiti precizne pojedinosti zanata i nauka ne može ovaj dokaz iznijeti protiv Allaha. Njihovo neobavezivanje propisima na dunjaluku prije punoljetnosti ne znači neobavezivanje na ahiretu. Ovo se mišljenje prenosi od Ubejja i njegovih istomišljenika, a ono je krajnje snažno.

Dijete poslije navršenih deset godina naziva se pubertetlijom

Poslije navršene desete godine do punoljetstva dijete se naziva pubertetlijom (murahik).

Kada napuni petnaest godina, dođe u sasvim drugu situaciju. Doživi poluciju, a krute dlake počnu rasti oko spolnog organa, glas postane krupniji i dođe do nabubrivanja nosa. Zakonodavac je kao znak punoljetstva uzeo dvije stvari: poluciju i rast krutih dlaka. Što se tiče polucije, Uzvišeni kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِن قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُم مِّنَ الظَّهِيرَةِ وَمِن بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَّكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُم بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الآيَاتِ وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ * وَإِذَا بَلَغَ الأَطْفَالُ مِنكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ﴾

[233] *El-Muharrere el-Vedžiz*, 2/276; *Tefsirul-Begavi*, 2/89; *Zadul-mesir*, 3/13-14.

"O vjernici, neka od vas u tri slučaja zatraže dopuštenje da vam uđu oni koji su u posjedu vašem i koji još nisu spolno zreli: .... a kada djeca vaša dostignu spolnu zrelost, neka onda uvijek traže dopuštenje za ulazak, kao što su tražili dopuštenje oni stariji od njih..." (En-Nur, 58-59)

Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže:

رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلاَثَةٍ عَنْ الصَّبِيِّ حَتَّى يَحْتَلِمَ، وَعَنْ المجنون حَتَّى يفيق، وَعَنْ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ.

"Pero je uzdignuo od trojice: od djeteta, dok ne dođe u punoljetstvo (doživi poluciju), od luđaka, dok ne postane svjestan, i od spavača, dok se ne probudi."[234]

Muazu je rekao: "Od svakog punoljetnog (dosl. koji ima poluciju) uzmi dinar."[235] Ova dva predanja prenose Ahmed i Ebu Davud. Vrijeme punoljetstva nema uobičajene godine. Neka djeca poluciraju kada napune dvanaest, a neka s petnaest i šestnaest godina, a neka čak i više. Neka djeca nikako ne poluciraju. Učenjaci su se razišli oko godina kada se ovakao dijete proglašava punoljetnim.[236] El-Evzai, Ahmed, Šafi, Ebu Jusuf i Muhammed kažu: "Kada napuni petnaest godina uzima se kao punoljetno." Malikovi učenici imaju tri mišljenja: sedamanest, osamnaest i petnaest godina, a posljednje se prenosi od Malika. Od Ebu Hanife postoje dva predanja. U jednom se kaže da je to sedamnaest, a drugom da je to osamnaest, dok djevojka u ovakvoj situaciji biva punoljetna kada ima sedamnaest godina.

Davud i njegovi istomišljenici kažu da nema preciziranja godina, već se gleda na poluciju, što je veoma utemeljeno mišljenje. Od Allahovog Poslanika, s.a.v.s, ne prenosi se nikakvo precizira-

---

[234] Ebu Davud, 4398; En-Nesai, 6/156; Ibn Madža, 2041; Ahmed, 6/100, 101, 144; El-Hakim, 2/59.

[235] Ebu Davud, 1576, 1577,1578,3038; En-Nesai, 2/23-26; Et-Tirmizi, 623, Ahmed, 5/230-233-247; El-Hakim, 1/398; Ebu Davud kaže: "Ovaj je hadis neispravan."

[236] *Šerhus-sunneh*, 9/338-339.

nje godina. Najviše čime su mogli argumentirati, oni koji su to ograničili na petnaest godina, jeste hadis koji ne vezuje za slučaj Ibn Omera. Naime, on je doveden Vjerovjesniku, s.a.v.s., prilikom borbe, a imao je četrnaest godina, pa mu nije dozvolio učešće. Zatim mu je doveden s petnaest godina, a onda mu je dozvolio.[237] Iako postoji saglasnost oko ispravnosti ovog hadisa, u njemu nema dokaza da mu je dao dozvolu zbog punoljetstva, već mu je prvi put možda izgledao malehan, smatrajući da neće moći podnijeti borbu, a kada je napunio petnaest godina, smatrao ga je sposobnim za borbu, pa mu je dozvolio.

Zato ga nije pitao: "Jesi li polucirao ili ne?" Allah, dž.š., vezao je za propise čvrste činjenice. Isto tako, i Allahov Poslanik, s.a.v.s, od koga se ne prenosi o godinama punoljetstva nijedan hadis osim ovoga u kojem je Ibn Omer ispričao o svomer vraćanju i dozvoli za ulazak u borbu. Zato su mišljenja pravnika o godinama punoljetstva djeteta neusaglašena. Imam je Ahmed naslovio poglavlje: "Dijete ne može biti mahrem ženi sve dok ne doživi poluciju". Znači uvjetovao je postajanj polucije, punoljetstvo.

Rast krutih dlaka

Ovo podrazumijeva rast krutih dlaka oko spolnih organa dječaka i djevojčice.[238]

Ne uzimaju se u obzir sitne dlačice, a to je pravac Ahmeda, Malika i jedno od mišljenja Šafia, a u drugom mišljenju on kaže: "Rast krutih dlaka znak je punoljetstva za nevjernike, ali ne i za muslimane, jer se punoljetstvo djece muslimana može saznati putem dokaza, a prima se i izjašnjenje onoga koji je doživio punoljetstvo, za razliku od nevjernika."

Ebu Hanifa kaže: "Ni u kom slučaju se to ne uzima u obzir, kao što se ne može uzeti u obzir krupnoća glasa i nabubrenje nosa.

[237] El-Buhari, 5/204-205, 7/302; Muslim, 1868.

[238] *Šerhus-sunneh*, 9/238.

Oni koji su uzeli ovaj znak za početak punoljetstva to argumentiraju hadisima iz oba *Sahiha* u kojima se kaže da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., postavio Sa'da ibn Muaza za suca plemenu Benu Kurejza. Presudio je da se pobiju njihovi ratnici, a njihove porodice porobe. Naredio je da im se otkriju donji dijelovi ogrtača. Kod koga je bilo dlaka svrstan je u borce, a kod koga ih nije bilo, svrstan je u porobljene porodice. Atijje kaže: "Oko mene su sumnjali, pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da pogledaju je li još gdje bilo dlaka. Pogledali su i nisu nigdje našli. Onda su me priključili porobljenim porodicama." Ashabi su ovako postupali poslije Vjerovjesnika, s.a.v.s. Omer je napisao svome namjesniku: "Uzimaj glavarinu samo od onoga preko koga je prešla britva."

El-Bejheki, iz hadisa Ibn Alijje, a on od Ismaila ibn Umejje, a on od Muhammeda ibn Jahje ibn Hibbana, prenosi da je Omeru doveden momčić koji je u svojim stihovima potvorio jednu djevojku, pa je rekao: "Pogledajte", ali dlake kod njega nisu još bile izrasle. Oslobodio ga je kazne.[239] Ebu Ubejd kaže: "Ova potvora znači da lažno kaže da je s njom spolno općio. Spominje se od Osmana ibn Affana, r.a., da mu je doveden dječak kradljivac. Rekao je: "Pogledajte ispod njegovog donjeg ogrtača. Pogledali su i nisu našli da su dlake izrasle, pa mu nije odsjekao ruku. Od Ibn Omera prenosi se: "Kada dječak zasluži šerijatsku kaznu, a postoji sumnja da li je punoljetan ili ne, pogledat će se u njegovo stidno mjesto. Ovim se pojašnjava da je rast dlaka znak punoljetstva, tj. znak i za djecu muslimana i nevjernika, i da je dozvoljeno gledati u stidno mjesto drugoga radi potrebe spoznaje punoljetstva i dr. Neki iz posljednjih generacija spomenuli su da će se (osumnjičeni) otkriti i da će se ujedno pogledati otpozadi i sprijeda tako što se ispred stavi ogledalo. Ovo je nečije lično mišljenje, a Poslanik, s.a.v.s, to nije radio, kao ni jedan od ashaba, niti je to ijedan od učenjaka prije uzimao u obzir.

[239] El-Bejheki u *Sunenu*, Ebu Ubejda u *Garibul-hadisi*, 3/289.

Dijete postaje obavezno prilikom čvrstog uvjerenja u njegovo punoljetstvo

Kada se utvrdi punoljetstvo, Pero počne pisati.

Tada mu je obavezno izvršavati sve propise koje je čovjek dužan izvršavati. Na početku punoljetstva ulazi u najjače doba.[240] Ez-Zedždžadž kaže: "Najjače doba biva od sedamnest do četrdeset godina." Ibn Abbas u predanju od Ataa kaže: "Najjače doba jeste doba punoljetstva", a ovo je mišljenje odabrao Jahja ibn Ja'mer es-Suddi, a Mudžahid od njega prenosi da su to dvadeset i tri godine, a također se prenosi da je rekao: "Trideset godina." Ed-Dahak kaže: "Dvadeset godina."

Mukatil kaže: "Osamnaest godina", a Ez-Zuhri dao je presudnu ulogu samoj terminologiji rekavši da čovjek doživljava najjače doba od nastupanja punoljetstva do navršenih četrdeset godina. Dostizanje najjačeg doba ograničeno je početkom i istekom. Između ova dva perioda nema ograničenja, tj. dostizanje najjačeg doba jeste, ustvari najviši stepen koji se proteže od punoljetstva do četrdeset godina.

Poslije četrdesete godine čovjek slabi

Poslije četrdesete godine čovjek postepeno slabi, kao što je postepeno i jačao. Uzvišeni kaže:

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِن بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِن بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ﴾

"Allah je taj koji vas nejakim stvara, i onda vam, poslije nejakosti, snagu daje, a poslije snage iznemoglost i sijede vlasi; On

[240] *Mealimut-tenzil*, 2/417; *Zadul-mesir*, 4/199-201; *Tefisrut-Taberi*, 7/174-175; *Umdetul-hufaz*, 2/293-295.

stvara što hoće; On sve zna i sve može." (Er-Rum, 54)

Njegova snaga nalazi se između dvije slabosti, a život između dvije smrti. Prvo bude sjeme, onda zakvačak, zatim komad mesa, zatim dijete u utrobi majke, pa kada izađe, naziva se "sadig","slabi." Dok doji naziva se "redi", dojenče, a kada prekine uzimati mlijeko, naziva se "fatim", onaj koji uzima hranu; kada počne hodati, naziva se "daridž".

Kada dostigne visinu od pet pedalja zove se "humasi", kada mu ispadnu (mliječni) zubi naziva se "mesgur", kada ponovno narastu, onda je "museggar", kada dostigne sedam ili blizu sedam godina, onda se naziva "mumejjiz" (koji razlikuje pojmove). Kada dostigne deset godina, naziva se "muter'ari" i "naš'i." Kada se približi punoljetstvu, naziva se "balig". Kada fizički stasa, naziva se "hazevver", poodrastao dječak. Zajedničko ime za sve ovo jeste "gulam", sve dok mu ne počnu rasti brkovi. Kada mu počnu rasti brkovi i solufi naziva se "bakil", jer je njegovo lice ispunjeno dlačicama. Dok mu se brada ne upotpuni, naziva se "feta", mladić, a naziva se "šarih", mladić u cvijetu mladosti.

El- Dževheri kaže: "El-feta – mladić, eš-šabb – mladić. El-fetatu – djevojka. El-feta je naziv za roba, pa makar bio oronuli starac."

U hadisu se kaže: "Neka niko ne kaže moj rob (abdi), nego neka kaže moja djevojka (sluškinja) ili moj momak."[241]

"El-feta", mladić kaže se za plemenitog i darežljivog. Kada se upotpuni brada, onda je "šabb", mladić, pa sve do četrdesete godine. Zatim postaje "kehl" (zrelo doba) do šezdesete godine. Potom ulazi u "šejhuha", starost, a kada mu kosa osijedi, kaže se "šabe." Kada se osjedjelost poveća, kaže se "vehatahuš-šib", obuzele su ga sijede. Kada se sijede povećaju, kaže se "šemt." A kada osijedjelost nadvlada, naziva se "agtem." Kada glava i brada uveliko osijede, naziva

[241] El-Buhari, 5/177; Muslim, 2249; Abdurrezzak, 20992; Ahmed, 2/316.

se "mutek'avis." Kada se snaga umanji, onda je "herim", oronuo. Kada mu se stanja promijene i pojavi slabost, biva vraćen u najprezreniji život (erzelul-umuri), smrt mu je bliža nego ruka ustima.

Kada se približi smrtni čas, dođu mu izaslanici njegovog Gospodara

Kada se približi smrtni čas, koji mu je određen, dođu mu izaslanici njegovog Gospodara i prenose ga iz prolaznog u vječni svijet.[242]

Sjednu kod njega na udaljenosti koliko pogled seže. Potom mu se približi melek koji je zadužen za uzimanje duša i pozove dušu. Ako je duša dobra, kaže joj: "Izađi, o ti dobra dušo, koja si bila u dobrom tijelu, izađi zahvalna, radosna vijest te čeka i miris rejhana, a Gospodar nije srdit na tebe." Ona izađe iz njegovog tijela kao što kap iz posude izađe. Kada je izaslanik uzme, ne ispušta je iz svojih ruku ni koliko je treptaj oka. Balzamuju je i stave u bijele omotače sa "hanutom", a bijeli omotači (kefini) su iz Dženneta. Zatim joj klanjaju dženazu. Duša ima najljepši miris mošusa koji se može naći na Zemlji. Zatim se penje da bi se izložila pred Onim Koji najbrže sviđa račune. Dođe na kraj ovodunjalučkog neba, pa se zatraži dozvola za nju. Otvore joj se nebeska vrata, a na nju blagoslov donosu meleki. Privrženi je prate do sljedećeg neba, a isto tako čine na trećem i četvrtom, sve dok ne dođu do neba iznad kojeg je Allah, dž.š. Ona uputi pozdrav svome Gospodaru: "Tebareke ve Te'ala", pozdrav Njegovog gospodarstva: "Ti si spas i od Tebe je spas, neka si uzvišen, o Ti Uzvišeni i Plemeniti." Ako Allah hoće, dozvoli joj da učini sedždu. Zatim joj se dadne potpis za ulazak u Džennet, a Gospodar, dž.š., kaže: "Upišite knjigu Moga roba u Ilijjunima, a zatim ga vratite na zemlju. Ja sam ih iz nje stvorio, u nju ću ih vratiti, iz nje ću ih izvesti drugi put." Potom se njegova duša vrati na zemlju i prisustvuje kupanju, umotavanju, opremanju i nošenju.

[242] Ebu Davud, 2/281; Ahmed, 4/287, 288, 295, 296; Et-Tajalis, 753; El-Hakim, 1/37-40; El-Hakim kaže: "Hadis je ispravan prema uvjetima El-Buharia i Muslima, ali ga oni nisu naveli." Ez-Zehebi se slaže s ovim mišljenjem.

Ona kaže: "Ponesite me što prije, ponesite me što prije." Kada mejt bude stavljen u svoj mezar, a prijatelji odu, duša s tijelom uđe, tako da čuje topot njihove obuće na zemlji. Tada mu dođu dva ispitivača u kaburu. Posade ga da sjedne i pitaju ga: "Ko ti je Gospodar?"; "Koja ti je vjera?"; "Ko ti je vjerovjesnik?" On kaže: "Moj Gospodar je Allah, moja vjera je islam, a moj vjerovjesnik je Muhammed, s.a.v.s." Oni mu to potvrde i obraduju ga da će biti proživljen na onome na čemu je živio i na čemu je umro.

Potom mu se njegov kabur proširi koliko njegov pogled seže. Prostre mu se zelenilo i zaduži se mladić lijepog lica i lijepog mirisa koji kaže: "Raduj se onome što ti zadovoljstvo pričinjava." On upita: "A ko si ti? Tvoje lice je lice onoga koji dolazi s dobrom." On odgovori: Ja sam tvoje dobro djelo." Zatim mu se otvori pogled ka vatri, pa mu se kaže: "Pogledaj šta je od tebe Allah odvratio." Zatim mu se otvori drugi pogled ka Džennetu i kaže: "Pogledaj šta ti je Allah pripremio." On zajedno vidi i Džennet i Džehennem.

Grešna duša doživljava potpuno suprotno. Kada joj se dozvoli odlazak (s dunjaluka), dođu joj meleki crnih lica. Sa sobom imaju balzam i ćefine od vatre. Sjednu na udaljenosti koliko pogled seže. Potom se približi melek zadužen za uzimanje duša, pa je pozove i kaže: "Izađi prljava dušo, ti koja si bila u prljavom tijelu. Obraduj se vreloj vodi i sukrvici, a i drugim sličnim mukama." Ona se raziđe po tijelu, pa je on izvlači iz dubine tijela. Izvlačeći je kida žile i živce, kao što trnje čupa vunu. Kada je uzme, ne ispušta je ni koliko je treptaj oka.

Imat će najsmrdljiviji zadah lešine na zemlji. Bit će balzamovana tim balzamom i umotana tim ćefinima. Proklinjat će je svaki melek između nebesa i Zemlje. Biva povedena ka nebu koje joj se otvori. Ne otvaraju joj se nebeska vrata. Potom dođe poziv od Gospodara svjetova: "Upišite njenu knjigu u Sidždžilu i vratite je na zemlju." Njegova duša biva bačena i prisustvuje opremanju, umotavanju ćefina i nošenju.

Dok je na tabutu, kaže: "Teško njoj, gdje će s njome!" Kada bude mejt stavljen u mezar, duša se vrati se u tijelo. Dođu dva meleka, pa ga upitaju o njegovom Gospodaru, vjeri i vjerovjesniku, a on zamuca i kaže: "Ne znam." Dva meleka joj kažu: "Nisi znala, nisi znala." Zatim ga jedanput udare, a on poviče tako jako da ga čuje sve osim džina i ljudi. Njegov kabur mu se stijesni, tako da rebra jedna u druga uđu. Potom mu se prostre vatra i otvori pogled ka vatri i kaže: "Pogledaj svoje mjesto u vatri", pa ih vidi oboje. Potom mu se dovede gluhonijemi slijepac, a on upita: "Ko si ti? Tvoje je lice, lice onoga koji dolazi s zlom." On kaže: "Ja sam tvoje loše djelo."

Zatim vjernik u berzehu uživa shodno svojim djelima, a biva kažnjen shodno svojim djelima. Svaki organ ima posebnu kaznu koja mu dolikuje onoliko koliko je taj organ činio prijestupa. Usne onih koji su ogovarali i koji su cijepali ljudska mesa i vrijeđali njihove časti režu se kliještima od vatre. Stomaci onih koji su jeli imetke siročadi potpale se vatrom. Oni koji su jeli kamatu gutat će kamenje i plivati u rijekama krvi, kao što su plivali u prljavoj zaradi. Glave onih koji su spavali ne izvršavajući propisane namaze bit će udarane velikim kamenom. Lice onoga koji je mnogo lagao bit će razdirano željeznim bodljama, od nozdrva ka tjemenu, i od očiju ka tjemenu, kao što su njegove riječi razdirale druge. Žene bludnice bit će okačene za svoje dojke. Bludnici i bludnice bit će zatočeni u potpaljenoj peći. Bit će kažnjavni dijelovi tijela kojima su činili nepokornost, a to su donji dijelovi njihovih tijela.

Brige, potištenost, tuga i duševne boli obuzet će one koji su bili zaokupljeni igrom, zabavom i neradom. Osjećat će bolove u dušama, a gmizavci i crvi razjedat će njihovo meso. Sve će ovo trajati dok Allah, dž.š., ne dozvoli nestanak svijeta i zatvaranje dunjaluka. Tada će zemlja dati gustu kišu, poput sjemena muškaraca, i to četrdeset jutara. Izrast će iz svojih kaburova kao što izraste drveće i trava. Kada se zameci upotpune, a porod se približi, Uzvišeni će

narediti Israfilu da puhne u Sur za proživljenje. To je treće puhanje, a prije je bilo puhanje u Rog radi smrt, a prije njega puhanje užasa. Zemlja će se nad njima rascijepit, a ljudi će stajati i gledati.

Vjernik će reći: "Hvala Allahu, Koji nas je proživio, nakon što nas je usmrtio, a Njemu je konačan povratak."

Nevjernik će reći: ﴿يَا وَيْلَنَا مَن بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ﴾ *"Teško nama! Ko nas iz naših grobova oživi?" – "Eto ostvaruje se prijetnja Milostivog, poslanici su istinu govorili!"* (Ja-Sin, 25) Bit će bosi i goli povedeni na mjesto okupljanja. Sa svakom dušom bit će vodič koji će je voditi i svjedok protiv nje. Neki će biti sretni, neki nesretni, neki će se smijati, neki plakati:

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ۞ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ۞ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ۞ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ﴾

"Neka lica bit će toga Dana blistava, nasmijana, radosna, a na nekim licima toga Dana bit će prašina, tama će ih prekrivati." (Abese, 38-41)

Kada se njihov broj upotpuni i svi budu na Zemlji, nebesa će se rascijepiti, a zvijezde će se rasuti. Sići će meleki neba i okružiti ih. Potom će sići meleki drugog neba i okružiti meleke bližeg neba. Zatim će se tako, dalje, redati sa svakog neba. Dok tako budu čekali, doći će Allah, Gospodar svjetova, da bi dao konačnu presudu. Zemlja će zasjati Njegovim nurom, a zločinci će se odvojiti od vjernika.

Vaga će biti postavljena, spisi doneseni, svjedoci pozvani. Toga Dana svjedočit će ruke, jezici, noge i kože. Sporenje pred Allahom trajat će neprestano sve dok se duša i tijelo ne počnu sporiti.

Tijelo će reći duši: "Ja sam bio samo mrtav, nisam shvatao, slušao i gledao, a ti si bila ta koja čuješ, vidiš, shvataš. Upravljala si mnome kako si htjela."

Duša će reći: “Ti si činio postupke, nepokornost i dohvatao si svojim rukama.”

Uzvišeni će tada poslati meleka da presudi među njima, a on će reći: “Vaš je primjer kao primjer nepokretnog koji vidi i zdravoga slijepca, a zajedno su ušli u vrt.” Nepokretni kaže: “Ja vidim plodove, ali ne mogu ustati do njih.” Slijepac kaže: ‘Ja mogu ustati, ali ništa ne vidim.” Tada nepokretni rekne: “Ponesi me da i sebi i tebi uberem plod.” Tako i učine. Kome onda pripada kazna? I duša i tijelo kažu: “Obojici.” Melek kaže: “Isto se odnosi i na vas.”

Uzvišeni Allah presudit će među Svojim robovima presudom na kojoj će mu zahvaljivati svi stanovnici nebesa i Zemlje, svaki dobročinitelj, grješnik, vjernik i nevjernik:

﴿يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَن نَّفْسِهَا وَتُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾

“...na Dan u kojem će svaki čovjek samo o sebi brinuti, i u kojem će se svakom čovjeku za djela njegova puna nagrada ili kazna dati, nepravda im se neće učiniti!” (En-Nahl, 111)

﴿فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۞ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

“Onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga, a onaj ko bude uradio koliko trun zla – vidjet će ga.” (Ez-Zelzele, 7-8)

Potom će se povikati: “Neka svaki narod krene za onim što je obožavao!”

Idolopoklonici će otići za svojim idolima, krstaši za krstom, svaki mnogobožac krenuti će za svojim bogom koga je obožavao. Niko neće moći izostati. Padat će u vatru. Ostat će samo oni koji su vjerovali u Allaha jednog i jedinog. Reći će im se: “Zar nećete krenuti tamo gdje su krenuli i ostali ljudi?” Reći će: “Mi smo te ljude ostavili kada su nam bili najpotrebniji! Mi imamo Gospodara, koga očekujemo.” Reći će se: “Da li postoji neki znak po kojem Ga prepoznajete?” Reći će: “Da. Njemu nema ništa slično.” Uzvišeni će im se ukazati u obliku koji je njima nepoznat i reći: “Ja sam vaš Gospo-

dar." Oni će reći: "Utječemo se Allahu od tebe! Mi ćemo na ovom mjestu čekati dok nam ne dođe naš Gospodar, a kada nam dođe naš Gospdoar mi ćemo Ga prepoznati." Potom će im se prikazat u liku u kojem je bio viđen prvi put, ali sada nasmijan, pa će reći: "Ja sam vaš Gospodar." Reći će: "Da, Ti si naš Gospodar." Onda će Mu svi pasti na sedždu, osim onoga koji nije klanjao na dunjaluku ili je klanjao iz pretvaranja. Takav će biti spriječen da obavi sedždu. Uzvišeni će tada krenuti, a oni će Ga slijediti. Postavit će se Sirat-ćuprija, a ljudi će se na nju povesti. Sirat-ćuprija je klizava i tamna i preko nje se može preći samo uz svjetlo. Kada dođu na nju, podlijelit će im se svjetla prema svjetlosti njihovog vjerovanja, iskrenosti i dijelima na dunjaluku. Neke će svjetlosti biti poput svjetlosti sunca, a zatim poput zvijezda, jakih i slabih svjetiljki.

Emanet (povjerenje) i rodbinski odnosi bit će poslani na obje strane Sirat-ćuprije. Neće je moći preći varalica i onaj koji je prekidao rodbinske odnose. Njihov prelazak razlikovat će se shodno različitosti njihove istrajnosti na Ispravnom putu na dunjaluku. Neki će prelaziti poput munje, neki poput vjetra, ptica, rasnih konja, a neki će trčati, hodati, neki će umorno ići, a neki puzati.

S obje strane Sirat-ćuprije bit će postavljene bodlje čiju veličinu zna samo Allah, dž.š. Usporavat će prelazak onih koji se zakače za njih onoliko koliko ih je dunjaluk zadržavao od pokornosti, zadovoljstva Allahovim odredbama i robovanja Allahu. Neki će biti spašeni i ispravni. Neki će biti izgrebani i spašeni. Neki će biti izrezani od tih bodlji i strovaljeni u vatru. Svjetlost munafika bit će ugašena na Sirat-ćupriji kada im bude najpotrebnija, kao što su njihova srca bila ugašena na dunjaluku. Oni će mimo nevjernika dobiti prividnu svjetlost, kao što je njihov islam bio prividan. Reći će vjernicima: "Stanite da uzmemo od vašega svjetla kako bismo prešli. Vjernici i meleki reći će im: *"Vratite se natrag pa drugo svjetlo potražite!"* (El-Hadid, 13)

Rečeno je: Vratite se na dunjaluk i iz vjerovanja uzmite svjetlo kojim ćete preći kao što su činili vjernici. Također je rečeno: Vratite se nazad gdje su svjetla dijeljena, pa tražite svjetlo pomoću kojeg ćete preći.[243]

Zatim će se između njih i vjernika postaviti zid koji će imati vrata. Njegova unutrašnjost na strani na kojoj će biti vjernici jeste milost, a vanjština na strani nevjernika je:

﴿وَ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ * يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُن مَّعَكُمْ قَالُوا بَلَى وَلَكِنَّكُمْ فَتَنتُمْ أَنفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الأَمَانِيُّ حَتَّى جَاء أَمْرُ اللهِ وَغَرَّكُم بِاللهِ الْغَرُورُ * فَالْيَوْمَ لاَ يُؤْخَذُ مِنكُمْ فِدْيَةٌ وَلاَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَأْوَاكُمُ النَّارُ هِيَ مَوْلاَكُمْ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾

"...a izvan nje patnja. 'Zar nismo s vama bili?' – dozivat će ih. – 'Jeste' – odgovarat će –, "ali ste se pritvornošću upropastili, i iščekivali ste, i sumnjali ste, i puste su vas želje zavaravale, dok nije došla Allahova odredba, a šejtan vas je o Allahu obmanuo. Nikakva otkupnina se danas od vas neće primiti, a ni od onih koji nisu vjerovali; vatra će biti prebivalište vaše, ona baš vama odgovara, a užasno je ona boravište!"' (El-Hadid, 13-15)

Kada vjernici pređu Sirat-ćupriju, a preći će je samo oni, bit će sigurni od ulaska u Vatru. Bit će zadržani na prijelazu između Dženneta i Džehennema. Jedni od drugih uzet će odštetu za nepravdu s dunjaluka, pa kada budu očišćeni, dozvolit će im se ulazak u Džennet.

Kada se stanovnici Dženneta nastane u Džennetu, a stanovnici Vatre u Vatri, bit će dovedena smrt u liku debelog ovna koji će se staviti između Dženneta i Džehennema. Potom će se reći: "Stanovnici Dženneta!" Oni će bojažljivo pogledati. Potom će se reći: "Stanovnici Džehennema!" Oni će pogledati nadajući se radosti. Reći će se: "Da li znate ovoga?" Reći će: "Da." Svi će ga prepoznati. Reći će se: "Ovo je smrt koja će biti zaklana između Dženneta

---

[243] *Tefsirul-Begavi*, 4/295-296; *Tefsir Ibn Kesir*, 4/308-309; *Tefsirut-Taberi*, 11/677-679.

i Džehennema, a onda će se reći: “O stanovnici Dženneta, vama pripada vječnost bez smrti! O stanovnici Džehennema, i vama pripada vječnost bez smrti!”

Ovo je posljednje stanje sjemena od kojeg počiva čovjek. Između početka i ovog cilja postoje mnoga stanja koja je Ponosni i Sveznajući odredio. Čovjek postepeno prelazi iz jednog u drugo stanje sve dok ne dođe do svoga cilja, a on je vječna sreća ili nesreća.

﴿قُتِلَ الْإِنسَانُ مَا أَكْفَرَهُ * مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ * مِن نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ * ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ * ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ * ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنشَرَهُ * كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ﴾

“Proklet neka je čovjek! Od čega ga On stvara? Od kapi sjemena ga stvori i za ono što je dobro za njega pripremi, i Pravi put mu dostupnim učini, zatim mu život oduzme i učini da bude sahranjen, i poslije će ga, kada On bude htio, oživiti. Uistinu! On još nije ispunio ono što mu je On naredio!” (Abese, 17-23)

Molimo Allaha Velikog da budemo od onih kojima je prethodilo dobro od Njega, a da ne budemo od onih koje je nadvladala nesreća, pa su propali i na dunjaluku i na ahiretu.

On sigurno čuje, On nam je dovoljan i lijep li je On zaštitnik! Zahvala pripada samo Allahu, Gospodaru svjetova. Neka su blagoslov i mir na najbolje Njegovo stvorenje Muhammeda, pečata svih vjerovjesnika, na njegovu porodicu i sve ashabe. Nema pokreta, nema snage osim uz pomoć Allaha Uzvišenog i Velikog.

SADRŽAJ